

KÖYLIÖ, KÖYLIÖN KIRKKO

**Kirkon lattian alaisten hautojen arkeologinen tutkimus
16.6.-9.7.2015**

Maija Helmaa

Sanni Salomaa, Oona Jalonen

Muuritutkimus ky

TIIVISTELMÄ

Köyliön kirkon (rakennettu 1752) kunnostustöiden yhteydessä lattian alla olleesta hiekasta paljastui arkkuja kesällä 2015. Muuritutkimus ky teki kirkossa koetutkimuksia hautausten lukumäärän ja ajoituksen selvittämiseksi. Koetutkimusten jälkeen kuusi todennäköisimmässä tuhoutumisvaarassa olevaa hautaa tutkittiin. Haudoista kolme oli aikuisia ja kolme lapsia. Kirkon lattian alla olleissa suotuisan kuivissa olosuhteissa vainajien päällä olleet tekstiilit sekä hautauksiin liittyvät kasvijäänteet olivat osin säilyneet poikkeuksellisen hyvin. Osteologisen tutkimuksen lisäksi hautojen tekstiileistä ja kasvijäänteistä teetettiin analyysit. Myös arkut ja luurangot itsessään olivat hyväkuntoisia, joskin tutkimuksia haittasi arkkujen sisällä kehittynyt home. Hautaukset on tehty todennäköisesti kirkkoon 1700-luvun jälkipuoliskolla, mahdollisesti 1800-luvun alussa. Pois kaivettujen hautojen lisäksi tutkimuksissa havaittiin 8 muuta hautaa, jotka jätettiin paikolleen tarkemmin tutkimatta. Todellinen hautojen määrä kirkon lattian alla lienee moninkertainen.

ARKISTO JA REKISTERITIEDOT

Kohde	Köyliö (Säkylä), Köyliön kirkko
Muinaisjäännös	Köyliön kirkko (muinaisjäännöstunnus 1000026659)
Tutkimuksen laatu	Kirkon lattian alaisten hautojen arkeologinen tutkimus
Peruskarttalehti	113410
Sijainti	ETRS -TM35FIN-tasokoordinaatit: N 6785022 E 249510 Korkeus noin 49–50 m mpy (N2000)
Tutkimuslaitos	Muuritutkimus ky
Vastuullinen johtaja	FT Kari Uotila
Kenttätyönjohtaja	FM Maija Helamaa
Tutkijat	fil. yo Oona Jalonen, fil. yo Sanni Salomaa
Analyysit	FT Sanna Lipkin, dos. Terttu Lempiäinen, FM Anne-Mari Liira
Kenttätyöaika	16.6.-9.7.2015
Tutkimusalue	Tutkimusten kokonaislaajuus noin 35 m ²
Tutkimuksen tilaaja	Köyliön seurakunta
Tutkimuslupa	MV/70/05.04.01.02/2015 pvm 16.06.2015 MV/70/05.04.01.02/2015 pvm 30.06.2015
Löydöt	KM 40436: 1–84
Valokuvat	Muuritutkimus ky:n arkisto: MuTu115007Dg_1–126
Alkuperäinen raportti	Museovirasto
Raportin kopiot	tilaaja, Satakunnan museo

KARTTAOTE

Tutkimuskohde, Köyliön kirkko, ympäröity punaisella.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	2
1.1. Yleistä	2
1.2. Henkilökunta ja vastuualueet	3
1.3. Tutkimusalueen koko ja kaivetut alueet	3
1.4. Käytännön järjestelyt ja yhteistyökumppanit	4
1.5. Tiedotus ja näkyvyys	4
2. TAUSTATIEDOT	5
3. TUTKIMUSKERTOMUKSEN JOHDANTO	6
3.1. Kaivausolosuhteet	6
3.2. Tutkimus- ja dokumentointimenetelmät	7
3.3. Löydöt ja näytteet	8
4. TUTKIMUSKERTOMUS / KAIVAUSHAVAINNOT ja TULKINNAT	9
4.1. Yleistä	9
4.2. Haudat	10
4.3. Koekuopat	22
5. YHTEENVETO	24
6. Lähteet	25

Liitteet	1. Karttaluettelo
	2. Kartat 1-13
	3. Näyteluettelo
	4. Valokuvaluettelo MuTu115007_1-126
	5. Luettelo poistetuista löydöistä
	6. Tekstiilianalyysi (FT Sanna Lipkin)
	7. Makrofossiilianalyysi (dos. Terttu Lempiäinen)
	8. Osteologinen analyysi (FM Anne-Mari Liira)

1. JOHDANTO

1.1. YLEISTÄ

Köyliön kirkon korjaustöiden yhteydessä tehdyissä alapohjan puhdistustöissä tuli esiin arkkujen päätyjä. Satakunnan museon arkeologi Leena Koivisto kävi tarkastuskäynnillä kirkossa 11.6.2015. Osa haudoista oli kirkon lattiarakenteita tukevien kivien alla ja ensivaikutelma oli se, että kyseessä olisi voinut olla kirkon rakennusaikaa (rakennettu 1752) vanhemmista hautauksista. Lisäksi seurakunnassa vallitsi käsitys, että kyseisen kirkon lattian alla ei pitäisi olla hautoja kuin vain alttarin pohjoispuolella olevassa kivisessä hautakammiossa.

Satakunnan museon lausunnon mukaan kirkossa oli tehtävä arkeologiset tutkimukset, jonka ensimmäisessä vaiheessa kunnostustöissä esiin tulleet arkut oli kaivettava kokonaisuudessaan esiin ja määrittää niiden ikää sekä koetutkimuksin selvittää mahdollisten muiden lattianalaisten hautojen määrää.

Kari Uotila kävi tutustumassa kohteeseen 12.6. Muuritutkimus ky haki lausunnon perusteella koetutkimuksille tutkimusluvan ja työt aloitettiin 16.6. Koetutkimukset saatiin valmiiksi 23.6. Koetutkimusten aikana kunnostustöissä esille tulleet 5 arkkua kaivettiin kokonaan tai lähes kokonaan esille. Koekuoppien paikat määräytyivät sen mukaan, mihin kunnostussuunnitelmissa oli merkitty uusia lattian tukianturoita. Koetutkimuksissa havaittiin viisi arkkua lisää. Lisäksi osassa koekuopista havaittiin koskematonta pohjamaata, jonka perusteella pystyttiin osoittamaan anturoille varmoja kohtia.

Koetutkimusten perusteella pääteltiin, että haudat ovat kirkon lattian alle rakennusajan, vuoden 1752 jälkeen tehtyjä. Joidenkin arkkujen päällä olleet tukikivet määriteltiin eri aikoina lisätyiksi lattian tukirakenteiksi, eivätkä ne yksinään viitanneet siihen, että haudat olisivat kirkkoa vanhempia. Kirjallisten lähteiden mukaan lattian alle hautaamien on yritetty lopettaa ja kieltää useampaan otteeseen 1700-luvun lopulla ja 1800-luvun alussa.

Koetutkimuksissa selvisi, että esille otetut haudat olivat osin poikkeuksellisen hyvin säilyneitä. Suotuisissa olosuhteissa (kuivuus) luut olivat hyvin säilyneet ja samoin itse puiset arkut. Huomioitava seikka oli se, että vainajien päällä olleista vaatteista oli säilyneenä runsaasti tekstiilijäänteitä.

Koetutkimusten päätteeksi kirkolla pidettiin 24.6. tarkastus, johon osallistui Satakunnan museon Leena Koivisto, Museoviraston intendentti Tuula Heikkurinen-Montell sekä Köyliön seurakunnan ja Muuritutkimuksen edustajat. Katselmuksen perusteella tehdyssä lausunnossa Satakunnan museo edellytti kokonaan esiin otettujen hautojen tutkimista ja poistamista. Kirkon lattian alla vallinneiden, hautoja säilyttäneiden olosuhteiden katsottiin muuttuvan remontoinnin yhteydessä sen verran, että hautojen ja niiden tekstiilijäänteiden arveltiin tuhoutuvan. Osin paljastetut ja ei välittömässä vaarassa olevat haudat voitiin jättää tutkimatta.

Hautojen tutkimus jatkui heti seuraavana päivänä Heikkurinen-Montellin suullisella luvalla 25.6. (kirjallinen jatkotutkimuslupa 30.6.2015) ja tutkimukset saatiin päätökseen 6.7. Kaikkiaan kuusi koetutkimuksissa havaittua hautaa tutkittiin tarkemmin. Yksi koetutkimuksissa esille otettu hauta jätettiin tutkimatta turvallisuussyistä koska sen yläpuolella oli lattian niskahirsiä tukevia suuria kiviä.

Arkeologiset tutkimusten tilaajana ja kustantajana on muinaismuistolain mukaisesti Köyliön seurakunta (1.1.2016 alkaen Säkö-Köyliön seurakunta).

Tutkimusluvan mukaisesti hautojen luut palautettiin analyysien jälkeen uudelleenhaudattavaksi Köyliön seurakunnalle. Luut toimitettiin seurakunnalle 22.3.2016.

1.2. HENKILÖKUNTA JA VASTUUALUEET

Tutkimusten vastuullisena johtajana toimi FT Kari Uotila FM Maija Helamaan toimiessa kenttätyöjohtajana. Kaivauksissa työskenteli Helamaan lisäksi kaksi arkeologian opiskelijaa, fil. yo (sittemmin HuK) Oona Jalonen ja fil. yo Sanni Salomaa. Kaikki kolme tekivät kaikkia kenttätöihin liittyviä työvaiheita valokuvausta lukuun ottamatta, joka oli pääosin Helamaan vastuulla. Kukin teki kaivamistaan haudoista kirjalliset muistiinpanot sekä käsinpiirrookset ja kaikki osallistuivat takymetri- ja laserkeilausdokumentointiin sekä tekstiilien sekä luiden nostoon ja pakkaukseen.

Myös kaivausraportti on tehty yhteisvoimin. Salomaa on koonnut hautojen kaivaushavainnot kenttämuistiinpanojen pohjalta yhdistäen niihin luu-, tekstiili- ja makrofossiilianalyysien tuloksia. Jalonen on koostanut kirkon historia-osuuden.

Osteologisen analyysin hauta-aineistosta teki FM Anne-Mari Liira. Tekstiilit analysoi FT Sanna Lipkin. Rauman museon tekstiilikonservaattori Elzbieta Djupsjöbacka vastasi haastavimpien tekstiilien (esim. myssyt) luista irrottamisesta, puhdistuksesta ja konservoinnista Sanna Lipkinin huolehtiessa pienempien tekstiilikokonaisuuksia puhdistuksesta ja konservoinnista (pakastekuivaus). Hautojen makrofossiilinäytteet on analysoinut dosentti Terttu Lempiäinen. Analyysien raportit ovat tämän tutkimuskertomuksen liitteinä.

1.3. TUTKIMUSALUEEN KOKO JA KAIVETUT ALUEET

Köyliön kirkon kirkkosalin pinta-ala on noin 300 neliometriä. Maata kaivettiin yhteensä noin 35 neliön alalta. Kunnostustöissä esiin tulleet haudat olivat kirkon keskikäytävän kohdalla sekä poikkilaivan eteläosassa (Kartta 1). Hautakaivuu keskittyi siis näille alueille. Koekuoppia tehtiin alttarin edustalle, kirkon keskiosiin sekä runkokuoneen ja poikkilaivan lounaiskulmaan, joihin oli suunniteltu uusien tukianturoiden rakentamista. Runkokuoneen länsiosaan ei tehty koetutkimuksia, koska alue säilyi remontin yhteydessä koskemattomana. Myöskään poikkilaivan pohjoisosaan ei tällä kertaa ollut suunnitteilla kajoavaa rakentamista ja siellä mahdollisesti olleet haudat ovat tuhoutuneet sinne rakennetun maanalaisen betonisen pannuhuoneen / kellarin rakentamisen yhteydessä.

KUVA 1. MuTu115007Dg_39. Haudat 1 (vasemmalla) ja 6 (oikealla) kansineen. E->W, 26.6.2015, M. Helamaa

Kaivaussyvyys vaihteli. Lattian alla oleva täyttöhiekkä ei lähtökohtaisesti ollut kovin tasainen pinnaltaan (Kartta 2). Arkkujen reunojen päältä kaivettiin paikoin vain joitain senttimetrejä maata. Syvimmillään hautojen päältä poistettiin maata noin 40-50 cm. Koekuopassa alttarin edustalla arkku oli noin metrin syvyydessä täyttömaan pinnasta katsoen. Lattiatasolta tarkastellen haudat olivat vaihtelevilla syvyyksillä, keskimäärin noin 80-120 cm lattiahirsien alla syvimmän haudan ollessa lattiasta noin 2 metrin syvyydellä.

1.4. KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Arkeologinen tutkimus tehtiin kirkon korjaustyön ollessa käynnissä, joten Muuritutkimuksen työntekijät käyttivät työmaan tauko- ym. tiloja. Remontin pääurakoitsijana toimi Rakennustyöt Ville Kauppi Oy ja työmaamestarina Juha Puonti. Urakoitsija toteutti kaivauksille muutamia pieniä työturvallisuutta ja työn sujuvuutta edistäviä rakenteita. Köyliön seurakunnasta yhteyshenkilöinä toimivat talouspäällikkö Hannu Toiviainen sekä kirkkoherra Sakari Vuola. Työmaan valvojana ja arkeologien tärkeimpänä yhteyshenkilönä työmaalla oli Toni Tupala (Insinööritoimisto Tupala). Intendentti Anu Laurila toimi koko remonttihankkeen vastuuhenkilönä Museoviraston osalta.

1.5. TIEDOTUS JA NÄKYVYYS

Kenttätöistä tehtiin niiden alkaessa periaatepäätös, ettei tutkimuksista tiedoteta erikseen medialle tai paikallisille kaivausten ollessa käynnissä. Joitain viikkoja kenttätöiden jälkeen tutkimuksia sivuava juttu ilmestyi Nokialainen-lehdessä. Artikkelit ei ollut arkeologeista lähtöisin vaan informanttina oli toiminut kirkossa lattian alaista lastukerrosta tyhjentänyt alihankkijan työntekijä, joka oli ensimmäisenä havainnut haudat. Sama artikkeli ilmestyi sen jälkeen myös Aamulehden nettiutisissa.

Myöhemmin syksyllä ilmestyi Alasatakuntalainen-lehdessä Muuritutkimuksen edesauttamana artikkeli, jossa pääpaino oli tutkimusten tiimoilta tehtävässä tekstiilianalyysissa. Samaa aihetta käsitelti myöhemmin myös Länsi-Suomi. Huhtikuussa Turun Sanomat uutisoi kirkon tekstiililöydöistä. Tekstiilitutkimuksen tuloksia esiteltiin Köyliön kirkossa ja Muuritutkimuksen toimistossa pidetyissä tilaisuuksissa.

Kaarinassa 25.4.2016

FM Maija Helamaa

FT Kari Uotila

2. TAUSTATIEDOT

Köyliön vanhin kappeli pienellä kirkkokarilla järven pohjoisosassa on liittynyt piispa Henrikin pyhimyskulttiin ja sen kirkollinen perinne ulottuu 1300-1400-luvulle.

Köyliö kuului keskiajalla Euran pitäjään ja siellä on ollut kappelikirkko keskiajalta lähtien. Kappeli on liittynyt Köyliön piispankartanoon kiinteästi ja se on sijainnut kartanon pihapiirissä, todennäköisesti lounaisessa osassa. Kappeli tunnetaan kirjallisista lähteistä vuodelta 1422. Vuonna 1587 Köyliö muuttui omaksi seurakunnaksi. 1600-luvun puolivälissä vanhaa kartanon pihapiirissä ollutta kappelia laajennettiin puiseksi pitäjänkirkoksi. Tämä kirkko ja sen kellotorni paloivat kesällä 1751.

Aikaisemman kirkon eteläpuolelle kartanon pihapiirin ulkopuolelle rakennettiin uusi kirkko, joka valmistui vuonna 1752. Kirkon rakennuskustannuksista vastasi noin 60% Vanhankartanon kreivi Herman Cedercreutz ja loput 40% koko muu seurakunta. Ristikirkko rakennettiin männystä ja se oli mitoiltaan itä-länsisuunnassa noin 28 metriä pääovelta alttarille, ja pohjois-eteläsuunnassa noin 18,5m. Vuonna 1890 tehdyssä remontissa kirkkoa on hieman laajennettu.

Köyliössä ensimmäiset merkinnät kirkkoon tehdyistä hautauksista ovat vuodelta 1702 - tuolta ajalta ovat ensimmäiset kirkonkirjat säilyneet Köyliöstä ylipäätään. Varhaisimmat merkinnät koskevat palossa tuhoutunutta kirkkoa. Alkuvaiheessa vain pappilalla oli oma hautapaikka kirkossa. Vuonna 1755 piispan luvalla päätettiin, että Köyliön tilalliset ja heidän perheensä saivat haudata vainajansa kirkkoon, kunhan haudat kaivettaisiin tarpeeksi syvälle.

Nopeasti kirkon alunen kuitenkin havaittiin täydeksi, jonka takia vuona 1764 hautamaksuja korotettiin kysynnän vähentämiseksi. Maksujen korottaminen ei kuitenkaan ollut riittävä, sillä vuoden 1784 piispan tarkastuksessa päätettiin, että Köyliön kirkon alunen oli niin täynnä hautauksia, ettei sinne enää mahtunut haudata. Piispa Haartman myös ohjeisti seurakuntalaisia luopumaan haitallisesta tavasta, varsinkin kun useimmissa muissa seurakunnissa tavasta oli jo luovuttu.

Köyliön seurakuntalaiset kuitenkin vastustivat tätä päätöstä. Kompromissina he sanoivat keräävänsä vanhat luut kirkkotarhaan, jotta voivat jatkaa vanhaa tapaa. Vuonna 1789 yleisessä pitäjän kokouksessa enemmistö päätti, ettei kirkkoon enää saanut haudata. Tälläkin kertaa päätöstä vastustettiin. Kuitenkin vuoden 1804 tarkastuksessa ilmoitettiin, ettei uusia vainajia enää haudattu kirkon lattian alle. Tarkkaa hautaamisen lopetuksen ajankohtaa on vaikea sanoa - Vaikka virallisesti tapa lopetettiin vuonna 1789, saattoivat esimerkiksi loput perheestä haluta omiensa pariin vielä tuon jälkeenkin.

KUVA 2. MuTu115007Dg_72. Hauta 4, lähikuva sukista. SW->NE, 30.6.2015, M. Helamaa

3. TUTKIMUSKERTOMUKSEN JOHDANTO

3.1. KAIVAUSSUOLUHTTEET

Kirkon lattialankut oli remontin takia purettu paikoiltaan, mikä helpotti kaivausta huomattavasti. Lattian tukihirret tosin toivat oman haasteensa niin kaivamiseen kuin dokumentointiin. Esimerkiksi täyttöhiekan siirrossa kului paikoin aikaa pelkästään ämpäreiden nostoon ja laskuun hirsien yli. Hirsien alla työskentelytilan korkeus oli parhaimmillaan noin metrin luokkaa. Lisävalaistuksena käytettiin erillisiä työmaavalaisimia.

Sääolosuhteet eivät luonnollisestikaan vaikuttaneet kaivausten kulkuun. Lattian alla olosuhteet olivat äärimmäisen kuivat. Irtonaisen hiekan siirtelyssä koitettiin toimia mahdollisimman vähän pölyttäen, mutta hienon hiekkapölyn leviämistä ei voinut estää.

Arkkujen kansien alla luurangot ja orgaaniset jäänteet olivat kaikissa haudoissa enemmän tai vähemmän homeisia. Oletettavasti ruumiista peräisin oleva kosteus on tiivistynyt arkkuihin ja niiden sisältämiin orgaanisiin materiaaleihin tarjoten kasvualustan homeille. Arkkuja ympäröivä hiekka ja lattian alla olleet suotuisat kuivat olosuhteet toisaalta ovat säilyttäneet orgaanisen materiaalin.

Kaivausten alkaessa henkilökohtaisiin suojaruusteisiin kullakin työntekijällä kuului hienopölyä suodattava hengityssuojain. Homehavaintojen jälkeen hengityssuojaimet vaihdettiin järeämpiin filttarein varustettuihin hengityssuojaimiin ja vaatteet suojattiin suojahaalarein.

Homeet vaikuttivat omalta osaltaan myös luuanalyyysiin ja tekstiilien käsittelyyn. Luita ei jälkitöissä puhdistettu homeesta / orgaanisista jäänteistä ja osa tekstiilinpaloista on poistettu voimakkaan homeutumisen takia.

KUVA 3. MuTu115007Dg_2. Työkuva, Sanni Salomaa kaivaa esiin hautaa 2. E->W, 17.6.2015, M. Helamaa

3.2. TUTKIMUS- JA DOKUMENTOINTIMENETELMÄT

Kaivaukset toteutettiin yksikkökaivauksena. Käytännössä haudat muodostivat suljetut kokonaisuutensa, jotka on kaivettu ja dokumentoitu omina hautakokonaisuuksinaan. Haudat sijaitsivat muualta tuodussa täyttöhiekassa (M001), josta ei erottanut erillisiä kaivantoja haudoille. Lisäksi koekuopissa dokumentoitiin paikoillaan olevaa koskemattomaa maata.

Kaivausvälineinä käytettiin lapioita, eri kokoisia lastoja sekä pensseleitä. Arkuissa maa-ainesta oli poikkeuksellisen vähän, sillä kannet olivat suojanneet niitä. Maata oli pääosin vain päädyissä, joissa kannet olivat eniten rakoilleet. Suuriman osan haudoissa olleesta maasta sai poistettua sutien avulla.

Suurin osa kaivetusta maa-aineksestä kasattiin suodatinkankaan päälle kirkon sisään lähelle kaivettavia hautoja ja koekuoppia. Kun hautojen läheisyydessä olevat kasat kasvoivat ja sen siirtely lattiahirsien alla kävi vaikeaksi, vietiin maata myös ulos kirkosta urakoitsijan osoittamalle paikalle. Ulkona ollut maa kostui pressuista huolimatta, eikä sitä siitä syystä palautettu takaisin kirkkoon.

Haudat kaivettiin esiin siten, että niiden ympäriltä poistettiin mahdollisimman vähän maa-ainesta. Tarkoitus oli saada kyseinen arkku tutkittua maan valumatta haudan päälle, mutta uusia hautoja paljastamatta. Valuva, kuiva täyttömaahiekka toi omat haasteensa kaivantoihin.

Haudat otettiin koetutkimusvaiheessa esiin arkun kantta myöten. Koetutkimuksissa kansien välistä pilkottavat luut ja tekstiilit dokumentoitiin mahdollisimman tarkkaan. Havainnot kirjattiin väliraporttiin joka toimi pohjana koetutkimusten päätyttyä pidetyssä tarkastuksessa. Koska kaivaus jatkuu tarkastuskäynnin jälkeen suoraan, ei tätä välivaiheen dokumentointia (kuten piirroksia kansien ollessa paikallaan) ole kaikkineen sisällytetty tähän raporttiin.

Varsinaisessa kaivausvaiheessa arkkujen kannet poistettiin ja luut sekä kangasjäänteet puhdistettiin esiin. Joitain irtonaisimpia luita tai tekstiilijäänteitä poimittiin talteen jo kaivausvaiheessa ennen dokumentointia. Piirroksissa haudoista on dokumentoitu luurangot niiden päällä olevine tekstiilijäänteineen. Tekstiilien tarkempi puhdistus jätettiin jälkitöihin.

Kirjallisten muistiinpanojen lisäksi dokumentointiin kuului digikuvaus sekä piirros- ja mittausdokumentointi.

Kaivaushavainnot kartoitettiin pääpiirteittäin takymetrillä. Mittauksia varten kirkon ulkopuolelle luotiin kiintopisteet ETRS-TM35FIN-järjestelmään käyttäen Stonex S7 -tarkkuusgp-laitetta. Näiden kiintopisteiden perusteella asemoidulla takymetrillä luotiin kirkon sisälle asemapistettä, joita jatkossa käytettiin takymetrin asemoimiseen. Kartoissa käytetty kirkon pohjakaava (yksinkertaistettu pohjapiirros Arkkitehtitoimisto Kuttnerin piirrosten pohjalta) on asemoitu koordinaatistoon kirkon sisäosan eri kulmiin tehtyjen takymetrimittausten avulla.

Varsinaiset haudat ja niistä tehdyt havainnot piirrettiin käsin kuultopaperille millimetripaperia apuna käyttäen. Piirrosten mittakaavat vaihtelivat havaintojen runsauden mukaan 1:10–1:1 välillä. Puhtaaksi piirretyt hautapiirroksot on skaalattu mittakaavaan 1:10. Piirroksot on asemoitu paikoilleen takymetrimittausten avulla. Mittausdatan käsittely ja piirrosten puhtaaksi piirto on tehty AutoCad-ohjelmalla.

KUVA 4. MuTu115007Dg_59. Hauta 4 ja Oona Jalonen. E->W, 29.6.2015, M. Helamaa

3.3. LÖYDÖT JA NÄYTTEET

Haudoista pyrittiin nostamaan ensin tekstiilijäänteet, jotka lähtivät luista irti. Tekstiilien ollessa äärimmäisen kuivia ja murenevia on keskitytty kokonaisuuksiin, jotka olivat mahdollisimman laajoja. Näytteiden rikkoontumista ei kuitenkaan aina voinut estää. Seuraavaksi nostettiin kokonaisuudet, joissa tekstiiliä oli luissa sen verran kiinni, ettei sitä saanut irrotettua tekstiiliä vahingoittamatta.

Tekstiilikokonaisuudet sekä muut talteen otetut näytteet numeroitiin kolminumeroisin näyttenumeroin, joissa ensimmäinen numero viittaa haudan numeroon. Näytteiden sijainti merkittiin hautapiirroksiin. Aivan kaikki tekstiilinäytteet eivät näy piirroksissa, sillä hautoja esiin kaivettaessa talteen otetuissa näytteissä sijainti on vain kirjattu näytteen yhteyteen ja näytelistään. Osa näytteistä on jaettu analyysivaiheessa tekstiili ja makrofossiilinäytteiksi. Kokonaisuuksista on myös otettu erilleen joitain hyönteisiä ja muita piennäytteitä. Näyttenumeroista ja niiden jakautumisesta eri näytteiksi ja löydöiksi on lista tämän raportin liitteenä.

Suurin osa tekstiileistä ja luista saatiin nostettua ilman luita, poikkeuksena ovat myssylliset kallot, haudan 3 jalat ja haudan 4 jalkaterät sukkiineen sekä osa sormiluista käsineiden yhteydessä. Luut irrotettiin jälkikäteen tekstiileistä niiden puhdistus- ja analyysivaiheessa ja toimitettiin osteologiseen analyysiin.

Tekstiilien jälkeen nostettiin luut, jotka pakattiin homeen takia muovilaatikoihin hautakokonaisuuksittain. Luiden alta otettiin talteen vielä lisää säilyneitä tekstiilejä sekä erinäisiä makrofossiilim. näytteitä.

Arkuista otettiin otantana puunäytteitä. Puunäytteitä ei raportin valmistuessa ole analysoitu. Loput arkkupuiden jäänteet nostettiin ylös ja hävitettiin rakennusjätteen mukana. Suurin osa arkkujen puusta hajosi säleiksi siihen niitä purkaessa.

Tekstiilinäytteet on analyysin jälkeen jaettu talteen otettaviin (KM40436) ja poistettaviin löytöihin. Muita talteen otettavia löytöjä oli vain yksi kolikko sekä kaksi nuppineulaa. Muita löytöjä, arkunauvoja sekä muutamaa karamellipaperia ei otettu talteen. Karamellipaperit todennäköisesti liittyvät kirkon eri korjausvaiheisiin.

KUVA 5. MuTu115007Dg_115. Hauta 1, oikean käden sormet, hansikas ym. N->S, 3.7.2015, M. Helamaa

KUVA 6. MuTu115007Dg_93. Hauta 3, lähikuva myssyn reunasta. NE->SW, 1.7.2015, M. Helamaa

4. KAIVAUSHAVAINNOT

4.1. YLEISTÄ

Rakennustöissä paljastuneet haudat numeroitiin numeroin 1–5. Koetutkimuksissa otettiin kokonaan esiin hautojen 3, 4 ja 5 arkut. Haudat 1, 2, 6 ja 9 paljastettiin osittain. Haudat 6 ja 9 tulivat esiin hautoja 1 ja 5 paljastettaessa. Koetutkimuksissa haudan 2 läheisyydestä tuli esiin haudan 7 arkkua. Koekuopasta 1 otettiin esiin haudan 8 pääty sekä koekuopasta 6 haudan 10 nurkka.

Hauta 11:n itäpääty paljastui haudan 3 vierestä. Hauta 12 on arkkuhavainto haudan 6 alla, hauta 13 haudan 5 alla ja hauta 14 haudan 4 alla.

Vaikka hauta 2 oli koetutkimuksen jälkeen lähes kokonaan esillä, sitä ei kaivettu turvallisuussyistä. Se oli osin suurten kivien alla, jotka tukivat lattiahirsiä. Myös haudan 1 kaivamista vaikeuttivat suuret tukikivet, mutta ne saatiin tuettua puurakentein siten että kaivaminen oli mahdollista.

Varsinaisessa kaivausvaiheessa tutkittiin ja sitä myöten poistettiin haudat 1, 3, 4, 5, 6 ja 9.

Kaikki haudat olivat itä-länsisuuntaisia (kirkon suuntaisia) pään ollessa lännessä. Haudoissa oli hyvin säilyneet arkut ja niiden luut olivat myös hyvin säilyneet. Tekstiilien osuus vaihteli, mutta niitä oli melko runsaasti hautaa 9 lukuun ottamatta. Huonoiten luuaines sekä samalla myös puuaines oli säilynyt haudan 5 itäpäädyssä sekä haudassa 9. Nämä haudat sijaitsivat lähellä kirkon kivijalkaa, jossa oli kosteampaa kuin muualla kirkossa. Samoin haudan 8 länsipääty toisaalla kivijalan vieressä oli pitkälle hajonnut, kun taas sen itäpää oli parempikuntoinen.

Poistettujen hautojen kohdille jätettiin pienet palat sinistä muovia ja syntyneet kuopat tasattiin paikalta kaivetulla hiekalla. Paikoilleen jätetyt arkut suojattiin samalla hiekalla ja niiden merkiksi laitettiin suodatinkangasta.

KUVA 7. MuTu115007Dg_11. Yleiskuva, rappusten alla haudat 4, 5 ja 9. NW->SE, 22.6.2015, M. Helmaa

4.2. HAUDAT

Hauta 1

Hauta 1 sijaitsi lähestulkoon kirkon keskellä, sen keskikäytävän alla. Arkun eteläsivu oli aivan lattian suurten tukikivien vieressä, lähestulkoon niiden alla. Hauta oli noin 1,1–1,2 metriä lattiataason alapuolella.

Haudan 1 arkun kansilaudat olivat melkein alkuperäisillä paikoillaan, mutta sen kyljet olivat painuneet sisäänpäin. Sivulaudat tukeutuivat osittain luurankoon; sivulaudat tukivat luita ja toisin päin. Arkun kansi oli säilynyt melko ehjänä; hieman halkeamia oli tullut niin, että kallon yläosa näkyi lautojen alta ja jalkopäässä oli rikkiäisiä kohtia. Arkun päädyn leveys oli länsipäädystä noin 45 cm ja itäpäässä 25 cm, arkun pituus oli 180 cm. Arkun länsipääty oli hieman rikkonainen, joten sen muotoa ei pysty määrittämään. Itäpääty oli kolmiomainen. Kansi oli naulattu kylkiin ja päätyihin muutamalla naulalla. Arkku oli hieman kallellaan johtuen todennäköisesti myöhemmin alta havaitusta arkusta 12.

Luurankoa dokumentoitaessa jätettiin vasenta sivulautaa olkavarren ja kylkiluiden päälle sekä pään viereen tukemaan, etteivät luut valuisi alas. Kannen alla erottuivat lantio, kylkiluut ja kädet ilman hiekkaa. Luuranko oli säilynyt ”kolmiulotteisena”, eli luut olivat pysyneet paikoillaan ja kiinni toisissaan; esimerkiksi rintakehän luut olivat edelleen paikoillaan ja muodostivat ontton tilan. Luut olivat tumman kuivan kudoksen, homeen ja tekstiilijäänteiden peitossa. Luuanalysissä vainaja pystyttiin tunnistamaan yli 50-vuotiaaksi n. 160 cm pitkäksi naiseksi, jonka kuolinsyytä ei luiden perusteella pystytty määrittämään miksiäkään tietyn sairauden aiheuttamaksi. Etenkin nivelissä oli kuitenkin merkkejä iän aiheuttamista kulumista.

Päässään vainajalla oli myssy, joka osoittautui kukkakoristeiseksi silkkimyssyksi. Se oli osittain hajonnut kuitenkin pysyen kiinni kallossa. Tekstiilijäänteitä oli säilynyt vain satunnaisina riekaleina. Noston yhteydessä tekstiilipalasia otettiin talteen useina näytteinä. Tekstiilianalysissä haudasta pystyttiin tunnistamaan kuitenkin 16 erilaista kangasta. Lantion alaosassa oli muutama kangasriekale, jotka osoittautuivat hienoksi palttinakankaaksi laskoksineen sekä harsomaiseksi kankaaksi. Myös olkavarsien ja lapojen yhteydessä oli harsomaista kangasta. Lantion alueelta löytyi myös hie-

KUVA 8. MuTu115007Dg_107. Hauta 1, ennen arkun reunojen poistoa. N->S, 2.7.2015, M. Helamaa

noa punasävyistä kangasta, jotka yhdessä harso- ja palttinakankaan kanssa ovat muodostaneet hauta-asun. Myös jaloista löydettiin tätä punaista kangasta. Eniten säilynyttä kangasta ja myös kudosta oli vasemman kyljen yhteydessä, oikean käden kohdalla.

Vainajalla oli käsissään osittain säilyneet hansikkaat, jotka pystyttiin myöhemmin tunnistamaan nahkakäsineiksi, joissa oli neulottu vuori. Jalan luissa oli jälkiä villasukista, joiden varren pituudesta ei saanut tarkkaa kuvaa kaivausolosuhteissa. Pään alla oli merkkejä pehmikkeestä, lastuja sekä harsoista kangasta ja neulosta. Vainajan alla ei laajemmin näkynyt merkkejä lastuista tai muusta pehmikkeestä, mutta vainajan alta talteen otetusta näytteestä löydettiin kellertävää kangasta, joka on tulkittu karkeaksi patjakankaaksi.

Haudan luut nostettiin yksitellen ja pakattiin sopivina kokonaisuuksina. Myssyn jäänteet jätettiin kiinni kalloon ja jalkaluut pakattiin niin, että villasukkaa säilyi mahdollisimman paljon ehjänä. Vain heikosti kiinni pysyneet sormien luut pääsivät tippumaan rintakehän sisään ja osa sekoittumaan.

Hauta 2

Hauta 2 sijaitsi aivan keskikäytävän eteläpuolella, poikkikäytävän alla. Hauta oli kahden tukikivikasan alla niin, että vain vähän arkusta voitiin paljastaa.

Haudasta 2 paljastettiin länsipääty sekä eteläsivu jalkopään kulmaan saakka, ja arkkua kaivettiin esiin hiekan alta niin paljon kuin tukikivien kannalta pystyttiin. Arkun pituus oli noin 190 cm ja länsipäädyn leveys 40 cm. Arkun pääty oli kolmion muotoinen (laitojen yläpuolelle kohoava osa). Arkun länsipääty oli lattian tukihirren päältä mitattuna 100 cm alempana, ja itäpääty n. 120 cm. Vainaja oli arkussa länsi-itä-suuntaisesti pää länsipäädyssä. Arkku näytti reunoiltaan säilyneen hyväkuntoisena, tosin kansi oli romahtanut sisään.

Vainajalla oli nähtävissä myssy, josta ainakin paksumpi reunus oli säilynyt selkeästi. Kallo näytti säilyttäneen suurin piirtein muotonsa. Muita havaintoja vainajasta ei saatu. Hauta 2 jätettiin kaivamatta turvallisuussyistä. Hauta peitettiin kuvaamisen ja mittaamisen jälkeen samalla hiekalla, jolla se aiemminkin oli peitettynä. Täytön päälle laitettiin suodatinkangas merkkaamaan haudan sijaintia.

KUVA 9. MuTu115007Dg_3. Hauta 2 osittain esiin kaivettuna. S->N, 17.6.2015, M. Helamaa

Hauta 3

Hauta 3 sijaitsi eteläisessä ristivarressa, läntisimmän parvea kannattelevan pylvään eteläpuolella. Arkun luoteiskulma oli osin suuren lattian niskahirsiä tukevan kiven alla. Arkun kansi koostui kahdesta laudasta, jotka olivat raottuneet keskeltä niin, että arkun sisälle näki helposti. Itäpääty oli niskahirren yläpinnasta mitattuna 80 cm alempana ja alemmas kiven alle painunut länsipääty 120 cm hirren pinnasta.

Arkun pituus oli 124 cm ja sen leveys noin 29 cm. Arkun länsipääty oli 20 cm ja itäpääty 18 cm korkea. Päätylautojen paksuus oli noin 2 cm ja sivulautojen noin 1 cm. Arkun päädyissä oli kolmiomaisiksi muotoillut päätykappaleet. Arkun pohja oli rikki aivan jalkopäästä, ja oikeassa sivulaudassa jalkopäässä oli myös pieni reikä (halk. noin 2 cm). Jalkopäässä melko keskellä olevassa kansilaudassa oli naulanjänne. Samoin lantion korkeudella molemmilla puolilla oli naulanpaikat.

Luuranko makasi länsi-itä-suuntaisessa arkussa pääpuoli lännessä, kasvot käännettynä etelään päin. Alaleuka oli irrallaan ja sijoiltaan muuhun kalloon nähden. Kädet olivat koukussa vatsan päällä. Luuranko oli melko hyvin säilynyt. Jalat olivat suorassa varpaineen pävineen. Osteologisessa analyysissä vainaja todettiin 5-6-vuotiaaksi lapseksi, jonka sukupuolta ei pystytty määrittelemään ja jonka luista ei todettu mitään tavallisuudesta poikkeavaa.

Luurangon päässä oli myssy. Myssystä sen reuna oli parhaiten säilynyt, muuten jäljellä oli ohuita kangasjäänteitä kiinni kallossa. Tekstiilianalyysissä reuna tunnistettiin punaiseksi silkkinauhaksi, ja jäänteistä pääteltiin myssyn olleen herttamyssyn mallinen. Pääkallon pinnassa silmien yläpuolelle asti oli tekstiilin jäämiä. Kaulasta lantioon saakka näytti olevan enemmän ohuempaa kangasta kuin jalkopäässä, tosin jalkopään paksulta kankaalta näyttävää oli myös paikoitellen yläruumiissa. Tämä ohut harsomainen kangas on kuulunut varsinaiseen hautamekkoon, ja sitä löydettiin analyysissä päällimmäisenä yläruumiista jalkoihin saakka.

Rinnan päällä oli säilynyt iso kaistale ohuempaa kangasta, ja luurangon kaulalla oli hyvin säilynyt kapea kaistale kangasta, jonka reunoissa näkyi mahdollisesti ommelreikiä. Nämä tekstiilit ovat kuuluneet hauta-asun miehustaan. Polvista ylöspäin lantiolle näkyi myös luiden pinnassa tiiviisti olevan tekstiilinjäämiä. Tämä tekstiili näkyi erityisen hyvin lantioluiden sisäpinnassa. Se tunnistettiin

KUVA 10. MuTu115007Dg_42. Hauta 3 esiin otettuna. E->W, 26.6.2015, M. Helamaa

palttinakankaaksi, jonka loimi ja kude ovat olleet eriväriset. Reisien kohdalta näkyi paksumpi kangas, joka on kenties käännetty jaloista takaisin päähän päin kaksin kerroin, sillä polvien yläpuolelle tuli selvä raja paksumpaa kangasta sääriluut peittäen. Paksua kangasta on myös käsivarren luiden ja vasemmanpuoleisten kylkiluiden päällä. Varpaiden luut näkyvät kankaiden keskeltä pyöreiden kulumareikien läpi, kun muut jalan luut ovat paksun kankaan peittämät. Näytti kuin jalat olisi ikään kuin peitelty. Tämä karkea kangas lienee ollut kuitenkin vaalea aluspaita.

Vainajan jaloissa oli villasukat ja tekstiilianalyysissä todettiin vainajalla olleen nahkaiset käsineet, joissa oli neulottu vuori. Pään alla oli paikoitellen mustunutta olkea ja oljen päällä oli myttyinä paksua tekstiiliä. Arkun reunoilla on n. 6 cm korkeuteen saakka satunnaisia riekaleita tummaa tekstiiliä tarttuneena sivulautoihin. Nämä vainajan alta löytyneet tekstiilit pystyttiin myöhemmin tunnistamaan karkeaksi kankaaksi, joka on todennäköisesti ollut patjakangas, ja johon arkun reunan tekstiilit myöskin liittyvät. Olki tunnistettiin makrofossiilianalyysissä rukiin oljeksi, jonka seassa oli myös

tähtiä. Haudan kankaita oli siis useampi kerroksittain, mikä vaikeutti niiden havainnointia kenttäolosuhteissa. Tekstiilianalyseissä pystyttiin kuitenkin tunnistamaan eri puolilta vainajaa yhteensä 16 erilaista tekstiiliä.

Haudan jalkopäässä oli kannen alla runsaasti lastua, ja seasta löytyi myös muutama karkkipaperi. Arkussa oli jalkopäässä pieni reikä ja kansi oli osittain rikki, joten kyseessä on mahdollisesti hiiren tms. pesä, joka koostui sekä arkussa sisällä olleista lastuista, että arkun ulkopuolella olleesta tavara-
rasta (kunnostustöissä pois imetty eristekerros sisälsi samankaltaista puulastua ja myös karamellipapereita löytyi täyttöhiekasta mm. koekuopasta 6). Lastua löytyi harvakseltaan muualtakin, mm. pääkallon suun kohdalta sekä vainajan alta – vainajan alla olleet lastut liittyvät selkeästi arkun pehmusteisiin / patjaan. Suusta löytyi myös pähkinän kuoria. Lisäksi arkusta löytyi peltoretikkaa, joka on rikkaruoho, sekä runsaasti tammen lenninsiipiä ja siemeniä.

Hauta nostettiin osittain kokonaisuuksina, osittain irrallisina luina. Haudan jalkopäässä oleva kangas, joka ulottui reisien alaosan päälle, nostettiin luineen päivineen, vain reisiluut irrotettiin kankaan alta käytännön syistä. Tämän jälkeen edettiin luita ja kankaita erikseen nostaen: kankaita nostettiin mahdollisimman laajoina alueina ja joissain oli mukana myös luita. Kankaita oli sekä luurangon alla että päällä, parhaiten säilyneet osiot olivat kylkien sivuilla. Osa kankaasta oli pahoin juuttunut pohjalautaan.

Kankaat pyrittiin irrottamaan pohjalaudasta mahdollisimman suurina kokonaisuuksina. Kallo saatiin hyvin nostettua, myssyn jäänteet säilytettiin kallossa kiinni. Päähineeseen liittyneet tekstiilit otettiin talteen rinta-kaula -alueelta kangasnäytteiden mukana. Kylkiluiden ja olkaluiden poistossa ja niihin liittyvien kankaiden kanssa tuli ongelmia; kallo oli tukenut arkun eteläsivua ja sivulauta alkoi pettää. Samoin kävi vasemman olkavarren irrotusvaiheessa; ympärillä oleva hiekka alkoi painaa arkun sivuja sisään. Suurin osa kankaista saatiin suurempina paloina, mutta osa oli hiekan edestä otettava talteen sekaisemmin. Näiden tarkka sijainti ei ole tiedossa, vaan tarkimmin ylös on saatu pään ja lapaluiden alueen kankaiden sijainti. Noston jälkeen päästettiin irti arkun sivuista ja hiekka romahti arkun paikalle. Arkkupuut nostettiin vielä pois ja otettiin talteen. Lopuksi arkun pohjan kohdalle laitettiin sininen muovin pala merkiksi kaivetusta alueesta.

KUVA 11. MuTu115007Dg_89. Hauta 3, lähikuva kankaan reunasta polvien yläpuolella. S->N, 1.7.2015, M. Helamaa

Hauta 4

Hauta 4 sijaitsi läntiselle parvelle johtavien rappusten alla. Se oli kaikin puolin hyvin säilynyt.

Arkun kansi koostui kahdesta leveästä laudasta ja niiden sauman päällä kulkevasta kapeasta "koristelaudasta". Arkun pituus oli 180 cm ja leveys länsipäädyssä 41 cm ja itäpäädyssä 34 cm. Arkun päädyt olivat kolmiomaiset ja niiden korkeus oli 32 cm. Arkun sisäpuolella kylkilaidoissa oli koristeena salmiakkiruudukkoa, joka oli tehty yksinkertaisia viilloilla. Ruudukkoa oli vainajan kylkien kohdalla noin 40 cm leveydellä. Päädyissä oli sisäpuolella mahdollinen koristereí'itys tai -viiva keskeltä suoraan alas.

Arkku ja sen koristelut olivat säilyneet hyvin, samoin luut; jopa rintalasta, joitain kynsiä ja mahdollisesti häpykarvoja oli jäljellä. Vainaja todettiin yli 50-vuotiaaksi, noin 161 cm pitkäksi naiseksi, jolla oli merkkejä nivelrikosta johtuvista nivelmuutoksista ja useista ientulehduksista.

Päässä vainajalla oli kukkakuvioinen damastimyssy, joka oli säilynyt lähes täysin ehjänä. Kallossa myssyn alla oli hieman hiuksia ja lisäksi huopamaista kangasta tunnistettiin myssyn alta. Kallossa oli myös ihoa, johon oli painautunut kankaan kuvio. Vainajalla on ollut kasvojen ja myssyn päällä harsomaista kangasta. Käsissä vainajalla on ollut hansikkaat, joista jäljelle oli jäänyt vain lehtikuvioinen silkkikoristelu. Vainajalla oli neulotut sukat, jotka pitivät jalkaterän luita koossa. Villasukan painanteita oli kiinni myös sääriluissa; selvä raja näkyi sääriluun yläreunassa. Sääriluun pinnasta ei tekstiiliä saanut irti kokonaisina paloina, joten ne irrotettiin pinseteillä kappaleina.

Lantion seudulla oli kudossäänteitä sekä kankaita useampina kerroksina. Myös kylkiluiden, nikamien, solisluiden sekä käsien päällä oli ohutta harsomaista kangasta, jotka ovat kuuluneet hautamekkoon ja aluspaitaan. Vainajan alla koko yläruumiin lantio-pallea -alueella oli säilynyt kangasta, joista osa oli mytyssä vasemman olkavarren ja arkun reunan välissä. Kangas saatiin ylös vain repeleisenä. Tämä on mahdollisesti ollut huopaa, joka on ollut arkussa vainajan pehmusteena. Sen päältä löytyi merkkejä karkeasta vaaleasta patjakankaasta. Ylävartalosta reisille pystyttiin myöhemmin tunnistamaan aluspaidan jäänteitä vetopoimutuksineen ja napinläpineen. Ylävartalosta jalkateriin on jatkunut varsinainen hautamekko. Molempien kankaita löytyi myös vainajan alta. Pään alla oli lisäksi lyhyellä heinällä täytetty tyyny, jonka kangas oli pahoin maatunut. Tekstiilianalyysissä tyy-

KUVA 12. MuTu115007Dg_60. Hauta 4, kallo myssyineen, alla tyynyt olkitäytettä. N->S, 29.6.2015, M. Helamaa

nyliinassa todettiin olevan useita kerroksia toistaiseksi tunnistamattomia kankaita. Vainajalta erotettiin analyysissä yhteensä 11 erilaista kangasta.

Koko matkalta vainajan alla oli höylättyä lastua. Haudasta tunnistettiin myös vaahteran siemeniä ja lenninsiipiä. Vainajan alla ja tyynyn täytteenä on ollut rukiin tähkiä ja olkea. Haudasta löytyi myös rikkaruohoina kirjopillikettä ja kiertotattaria.

Haudan 4 tekstiilit pyrittiin ottamaan talteen mahdollisimman isoina paloina, esimerkiksi vainajan alla olleet kankaat otettiin isoina näytteinä. Muuten tekstiilit ja luut eroteltiin silloin kun se oli kankaita vahingoittamatta mahdollista. Esimerkiksi sormien luut ja jalkojen villasukkaan kiinnittyneet luut ostettiin isompina luu-kangas kokonaisuuksina.

Haudan 4 alla oli suoraan toinen arkku, hauta 14.

KUVA 13. MuTu115007Dg_66. Hauta 4 esiin kaivettuna. E->W, 30.6.2015, M. Helamaa

KUVA 14. MuTu115007Dg_99. Hauta 4, rinnan kankaita. E->W, 1.7.2015, M. Helamaa

Hauta 5

Hauta 5 sijaitsi eteläiselle parvelle johtavien rappusten alla, noin 40 cm haudasta 4 etelään. Haudan länsipääty oli vahingoittunut kunnostustöissä ja osa vainajan kalloa oli irtomaan joukossa. Kaivettaessa arkun länsipäätä maa havaittiin sekoittuneeksi n. 25 cm matkalta lännestä itään.

Arkku oli itä-länsi suuntainen, ja vainajan pää oli lännessä. Itäpääty oli kolmiomainen ja länsipääty tasainen, mutta se saattaa olla myös rikkoutunut haudan löytyessä arkkuun osuneesta iskusta. Pohjois- ja eteläreunassa oli n. 2,5 cm päädyistä keskellä lautaa naulanjäämä, samoin eteläreunassa 16 cm jalkopäästä. Arkun sivut ja päädyt olivat säilyneet melko hyvin ja pitäneet alkuperäisen muotonsa. Pohja oli sen sijaan lahonneempi ja kosteampi, etenkin jalkopäästä, joka oli lähellä kirkon kivijalkaa. Eteläreuna oli ainoa säilynyt reuna, sillä pohjoissivu oli sortunut. Arkun pituus oli 95 cm ja leveys länsipäädyssä noin 35 cm ja itäpäädyssä noin 27 cm. Sivut olivat noin 14 cm korkeat ja niiden paksuus oli noin 1,5 cm. Päätylautojen paksuus oli noin 3 cm.

Luut olivat melko hyvin säilyneet, joskin jalat olivat osin kosteassa maassa maatuneet. Luurangon kädet olivat ristissä vatsan päällä. Vainajan pituus pääläestä nilkkoihin oli n. 67 cm. Osteologisessa analyysissä vainajan iäksi arvioitiin 1,5–2-vuotta. Luissa ei havaittu mitään poikkeavaa, eikä sukupuolta tai pituutta pystytty tarkemmin arvioimaan.

Vainajan pään alla oli tyyny, jonka koko oli n. 20 x 24 cm. Tyyny täytti koko länsipäädyn. Pintamateriaali oli tummaa harsomaista kangasta. Tyynyn täytteestä otettiin näyte, ja sen todettiin sisältäneen pelto-ohdakkeen siemeniä, siemenhahtuvaa ja kokonaisia siemenhahtuvien mykeröitä, mikä on ilmeisen harvinainen täyte tyynyssä. Tyynyä poistettaessa alta paljastui muihin tekstiileihin verraten paremmin säilynyttä säkkikankaan näköistä tekstiiliä. Kyseistä kangasta ei löytynyt muualta arkusta, vaan vain tyynyn alta. Tekstiilianalysissä tämä tulkittiin tyynyn alemmaksi kankaaksi. Tyynyyn oli jäänyt kiinni pään ympäristöstä löytynyttä tummanvihreää tai sinivihreää suikaloitunutta kangasta, jotka ovat kuuluneet tyynyliinaan tai mahdollisesti myssyn vuoriin.

Pään alle oli jäänyt ohutta kangasta, joka oli muotoutunut pään muotoa mukailleen vainajan pään sivuille. Tämä palttinakangas on kuulunut tyynyliinan ylempään osaan. Saman näköistä suikaloitunutta vihertävältä vaikuttanutta kangasta löytyi arkun kannen alta, tyynyltä sekä vainajan vasem-

KUVA 15. MuTu115007Dg_51. Hauta 5, vieressä hauta 9 osin esiin otettuna. N->S, 29.6.2015, M. Helamaa

KUVA 16. MuTu115007Dg_53. Hauta 5, lähikuva keskivartalon kankaista. N->S, 29.6.2015, M. Helamaa

KUVA 17. MuTu115007Dg_103. Työkuva, haudan 5 nosto lähes kokonaisena. N->S, 2.7.2015, M. Helamaa

man ranteen päältä, johon se todennäköisesti siirtyi kaivaustilanteessa. Vihertävää kangasta oli myös kallossa kiinni päälään tienoilla. Tämä vihertävä kangas oli myssy, josta oli leuan alta molemmin puolin nähtävissä saman sävyiset myssyn nyörit. Tekstiilianalyysissä selvisi myssyn olevan muiden hautojen myssyjen kangasta hieman halvempaa puolisolkkia, joka on mahdollisesti ollut vuorattu. Vainajan kaulaa ja rintakehää peitti kudossäänteiden ja tekstiilin sekainen alue. Nämä analyysissä valkoiseksi hienoksi kankaaksi osoittautuneet palat ovat todennäköisesti kuuluneet hautamekkoon, jota löytyi myös reisien alueelta. Olkavarsien ympärillä oli kellertävän vaaleanruskeaa kangasta, joka on luultavasti samaa hautamekkoon kuulunutta tekstiiliä. Vatsan päällä oli vaaleaa karkeaa kangasta, jossa oli tummia pystyraitoja. Tekstiilianalyysissä todettiin sen olleen aikoinaan valkoinen, miehustaan kuulunut kangas, johon on joko painettu tai vahingossa vainajan sormien alla lialta suojassa muotoutunut kaksi vaaleampaa raitaa. Lantiosta polviin vainajan alaruumista peitti sekaisin vaalea karkea kangas ja tumma, ohuen hapera nahkamainen materiaali, joka osoittautui ihon jäänteiksi. Vaalea kangas ei jatkunut enää polvesta alaspäin. Lantiolta tunnistettiin myöhemmin kahta erilaista aikoinaan valkoista tekstiiliä, jotka ovat kuuluneet miehustaan tai paitaan, ja reisien alueen kangas on kuulunut aiemmin mainittuun hautamekkoon.

Yhteenvedon vartalon alueen hyvin riekaleisesta tekstiilaineistosta hautamekkoon ja raitaiseen miehustaan kuuluneiden kankaiden lisäksi tunnistettiin analyysissä siis useita erilaisia kankaita, joista reisien, keskivartalon ja käsien alueelta löydetty oli palttinasiidoksesta kangasta, joka lienee alun perin ollut valkoinen paita. Lantion, vatsan ja keskiruumiin alueelta tunnistettiin samoin valkoinen karkea tekstiili, joka on kuulunut paitaan tai miehustaan. Sen päältä löytyi kankaaseen ommeltu palmikkokoriste saman tyyppisestä kankaasta. Lantiolta ja keskiruumiista erotettiin myös toista hienompaa valkoista kangasta, joka on ehkä ollut miehustaan tai paitaan kuulunut kangas. Käsivarsista löytyi hihoihin viittaavaa vaaleaa kangasta, joka on ehkä kuulunut aluspaitaan. Lisäksi vainajan leuan alta löytyi hienoa tummaa kangasta, jonka tarkoitusta ei analyysissä pystytty selvittämään sekä useita paloja kasvojen alueelta, joita ei samoin pystytty tunnistamaan, mutta jotka ovat voineet liittyä vainajan kasvoille aseteltuun nenäliinaan. Kaiken kaikkiaan tekstiilianalyysissä vainajalta löydettiin 13 erilaista tekstiiliä.

Lisäksi haudasta 5 tunnistettiin makrofossiilianalyysissä pelto-ohdakkeen siemeniä sekä runsaasti tammen siemeniä ja lenninsiipiä. Samoin löytyi rukiin tähkän kappaleita ja olkea. Rikkaruohoista tunnistettiin kiertotatar ja jokapaikansara.

Hautaus nostettiin ylös lähes kokonaisena. Vain sääri- ja pohjeluut otettiin talteen erikseen; polvien alapuolelta arkun pohja oli vettynyt, ja siitä pohja katkaistiin. Loput koko haudan sisällöstä luineen kankaineen nostettiin pohjalaudan kera isolle muovilaatikon kannelle ja pakattiin jatkotoimenpiteitä varten. Kokonaisuutena ylös nostettu kokonaisuus kaivettiin tarkemmin joulukuussa Rauman museon tiloissa. Hauta 5 arkkua nostettaessa rikottiin alla olevan pienen arkun kantta sen länsipäädystä.

Hauta 6

Hauta 6 sijaitsi keskikäytävän alla haudan 1 vieressä sen pohjoispuolella. Arkkujen päädyt olivat samalla tasolla. Arkut on mahdollisesti samaan aikaan haudattu.

Arkun kansi oli lähes rikkoutumaton, ja se koostui kahdesta kansilaudasta ja päällä keskellä olevasta koristelaudasta. Arkun päädyt on loivasti muotoillut. Arkun sivut olivat romahtaneet kaksin kerroin, erityisesti pohjoisreunasta. Kansilaudat oli naulattu reunoihin sekä päätyyn muutamilla nauloilla. Arkku oli noin 190 cm pitkä ja sen länsipäädyn leveys noin 49 cm ja itäpäädyn 27 cm. Korkeutta arkulla oli länsipäädyssä 27 cm ja idässä 26 cm. Päätylautojen paksuus oli noin 3 cm, kansi- ja sivut noin 1 cm.

Kannen poiston jälkeen luuranko oli keskiosaltaan lähes maaton, hiekkaa oli valunut arkun sisään vain jalkaluiden ja kallon käsivarsien sekä lantion kohdalle. Sääriluita, reisiä ja pääosan kylkiluita ei tarvinnut kaivaa esiin lainkaan.

Luut olivat hyväkuntoisia niihin jäänyttä kudosjäänteitä ja kertynyttä hometta lukuun ottamatta. Vainajan kädet olivat vatsan päällä; vasen käsi oli hieman oikean alla ja sormet olivat tippuneet lantioluun ja kylkiluiden väliin. Kallo katsoi hieman koilliseen. Jalat olivat varpustusasennossa arkun päätylautoa vasten. Vainajan pituus päästä kantaluuhun oli n. 165 cm. Osteologisessa analyysissä vainaja arvioitiin 40–44-vuotiaaksi, noin 174 cm pitkäksi mieheksi. Vainaja on luiden kunnon perusteella kärsinyt C-vitamiinin puutteesta, ja nivelissä näkyi patologisia piirteitä. Hampaiden huono kunto viittasi tukikudostulehdukseen. Vasemmanpuoleisen varttinäluun proksimaalipään oikeanpuolimmaista suurempi koko liittyyneen käden käyttöön.

Vainajalla 6 oli säilynyt vain hieman tekstiilejä, joita tekstiilianalyysissä erotettiin kuusi erilaista. Sukkakudosta oli oikean nilkkaluun ja jalkapöydänluun päällä. Se tunnistettiin myöhemmin kudotuksi ja punertavan väriseksi sukaksi. Kangasta oli myös oikean kyynärluun ja lantion välissä lastujen päällä niihin kiinnittyneenä. Näistä erotettiin sekä vaaleaa karkeaa että tummempaa kangasta. Hieman silkkimyyssyyn liittynyttä kangasta oli säilynyt kallon takaosassa. Pään alta löytyi todennä-

KUVA 18. MuTu115007Dg_83. Hauta 6, lastukerros reisien alla. N->S 1.7.2015, M. Helamaa

KUVA 19. MuTu115007Dg_62. Hauta 6. S->N, 29.6.2015, M. Helamaa (kuva raportissa rajattuna).

köisesti silkkimyssyyn liittynyt solmulla oleva silkkinauhan kappale. Lisäksi jalkojen alueelta erotettiin analyysissä karkean patjakankaan sekä mustanruskean ja kellertävänruskean tekstiilin jäänteitä.

Vainajan alle oli laitettu höylätty lastukerros. Lastukerros jatkui aivan päästä jalkoihin, joskin selkein esiintymä oli puolesta välistä sääriä aina käsivarsiin asti.

Ohuen hiekkakerroksen alta tuntui todennäköisesti seuraava arkku, hauta 12, jota ei paljastettu sen enempää.

Hauta 7

Hauta 7 sijaitsi keskikäytävän eteläpuolella, poikkikäytävän alla. Se löytyi hautaa 2 kaivettaessa sen eteläpuolelta. Haudasta otettiin vain koilliskulmaa kulmaa esille, jotta saatiin todettua se arkuksi ja mitattua paikoilleen. Haudan vierestä tuli esiin vanha lattian tukipaalu, jonka halkaisija oli n. 50 cm.

Hauta 8

Hauta 8:n länsipääty tuli esiin koekuopasta 1. Todennäköisesti samaisen arkun itäpääty paljastui haudan 11 vierestä. Tällöin arkun pituus olisi noin 190 cm. Länsipäädyn leveys oli n. 50 cm ja arkkua otettiin täältä näkyviin pituussuunnassa n. 40 cm. Pääty oli 120 cm etäisyydellä lattiahirren yläpinnasta alaspäin. Länsipäädystä hiekkamaa oli selkeästi kosteaa ja arkun puu oli läpeensä vettynyttä ja pehmeää. Itäpäädystä puuainesta oli kuivaa ja hyvin säilynyttä: Kansi koostui kahdesta kansilaudasta sekä niiden sauman päällä kulkevasta koristelaudasta. Koristelauta oli profiloitu. Itäpäädyn leveys on noin 40 cm.

KUVA 20. MuTu115007Dg_95. Hauta 3 sekä sen vieressä hautojen 11 ja 8 itäpäädyt. W->E, 1.7.2015, M. Helamaa

KUVA 21. MuTu115007Dg_109. Hauta 9, länsipääty, kannen rakenne ja naulat. E->W, 3.7.2015, M. Helamaa

Hauta 9

Hauta 9 sijaitsi eteläiselle parvelle vievien rappusten alla, aivan eteläseinän kivijalan kivien vieressä. Hauta 5 ja hauta 9 ovat kyljistään aivan kiinni toisissaan. Haudan 9 länsipääty oli haudan 5 päädyistä 20 cm länteen.

Haudan 9 kansi oli säilynyt melko ehjänä, osa luusta pilkotti sen alta. Päädyt olivat pystyssä mutta kansi oli romahtanut alas. Kannessa on keskellä koristelauta, mutta muuten kansi muodostui kahdesta laudasta. Arkku oli hyvin lähellä seinälinjaa osittain kosteassa maassa; itä- eli jalkopää oli maatunut kosteuden vuoksi. Itäpäädyn muoto oli kolmiomainen, länsipäädyn muoto ei ollut määrittävissä. Arkun pituus oli noin 107 cm ja leveys länsipäädyssä 37 cm ja itäpäädyssä 32 cm. Arkku oli maalattu, tutkimushetkellä maalipinnan sävy oli vaaleankeltainen.

Vainaja makasi arkussa länsi-itä suuntaisesti pää länsipäässä. Vainajan pää oli kääntynyt oikealle, ja kädet olivat ristissä rinnan päällä. Jalat olivat suorina. Luurangon yläosa oli hyvin säilynyt, mutta jalat sen sijaan huonommin. Jalkateristä oli säilynyt joitain luita; oikea sääri ja reisi olivat jäljellä pitkälti maatuneina. Osteologisessa analyysissä vainaja osoittautui noin 3-vuotiaaksi. Sukupuolta tai pituutta ei voitu tarkemmin määrittellä eikä luissa näkynyt mitään tavallisuudesta poikkeavaa.

Tekstiilejä ei ollut pieniä jäänteitä lukuun ottamatta säilynyt paljoakaan. Itäpäädyn päällä oli puussa pieni karkeahko kangassuikale, joka lienee arkun sisustuskangasta. Arkun kannen koristelaudan päällä pääpuolella oli kahta erilaista silkkiä; punaista sekä raidallista vaaleaa silkkiä, josta jälkimmäisestä koostuu solmu, jonka sisällä oli kukan vartta. Tämä oli koristeeksi tehty silkkiruusuke. Arkun laidoista ja kannesta löytyi muutamia punaisia täpliä, joista osa osoittautuivat sinettivahaksi. Täpliä oli laitojen päällä muutaman neliösentin läikkiä, joita otettiin vähän näytteeksi. Sinettivahaan oli jäänyt kiinni myös toisenlaista arkun sisustuskangasta. Lisäksi keskivartalon päältä tunnistettiin analyysissä kahta erilaista kerroksettaista tekstiiliä. Lisäksi seulasta saatiin talteen rakenteetonta tekstiiliä, joka saattaa olla lumppua tai huopaa.

Haudasta löytyi lisäksi tammen siemeniä ja lenninsiipiä, ja irtomaasta kannen päältä löydettiin runsaasti hampun siemeniä.

KUVA 22. MuTu115007Dg_108. Hauta 9, silkkikankaan paloja (silkkiruusuke) kannen päällä. N->S, 3.7.2015, M. Helamaa

Hauta 10

Hauta 10 paljastui koekuopasta 6 alttarin kaakkoispuolelta. Arkusta otettiin esille vain hieman sen lounaiskulmaa. Arkku sijaitsi noin metrin syvyydellä täyttöhiekassa eikä sitä uhannut välitön vaara, joten hauta jätettiin muutoin koskematta.

Hauta 11

Hauta 11 sijaitsee hautojen 3 ja 8 välissä. Hauta 11 tuli esiin hautaa 3 pois kaivettaessa. Arkkua otettiin esiin vain hieman sen itäpäädyistä, muuten siihen ei kajottu. Dokumentoinnin jälkeen hauta peitettiin täyttöhiekalla ja sen sekä haudan 8 sijainnin merkiksi laitettiin suodatinkangas.

Hauta 12

Hauta 12 paljastui haudan 6 alta. Se todettiin arkuksi eikä sen kaivamista sen jälkeen jatkettu. Hauta peitettiin täyttöhiekalla ja sen sijainnin merkiksi asetettiin suodatinkangas.

Hauta 13

Haudan 13 arkun reunaa tuli esiin haudan 5 alta. Sitä ei paljastettu lainkaan vaan se jätettiin koskemattomana maan suojiin.

Hauta 14

Haudan 14 arkun reunoja paljastui välittömästi haudan 4 arkun pohjan alta. Arkun pituus oli 170 cm ja leveys 40 cm. Hautaa ei paljastettu tai kaivettu sen enempää.

KUVA 23. MuTu115007Dg_17. Koekuoppa 6, Hauta 10:n kulmaa koepiston pohjalla. E->W, 23.6.2015, M. Helamaa

4.3. KOEKUOPAT

Koekuopat 1–6 sijoitettiin kohtiin, joihin oli suunniteltu lattiaa tukevia anturoita. Neuvotteluissa urakoitsijan ja työmaan valvojan kanssa kävi ilmi, että anturat voidaan perustaa suoraan hiekan päälle ilman varsinaista perustuskaivantoa. Koekuopat tehtiin tätä tietoa silmällä pitäen. Koekuopilla tarkistettiin, ettei hautoja ole välittömästi täyttöhiekan pinnan alla. On mahdollista, että arkkuja on säilynyt syvemmällä. Syvemmällä sijaitsevien mahdollisten hautojen ei katsottu olevan tuhoutumisvaarassa eikä näin ollen katsottu tarpeelliseksi paljastaa hautoja sen enempää kuin oli välttämätöntä.

Koekuoppa 1 sijaitsee eteläisen ristivarren ja runkokuoneen kulmassa. Se oli noin 3 metriä pitkä (N-S) ja noin 80 cm leveä kaivanto, jonka syvyys oli noin 40 cm. Suunnitellun anturan kohdalla havaittiin koskematonta maata, joka leikkaantui sekä pohjois- että länsi puolella ja täyttömaa oli hautojen yhteydessä olevaa täyttöhiekkaa. Oletettavasti pohjamaapalkin kummallakin puolella on tai on ollut hautoja, mutta niin syvälle ei kaivettu koska anturalle pystytettiin osoittamaan turvallinen paikka. Koekuopan 1 eteläpäädyssä havaittiin hauta 8, mutta se ei osu anturan kohdalle ja koekuopan itäreunalla oli hauta 3 joka poistettiin. Hautojen 3 ja 8 itäpäätysten välistä tavatun haudan 11 länsipäätä ei havaittu koekuopassa 1.

Koekuoppa 2 oli noin metri kuopasta 1 pohjoiseen. Kuopan koko oli alle 1 m² ja se kaivettiin noin 50 cm syvyyteen. Kuopassa havaittiin vain täyttöhiekkaa, hautoja ei vielä tällä kaivuussyvyydellä tullut vastaan.

Koekuoppa 3 sijaitsi kuoppa 2:sta noin 4 metriä pohjoiseen, runkokuoneen keskikäytävän (niskahirren) pohjoispuolella. Kuopan koko oli noin 100 x 80 cm ja sen syvyys noin 50 cm. Kuopassa oli täyttöhiekkaa ja sen joukossa puuta, joka mahdollisesti oli rikkoontuneen arkun pala. Tämä 30 x 10 cm puun pala oli kuitenkin irrallaan täyttöhiekassa, eikä muita havaintoja kuopassa tavattu.

Koekuoppa 4 sijaitsi samalla niskahirren linjalla koekuopan 3 kanssa, siitä noin 3 metriä itään. Tästä noin 100 x 70 cm laajuudessa kuopassa oli pelkkää täyttöhiekkaa koko sen kaivuussyvyydellä (noin 50 cm).

KUVA 24. MuTu115007Dg_7. Koekuoppa 1. Etualalla hauta 8:n arkkuja. Keltaisen mitan kohdalla alkuperäinen maa. S->N, 18.6.2015, M. Helamaa

Koekuopaksi 5 on nimetty alue, joka on kaivettu haudan 2 eteläpuolelta kirkon keskiosasta (pohjois-eteläsuuntaisen käytävän linjalta). Sen laajuus on noin 2,3 x 1,8 metriä ja syvyys vaihtelee noin 20 cm:stä noin 50 cm:iin. Haudan 2 lisäksi koekuopasta tuli esiin haudan 7 länsipääty sekä sen vieressä vanhan todennäköisesti lattiaa tukeneen puupaalun (halkaisija n. 50 cm) jäänteet. Anturaa ei tälle paikalle haudan 2 takia rakennettu.

Koekuoppa 6 on kaivetuista alueista laajin, muodoltaan epäsäännöllinen ja laajimmillaan noin 3 x 3,5 metrinen alue. Kuoppa sijaitsee alttarin lounaisreunalla ulottuen keskikäytävän ja eteläseinän väliin. Alueen keskiosat olivat koskemattonta maata, joka tuli esiin maksimissaan noin 10 cm paksun täyttöhiekkan alta. Alkuperäisessä maassa erottui suurempia leikkauksia, todennäköisesti hautoja varten kaivettuja kuoppia koekuopan koillis- ja itäosassa sekä länsireunalla. Eteläseinää kohti maa vaikutti koskemattomalta lukuun ottamatta pientä noin 100 cm pitkää ja vaihtelevan levyistä kuoppaa, joka mahdollisesti voi olla pieni (lapsen) hautakaivanto. Kaikki kaivannot oli täytetty vaalealla täyttöhiekalla. Tästä täyttöhiekasta alttarin kulmalta löytyi kolikko vuodelta 1749. Samoin hiekan joukosta, melko pinnasta löytyi joitain vanhoja karamellipapereita. Koillisen ja lännen mahdollisia hautakuoppia ei kaivettu kovin syväälle, sillä anturalle pystyttiin osoittamaan turvallinen paikka koskemattomalla maalla. Koekuopan itäosassa täyttöhiekkaan tehtiin syvempi koepisto, joka osui arkun (hauta 10) kulmaan. Arkku oli noin 90–100 cm syvyydellä täyttöhiekkan pinnasta ja noin 2 metriä lattiataason alapuolella.

Koekuoppa 7 sijaitsi kuopasta 6 pohjoiseen. Se oli samalla linjalla kuoppien 3 ja 4 kanssa, saarnastuolista noin 1 metri etelään ja kivisen hautakammion lounaiskulmasta noin 0,5 metriä länteen. Koekuopan koko oli noin 2 x 1,2 metriä. Lähes koko koekuopan alueella tuli ohuen täytehiekakerroksen alta esiin koskemattoman maan pinta. Kaikilla sivuilla tosin havaittiin koskemattoman maan leikkaantuneet, todennäköisesti hautakaivantojen takia. Kaivannot olivat täynnä vaaleaa täytehiekkaa. Kaivantoja ei ryhdytty kaivamaan syvemmälle, sillä anturalle pystyttiin osoittamaan paikka koskemattoman maan kohdalle.

KUVA 25. MuTu115007Dg_18. Alkuperäinen pohjamaa koekuopassa 6. Oikealla mahdollinen hautakuoppa, yläreunassa haudan 10 kuoppa. W->E, 23.6.2015, M. Helamaa

5. YHTEENVETO

Köyliön kirkon lattian alta tutkitut 6 hautaa osoittautuivat poikkeuksellisen hyvin säilyneiksi, joskin ongelmana oli arkuissa luiden ja tekstiilien pinnalla esiintyvä home. Lattian alla ollut täyttöhiekka oli pysynyt kuivana todennäköisesti hiekan pinnalla olleen kosteutta eristävän puulastukerroksen ansiosta. Remontin yhteydessä lastukerros poistettiin ja hiekkapinta jätettiin osin paljaaksi ja peitettiin osin murskeella.

Vainajista kolme oli lapsia (ikähaitari noin 1,5–6 vuotta), kaksi yli 50-vuotiasta naista ja yksi 40–44-vuotias mies. Osteologisessa analyysissä lasten luissa ei havaittu erityisiä patologioita. Aikuisilla vainajilla oli iän ja raskaan työn aiheuttamia kulumia sekä iän mukaiset huonot hampaat. Miesvainajalla oli lisäksi merkkejä C-vitamiinin puutostaudista (*Cribrra orbitalia*).

Kaikissa tutkituissa haudoissa oli jäänteitä vaatteista ja arkun muista tekstiileistä. Erityisesti naisilla (H1 ja H4) sekä vanhimmalla lapsella (H3) oli jäänteitä useammista vaatteista. Näillä vainajilla on ollut päällään yksi tai useampi vaatekerta (mekko, muu hautavaate), päässään silkkimyssy, käsissä hansikkaat sekä jaloissa neulotut villasukat. Pienemmistä lapsista toisella (H5) oli useita vaate- ja hautatekstiilijäänteitä, toisessa haudassa (H9) oli säilynyt vain arkkuun liittyviä kankaita kuten silkinen tekokukka arkun päällä. Miesvainajalla (H1) oli naisiin nähden säilynyt vähemmän tekstiileitä, joskin myös viitteitä silkisestä päähineestä sekä kudotuista sukista.

Lähes kaikissa tutkituissa haudoissa oli jäänteitä arkussa olleesta patjasta. Siihen liittyi höylätty puulastu, jota oli säilynyt vaihtelevasti vainajien alla arkun pohjalla sekä vainajien alta otetuissa näytteissä erotetut karkeat kankaat, jotka on tulkittu patjan päällykseksi. Osassa haudoista oli lisäksi jäänteitä tyynystä. Tyynyt olivat kangaspäällysteisiä ja täytetty erilaisilla kasveilla, kuten rukiilla (H4) ja pelto-ohdakkeella (H5). Haudan 4 arkun kyljissä oli lisäksi sisäpinnalla yksinkertaisin viiloin tehtyä salmiakkiruutu-koristelua.

Haudat on kirjallisten lähteiden perusteella ajoitettu 1700-luvun toiselle puoliskolle, mahdollisesti 1800-luvun alkuun. Tutkimuksissa poistettiin tutkien vain osa lattian alaisista haudoista. Tutkimuksissa hautoja havaittiin yhteensä 14. Tutkimatta jätetyt haudat peitettiin kirkon sisällä olleella hiekkalla ja niiden paikat merkittiin suodatinkankaalla.

Suuret alat jäivät kokonaan tutkimatta, sillä kaikkien hautojen esiin kaivaminen ei ollut tutkimuksen tavoitteena ja mahdolliset haudat haluttiin jättää hiekan suojiin. Tutkimattomien hautojen olemassaolo ja säilyminen tuotiin esiin rakennuttajalle ja Museovirastolle, ja se otettiin huomioon kirkon alapohjan suunnittelussa. On mahdollista, että syvemmillä täyttöhiekassa hautoja on moninkertainen määrä.

KUVA 26. MuTu115007Dg_117. Hauta 1, jalan luut, sukkaa. N->S, 3.7.2015, M. Helamaa

KUVA 27. MuTu115007Dg_123. Hauta 4, lähikuva arkun sisäpinnan koristeveivoista. S->N, 6.7.2015, M. Helamaa

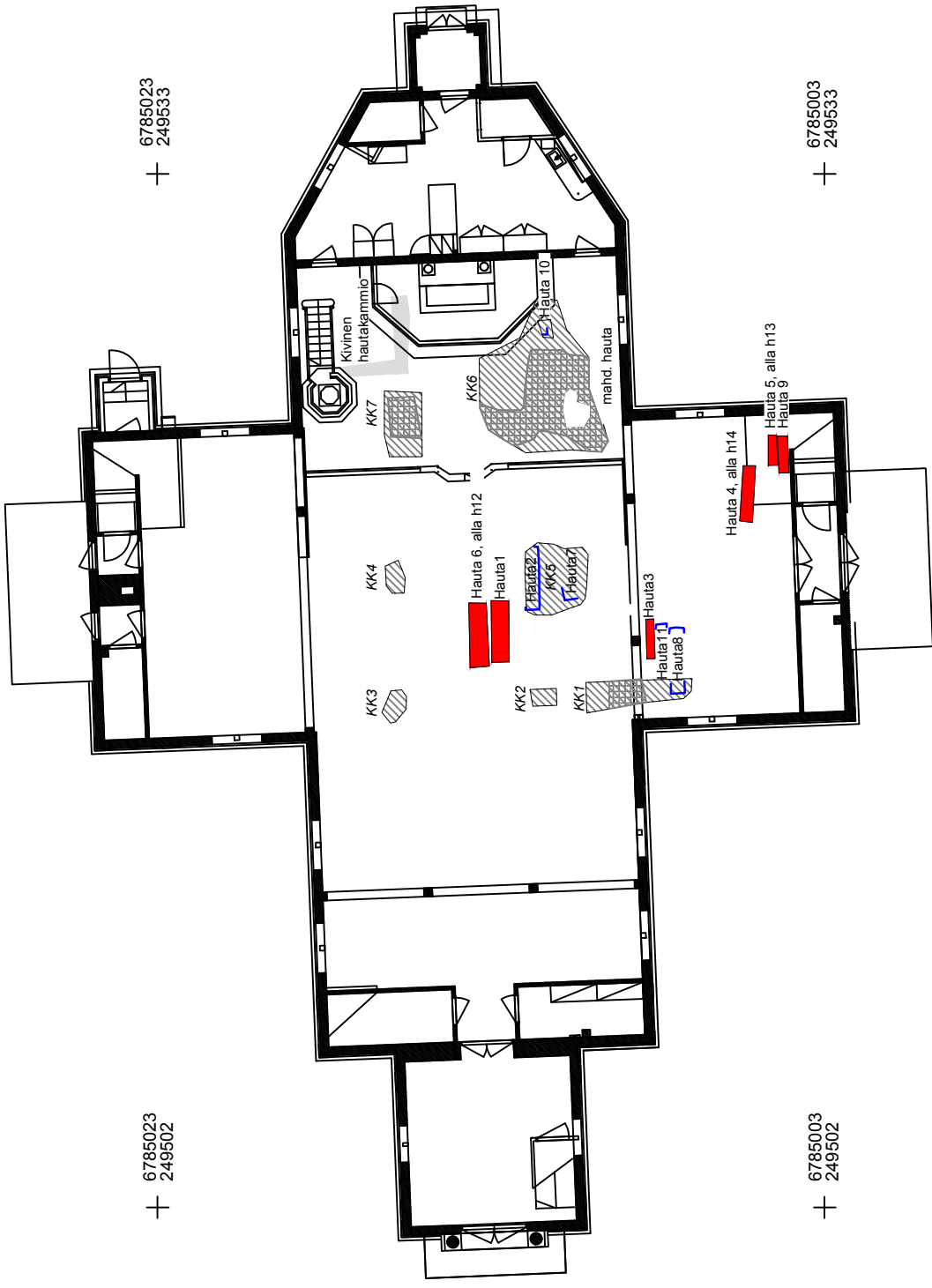
6. LÄHTEET

Järnfors, Leena (2006): Köyliön kirkko vuodelta 1752 Kirkkosaassa. *Köyliist* 7. Köyliö-seura.

Kero, Reino (2006). Kuorin alla, kirkon alla, hautausmaalla. Köyliöläisten hautapaikat 1700-luvun alkupuolella. *Köyliist* 7. Köyliö-seura.

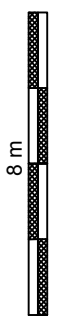
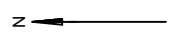
Salminen, V. (1905) *Köyliön pitäjän historia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 47.

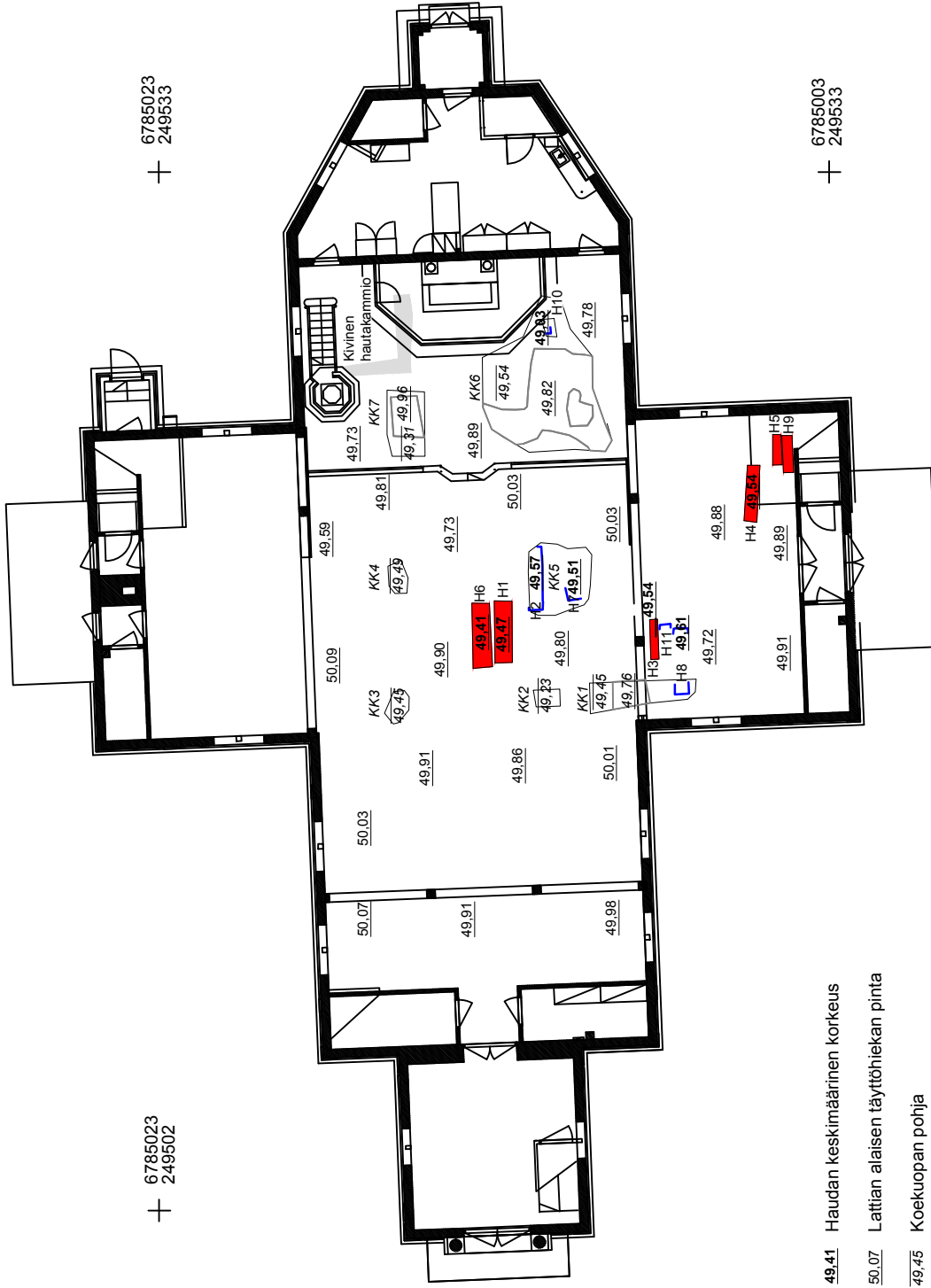
Numero	Tyyppi	Aihe	Mittakaava	Koko
1	Yleiskartta	Haudat ja koekuopat	1:200	A4
2	Yleiskartta	Korkeusluvut	1:200	A4
3	Hautapiirros	Hauta 1, tekstiilit	1:10	A4
4	Hautapiirros	Hauta 1, tekstiinäytteet	1:10	A4
5	Hautapiirros	Hauta 3, tekstiilit	1:10	A4
6	Hautapiirros	Hauta 3, tekstiinäytteet	1:10	A4
7	Hautapiirros	Hauta 4, tekstiilit	1:10	A4
8	Hautapiirros	Hauta 4, tekstiinäytteet	1:10	A4
9	Hautapiirros	Hauta 5, tekstiilit	1:10	A4
10	Hautapiirros	Hauta 5, tekstiinäytteet	1:10	A4
11	Hautapiirros	Hauta 6, tekstiilit	1:10	A4
12	Hautapiirros	Hauta 6, tekstiinäytteet	1:10	A4
13	Hautapiirros	Hauta 9	1:10	A4

KÖYLÖ Köyliön kirkko Helmaa & Uotila 2015	Yleiskartta Haudat ja koeuopat
Muurutkimus ky	MK 1:200
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Helmaa, O. Jalonen, S. Salomaa Puht. piirt. M. Helmaa	Pohjapiirros: Arkkitehtitoimisto Kütterer-ky Koord. ETRS-GK22 Kork. NZ000
	KARTTA 1

- Tutkittu hauta
- Havaittu arkkurakenne (ei tutkittu)
- Koeuopat (KK1-7)
- Alkuperäinen, sekoittumaton maa (ei hautoja)

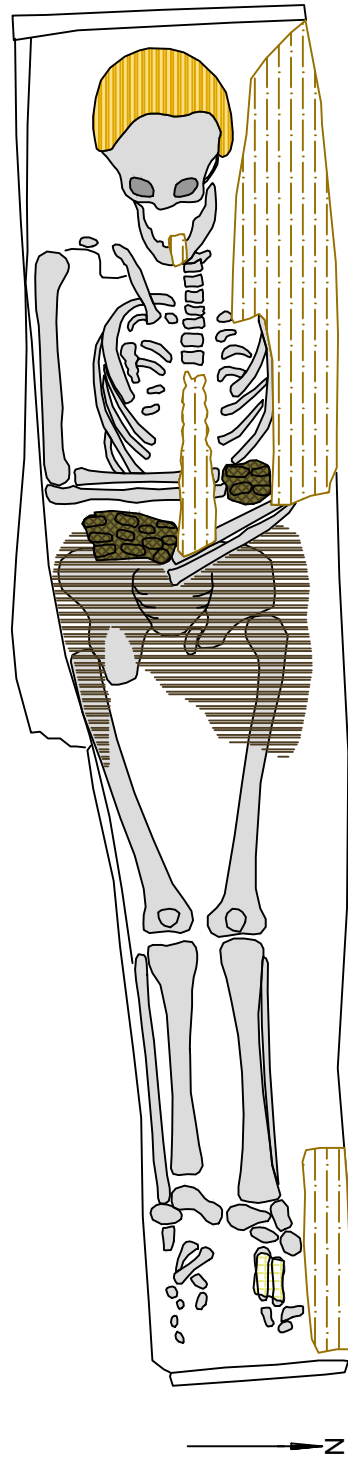

- 49.41 Haudan keskimääräinen korkeus
- 50.07 Lattian alaisen täyttökiekan pinta
- 49.45 Koekuopan pohja
- 49.76 Koskemattoman maan pinta
- Tutkittu hauta
- Havaittu arkkurakenne (ei tutkittu)
- Koekuopat (KK1-7)
- Alkuperäinen, sekoittumaton maa (ei hautoja)

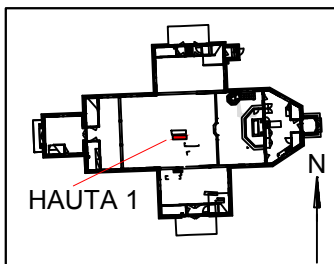
KÖYLIÖ Köyliön kirkko Helmaa & Uotila 2015	Yleiskartta Korkeusluvut
Muurututkimus ky	MK 1:200
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Helmaa, O. Jalonen, S. Salomaa Puht. piirt. M. Helmaa	Pohjapiirros: Arkkitehtitoimisto Kütterer-ky Koord. ETRS-GK22 Kork. NZ2000
KARTTA 2	

HAUTA 1

- Arkun kansipuu (jätetty tukemaan luita)
- Neulottua sukkaa
- Sekalaista orgaanista ainesta (tekstiilit, kudos)
- Silkkiyssy
- Useita tekstiileitä

0,4 m

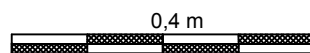
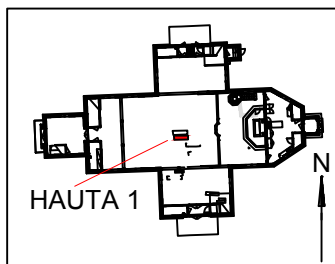
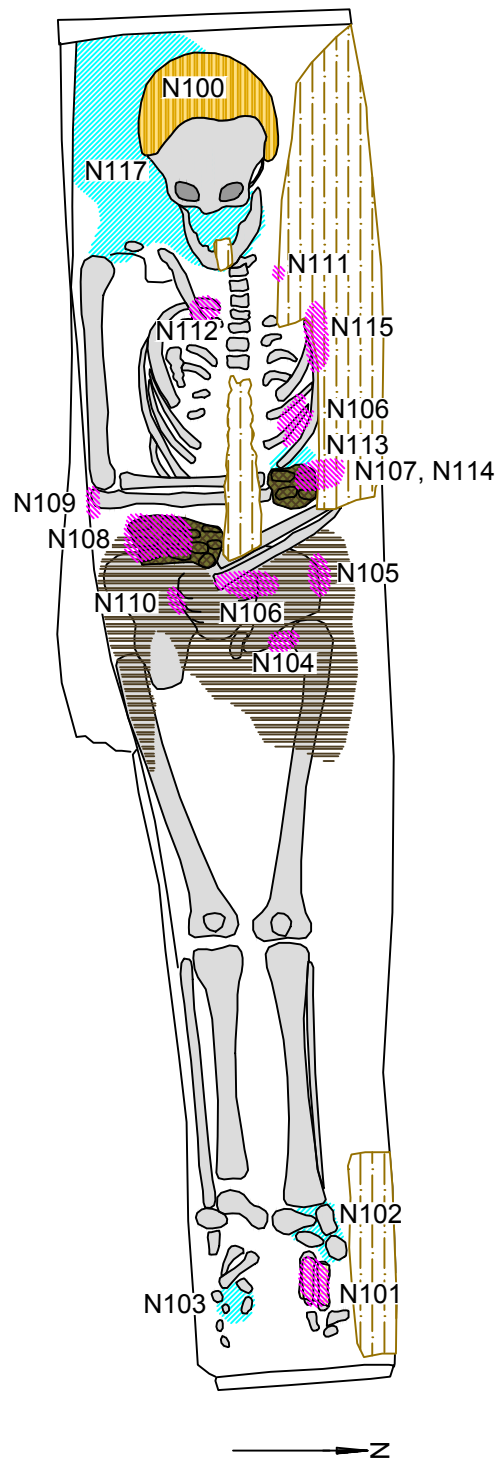
KÖYLIÖ Köyliön kirkko Helamaa & Uotila 2015		Hautapiirros Hauta 1 Tekstiilit	
Muuritutkimus ky		MK 1:10	
MITTAUSDOKUMENTOINTI Piirtäjä M.Helamaa Puht.piirt. M.Helamaa		Koord. ETRS-TM35FIN Kork. N2000	KARTTA 3

HAUTA 1

- Arkun kansipuu (jätetty tukemaan luita)
- Neulottua sukkaa
- Sekalaista orgaanista ainesta (tekstiilit, kudos)
- Silkkimyssyä
- Useita tekstiileitä
- Näyte vainajan päältä
- Näyte vainajan alta

Tekstiilit tekstiilianalysissa (Lipkin 2016)

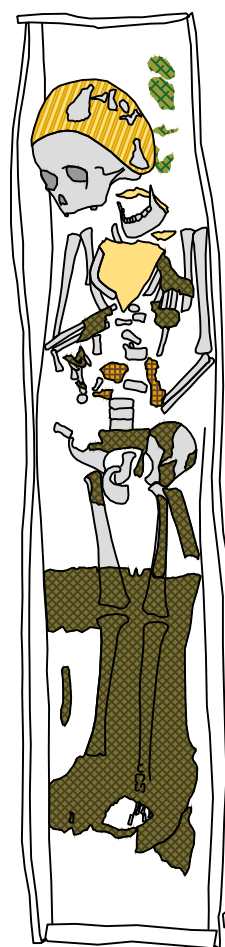
- N100 T1: myssy, silkkiä
- N101 T4: neulottu sukka
- N102 T4: neulottu sukka
- N103 T5: neulottu sukka
- N104 T6: hauta-asu?
- N105 T7: paita?
- N107 T3: nahkakäsine, jossa neulottu vuori
- N108 T2: nahkakäsine, jossa neulottu vuori
- N109 T2: nahkakäsine, jossa neulottu vuori
T6: hauta-asu?
- N110 T8: paita? (mahd. T6:hauta-asu?)
- N111 T9: kangas
- N113 T2: nahkakäsine, jossa neulottu vuori
T10: kangas
- N114 T2: nahkakäsine, jossa neulottu vuori
Lisäksi pieniä kalanluita
- N116 (lantion alta) T11 punasävyinen kangas
T12 patjakangas
- N117 T13 Harsomainen kangas
T14 neulosta

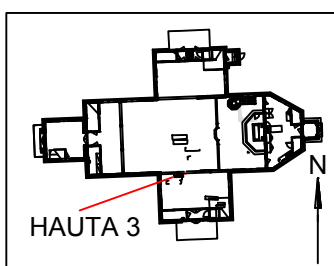
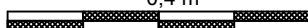
KÖYLIÖ Köyliön kirkko Helamaa & Uotila 2015		Hautapiirros Hauta 1 Tekstiilinäytteet	
Muuritutkimus ky		MK 1:10	
MITTAUSDOKUMENTOINTI Piirtäjä M.Helamaa Puht.piirt. M.Helamaa		Koord. ETRS-TM35FIN Kork. N2000	KARTTA 4

HAUTA 3

- Patjakangasta
- Ruskeaa tekstiiliä
- Silkkimyssyä
- Silkkikangasta
- Useita tekstiileitä

0,4 m

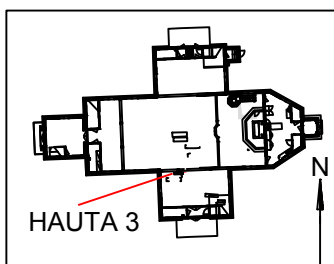
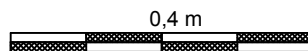
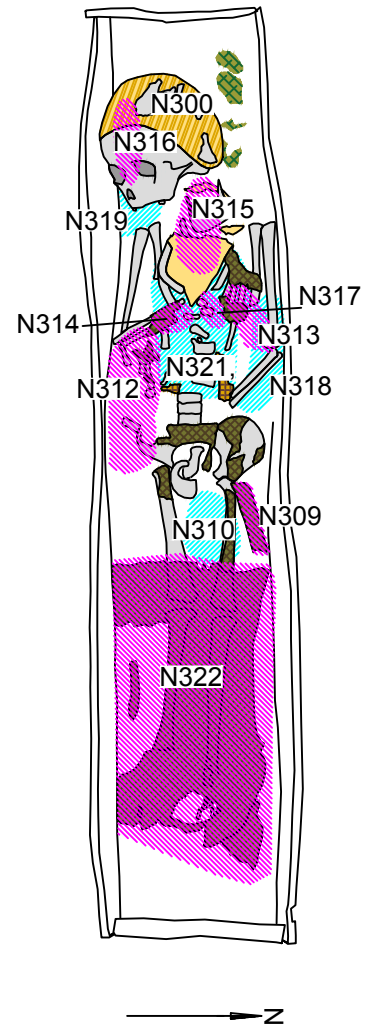
KÖYLIÖ Köyliön kirkko Helamaa & Uotila 2015		Hautapiirros Hauta 3 Tekstiilit	
Muuritutkimus ky			
MITTAUSDOKUMENTOINTI Piirtäjä S. Salomaa Puht.piirt. M.Helamaa		MK 1:10	
		<small>Koord. ETRS-TM35FIN Kirk. N2000</small>	KARTTA 5

HAUTA 3

- Patjakangasta
- Ruskeaa tekstiiliä
- Silkkimyssyä
- Silkkikangasta
- Useita tekstiileitä
- Näyte vainajan päältä
- Näyte vainajan alta

Tekstiilit tekstiilianalysissa (Lipkin 2016)

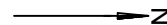
- N300 T1: silkkimyssy
- N310 T8: vaalea karkea kangas, paita?
T10: patjakangas
- N312 T7: ohut kangas, hautamekko?
T8: vaalea karkea kangas, paita?
T10: patjakangas
- N313 T3: nahkakäsine, jossa neulottu vuori
T7: ohut kangas, hautamekko?
- N314 T14: silkkikangas, myssystä?
- N315 T8: vaalea karkea kangas, paita?
T13: silkkikangas, myssystä?
T15: myssyn nauha
T16: todennäköisesti myssyä
T17: myssyn vuori
- N317 T2: nahkakäsine, jossa neulottu vuori
T7: ohut kangas, hautamekko?
- N318 T7: ohut kangas, hautamekko?
T8: vaalea karkea kangas, paita?
T10: patjakangas
- N319 T8: vaalea karkea kangas, paita?
T10: patjakangas
- N321 Luiden alta: Makro
- N322 T5: neulottu sukka
T6: neulottu sukka
T7: ohut kangas, hautamekko?
T10: patjakangas

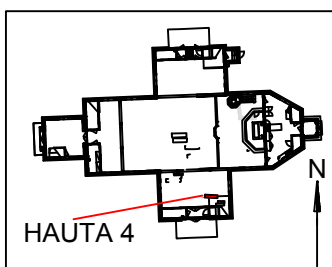
KÖYLIÖ Köyliön kirkko Helamaa & Uotila 2015		Hautapiirros Hauta 3 Tekstiilinäytteet	
Muuritutkimus ky		MK 1:10	
MITTAUSDOKUMENTOINTI Piirtäjä S. Salomaa Puht.piirt. M.Helamaa		Koord. ETRS-TM35FIN Kork. N2000	KARTTA 6

HAUTA 4

- Harsomainen kangas
- Patjakangas
- Neulottua sukkaa
- Silkkimyssyä
- Tyyny
- Useita tekstiileitä

0,4 m

KÖYLIÖ Köyliön kirkko
Helamaa & Uotila 2015

Muuritutkimus ky

MITTAUSDOKUMENTOINTI
Piirtäjä O. Jalonen
Puht.piirt. M.Helamaa

Hautapiirros

Hauta 4
Tekstiilit

MK 1:10

Koord. ETRS-TM35FIN
Kork. N2000

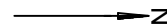
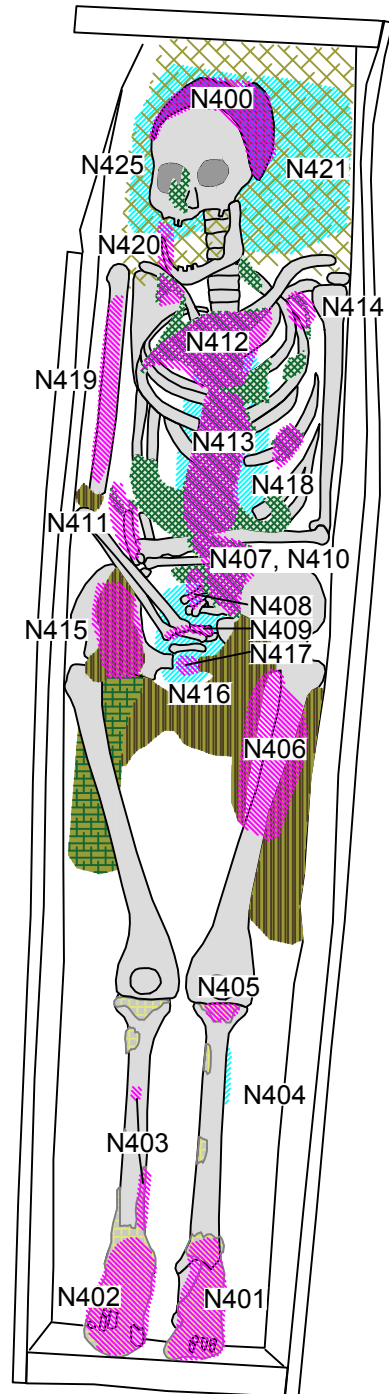
KARTTA 7

HAUTA 4

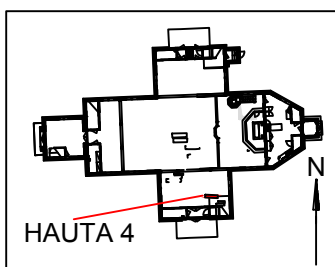
- Harsomainen kangas
- Patjakangas
- Neulottua sukkaa
- Silkkimyssyä
- Tyyny
- Useita tekstiileitä
- Näyte vainajan päältä
- Näyte vainajan alta

Tekstiilit tekstiilianalysissa (Lipkin 2016)

- N400 T1: silkkimyssy
- N401 T4: neulottua sukkaa
T9: ohutta kangasta, hautamekko
- N402 T5: neulottua sukkaa
T9: ohutta kangasta, hautamekko
- N403 T5: neulottua sukkaa
T9: ohutta kangasta, hautamekko
- N404 T4: neulottua sukkaa
- N406 T8: paita
T9: ohutta kangasta, hautamekko
- N407 T8: paita
T9: ohutta kangasta, hautamekko
- N409 T3: silkinen lehtikoriste
- N410 T8: paita
T9: ohutta kangasta, hautamekko
- N411 T2: silkinen lehtikoriste
T8: paita
- N412 T9: ohutta kangasta, hautamekko
- N413 T8: paita
- N414 T9: ohutta kangasta, hautamekko
- N415 T8: paita
- N416 T8: paita
T9: ohutta kangasta, hautamekko
- N418 T8: paita
T11: patjakangas
- N419 T9: ohutta kangasta, hautamekko
- N421 Makro, tyynyn täyte
- N422 T8: paita
T9: ohutta kangasta, hautamekko
- N423 T8: paita
T9: ohutta kangasta, hautamekko
T10: huopa?

0,4 m

KÖYLIÖ Köyliön kirkko
Helamaa & Uotila 2015

Muuritutkimus ky

MITTAUSDOKUMENTOINTI
Piirtäjä O. Jalonen
Puht.piirt. M.Helamaa

Hautapiirros
Hauta 4
Tekstiilinäytteet

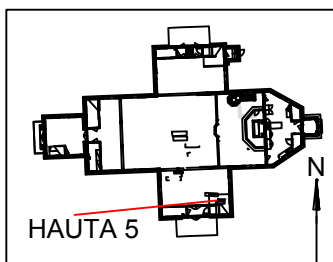
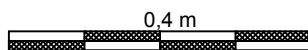
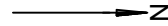
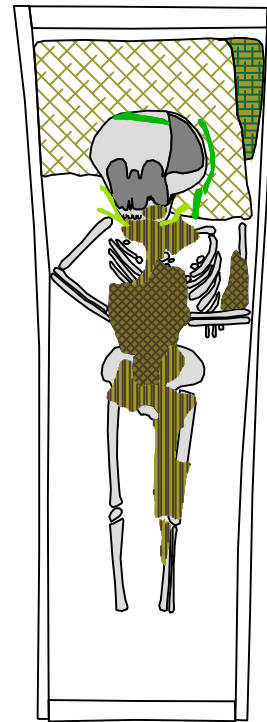
MK 1:10

Koord. ETRS-TM35FIN
Kork. N2000

KARTTA 8

HAUTA 5

- Myssyä
- Myssyn nyörit
- Patjakangas
- Sekalaista orgaanista ainesta (tekstiilit, kudος)
- Tyyny
- Useita tekstiileitä

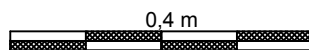
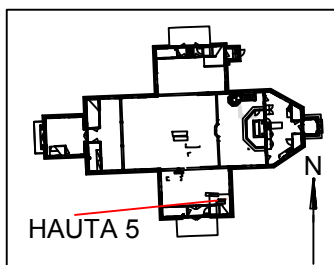
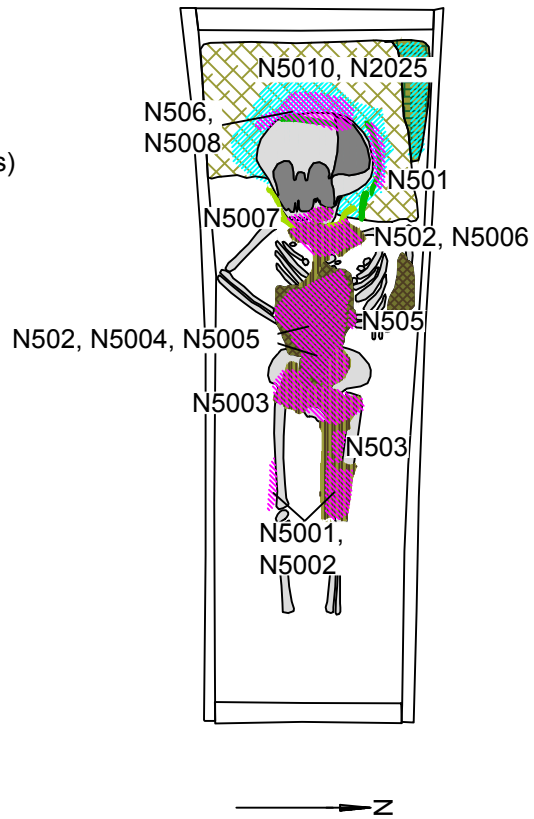
KÖYLIÖ Köyliön kirkko Helamaa & Uotila 2015		Hautapiirros Hauta 5 Tekstiilit	
Muuritutkimus ky		MK 1:10	
MITTAUSDOKUMENTOINTI Piirtäjä O. Jalonen Puht.piirt. M.Helamaa		Koord. ETRS-TM35FIN Kork. N2000	KARTTA 9

HAUTA 5

- Myssyä
- Myssyn nyörit
- Patjakangas
- Sekalaista orgaanista ainesta (tekstiilit, kudος)
- Tyyny
- Useita tekstiileitä
- Näyte vainajan päältä
- Näyte vainajan alta

Tekstiilit tekstiilianalysissa (Lipkin 2016)

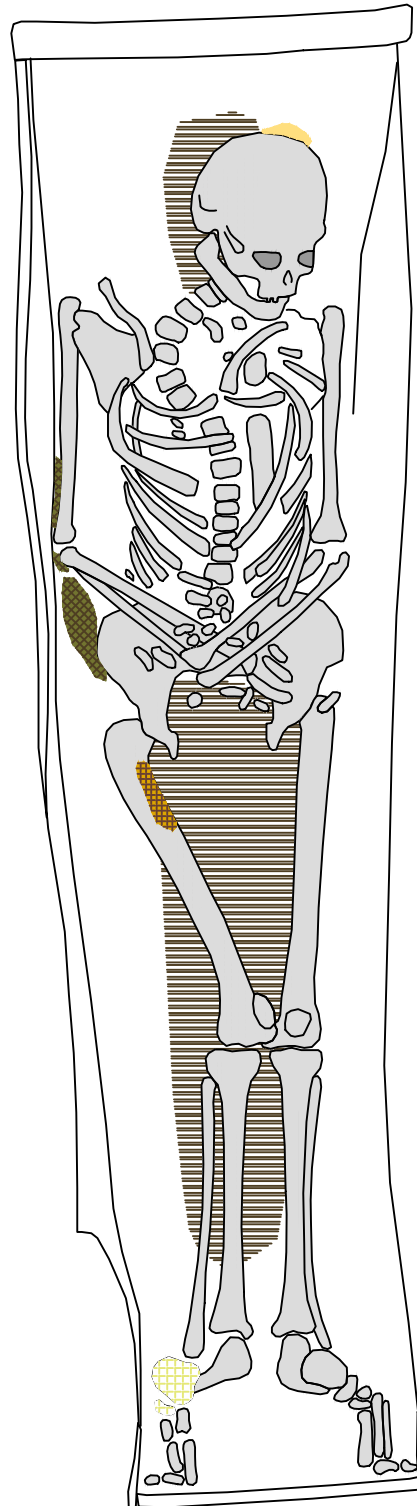
- N501 T1: Myssy
T2: Myssyn vuori tai tyynyliina
- N502 T8: Hienohko palttina, hautamekko?
- N503 T5: Paita
- N505 T1: Myssy
- N506 T1: Myssy
- N5001 T5: Paita
- N5002 T8: Hienohko palttina, hautamekko?
- N5003 T6: Vaalea palttina, paita?
T8: Hienohko palttina, hautamekko?
- N5004 T5: Paita
T6: Vaalea palttina, paita?
T7: Hienohko palttina, paita?
- N5005 T5: Paita
T10: Palttina, hihat?
T11: Palttina, hihat?
- N5006 T8: Hienohko palttina, hautamekko?
T12: Tumma hienohko palttina
- N5007 T13: Kasvoiniin liittyvä tekstiili
- N5008 T1: Myssy
- N5010 T2: Myssyn vuori tai tyynyliina
- N5025 T3: Tyynyliina
T4: Tyynyn alla oleva tyynyliinakangas

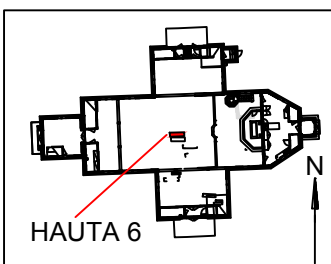
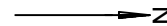
KÖYLIÖ Köyliön kirkko Helamaa & Uotila 2015		Hautapiirros Hauta 5 Tekstiilinäytteet	
Muuritutkimus ky		MK 1:10	
MITTAUSDOKUMENTOINTI Piirtäjä O. Jalonen Puht.piirt. M.Helamaa		Koord. ETRS-TM35FIN Kork. N2000	KARTTA 10

HAUTA 6

- Neulottu sukka
- Ruskea kangas
- Silkkikangas
- Sekalaista orgaanista ainesta (tekstiilit, kudos)
- Useita tekstiileitä

0,4 m

HAUTA 6

KÖYLIÖ Köyliön kirkko
Helamaa & Uotila 2015

Muuritutkimus ky

MITTAUSDOKUMENTOINTI
Piirtäjä M.Helamaa
Puht.piirt. M.Helamaa

Hautapiirros
Hauta 6
Tekstiilit

MK 1:10

Koord. ETRS-TM35FIN
Kork. N2000

KARTTA 11

HAUTA 6

- Neulottu sukka
- Ruskea kangas
- Silkkikangas
- Sekalaista orgaanista ainesta (tekstiilit, kudος)
- Useita tekstiileitä
- Näyte vainajan päältä
- Näyte vainajan alta

Tekstiilit tekstiilianalyysissa (Lipkin 2016)

N601 T1: Myssy

N602 T3: Vaalea tekstiili

T4: Tumma tekstiili, kädet / lantio

N603 T2: Neulottua sukkaa

N604 T5: Tumma tekstiili, jalat

N605 T6: Kellertävän ruskea tekstiili

N606 T4: Tumma tekstiili, kädet / lantio

T7: Patjakangas?

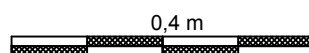
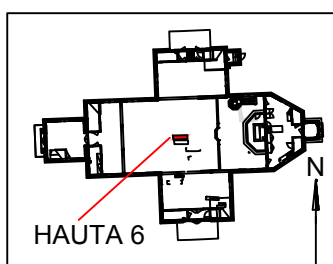
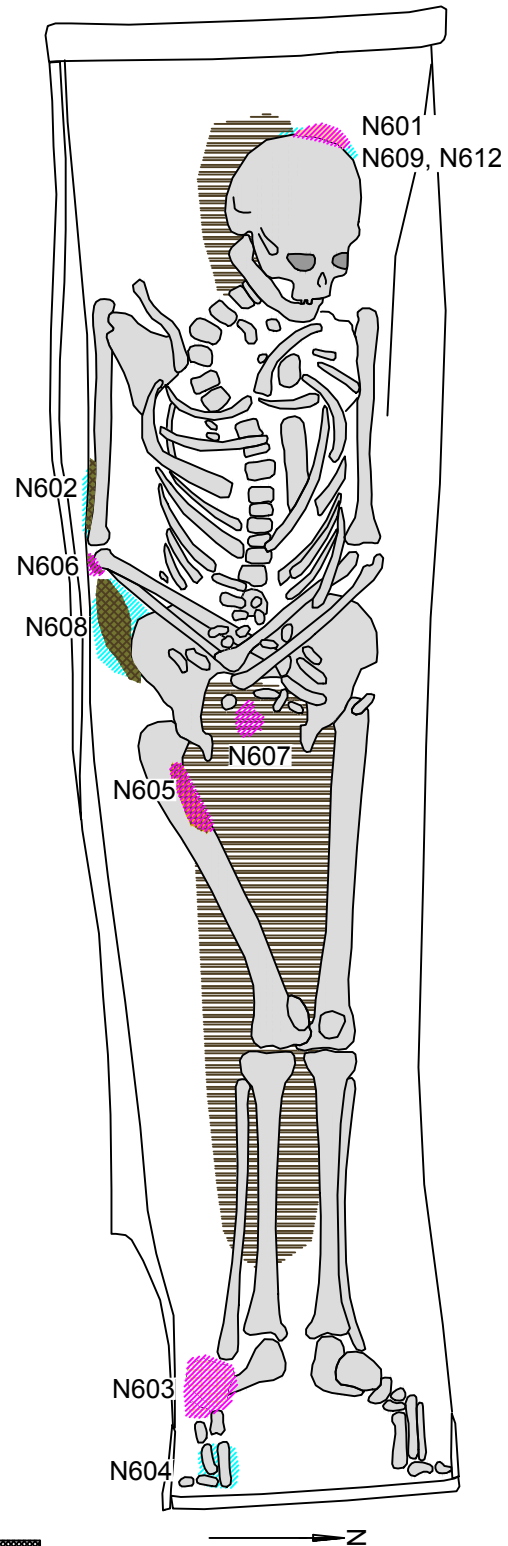
N608 T4: Tumma tekstiili, kädet / lantio

T7: Patjakangas?

N609 T7: Patjakangas?

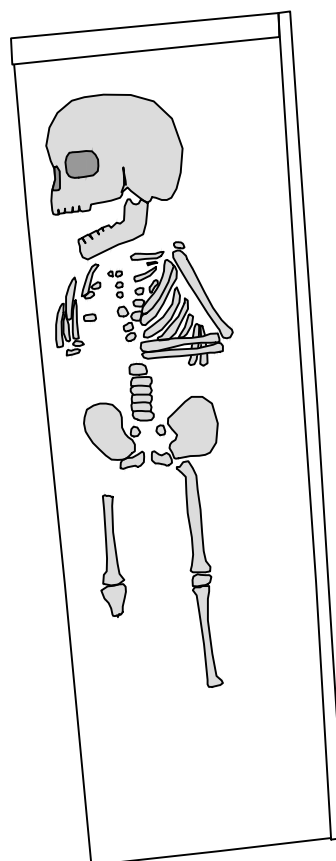
T8: Silkkinauha solmussa

N612 T1: Myssy

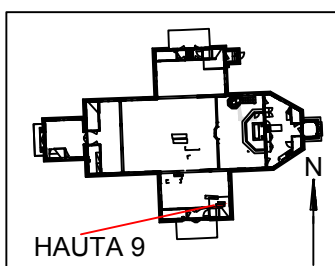
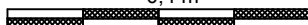

KÖYLIÖ Köyliön kirkko		Hautapiirros	
Helamaa & Uotila 2015		Hauta 6	
Muuritutkimus ky		Tekstiilinäytteet	
MITTAUSDOKUMENTOINTI		MK 1:10	
Piirtäjä M.Helamaa		Koord. ETRS-TM35FIN	KARTTA 12
Puht.piirt. M.Helamaa		Kork. N2000	

HAUTA 9

0,4 m

KÖYLIÖ Köyliön kirkko
Helmaa & Uotila 2015

Muuritutkimus ky

MITTAUSDOKUMENTOINTI
Piirtäjä O. Jalonen
Puht.piirt. M.Helmaa

Hautapiirros
Hauta 9

MK 1:10

Koord. ETRS-TM35FIN
Kork. N2000

KARTTA 13

Nro	Sisältö	Kuvaussu unta, mistä mihin	pvm	kuvaaja
1	Yleiskuva lattiahirsien alta, anturan paikka (tuleva koekuoppa 6) alttarin eteläpuolella	W->E	17.6.2015	M. Helamaa
2	Työkuva, Sanni Salomaa kaivaa esiin hautaa 2	E->W	17.6.2015	M. Helamaa
3	Hauta 2 osittain esiin kaivettuna.	S->N	17.6.2015	M. Helamaa
4	Hautojen 1 ja 6 esiin otetut länsipäädut sekä näkymä kirkon länsiosaan lattiahirsien alla.	E->W	17.6.2015	M. Helamaa
5	Hauta 3 kansi paikoillaan	E->W	18.6.2015	M. Helamaa
6	Hauta 3 kansi paikoillaan	S->N	18.6.2015	M. Helamaa
7	Koekuoppa 1. Etualalla hauta 8:n arkkua. Keltaisen mitan kohdalla alkuperäinen maa.	S->N	18.6.2015	M. Helamaa
8	Koekuoppa 5. Haudat 2 ja 7 sekä vanha puinen tukipaalu.	E->W	18.6.2015	M. Helamaa
9	Hauta 2, lähikuva itäpäädystä, kallo kansilautojen alla	SE->NW	18.6.2015	M. Helamaa
10	Näkymä eteläisen parven portaikon / lattian alle. Etualalla hauta 4, kulmassa haudat 5 ja osittain näkyvillä oleva hauta 9	W->E	22.6.2015	M. Helamaa
11	Yleiskuva, rappusten alla haudat 4, 5 ja 9.	NW->SE	22.6.2015	M. Helamaa
12	Haudat 4 (jalkopääty), 5 ja 9 kansineen	NW->SE	22.6.2015	M. Helamaa
13	Hauta 9, arkun kansipuun maalipintaa.	N->S	22.6.2015	M. Helamaa
14	Koekuoppa 1:n pohjoisosa, ja koekuoppa 2.	S->N	22.6.2015	M. Helamaa
15	Koekuoppa 7, etualalla koskematon maata, syvempi kuoppa tehty täyttöhiekkaan.	W->E	22.6.2015	M. Helamaa
16	Koekuoppa 6: Hauta 10 koepiston pohjalla, sen takana koskemattoman maan alue.	E->W	23.6.2015	M. Helamaa
17	Koekuoppa 6, Hauta 10:n kulmaa koepiston pohjalla.	E->W	23.6.2015	M. Helamaa
18	Alkuperäinen pohjamaa koekuopassa 6. Oikealla mahdollinen hautakuoppa, yläreunassa haudan 10 kuoppa	W->E	23.6.2015	M. Helamaa
19	Koekuoppa 6. Alkuperäinen kaivamaton maa sekä todennäköinen hautakaivanto täyttöhiekkoineen.	E->W	23.6.2015	M. Helamaa
20	Alkuperäinen pohjamaa koekuopassa 6. Vasemmalla hauta 10 kuoppa, etualalla todennäköinen hautakaivanto.	N->S	23.6.2015	M. Helamaa
21	Alkuperäinen koskematon maa ja sitä ympäröivät mahd. hautakuopat (täyttöhiekka) koekuopassa 7, kulmassa kivinen hautakammio.	S->N	23.6.2015	M. Helamaa
22	Yleiskuva kirkon sisätiloista, Sanni Salomaa dokumentoi hautaa 3.	W->E	23.6.2015	M. Helamaa
23	Yleiskuva eteläiseltä parvelta läntiselle ovelle. Keskellä hauta 2 ja sen viereinen puupaalu, kulkusillan alla haudat 1 ja 6 osin esiin kaivettuna	SE->NW	23.6.2015	M. Helamaa
24	Haudat 2 ja 7 sekä vanha puinen tukipaalu.	SE->NW	23.6.2015	M. Helamaa

25	Yleiskuva eteläiseltä parvelta, koekuopat 6 ja 7 alttarin ja saarnastuolin edustalla. Kulmassa kivinen hautakammio (sinisen muovin alla).	S->N	23.6.2015	M. Helamaa
26	Yleiskuva pohjoiselta parvelta etelään. Sanni Salomaa dokumentoi hautaa 3, Oona Jalonen hautaa 4.	N->S	23.6.2015	M. Helamaa
27	Hauta 5 kannen kanssa (oikealla), hauta 9 osin esiin kaivettuna.	E->W	23.6.2015	M. Helamaa
28	Hauta 9, silkkinen tekokukka, jonka vartena käytetty piestä oksaa.	N->S	23.6.2015	M. Helamaa
29	Hauta 4, kallo myssyineen kannen alla	SE->NW	23.6.2015	M. Helamaa
30	Hauta 4 kansineen	E->W	23.6.2015	M. Helamaa
31	Haudat 5 etualalla, takana osin esiin otettu hauta 9	N->S	23.6.2015	M. Helamaa
32	Hauta 3, kallo myssyineen kannen alla	S->N	23.6.2015	M. Helamaa
33	Hauta 3 kansineen.	E->W	23.6.2015	M. Helamaa
34	Koekuoppa 4	N->S	23.6.2015	M. Helamaa
35	Koekuoppa 3	N->S	23.6.2015	M. Helamaa
36	Hauta 3 kansi pois otettuna	E->W	25.6.2015	M. Helamaa
37	Hauta 3, kannen alla olevaa puulastua, mahdollinen hiiren tms. kasaama..	N->S	25.6.2015	M. Helamaa
38	Hauta 3, kannen alla olevaa (tuoretta?) puulastua, tammen siemeniä sekä karamellipaperi.	SW->NE	25.6.2015	M. Helamaa
39	Haudat 1 (vasemmalla) ja 6 (oikealla) kansineen.	E->W	26.6.2015	M. Helamaa
40	Haudat 1 ja 6 kallot hahmottuvat kansien alla.	N->S	26.6.2015	M. Helamaa
41	Työkuva, hauta 3:n kaivuuta näytepusseineen.	W->E	26.6.2015	M. Helamaa
42	Hauta 3 esiin otettuna.	E->W	26.6.2015	M. Helamaa
43	Hauta 3 esiin otettuna.	S->N	26.6.2015	M. Helamaa
44	Hauta 3 esiin otettuna.	S->N	26.6.2015	M. Helamaa
45	Hauta 3, ylävartalo kankaineen.	E->W	26.6.2015	M. Helamaa
46	Hauta 6 arkun kannen kera, vasemmalla hauta 1	E->W	26.6.2015	M. Helamaa
47	Haudat 1 (vasemmalla) ja 6 (oikealla) kannet poistettuna	E->W	29.6.2015	M. Helamaa
48	Hauta 6, villasukkaa oikean nilkan päällä.	NE->SW	29.6.2015	M. Helamaa
49	Hauta 5 esiin kaivettuna	N->S	29.6.2015	M. Helamaa
50	Hauta 5 esiin kaivettuna	E->W	29.6.2015	M. Helamaa
51	Hauta 5, veieissä hauta 9 osin esiin otettuna.	N->S	29.6.2015	M. Helamaa
52	Hauta 5, kalloa kankaineen sekä tyyny.	N->S	29.6.2015	M. Helamaa
53	Hauta 5, lähikuva keskivartalon kankaista.	N->S	29.6.2015	M. Helamaa
54	Hauta 5, lähikuva keskivartalon kankaista.	NW->SE	29.6.2015	M. Helamaa
55	Hauta 5, lähikuva keskivartalon kankaista.	N->S	29.6.2015	M. Helamaa
56	Hauta 5, lähikuva päästä, myssyn nyörit olkapäiden / alaleuan kohdalla.	N->S	29.6.2015	M. Helamaa
57	Hauta 5, lähikuva tyynystä	W->E	29.6.2015	M. Helamaa
58	Työkuva, haudan 4 kannen poisto (Oona Jalonen).	N->S	29.6.2015	M. Helamaa
59	Työkuva, haudan 4 kannen poisto (Oona Jalonen).	E->W	29.6.2015	M. Helamaa
60	Hauta 4, kallo myssyineen, alla tyynyt olkitäytettä.	N->S	29.6.2015	M. Helamaa
61	Hauta 6 esillä, vieressä hauta 1 ilman kantta.	E->W	29.6.2015	M. Helamaa
62	Hauta 6, yläruumis.	S->N	29.6.2015	M. Helamaa
63	Hauta 6, jalat.	S->N	29.6.2015	M. Helamaa

64	Hauta 6, lantio	N->S	29.6.2015	M. Helamaa
65	Hauta 6, jalat sekä sääret kankaineen.	N->S	29.6.2015	M. Helamaa
66	Hauta 4 esiin kaivettuna.	E->W	30.6.2015	M. Helamaa
67	Hauta 4, lähikuva jaloista / villasukissa	N->S	30.6.2015	M. Helamaa
68	Hauta 4, ylävartalo.	N->S	30.6.2015	M. Helamaa
69	Hauta 4, lähikuva kankaista kylkiluiden, lantion ja käsien päällä.	N->S	30.6.2015	M. Helamaa
70	Hauta 4, kallo ja myssy sekä tyynyn täytteitä.	W->E	30.6.2015	M. Helamaa
71	Hauta 4, jalat ja sukat	SW->NE	30.6.2015	M. Helamaa
72	Hauta 4, lähikuva sukista	SW->NE	30.6.2015	M. Helamaa
73	Hauta 4, sukkakudos jatkuu säärien päällä	N->S	30.6.2015	M. Helamaa
74	Hauta 4, lähikuva vasemman reiden vierestä, kangasta ja alla olevaa lastua.	S->N	30.6.2015	M. Helamaa
75	Hauta 4, lähikuva kangasta kyynärluiden päällä / vatsan seudulla	S->N	30.6.2015	M. Helamaa
76	Hauta 4, lähikuva kankaasta solisluun, rintalastan, vasemman olkaluun päällä.	S->N	30.6.2015	M. Helamaa
77	Hauta 6, ylävartalo (vieressä hauta 1 osin esillä)	NE->SW	1.7.2015	M. Helamaa
78	Hauta 6, ylävartalo.	N->S	1.7.2015	M. Helamaa
79	Hauta 6, kallo	E->W	1.7.2015	M. Helamaa
80	Hauta 6, keskivartalo	N->S	1.7.2015	M. Helamaa
81	Hauta 6, keskivartalo	N->S	1.7.2015	M. Helamaa
82	Hauta 6, lantio, reidet	N->S	1.7.2015	M. Helamaa
83	Hauta 6, lastukerros reisien alla.	N->S	1.7.2015	M. Helamaa
84	Hauta 6, sääriluut töhnineen	N->S	1.7.2015	M. Helamaa
85	Hauta 6, jalat	N->S	1.7.2015	M. Helamaa
86	Hauta 3 sekä sen vieressä hautojen 11 ja 8 itäpäädyt.	E->W	1.7.2015	M. Helamaa
87	Hauta 3, jalat kankaineen.	E->W	1.7.2015	M. Helamaa
88	Hauta 3, alavartalo, kangas jalkojen päällä	S->N	1.7.2015	M. Helamaa
89	Hauta 3, lähikuva kankaan reunasta polvien yläpuolella	S->N	1.7.2015	M. Helamaa
90	Hauta 3, ylävartalo.	S->N	1.7.2015	M. Helamaa
91	Hauta 3, kallo, myssyn reunaa ym.	NE->SW	1.7.2015	M. Helamaa
92	Hauta 3, kallo, myssyn reunaa ym.	S->N	1.7.2015	M. Helamaa
93	Hauta 3, lähikuva myssyn reunasta.	NE->SW	1.7.2015	M. Helamaa
94	Hauta 3, lähikuva myssystä	W->E	1.7.2015	M. Helamaa
95	Hauta 3 sekä sen vieressä hautojen 11 ja 8 itäpäädyt.	W->E	1.7.2015	M. Helamaa
96	Hauta 5, kankaat vasemman reiden päällä.	N->S	1.7.2015	M. Helamaa
97	Hauta 5, kankaat reisien, lantion, vatsan päällä	N->S	1.7.2015	M. Helamaa
98	Hauta 4, lähikuva vatsan alueen kankaista käsien ja lantion päällä	S->N	1.7.2015	M. Helamaa
99	Hauta 4, lähikuva rintalastan kankaista	E->W	1.7.2015	M. Helamaa
100	Hauta 4, lähikuva rintalastan kankaista	SE->NW	1.7.2015	M. Helamaa
101	Hauta 6 arkun pohja tyhjänä, hauta 1 osin esiin kaivettuna	E->W	1.7.2015	M. Helamaa
102	Työkuva, hauta 3:n nostoa (kuvassa Maija Helamaa)		1.7.2015	S. Salomaa
103	Työkuva, haudan 5 nosto lähes kokonaisuena	N->S	2.7.2015	M. Helamaa

Köyliön kirkko 2015
 VALOKUVALUETTELO
 MuTu115007Dg_1-126

104	Hauta 5 ylös nostettuna		2.7.2015	M. Helamaa
105	Hauta 5 pakattuna		2.7.2015	M. Helamaa
106	Hauta 9 kannen kanssa	E->W	2.7.2015	M. Helamaa
107	Hauta 1, ennen arkun reunojen poistoa jälkopäästä	N->S	2.7.2015	M. Helamaa
108	Hauta 9, silkkikankaan paloja kannen päällä	N->S	3.7.2015	M. Helamaa
109	Hauta 9, länsipääty, kannen rakenne ja naulat.	E->W	3.7.2015	M. Helamaa
110	Hauta 1, luut esillä	N->S	3.7.2015	M. Helamaa
111	Hauta 1, kallo ja yläruumis	N->S	3.7.2015	M. Helamaa
112	Hauta 1, kallo ja myssyä	SE->NW	3.7.2015	M. Helamaa
113	Hauta 1, ylävartalo, kallo	N->S	3.7.2015	M. Helamaa
114	Hauta 1, keskivartalo	N->S	3.7.2015	M. Helamaa
115	Hauta 1, lähikuva, vasen kyynärpää, oikean käden sormet, hansikas ym.	N->S	3.7.2015	M. Helamaa
116	Hauta 1, jalat	N->S	3.7.2015	M. Helamaa
117	Hauta 1, jalan luut, sukkaa	N->S	3.7.2015	M. Helamaa
118	Hauta 9, luut	N->S	3.7.2015	A-M Liira
119	Hauta 9, luut poistettuna	N->S	3.7.2015	M. Helamaa
120	Hauta 4, arkun sisäpinnan koristelu	S->N	6.7.2015	M. Helamaa
121	Hauta 4, arkun länsipääty, keskellä koriste?viiva	E->W	6.7.2015	M. Helamaa
122	Hauta 4, työkuva, kallon nosto. Kallossa kiinni tyynyn täytteitä. (Kuvassa Maija Helamaa).		6.7.2015	O. Jalonen
123	Hauta 4, lähikuva arkun sisäpinnan koriste?viivoista	S->N	6.7.2015	M. Helamaa
124	Hauta 4, arkku tyhjänä	E->W	6.7.2015	M. Helamaa
125	Hauta 14:n arkku haudan 4 alla	W->E	6.7.2015	M. Helamaa
126	Työkuva, hautojen ja näytteiden pakkausta kirkon eteisessä, kuvassa Oona Jalonen ja Sanni Salomaa		6.7.2015	M. Helamaa

Kenttänro Näytetyyppi Merkinnät kenttää **KM-numerot Makrot, muuta**
Tekstiilit, ks. tekstiiliraportti

HAUTA 1

N100	Tekstiili	Myssy	H1/T1	KM40436:1
N101	Tekstiili	Villasukkaa jalan päältä.	H1/T4	KM40436:2
N102	Tekstiili	Villasukkaa ym. vasemman jalan alta.	H1/T4	KM40436:3
N103	Tekstiili	Kangas oikean jalkaterän alta.	H1/T5	KM40436:4
N104	Tekstiili	Kangasta(?) vasemman lantion kupeelta.	H1/T6	KM40436:5
N105	Tekstiili	Kangasta lantion päältä.	H1/T7	KM40436:6
N106	Tekstiili	Orgaanista kylkiluiden päältä, vasen puoli.	ei T	
N107	Tekstiili	Orgaanista oik. sormien päältä/yhteydestä.	H1/T3	KM40436:7
N108	Tekstiili	Kangas vasemman käden sormien yht.	H1/T2	KM40436:8
N109	Tekstiili	Kangasta oikean kyynärpäähän alta.	H1/T2, T6	KM40436:9
N110	Tekstiili	Kangasta oikean lantion päältä.	H1/T8 (mahd. T6)	KM40436:10
N111	Tekstiili	Kangasta vasemman solisluun päältä + 1. kylkiluu.	H1/T9	KM40436:11
N112	Tekstiili	Orgaanista oikean solisluun ym. päältä.	ei T	
N113	Tekstiili	Orgaanista vasemman kylkiluiden alta/sisältä.	H1/T3, T10	KM40436:12
N114	Tekstiili / Luu	Oikean käden sormenpäät + kankaita.	H1/T3	KM40436:13 Puulastua, ei analysoitu / Pieniä luita (kalaa)
N115	Tekstiili	Vasemman lavan alta.	ei T	
N116	Tekstiili / Luu	Lantion alta.	H1/T11, T12	KM40436:14 Pieniä luita (kalaa)
N117	Tekstiili	Pään ja olkien alta.	H1/T13, T14	KM40436:15 Puulastua, ei analysoitu
N118	Puunäyte	kantta jalkopäästä.		
N119	Puunäyte	kantta jalkopäästä.		
N120	Tekstiili	Kudosta tai luuta lantion alueelta.	ei T	
N121	Tekstiili	Langanpätkä.	H1/T15	KM40436:16
N122	Muu näyte	Simpukankuori täyteasta, EI HAUDAUSTA vaan sen päällä olleesta maasta		
N123	Muu näyte	Mahdollinen mato, reisiluun yläosasta oikealta puolelta.		

Köyliön kirkko 2015
LISTA NÄYTTTEISTÄ

Kenttänro	Näytetyyppi	Merkinnät kentällä	Tekstiilit, ks. tekstiiliraportti	KM-numerot	Makrot, muuta
N124	Tekstiili	Kangas tai kudos, rintakehän alueelta.	ei T		
N125	Tekstiili	Kangasta lantion alueelta.	H1/T10	KM40436:17	
N126	Tekstiili	Kangasta reisiluusta.	H1/T16	KM40436:18	
N127	Tekstiili	Kangasta tai kudosta pään alta.	ei T		
N128	Tekstiili	Kangasta sääriluusta.	ei T		
N129	Makro	Sammalta? Myssystä			ei sammalta, listattu makroissa vahingossa näytteenä 429
HAUTA 3					
N300	Tekstiili	Myssy	H3 / T1	KM40436:19	
N301	Tekstiili / Makro	Tekstiili, vasen käsi.	H3/T7 ja T10	KM40436:20	Secale cereale, tähkän palanen
N302	Tekstiili / Makro	Tekstiili, oikea käsi.	H3 / T3, T9, T12	KM40436:21	Corylus avellana, pähkinän kuori
N303	Tekstiili	Tekstiili, pää/sualue.	H3/T11	KM40436:22	
N304	Tekstiili	Tekstiili, rintakehän/niskan alueelta.	H3/ T9, T12, T13	KM40436:23	
N305	Tekstiili / Makro	Tekstiili, lantion/vatsan seudulta.	H3 / T2, T7, T8	KM40436:24	olkea, luonnon heinää
N306	Tekstiili	Tekstiili, lantion alueelta.	H3 / T4, T8, T11	KM40436:25	
N307	Tekstiili	Tekstiili, vas. jalan päältä.	ei T		
N308	Tekstiili	Tekstiili, haudan jalkopäästä.	H3/T10	KM40436:26	
N309	Tekstiili	Kangasta vas. reiden ulkosyrtästä.	Poistettu homeisena		
N310	Tekstiili	Orgaanista reisien alueelta.	H3 / T8, T10	KM40436:27	
N311	Tekstiili	Kangas vas. lantion alta.	H3 / T7, T8		
N312	Tekstiili	Oik. kyljen vierestä kankaat + pari luuta.	H3 / T7, T8, T10	KM40436:28	
N313	Tekstiili	Kangasta vas. käsivarresta kylkiluiden päälle.	H3 / T3, T7	KM40436:29	
N314	Tekstiili	Kangasta oik. käsivarren päältä.	H3 / T14	KM40436:30	
N315	Tekstiili	Kangasta rinnan päältä ja suun sisältä.	H3 / T8, T13, T15, T16, T17	KM40436:31	
N316	Tekstiili	Pään alta oik. puolelta kangasta.	ei T		
N317	Tekstiili	Kangasta kylkiluiden alueelta.	H3/ T2, T7	KM40436:32	
N318	Tekstiili	Kangasta vas. käsivarren ja kylkiluiden alta.	H3 / T7, T8, T10	KM40436:33	

Köyliön kirkko 2015
LISTA NÄYTTTEISTÄ

Kenttänro	Näytetyyppi	Merkinnät kentällä	Tekstiilit, ks. tekstiiliraportti	KM-numerot	Makrot, muuta
N319	Tekstiili	Tekstiiliä ja oikea pään alueelta, oikean posken alta.	H3 / T8, T10	KM40436:34	
N320	Tekstiili	Kangasta sekalaiselta alueelta.	Poistettu homeisena		
N321	Makro	Maanäyte alueelta vatsa-rintakehä.			Corylus avellana, pähkinän kuoria 11 /lastuja
N322	Tekstiili	Jalkopään kankaat ja luita.	H3 / T5, T6, T7, T10	KM40436:35	
N323	Tekstiili	Kangasta alueelta vatsa-rintakehä.	Poistettu homeisena		
N324	Tekstiili	Langanpätkä lastujen ja karSSIPapereiden joukosta jalkopäästä.	Ei analysoitu		
N325	Makro	Lastu, jossa kangasta.			Picea abies, lastu
N326	Makro	Lastua haudan jalkopäästä kannen alta.			puulastua runsaasti / <i>Acer platanoides</i> hedelmiä 170, siemenä 11, lehdenpaloja 4 / <i>Secale cereale</i> , tähkän kappaleita 2 / hiiltä
N327	Makro	Lastua haudan jalkopäästä (kannen päältä/välistä).			Acer platanoides siemeniä 60, lenninsiipiä 173+45, lehtiä 3 / Betula pendula, siemen 1 / Corylus avellana, pähkinän kuori 1 / Fragaria vesca, siemen 1 / Secale cereale, tähkän kappaleita 1 / Raphanus sp., 1 / Tilia cordata, siemen 1 / Poaceae, siemeniä 5 / Camelina sativa, siemeniä 7 / Mniium, lehtisammalta
N328	Puunäyte	Puupala arkun jalkopäästä.			
N329	Puunäyte	Puunäyte arkusta			

Köyliön kirkko 2015
LISTA NÄYTTTEISTÄ

Kenttänro	Näytetyyppi	Merkinnät kentällä	Tekstiilit, ks. tekstiiliraportti	KM-numerot	Makrot, muuta
N330	Makro	Tammenterhon ym. pähkinän kuoria suualueelta.			Corylus avellana, pähkinän kuoria 3
N331	Makro	Tammenterhon ym. pähkinän kuoria rintakehän/niskan alueelta.			Corylus avellana, pähkinä 1
N332	Puunäyte	Arkun puuta			
HAUTA 4					
N400	Tekstiili	Myssy	H4 / T1	KM40436:36	
N401	Tekstiili	Vas. jalan villasukkaa.	H4 / T4, T9	KM40436:37	
N402	Tekstiili	Oik. jalan kankaat (villasukkaa + harsoa).	H4 / T5, T9	KM40436:38	
N403	Tekstiili	Oik. sääriluusta kangasta.	H4 / T5, T9	KM40436:39	
N404	Tekstiili	Vas. sääriluun alta kangasta.	H4 / T4,	KM40436:40	
N405	Tekstiili	Vas. polven päältä/vierestä kangasta.	H4 / T9, T10	poistettu (home)	
N406	Tekstiili	Kangasta reisiluulantio, vas. puolelta.	H4 / T8, T9	KM40436:41	
N407	Tekstiili	Vas. lantion/käden päältä.	H4 / T8, T9	KM40436:42	
N408	Tekstiili	Lantion sisältä keskeltä.	Ei T		
N409	Tekstiili	Tekstiiliä ja oik. käden sormet	H4 / T3	KM40436:43	
N410	Tekstiili	Kangas lantion sisältä oik. käden/kyynärvarren alta.	H4 / T8, T9	KM40436:44	
N411	Tekstiili	Tekstiiliä ja vas. käden sormia.	H4 / T2, T8	KM40436:45 ja 46	
N412	Tekstiili	Rinnan ja solisluiden päältä.	H4 / T9	KM40436:47	(rintalasta poistettu analyysin jälkeen näytteestä ja haudattu)
N413	Tekstiili	Selkärangan/vas. kylkiluiden päältä.	H4 / T8	KM40436:48	
N414	Tekstiili	Vas. olkavarren alta ja kylkiluiden päältä.	H4 / T9	KM40436:49	
N415	Tekstiili	Oik. lantion päältä.	H4 / T8	KM40436:50	
N416	Tekstiili	Kangasta lantion keskeltä häpyluusta alkaen alaspäin.	H4 / T8, T9, T11	KM40436:51	
N417	Muu	Lantion keskeltä, muumioitunut osa			Haudattu luiden mukana

Köyliön kirkko 2015
LISTA NÄYTYSTEISTÄ

Kenttänro	Näytetyyppi	Merkinnät kentällä	Tekstiilit, ks. tekstiiliraportti	KM-numerot	Makrot, muuta
N418	Tekstiili	Tekstiiliä rinnan ja mahan alueelta.	H4 / T8, T11	KM40436:52	
N419	Tekstiili	Oikean olkavarren kohdalta.	H4 / T9	KM40436:53	
N420	Tekstiili	Oikean posken kohdalta.	ei T		
N421	Makro	Näyte ”olkityynyistä” pään alta.			Acer platanoides, hedelmiä, siemeniä, paloja 44 / Secale cereale, tähkän paloja 32 (ei kypsää viljaa), olkea +++ / Fallopia convolvulus 1 / Galeopsis speciosa 1 / Picea abies, lastuja +++++ / Bryophyta, Mnium, varsia, lehtiä
N422	Tekstiili	Kangasta ja lastua vas. reiden ja arkun välistä.	H4 / T8, T9	KM40436:54	
N423	Tekstiili	Kangasta ja lastua oik. reisiluun ja arkun välistä.	H4 / T8, T9, T10	KM40436:55	
N424	Tekstiili, Makro	Kangasta keskiruumiin alta.	H4 / T8, T9, T11	KM40436:56	lastuja +++ / rukiin olkea +
N425	Tekstiili, Makro	Tyynyä pään alta.	H4 / T6	KM40436:57	Secale cereale, tähkän kappaleita 5 / puulastua +++++ / rukiin olkea
N426	Puunäyte	Arkun kannesta ”koristelauta”, jossa ? naulan jämää.			
N427	Puunäyte	Arkun reunapuut, joissa salmiakkiruutukoristelua.			
N428	Puunäyte	Pääpäty arkusta, koristelua ja mahdollista kirjoitusta.			
N429	Makro	Olkea myssyn alta			Secale cereale, tähkän paloja 3 / rukiin olkea / puulastuja
N430	Kangas	Kallon päältä, kangas	H4 / T7	KM40436:58	
N431	Kangas	Myssyn yhteydestä	H4 / T7	KM40436:59	
HAUTA 5					
N501A	Tekstiili	Vihreää kangasta pään vasemmalta puolelta.	H5 / T1	KM40436:60	

Köyliön kirkko 2015
LISTA NÄYTYSTEISTÄ

Kenttänro	Näytetyyppi	Merkinnät kentällä	Tekstiilit, ks. tekstiiliraportti	KM-numerot	Makrot, muuta
N501B	Tekstiili	Vihreää kangasta pään vasemmalta puolelta.	H5 / T2	KM40436:60	
N502	Tekstiili	Rintakehän vaalea kangas	H5 / T8	KM40436:64	
N503	Tekstiili	Alaraajat, reisien päältä vaalea kangas	H5 / T5	KM40436:62	
N504	Tekstiili	Reiden päältä nahkamainen kangas tai iho	ei T		
N505	Tekstiili	Vasemman kyljen + ranteen päältä vihreää tekstiili	H5 / T1	KM40436:60	
N506	Tekstiili	Pään ympäriltä vihreää kangasta	H5 / T1	KM40436:60	
N507	Tekstiili	Pään alta ”tyyny”kangasta	H5 / T3	KM40436:60	
N508	Makro	Pään alla olevan tyynyn täyte.			Cirsium arvense, siemeniä 24 / hienoa kasviroskaa siemenhahtuvamassaa n. 0.2 dl
N509A	Tekstiili	Keskivartalon raidallinen kangas	H5 / T9	KM40436:65	
N509B	Tekstiili	Keskivartalon raidallinen kangas	H5 / T5	KM40436:62	
N510	Tekstiili	Pään läheltä täyttömaasta kangasta.	H5 / T1, T3	KM40436:60	
N511	Muu	Hius.			(Haudattu luiden mukana)
N512	Muu	Toukka/mato alavatsan päältä.			
N513a	Muu	Hyönteiset			
N513b	Makro	Irtolöytöjä haudan sisältä, sisältää siemeniä, vaahteran ”neniä”, kuoriaisen ym.			Acer platanoides, hedelmiä 4
N514	Puunäyte	Arkun länsipääty.			
N515	Puunäyte	Arkun itäpääty.			
N516	Puunäyte	Arkun reunaa vasemmasta alakulmasta			
N517	Puunäyte	Arkun kansilautaa kallon päältä			
N5001	Tekstiili	Selkeät tekstiilit reisien päältä	H5 / T5	KM40436:62	
N5002	Tekstiili	Pienempi tekstiilimassa reisien päältä	H5 / T8	KM40436:64	
N5003A	Tekstiili	Tekstiilit lantion alueelta	H5 / T6	KM40436:63	
N5003B	Tekstiili	Tekstiilit lantion alueelta	H5 / T7	KM40436:63	
N5004A	Tekstiili	Tekstiiliä vatsan / keskiruumiin päältä	H5 / T5, T7	KM40436:62	
N5004B	Tekstiili	Tekstiiliä vatsan / keskiruumiin päältä	H5 / T6, T7	KM40436:63	
N5005A	Tekstiili	Tekstiilit käsien alueelta	H5 / T10	KM40436:66	

Köyliön kirkko 2015
LISTA NÄYTYSTEISTÄ

Kenttänro	Näytetyyppi	Merkinnät kentällä	Tekstiilit, ks. tekstiiliraportti	KM-numerot	Makrot, muuta
N5005B	Tekstiili	Tekstiilit käsien alueelta	H5 / T5	KM40436:36	
N5005C	Tekstiili	Tekstiilit käsien alueelta	H5 / T11	KM40436:66	
N5006	Tekstiili	Tekstiiliä rintakehäältä / leuan alta	H5 / T8, 12	KM40436:67	
N5007	Tekstiili	Tekstiiliä leuan kohdalta	H5 / T13	KM40436:68	
N5008	Tekstiili	Tekstiiliä päälaen kohdalta	H5 / T1	KM40436:60	
N5009	Tekstiili	Tekstiiliä takaraivoilta / pään alta	H5 / T1, T4	KM40436:60	
N5010	Tekstiili	Tyynyä	H5 / T2	KM40436:60	
N5011	Makro	Arkun täytemaata			Cirsium arvense, siemeniä 36,kukkapohjuksia 3 / kukintoja siemenhahtuvineen (kerätty siemenasteella !) ++++ 9 / Fallopia convolvus, siemen 1
N5012A	Makro	Tyynyn täyte			Cirsium arvense, siemeniä >1000 +, siemenhahtuamassaa ++++
N5012B	Makro	Tyynyn täyte			Cirsium arvense, siemeniä >1000, siemenhahtuamassaa ++++ / Carex nigra, siemen 1, Bryophyta-Mnium, lehtiä, varsia
N5021	Makro	Siemen?			Hyönteisen siji
N5022	Makro	Maanäyte arkun pohjalla olleesta maasta			Ei määriteltäviä kasvijäänteitä
N5023	Makro	Arkun pohjalla ollutta tavaraa			Cirsium arvense, siemen 10, siemenhahtuamassaa + siemeniä /puulastuja 15
N5024	Puunäyte	Arkun pohjalautaa			
N5025A	Tekstiili	Karkea kangas arkun pohjalta	H5 / T4	KM40436:61	
N5025B	Tekstiili	Karkea kangas arkun pohjalta	H5 / T3	KM40436:60	
N5026	Makro	Massaa arkun pohjalta / patjasta			Cirsium arvense siemeniä 34, siemenhahtuamassaa + / Secale cereale, olkea ++

Köyliön kirkko 2015
LISTA NÄYTTTEISTÄ

Kenttänro	Näytetyyppi	Merkinnät kentällä	Tekstiilit, ks. tekstiiliraportti	KM-numerot	Makrot, muuta
N601	Tekstiili	Kangasta tm. möhnää kallon ”takaa”/alta.	H6 / T1	KM40436:69	
N602	Tekstiili	Kangasta oikean kyynärpään alta.	H6 / T3, T4	KM40436:70	
N603	Tekstiili	Kangasta (kudottua) oikean nilkkaaluun päällä + jalkapöydän luv & irtopaloja.	H6 / T2	KM40436:71	
N604	Tekstiili	Kangas oikean jalan kohdalta.	H6 / T5	KM40436:72	
N605	Tekstiili	Kangasta oik. reisiluun päältä.	H6 / T6	KM40436:73	
N606	Tekstiili	Kangasta oikean kyynärpään kohdalta.	H6 / T4, T7	KM40436:74	
N607	Tekstiili?	Töhnää häntäluun päältä.	Ei T		
N608	Tekstiili	Töhnää + mahd. kangasta lantion alta.	H6 / T4, T7	KM40436:75	
N609	Tekstiili	Silkkiolimu irtomaasta pään alta.	H6 / T7, T8	KM40436:76	
N610	Makro	Vatsan kohta, töhnää luiden alta.			Ei määriteltyjä kasvijäänteitä
N611	Makro	Lastuja ja töhnää reisien välistä.			Puulastuja, Ei määriteltyjä kasvijäänteitä
N612	Tekstiili	Kangas kallon takaosasta	H6 / T1	KM40436:77	
N613	Muu	Karva nikamien kohdalta keskeltä selkäranka.			(Haudattu luiden mukana)
N614	Puunäyte	Arkun kannesta			
N615	Puunäyte	Kansilautaa + naula jalkopäästä.			
N616	Puunäyte	Kansilautaa ja naula jalkopäästä.			
N617	Puunäyte	Kannen koristelautaa			
HAUTA 9					
N901	Tekstiili	Raidallinen kangas arkun päältä	H9 / T1	KM40436:79	
N902	Tekstiili	Värilliset silkit kannen päältä.	H9 / T1	KM40436:80	
N903	Tekstiili	Kangas arkun päätylaudasta.	H9 / T2	KM40436:81	
N904	Tekstiili	Kangasta haudasta keskivartalon päältä.	H6 / T4, T5	KM40436:82	
N905	Muu	Arkun punaiset väripisteet mm. laidoista.	Sinettivahaa		
N906	Tekstiili / Makro	Kangasta? Seulalöytö haudan täytemaasta.	H9 / T3, T6		puun kuorta, Acer
N907	Makro	Pieniä siemeniä kannen päältä irtomaasta seulalöytönä.			Cannabis sativa, siemeniä 16

Köyliön kirkko 2015
LISTA NÄYTTTEISTÄ

Kenttänro	Näytetyyppi	Merkinnät kentällä	Tekstiilit, ks. tekstiiliraportti	KM-numerot	Makrot, muuta
N908	Makro	Siemeniä haudan täyttömaasta.			Acer platanoides, siemen 1 / Cannabis sativa, siemeniä
N909	Puunäyte	Arkun kansilautaa + nauvoja.			
N910	Puunäyte	Pääpääty arkusta, mahd. maalia ja ristikoristeen tyvi.			

* Tekstiilinäytteiden mukana olleet luut on irrotettu tekstiileistä, analysoitu muiden luiden kanssa ja haudattu uudelleen

** Tekstiilinäytteistä irroitettut kudokset on haudattu luiden mukana

*** Näytteinä otetut orgaaniset jäänteet vainajista on haudattu luiden mukana

nro	Tiedot			Yksikkö
P001	Naulan katkelma Naula arkun sivusta. Pituus 3 cm	1 kpl	9 g	Hauta 1
P002	Naula Arkusta. Pituus 3,5 mm	1 kpl	2 g	Hauta 4
P003	Naulan katkelma Arkun kannesta Pituus 3 cm	1 kpl	3 g	Hauta 5
P004	Naulan katkelma Arkun kannesta Pituus 3 cm	1 kpl	2 g	Hauta 6
P005	Paperia Punaisia ja keltaisia raitoja valkoisella pohjalla. Karamellipaperi, jossa teksti Fazer toffee	kpl		Hauta 3
P006	Paperia Punaisia raitoja ja sinisiä kukkia valkoisella taustalla, pieniä palasia, todennäköisesti karamellipapereista	kpl		Hauta 3
P007	Paperia Vihreitä ja violetteja raitoja valkoisella taustalla. Osa paperista kertynyt kuten karamellikääreen päätä. Todennäköisesti karamellipaperia.	kpl		Hauta 3
P008	Paperia Ruskeita raitoja ja teksti Fazer toffee. Samanlainen kuin P005	kpl		Hauta 3
P009	Paperia Lähes ehjä karamellipaperi. Vaaleanruskeaa ruutukoristelua vaalealla taustalla sekä tekstit "Confiseurs A. UTKINE." sekä "Vanille"	kpl		M001
P010	Nuppineula Kahteen osaan hajonnut. Pituus 2,3 cm, pään halkaisija 2 mm	1 kpl	1 g	M001
P011	Nauloja Pisin 7 cm	4 kpl	55 g	M001
P012	Naula Pituus 10 cm	1 kpl	18 g	M001
P013	Nauoja Pituus 7 ja 10,5 cm	2 kpl	34 g	M001
P014	Naula Pituus 7 cm	1 kpl	12 g	M001
P015	Naula Pituus 10,5 cm	1 kpl	14 g	M001
P016	Nauloja Toisen pää katkennut Ehjän pituus 5 cm	2 kpl	22 g	M001
P017	Naulojen katkelmia	2 kpl	19 g	M001
P018	Naula Pituus 10 cm	1 kpl	17 g	M001

P005, P005, P006 Karamellipapereita haudan 3 jalkopäästä. Mahdollisesti hautaa nuorempia, lattian eristekerroksesta, hiiren pesään tuomia. (M. Helamaa)

P009. Karamellipaperi täyttöhiekasta (M001) alttarin edustalta. (M. Helamaa)

TEKSTIILIANALYYSI

FT Sanna Lipkin

TEKSTIILIEN DOKUMENTOINTI JA PUHDISTUS

Köyliön kirkosta löytynyt tekstiiliaineisto on yleisesti ottaen hyvin säilynyttä. Käydessäni kesäkuun lopulla katsomassa tekstiileitä kirkon alla huomoin, että tekstiilit olivat verrattain hyvin säilyneet ja peittivät monissa haudoissa koko vainajan. Monet tekstiilit eivät ole suurimmaksi osaksi koskaan olleet kosketuksissa maahan. Siksi ne ovat kuivuneet ja säilyneet. Koska tekstiilit ovat kuivia, ne ovat myös melko hauraita ja siksi vainajan yllä säilyneitä tekstiileitä ei ole pystytty ottamaan talteen kokonaisina, vaan ne ovat murtuneet hellävaraisestakin kosketuksesta. Tekstiilit on kuitenkin dokumentoitu piirroksin ja valokuvin ennen ylös nostamista. Näistä kuvista voidaan päätellä tekstiilien alkuperäinen muoto ja laajuus.

Tekstiilien analyysi on perustunut niiden fyysisten ominaisuuksien dokumentointiin. Näitä ovat olleet langantiheydet, langanpaksuudet, langankierteet, ompeleet sekä kankaissa havaitut ompelutekniset ratkaisut. Näiden avulla voidaan tehdä päätelmiä kankaiden laadusta sekä mahdollisesti alkuperästä.

Suuri osa tekstiileistä on hauraita, kuivia ja ne murenevät helposti niitä käsiteltäessä. Hautojen 1, 3, 4, 6 ja 9 tekstiilit olivat jääkaapissa Rauman museolla kaivamishetkestä lähtien, aina lokakuun alkuun, jonka jälkeen niitä säilytettiin pakastimessa koko dokumentointiperiodin ajan (2.10–16.12.2015). Pakastaminen takasi niille muuttumattomat ja kuivat olosuhteet. Tuona aikana tekstiileissä ollut vähäinen kosteus pääsi enimmäkseen haihtumaan ja haihtuminen jatkui sulatuksen jälkeen. Haudan 5 irralliset tekstiilit olivat ensin jääkaapissa ja sitten pakastimessa 2.10.2015–8.2.2016, jonka jälkeen ne ovat olleet huoneenlämmössä. Joulukuun 14. päivänä kaivetut tekstiilit Haudasta 5 olivat olleet Satakunnan museon kylmäkaapissa ja 18.12.2015–8.2.2016 pakastimessa.

Tekstiilit puhdistettiin hiekasta kevyesti harjaamalla pehmeällä harjalla sekä irrotettiin luista skalpelilla. Joidenkin tekstiilien ja luiden välissä oli valkeaa puuterimaista ainetta, joka oli ilmeisesti maatonut ihoa ja kudosta. Se puhdistettiin vetokaapissa harjalla. Suurin osa tekstiileissä kiinni olevista ihon kappaleista poistettiin. Joskus tekstiili ja iho olivat niin tiukasti kiinni toisissaan, että irrottaminen ei olisi onnistunut tuhoamatta tekstiiliä. Samoin oli myös kolmen luun ja tekstiilin kanssa. Tekstiilit dokumentoitiin ennen irrotusta valokuvin, sillä irrottaessa tekstiilit lähes poikkeuksetta murenivat ainakin vähän.

Kaikkien hautojen tekstiilien yhteydessä oli pieniä alle 0,5 mm kokoisia palloja, jotka tulkittiin sienikasvustoksi, joka on yleinen maanäytteissä. Erityisesti hautojen 3 ja 4 tekstiileissä oli sienikasvustoa, jotka olivat sisällä tekstiilin rakenteessa. Olosuhteiden muututtua kun tekstiilit nostettiin ylös, osa tästä kasvustosta aktivoitui ja kasvatti ympärilleen karvaa. Koska osa näistä sijaitti sisällä tekstiilin rakenteessa tai useiden tekstiilikerrosten välissä, niiden poistaminen ei onnistunut. Sellaiset tekstiilit on poistettu, erityisesti siitä syystä, että niiden käsittely aiheutti nenän- ja silmienvuotoa. Näitä samoja tekstiileitä on kuitenkin tallessa myös homeettomia kappaleita. Toisissa tekstiileissä kasvustoa saattoi olla vain tekstiilin pinnalla ja se harjattiin pois vetokaapissa. Vain Haudan 5 tekstiileissä ei havaittu aktiivista homekasvustoa, vaikka ”sienipalloja” niiden pinnalla nähtiinkin. Konsultoin asiasta konservaattori ja tekstiiliarkeologi, tohtori Maj Ringaardia (Nationalmuseet København), joka kertoi, että sienikasvusto pysyy aisoissa ja ei-aktiivisena, jos tekstiilit säilytetään kuivissa olosuhteissa.

Tekstiilit puhdistettiin Oulun yliopiston arkeologian laboratorion vetokaapissa ja dokumentoitiin Sanna Lipkinin tekstiilindokumentointipisteessä. Dokumentointi tehtiin digitaalisin valokuvain, kirjallisin muistiinpanoin sekä Dinolite-mikroskoopilla otetuilla valokuvilla. Koska mikroskooppikameroinen resoluutio ei ole paras mahdollinen, lankojen kierteet tarkistettiin epäselvissä tapauksissa stereomikroskoopilla.

Koska tekstiilit ovat kuivia, ne ovat myös alkuperäistä pienempiä, kutistuneita. Siksi on huomioitava, että langanpaksuudet eivät ole alkuperäiset kuin poikkeuksellisesti. Nykyisin harsomaiselta näyttävä kangas ei siis ole välttämättä ollut sitä aiemmin, sillä kuidut ja langat ovat kutistuneet. Kappaleiden koot ilmoitetaan senttimetreissä (cm) ja pääsääntöisesti 0,5x0,5 cm pienempiä paloja ei ole mitattu.

HAUTA-ASUT

Vainajilla näyttäisi olevan ainakin osittain päällään vaatteet, jotka ovat olleet käytössä heidän eläessään. Usein tapana oli, että vainajalle tehtiin vanhoista vaatteista hauta-asu, joka parsittiin kokoon eikä niissä välttämättä ollut esimerkiksi selkämystä. Myssyt, käsineet ja polvisukat olivat kuitenkin yleensä vainajan omat. Köyliön tapauksessa vaatteissa olevat ompeleet kuitenkin viittaavat siihen, että vaatteet on tehty ainakin osittain alun perin arkikäyttöä varten. Etenkin Haudassa 4 olevalla vainajalla oli päällään vaatteet, joissa on hihoissa vetopöimämutukset ja niskassa napinläpi. Vetopöimämutusten tekeminen vie runsaasti aikaa ja ne on tehty sellaisella tarkkuudella, että on hyvin epätodennäköistä, että niitä olisi tehty vain hautausta varten. Lisäksi napinläpi ei ole kovin käytännöllinen hauta-asuksi tarkoitettussa vaatteessa. Vaikuttaa siltä, että vainajilla on ollut yllään aluspaita sekä sen päällä paitaa hienompilaatuinen hautavaate tai mekko. Monia tekstiileitä ei pystytty tunnistamaan, mistä vaatekappaleesta ne ovat mahdollisesti olleet. Yksi vaatekappale on voitu valmistaa useammasta kankaasta, esimerkiksi paidan hihat tai aliset on voitu tehdä eri kankaasta kuin yliset, ja mekon miehusta on voinut muodin mukaisesti olla eri kankaasta kuin muu mekko. Tekstiilien säästäväinen käyttäminen ja kierrätys oli tuolloin tavallista, sillä tekstiilit olivat arvokkaita. Rikkimenneitä vaatteita on voitu myös paikata, ja on oletettavaa, että hautaan ei ole pistetty kaikista arvokkaimpia ja uusimpia vaatteita tai kankaita.

Hautavaatteiden kankaat ovat yleisesti katsoen melko hienolaatuisia. Myös neulokset, polvisukat ja käsineiden vuorit ovat ohuesta langasta tehtyjä ja sinänsä hyvän käsityötaidon näytteitä. Myssyt on ommeltu taitavasti, tosin todennäköisesti kotityönä, mutta nyplätyn pitsin käyttö viittaa kallisarvoisten materiaalien saatavuuteen ja käyttöön.

Useimmat tekstiilit ovat nykyisin hiekan ja pölyn värjäämiä eli ruskeita. Alun perin suurin osa tekstiileistä on ollut valkoisia, mutta silkit on värjätty ilmeisesti punaisiksi ja vihreiksi.

Naisten asut

Antropologisen määrittelyn (Anne-Mari Liiran raportti) perusteella arkkujen 1 ja 4 vainajat olivat aikuisia naisia (yli 50-vuotiaita). Tähän johtopäätökseen tultiin myös silkkimyssyjen muotojen perusteella. Haudassa 1 myssy on herttamallinen (kuten nykyiset tykkimyssyt) ja Haudassa 4 otsalta melkein suora. Käsissään näillä naisilla oli nahkaiset käsineet, joista toisissa on ollut neulottu vuori ja toisissa silkilehtikoristeita. Jaloissa heillä oli villaiset polvisukat.

Miehen asu

Antropologisen määrittelyn mukaan Haudan 6 vainaja oli mies. Tästä haudasta dokumentoitiin vain muutamia tekstiileitä, jotka olivat säilyneet hyvin fragmentaarisesti. Siksi hauta-asun eri osia ei ole pystytty määrittelemään. Pään läheisyydestä löydettiin solmussa oleva silkkinauha, joka liittyyneen silkkimyssyyn tai muuhun koristeeseen. Jaloissa miehellä oli punertavat villaiset polvisukat.

Lasten asut

Hautojen 3, 5, ja 9 vainajat on luiden perusteella identifioitu lapsiksi (5–6-vuotias, 1,5–2-vuotias, n. 3-vuotias). Haudassa 3 on kaikista runsaimmin erilaisia tekstiileitä. Punertava myssy on herttamallinen, mikä viittaa siihen, että vainaja on tyttö. Pojille on puettu päähän kiilamaisista kappaleista tehty myssy, mutta Haudan 5 vihreä myssy on säilynyt niin fragmentaarisesti, että sen alkuperäistä muotoa on vaikea selvittää, muuten kuin että se on kiinnitetty rusetille solmitulla nauhalla leuan alle, samoin kuin Haudan 3 vihreä myssy. Haudan 5 myssy on kuitenkin ollut puolisilkkinen, ja siksi muita silkkimyssyjä hieman edullisempi. Haudasta 5 löydettiin useita tekstiilin kappaleita, joista osa voisi viitata mekon miehustaan ja siksi tukea sitä olettamusta, että kyseessä olisi tyttö. Haudoista 5 ja 9 ei löytynyt ollenkaan polvisukkien tai käsineiden jäännöksiä. Haudasta 9 poimittiin vain yksi hauta-asuun viittaava tekstiilin kappale, joka jäi sekin tunnistamattomaksi.

Arkkujen sisustus

Hautoja 5 ja 9 lukuun ottamatta muista haudoista löytyi arkun, ilmeisesti orgaanisesta aineksesta koostuvan, patjan päältä karkeaa kangasta, joka tulkittiin ns. patjakankaaksi. Haudassa 5 saman tyyppistä kangasta löytyi ainoastaan tyynyn (jonka täytteenä oli mm. ohdakkeita) alta, joten sen voidaan tulkita olleen täytetyn tyynyn alempi osa. Tyynyn kankaita löytyi myös todennäköisesti haudoista 1 ja 4. Haudasta 9 löytyi sisustamiseen liittyviä kankaan rippeitä, jotka oli kiinnitetty arkun reunaan punaisella sinettivahalla. Sinettivahaa on käytetty myös ainakin Haukiputaan kirkolla kankaiden kiinnittämiseen arkun reunaan. Haudasta 6 tai sen välittömästä läheisyydestä löytyi myös kaksi nuppineulaa, jotka viittaavat siihen, että jotkin tekstiileistä on kiinnitetty niillä. Oulun seudulla nuppineulalöydöt ovat yleisiä samanaikaisissa haudoista ja Ruotsissa tiedetään käytetyn nuppineuloja kiinnittämään hauta-asuja. Arkun 9 päältä löytyi myös ruusuke, joka oli ainoa Köyliön haudoista löydetty selkeä koriste.

Haudat ajoittunevat 1700-luvun loppuun, aikaan jolloin Köyliön kirkon alle tiedetään haudatun vainajia. Löydetyt silkkitekstiilit ovat hyvin samanlaisia kuin 1700-luvun lopun ranskalaiset silkkikankaat.

JATKOTUTKIMUSMAHDOLLISUUDET

Aikaa vieviä kuituanalyyseja ei ole tässä vaiheessa tehty, sillä sen katsotaan olevan aineiston analyysia, ei varsinaista dokumentointia. Tulevaisuudessa on siis mahdollista tietää, mistä materiaaleista kankaat on valmistettu, vaikka jo nyt voin olettaa, että polvisukat ovat villaisia ja muut hauta-asut joko pellavaa tai puuvillaa. Silkkikankaat tunnistetaan yleensä ilman kuituanalyysia, sillä jo stereomikroskoopilla on nähtävissä silkkikuidulle ominainen kiilto. Kaikki Köyliön silkit ovat kierteetömiä eli filamenttisilkkiä. Silkkikankaat ovat ulkomaista tuotantoa, Keski- tai Etelä-Euroopasta. Muiden kankaiden alkuperästä ei tässä vaiheessa voida tehdä päätelmiä.

Tekstiileistä irronneet pienet muruset kerättiin talteen laatikon pohjalta tai tutkimuspöydältä tutkimuksen loputtua ja käärittiin folioon ja pistettiin pussiin myöhempiä kuituanalyyseja varten. Osasta näistä näytteistä on mahdollista teettää myös väriaineanalyyseja sekä muita analyyseja, kuten strontium isotooppianalyyseja. Sr analyyseilla on mahdollista tutkia kuitujen alkuperää, sillä lampaan tai kasvin kasvupaikkojen ominaiset strontium arvot on mitattavissa kuitunäytteistä. Kyseinen tutkimus on kuitenkin erittäin kallista ja sitä tehdään toistaiseksi vain Tanskassa. Näytteitä ei irrotettu tekstiileistä tarkoituksellisesti, ja useissa tapauksissa näytteet eivät välttämättä ole edustavia. Esimerkiksi kaikissa tapauksissa ei ollut mahdollista sanoa oliko murtuneet langanpätkät irronneet loimesta tai kuteesta, jotka on voitu valmistaa eri langoista.

Tekstiilien tutkimus antaa myös mahdollisuuksia tutkia köyliöläistä hautaamisperinnettä ja heidän suhtautumistaan kuolemaan. Tekstiilien perusteella voidaan tutkia myös 1700-luvun lopun köyliöläisten vaatetusta sekä tekstiilien valmistusta ja kierrätystä.

HAUTA 1

Haudasta 1 dokumentoitiin ainakin 16 eri tekstiilin jäännöksiä. Näitä olivat myssy (tekstiili 1), nahkaiset käsineet, joissa oli neulottu vuori (tekstiilit 2 ja 3), polvisukat (tekstiilit 4 ja 5) sekä vainajan asuun kuuluvia tekstiilinrippeitä. Pään alta löydettiin neulosta (tekstiili 14) ja harsomaista kangasta (13). Yläruumiin yhteydestä löydettiin kahta erilaista hienolaatuista kangasta (tekstiilit 9 ja 10) ja lantion yhteydestä neljää erilaista hauta-asuun kuuluvaa kangasta, joista yksi oli erittäin hienolaatuista punaista kangasta (tekstiili 11), joka oli säilynyt vainajan alla. Tekstiili 6 oli erittäin huonosti säilynyt, mutta voi olla tätä samaa punertavaa kangasta. Kaksi muuta kangasta (tekstiilit 7 ja 8) olivat karkeampilaatuista. Vainajan jalkojen yhteydestä dokumentoitiin sukkiensa lisäksi yhtä hienoa kangasta (tekstiili 16), joka niin ikään on todennäköisesti tiheydensä puolesta samaa punertavaa kangasta mitä löydettiin vainajan alta. Vainajan alta, lantion kohdalta löydettiin myös pieni pala patjaa peittänyttä värjäämätöntä, kellertävä kuituista karkeaa kangasta (tekstiili 12). Lisäksi haudasta on löytynyt patkka lankaa (tekstiili 15).

Tekstiili 1. Myssy

Kuvaus

Myssy on valmistettu kahdesta osasta, jotka on yhdistetty etupistoin taka/ päälakisaumalla (s-kierre, paksuus 0,4 mm). Takana on laskosparit ja rypytyistä ja niiden leveys on kiinnityskohdassa 0,9 cm. Ne on ommeltu S-kerratulla (Szz), 0,4–0,5 mm paksulla langalla. Reunaa kiertää nauha, joka on leikattu lankasuoraan. Kankaan hulpiota on näkyvissä yhdessä reunapalassa, nauhan saumakohdassa. Myssykankaan reuna on päättelemätön ja se on käännetty nurjalle (näkyvissä noin 0,9 cm), ja taitoksen päälle on ommeltu reunanauha. Se on todennäköisesti ommeltu ensin myssyn etureunaan tikkipistoin, josta nauha on käännetty nurjalle, jonne se on kiinnitetty pienin päärmepistoin, jotka ovat näkymättömät ja ilmeisesti maatuneet. Tikkipisto-ommel ei ole näkyvissä kuin paikoitellen. Piston pituus on noin 1 mm ja lanka mahdollisesti s-kierteinen ja 0,1 mm paksu. Nauhan leveys on oikealla puolella 2–3 mm ja nurjalla 6 mm. Nauha on lankasuoraan leikattu.

Nurjalla puolella 1,5 cm päässä reunasta on ommel rivi, jolla on ilmeisesti kiinnitetty myssyn pitsi. Tämä on näkyvissä pitkällä juoksulla tehdyin ompelein, joiden pistoväli on noin 0,7–0,8 cm ja oikealla puolella ne käyvät esillä noin millin (1–1,2 mm) verran. Lanka on Szz ja löysäkierteistä ja paksuudeltaan 0,2–0,35 mm. Myssyn nurjalla puolella on silkkiä vasten 0,5x0,5 cm alalla vaaleaa kangasta, joka on ilmeisesti myssyn vuorista. Siinä langan paksuus on 0,2 mm, mutta se on heikosti säilynyt, eikä langantiheyttä voida mitata. Myssyn oikealla puolella on jäännöksiä vaaleasta kierteettömästä/ vähäkierteisestä tekstiilistä/langasta, jonka paksuus oli 0,2 mm sekä toisesta tekstiilistä, ruskealankaisesta, jonka langan paksuus on 0,5 mm.

Sidos ja koristeet: Damastikangas (satiinisidos) on koristeltu kukilla ja ornamenteilla.

Tiheys: 1. 56 lankaa/cm; 2. 56 lankaa/cm

Koko: 45 osassa, osa on jäänyt kiinni kalloon, jossa myssy oli tiukasti liimaantuneena kiinni. Iso kappale (KM40436:1) n. 20x20 cm; 1. 1x0,6; 2. 1x0,6; 3. 0,8x0,5; 4. 1x0,4; 5. 0,8x0,4; 6. 0,9x0,6; 7. 1,1x0,7; 8. 1x0,6; 9. 1,4x0,8; 10. 1x0,5; 11. 0,7x0,5; 12. 1,2x0,5; 13. 1,7x1,2; 14. 1,5x1,2; 15. 1,9x1,7; 16. 1,4x0,7; 17. 2x1,8; 18. 1,2x1; 19. 2,8x1; 20. 1x0,9; 21. 1,1x0,6; 22. 1,7x1,7; 23. 4,3x1,7; 24. 1,1x0,4; 25. 1,4x0,5; 26. 1,6x1; 27. 3,5x1,3; 28. 1,3x0,4; 29. 1,1x0,4; 30. 0,8x0,4; 31. 0,4x0,3; dinolitella kuvatut: 32. 2,2x1,9; 33. 2,7x2,1; 34. 4x1,6; 35. 2,5x1,6; 36. 1,8x1,4; 37. 4x1,8; 38. 2,5x0,8; 39. 6,5x3,5; 40. 2,3x1,3; 41. 1,8x0,9; 42. 2,2x1,7; 43. 4,2x1,6; 44. 3,8x3

Muuta: Myssyn sisältä kerättiin talteen hiekkaa, lastuja ja epämääräistä ihmiskudoksesta jäljelle jäänyttä töhnää, jonka joukossa oli pieniä (jyrsijän?) luita sekä sammalta (seinäsammal?)

Säilyneisyys

Myssy on kuiva ja suuri osa siitä oli tarttunut kiinni kalloon niin, että sitä oli mahdoton irrottaa rikkomatta. Siksi palasia on paljon. Iso osa myssyä on kuitenkin yhtenä kappaleena. Kappaleet ovat helposti murenevia. Oikealla puolella myssyä oli löydettäessä valkoista jauhomaista kivettyntä ainetta, mahdollisesti kalkkia. Kalkkia on ainakin Haukiputaan kirkolla käytetty hiljattain kosteuden sitomiseen kirkon lattian alla. Nurjalla puolella on säilyneenä mustaa töhnää, joka lienee ihon, hiusten ja vuoritekstiilin jäännöksiä.

Kuva 1. Myssyn suurin kappale.

Tekstiili 2. Vasemman käden nahkakäsine, jossa neulottu vuori

Kuvaus

Nahkakäsine, jonka sisällä on neulottu vuori. Nahka on hyvin ohutta ja väriltään vaaleanruskeaa.

Neuloksessa on 40–50 silmukkaa/10 cm korkeudessa ja 40–60 silmukkaa/10 cm leveydessä. Langan paksuus on 0,5 mm ja se on s-kierteistä.

Koko:

N108 (KM40436:8): 1,2x0,6; 2,7x1,4; 5x2,3; 2,8x1,5 (sormien väli), 4x1,8; 3x2,2; 1,5x0,8; 2x0,7; 0,8x0,7; 4,1x3,8 (sormenvälejä, kynsi); 1,2x1; 1,4x1,2; 4. 1x1; 2x1,7; 1x0,3; lisäksi kappaleita, jotka alle 0,5x0,5

N109 (KM40436:9): neulos 1,8x1,3 (ihon päällä); neulos ja hauta-asu 1,4x0,6 (ihon päällä); neulos ja hauta-asu 0,8x0,6 (ihon päällä); hauta-asu 0,5x0,4

Säilyneisyys

Kuivaa, mutta ei kovin murenevaa, kovaa, säilynyt huonommin kuin toisen käden hansikas. Monet palaset ovat todella pieniä.

Muuta

Nurjalla puolella on paikoitellen ihoa ja valkoinen pöly on harjattu pois. Paikoitellen tekstiiliä vasten oli säilynyt ihoa/verinahkaa, joka näytti tekstiililtä (valkoista). Tätä on tallessa olevien ihon kappaleiden pinnalla. Selkeää rakennetta ei kuitenkaan ole näkyvissä ja kuituanalyyysissä ei havaittu jälkiä mistään tekstiilikuidusta.

Löydöt

KM40436:8 (N108), KM40436:9 (N109), N126(?)

Kuva 2. Sormikkaiden päät ja sormien välit (KM40436:8, N108).

Kuva 3. Yksityiskohta mikroskooppikameralla kuvattuna (KM40436:8, N108).

Tekstiili 3. Oikean käden nahkakäsine, jossa neulottu vuori

Kuvaus

Nahkakäsine, jonka sisällä on neulottu vuori. Nahka on hyvin ohutta ja väriltään vaaleanruskeaa.

Neuloksessa on 40–50 silmukkaa/10 cm korkeudessa ja 40–60 silmukkaa/10 cm leveydessä. Langassa on loiva s-kierre ja sen paksuus on 0,4 mm

Koko:

N107 (KM40436: 7): 3,5x2,5; 2,3x2,2; 1,7x1; 1,1x0,9; 7,7x5 (kynsi yhä sisällä), 2,5x1; 1,7x1,2; 1,8x1,2; 0,9x0,7; 6,2x4; 3,8x3; 3,9x1,7; 2,2x1,2; 3x2,8; 1,7x1 (+10 pientä murusta); 3,3x1,5; 3,7x2,1; 5. 8x4

N113 (KM40436:12): 1. neulos 6,1x2; samassa kappaleessa kudottu tekstiiliä alalla 4x0,5; 2. neulos 1,5x1,5

N114 (KM40436:13): A. Nahkaa, jossa neulosta: 4,7x2,2; 2. 1,5x0,9; 3. 0,9x0,7 (neulos huonosti säilynyt ja nahan vuoksi vain paikoin näkyvissä); B. Sormikkaan kolme sormea ja siitä irronneita palasia: 3 sormea ja neljännen alku 7x5,3 (kavennuksen kohti sormenpäitä n. 0,7 cm matkalla, huopunut/kulunut käytössä sormien kohdalla, päällä ohut nahka; sormikkaan sormen reunusta 3,1x1,5, ohut nahka; 2x0,5; 4. 0,9x0,5 ja 0,8x0,4; Hauta-asua: nahkaa jossa tekstiilinpainaumaa ja tekstiiliä (rakenetta ja mittoja ei näe) 2,5x1,2; 6. määrittelemätöntä kangasta 0,5x0,3 ja 0,5x0,3, mustaa

Säilyneisyys

Kuivaa ja kovaa tekstiiliä, paikoitellen murenevaa, mutta kovimmista kohdista pysyy hyvin kasassa. Kuidut ovat kutistuneet.

Muuta

Luiden ja neuloksen välissä iho oli muuttunut valkeaksi pölyksi, joka harjattiin pois vetokaapissa. Kynsiä ja sormikkaan sisällä olleita luita irrotettiin. Yhdessä palassa sisällä olleen sormen pituus oli n. 9,5 cm ja sen sisälle jäi kynsi, ihoa ja 2 pientä luuta. Paikoitellen neulos näkyi päällä olleen ohuen nahan läpi. Tekstiilien joukossa oli ilmeisesti kalan luita.

Löydöt

KM40436:7 (N107), KM40436:12 (N113), KM 40436:13 (N114), N126(?)

Kuva 4. Sormikkaan etusormi (KM40436:7, N107).

Kuva 5. Sormikkaan pinnassa oli ohut nahka (KM40436:7, N107).

Tekstiili 4. Vasemman jalan polvisukka

Kuvaus

Ohutlankainen neulottu polvisukka on säilynyt ruskean erisävyissä. Silmukoita on 30/10 cm ja langan paksuus 0,5 mm. Kierre on Szz. Kierrekulmasta ei kuitenkaan saa selvää, sillä kertaus oli hyvin löysä. Monin paikoin langat eivät olleet ollenkaan vierekkäin, mikä vaikeutti havainnointia.

Koko:

KM40436:2 (N101): 8,5x2; 0,5x0,5; 0,7x0,7; 0,9x0,7; 1,2x0,6; 1,4x0,8; 1,7x1,4; 4,5x2

KM40436:3 (N102): 5,5x2,5; 3x2,5; 1,8x0,8; 1,8x0,7; 1x0,5; 1,4x1; 2x0,6; 7,5x3; 2,5x1; 1x0,8; 1x0,5; 3,5x1,8; 3x2; 1,8x0,7; 0,8x0,7, sekä alle 0,5 cm kokoisia muruja.

Säilyneisyys

Kangas on kuiva, kutistunut ja lankojen pinta on kulunut, mureneva, koko ajan irtoaa palasia. Vain joissakin paikoissa langat ovat säilyneet niin, että kierre näkyy ja paksuus voidaan mitata.

Muuta

Tekstiili on irrotettu varpaista skalpelin avulla. Se onnistui hyvin, vaikka parissa kohdassa tekstiili mureni. Sen yhteydessä on arkkua ja puulastua.

Löydöt

N101 (KM40436:2), N102 (KM40436:3)

Kuva 6. Yksityiskohta varpaan luun päällä olleesta neuloksesta (N101).

Tekstiili 5. Oikean jalan polvisukka

Kuvaus

Ohutlankainen neulottu polvisukka joka on säilynyt ruskean erisävyissä. Silmukoita on 30/10 cm ja langan paksuus 0,3 mm. Kierre on Szz, kierrekulmasta ei kuitenkaan saa selvää, sillä kertaus oli hyvin löysä. Monin paikoin langat eivät olleet ollenkaan vierekkäin, mikä vaikeutti havainnointia.

Koko: 4x2,6; 6x3; 0,5x0,5; 0,5x0,5

Säilyneisyys

Hauras

Löytökohta

Kappaleet ovat kiinni pohjalaudan kappaleessa, jalkopäästä.

Löydöt

N103 (KM40436:4)

Kuva 7. Sukan kappaleet (N103).

Tekstiili 6. Kangas lantion kupeelta, hauta-asu?

Kuvaus

Mahdollisesti palttinasiidoksinen tekstiili, s-kierre, 0,1 mm.

Koko:

N104 (KM40436:5): 0,5x0,6; 1,5x1,3 (ihon pala, jossa tekstiilin painauma)

N109 (KM40436:9): neulos 1,8x1,3 (ihon päällä); neulos ja hauta-asu 1,4x0,6 (ihon päällä); neulos ja hauta-asu 0,8x0,6 (ihon päällä); hauta-asu 0,5x0,4.

Säilyneisyys

Säilynyt erittäin huonosti ihon päällä, välillä vain tekstiilin kuva oli iholla. Näyte koostui lähinnä ihosta/kudoksesta, jonka päällä oli pieniä rippeitä tekstiiliä. Siinä oli paljon hometta, joten kaikkia tekstiilin palasia ei ollut mahdollista poimia.

Paikoitellen ihoa vasten oli säilynyt ihoa/verinahkaa, joka näytti tekstiililtä (valkoista). Tätä on tallessa olevien ihon kappaleiden pinnalla. Selkeää rakennetta ei kuitenkaan ole näkyvissä ja kuituanalyysissä ei havaittu jälkiä mistään tekstiilikuidusta.

Löytökohta

Lantion kupeelta

Löydöt

KM40436:5 (N104), KM40436:9 (N109)

Kuva 8. Tekstiili 6 on säilynyt pieninä palasina.

Kuva 9. Paikoitellen tekstiilistä 6 on vain painautunut kuva iholle.

Tekstiili 7. Kangas lantion päältä, paita?

Kuvaus

Hienolaatuinen, harsomainen kangas (lankojen välit olivat leveämmät kuin langat olivat paksut), sekä loimessa ja kuteessa 20 lankaa/cm. Langan paksuus on 0,5 mm.

Koko: 1,5x1,3 (ihon päällä, monta kerrosta); 0,9x0,5 (ihon päällä); 0,25x0,25 (ihon päällä); 0,25x0,25 (ihon päällä); hitunen lankoja.

Säilyneisyys

Kangas on kuiva. Langanpaksuus on ollut todennäköisesti alun perin suurempi. Näytteessä oli valkoista homeetta ja vihertävän kellertäviä palleroita ihon pinnalla. Iholla oli harsomaista kangasta, josta otettiin homeettomat palaset talteen.

Löytökohta

Lantion päältä

Löydöt

KM40436:6 (N105)

Kuva 10. Kangas 7 on säilynyt osittain ihon päällä.

Tekstiili 8. Kangas oikealta puolelta lantiota sen päältä, paita?

Kuvaus

Mahdollisesti palttinasiidoksinen hienolaatuinen tekstiili, jossa on nähtävissä laskoksia, 16 lankaa/cm sekä loimessa että kuteessa, langanpaksuus 0,2 mm.

Koko: 3x3

Säilyneisyys

Kangas on haperoa ja kuivaa. Ihon pinnalla on säilynyt ohutta kangasta, joka on enimmäkseen muuttunut möhnäksi, mutta palttinamainen rakenne on nähtävissä pinnassa.

Löytökohta

Oikean lantion päältä

Löydöt

KM40436:10 (N110)

Kuva 11. Kangas on säilynyt ihon pinnalla.

Tekstiili 9. Kangas vasemman solisluun ja 1. kylkiluun päältä

Kuvaus

Tekstiili on mahdollisesti palttinasidoksinen ja hienolaatuinen toisessa systeemissä on 20 lankaa/cm ja langanpaksuus on 0,2 mm ja toisessa systeemissä 25 lankaa/cm ja langanpaksuus on 0,1 mm.

Koko: 4 palaa ihoa, jotka kooltaan 1,4–0,5 cm, tekstiilit alle 0,5 cm, kankaan kuvaa painunut paikoitellen ihoon

Säilyneisyys

Tekstiili on kuivaa ja murenevaa.

Löytökohta

Vasemman solisluun ja 1. kylkiluun päältä

Löydöt

KM40436:11 (N111)

Kuva 12. Kankaan kuva on painautunut iholle, ihon päällä on myös tekstiilin rippeitä.

Tekstiili 10. Kangas vasemman puolen kylkiluiden alta/sisältä, oikea käsi

Kuvaus

Tekstiilin sidosta ei pysty tunnistamaan, mutta siinä on toiseen suuntaan 16 lankaa/cm, (langanpaksuus 0,1–0,15 mm) ja toiseen suuntaan 35 lankaa/cm (langanpaksuus 0,1 mm).

Koko:

N113 (KM40436:12): Neuloksen (6,1x2) yhteydessä alalla 4x0,5.

N125 (KM40436:17): 1,5x0,8

Säilyneisyys

Tekstiili on kuivaa, kovaa ja murenevaa ja kuidut ovat kutistuneet.

Löytökohta

Vasemman puolen kylkiluiden alta/ sisältä, oikean käden yhteydestä

Löydöt

KM40436:12 (N113), KM40436:17 (N125) (?)

Tekstiili 11. Punasävyinen kangas lantion alta

Kuvaus

Punasävyinen kangas, jonka sidosta tai langankierrettä ei voinut havainnoida: Tiheys on sekä loimessa ja kuteessa tiheä, noin 50–60 lankaa/cm.

Koko: Kangasta on säilynyt kahden lastun (4,2x3; 2,3x1,5) päällä molemmissa 0,5 cm alalla.

Säilyneisyys

Näytteessä oli paljon vihreää hometta, ihoa, lastua ja ihmiskudosta möhnänä. Tekstiiliä on niin ikään säilynyt möhnänä ihon päällä sekä ihoon painautuneena jälkeenä, mutta tämän tekstiilin rakenteesta ei saanut selvää. Nämä palaset on poistettu aktiivisen homeen pilaamina. Ennen poistoa pinnasta otettiin näyte mahdollista kuituanalyysiä varten.

Näytteen joukosta löytyi ruotoja ja suomuja sekä hyönteisen osa.

Löytökohta

Lantion alta

Löydöt

KM40436:14 (N116)

Kuva 13. Tiheä kangas, joka on nykyisin ruosteenpunaista.

Tekstiili 12. Kellertävä kangas lantion alta, patja (?)

Kuvaus

Mahdollisesti 2/1 toimikassidoksinen kangas jossa on 12–14 lankaa/cm (langan paksuus 0,3–0,4 mm) yhteen ja 16/lankaa (s-kierre) toiseen suuntaan. Tämä on todennäköisesti patjakangas.

Säilyneisyys

Katso edellinen tekstiili.

Löytökohta

Lantion alta

Löydöt

KM40436:14 (N116)

Kuva 14. Kellertävä karkea kangas on mahdollisesti peittänyt patjaa.

Tekstiili 13. Harsomaista kangasta pään ja olkien alta

Kuvaus

Harsomaista, paikoitellen hyvin epämääräistä kangasta, jossa langantiheys on 24–25 lankaa/cm toiseen ja 30 lankaa/cm toiseen suuntaan. Langanpaksuus on 0,3 mm, mutta se on alun perin ollut suurempi. Sidos on 2/1 toimikas.

Koko: 5x3,2; 1,3x1,1; 0,8x0,5

Säilyneisyys

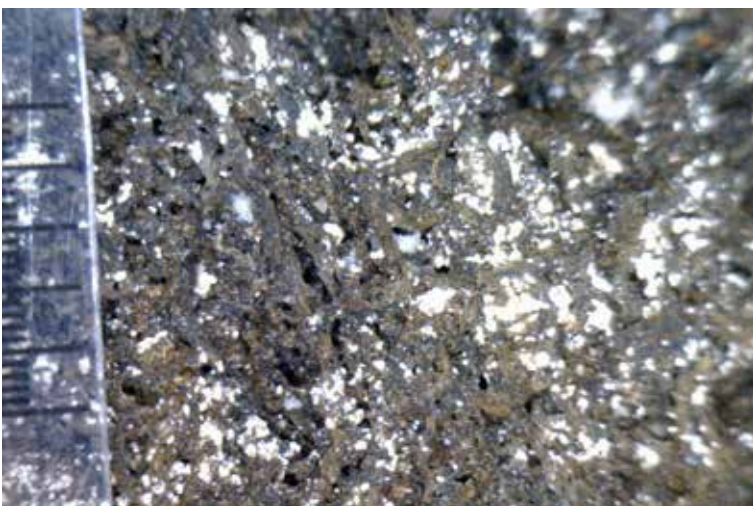
Haurasta ja kuivaa. Näytteestä on poimittu talteen hyönteisen osa.

Löytökohta

Pään ja olkapäiden alta

Löydöt

KM40436:15 (N117)

Kuva 15. 2/1 toimikas sidos on vaikeasti havaittavissa, sillä tekstiilin päällä on möhnää ja valkoista kalkkimaista ainetta.

Tekstiili 14. Neulosta pään ja olkien alta

Kuvaus

Ilmeisesti neulosta, jossa langanpaksuus on 0,4–0,5 mm ja se on ilmeisesti z-kierteellä. Säilynyt koko on 1,1 x 0,7 cm, joten silmukkamääriä ei voinut mitata. Neulos on löydetty tekstiilin 13 yhteydestä.

Säilyneisyys

Haurasta ja kuivaa.

Löytökohta

Pään ja olkapäiden alta

Löydöt

KM40436:15 (N117)

Tekstiili 15. Lanka

Kuvaus

Kaksi lankaa, jotka ovat ilmeisesti olleet kierretyt toistensa ympärille (toinen on vain osittain säilynyt). Kierre on Zss ja yhden langanpaksuus 1,5 mm. Yhden langan kierrekulma on 65 astetta. Väriltään lanka on vaaleanruskea ja siinä on sekä vaaleita että tummia kuituja. Pituus on 4,5 cm.

Löydöt

KM40436:16 (N121)

Kuva 16. Lanka on säilyttänyt osan pehmeydestään.

Tekstiili 16. Tiheäsidoksista kangasta reiden päältä

Kuvaus

Ilmeisesti palttinasidoksinen tiheä kangas jossa on 50 lankaa/cm. Langanpaksuus on 0,2 mm ja se on ilmeisesti kierteetön. Tämä harsomainen tekstiili on säilynyt neulotun sukan yläpinnalla ja liittyy jalapäällä olleeseen hauta-asun osaan.

Koko: 0,9x0,8; 0,9x0,7; 0,7x0,4

Säilyneisyys

Säilynyt fragmentaarisesti

Löytökohta

Reiden päältä

Löydöt

KM40436:18 (N126)

HAUTA 3

Haudasta 3 on tunnistettu yhteensä 17 eri tekstiiliä. Samoja tekstiileitä pystyttiin huomaamaan eri-puolilla vainajaa, mutta tällä hetkellä muutamia tekstiileitä ei ole pystytty tunnistamaan samoiksi toisten kanssa ja saavat oman tekstiilinumeronsa. Tekstiilien havainnointia vaikeutti se, että tekstiilit ovat säilyneet useassa kerroksessa niin, että yhtä tai useampaa tekstiiliä on päällekkäin.

Tekstiileitä ovat myssy (tekstiilit 1, 13–16) ja sen vuori (tekstiili 17), nahkaiset hanskat, joissa on neulottu vuori (tekstiilit 2 ja 3), virkatun tekstiilin kappale lantion yhteydestä (tekstiili 4) ja neulotut polvisukat (tekstiilit 5 ja 6). Hauta-asussa päälimäisenä oli ollut ohut harsomainen kangas (tekstiili 7), jota löytyi käsien tienoolta jalkoihin asti. Tämä on ilmeisesti ollut varsinainen "hautamekko". Sen alla oli vaalea, edellistä hieman karkeampi kangas (tekstiili 8), jota löydettiin päästä jalkoihin saakka. Ilmeisesti se on aluspaita. Rintakehän ja käsien alueelta dokumentoitiin hienohkoa kangasta (tekstiili 9) edellisten alapuolelta. Suun ja pään alueelta sekä lantion seudulta löytyi lisäksi kangasta, jossa loimi- ja kude olivat eriväriset (tekstiili 11). Yläruumiin alueelta, rintakehältä lantiolle on löytynyt vaaleaa tiheää kangasta (tekstiili 12), joka voisi viitata yläruumista peittäneeseen kankaaseen, hautamekon miehustaan. Pohjimmaisena oli ns. karkea patjakangas (tekstiili 10).

Tekstiili 1. Myssy

Kuvaus

Myssystä on säilynyt suurin osa reunanauhaa sekä siinä kiinni olevia pieniä rippeitä myssytekstiiliä. Reunanauha on mahdollisesti ollut punaista silkkiä, sillä siinä on sekä punertavia, kellertäviä

Kuva 17. Myssyn reunanauhassa oli keskellä nyppy.

Kuva 18. Kankaan raidoitus ja reunanauhan saumakohta.

että valkoisia lankoja. Punertavien lankojen tiheys on 40 lankaa/cm (kude?) ja kellertävien 28 lankaa/cm (loimi?). Punertava väri näkyy etenkin nurjalla ja taitoksissa, muuten myssyn reunan väri on ruskea. Reunanauha on ommeltu kahdesta pätkästä ja sen säilynyt pituus on n. 45 cm. Kangas on leikattu lankasuoraan ja siinä on raidoitusta (n. 1,5 cm leveää) epäsäännöllisin välimatkoin. Myssyn reunan keskellä on nyppy, jonka perusteella myssy on ollut herttamyssyn mallinen. Reunanauha on taitettu sisäpuolelle 7 mm leveydeltä ja ulkopuolella sitä näkyy 4 mm verran. Ompelulanka näkyy molemmin puolin reunaa ainoastaan sauman kohdalla ja se on vaaleaa paksuudeltaan 0,1 mm olevaa lankaa.

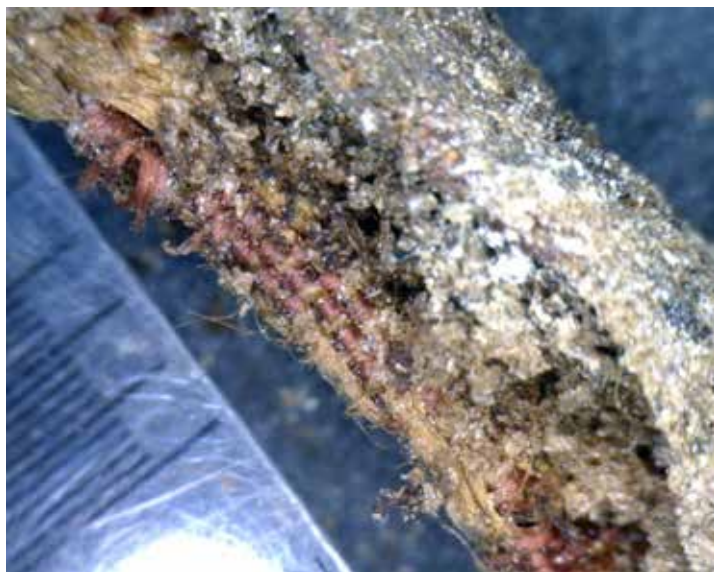
Varsinaisen myssykankaan nykyinen väri on vaaleankeltainen, mutta sitä on säilynyt reunan yhteydessä niin vähän, että sidosta ei pystytä määrittelemään ja langantiheyksiä laskemaan. Loput myssystä ovat tekstiilit 13-16.

Säilyneisyys

Vain reunanauha on säilynyt melkein kokonaisena ja suurin osa varsinaista myssyä on murentunut ja maatunut.

Löydöt

KM40436:19 (N300)

Kuva 19. Myssyn reunan punainen väri näkyy sauman sisällä.

Tekstiili 2. Vasemman käden hanska

Kuvaus

Nahkakäsine, jonka vuori on neulottu, neuletiheys on 40–50 silmukkaa/10 cm sekä leveydessä että korkeudessa. Kierre on Zss ja langanpaksuus 0,3–0,5 mm. Löytynyt tekstiiliin 7 päältä.

Koot:

N305 (KM40436:24): 2,8x1,5

N317 (KM40436:32): 2x1,2; 1,2x2; 4x1; 2x0,8

Säilyneisyys

Tekstiili on haurasta, kuivaa ja kovaa. N317:ssa oli aktivoitunutta hometta, joka harjattiin pois. Yksi 1x1 cm kokoinen pala poistettiin.

Löytökohta

Lantion seudulta, kylkiluiden alueelta

Löydöt

KM40436:24 (N305), KM40436:32 (N317) (?)

Tekstiili 3. Oikean käden hanska

Kuvaus

Nahkakäsine, jonka vuori on neulottu, neuletiheys on 40–50 silmukkaa/10 cm sekä leveydessä että korkeudessa. Kierre on Zss ja langanpaksuus 0,3 mm. Vuorin neulos näkyi paikoitellen ohuen nahan läpi "kohoumina". Neuloksen väri on tumman- tai mustanruskea. Päällä on tekstiiliä 12.

Koot:

N302 (KM40436:21): 1,9x1,2; lyhyitä pätkiä lankaa, joka on ollut osa neulosta

N313 (KM40436:29): 2,2x1,8 ja 2,1x1,5 ovat kiinni nahanriekaleella toisissaan; Kolmessa kappaleessa hometta oli neuloksen sisälläkin. Nämä on poistettu. Yhdessä poistetussa oli sormikkaan pää, jonka sisällä oli kaksi ensimmäistä sormiluuta.

Säilyneisyys

Tekstiili on säilynyt vain pieninä murenevina paloina. Säilyminen on suhteellisen heikkoa maatumisasteen ja homeen vuoksi.

Kuva 20. Neulosta (KM40436:29, N313), sormikappale on poistettu homeen vuoksi.

Löytökohta

Oikea käsi, vasemmasta käsivarresta kylkiluiden päällä

Löydöt

KM40436:21 (N302), KM40436:29 (N313)

Tekstiili 4. Virkattu pala lantion tienoolta

Kuvaus

Virkatun tekstiilin reunapala, jossa on vihreitä, vaaleita ja tummia lankoja. Reuna on vaaleaa s-kierteistä lankaa (0,7 mm), jonka tiheys on 12 silmukkaa/cm. Silmukat on virkattu takareunaan. Raidan leveys on 0,6 cm, jonka jälkeen lanka on vaihdettu vihreään, z-kierteiseen (0,8 mm), jonka tiheys on 8 silmukkaa/cm, myös nämä silmukat on virkattu takareunaan ja raidan paksuus on 0,3 cm. Lanka on jälleen vaihdettu tummaan s-kierteiseen (1 mm), jonka tiheys on 6 silmukkaa/cm ja nämä on virkattu etureunaan. Vihreä ja vaalea kerros ovat siis tummaa ylempänä ja "paksumpia". Kyseessä voi olla joko lapasen tai pussukan tms. kappale.

Koko: 2x2

Säilyneisyys

Tekstiili on melko hyvin säilynyt ja säilyttänyt osan elastisuudestaan.

Löytökohta

Lantion seudulta

Löydöt

KM40436:25 (N306)

Kuva 21. Tekstiilin kappaleeseen on saatu vaihtelua erilaisilla virkkaustavoilla.

Tekstiili 5. Vasemman jalan polvisukka

Kuvaus

Polvisukka on murentunut useisiin kappaleisiin, mutta ne ovat vielä osittain kiinni toisissaan ja sukka on säilynyt lähes koko pituudeltaan eli 32,5 cm pitkänä. Kantapää on hieman rikki, joten sen rakennetta ei pystytä selvittämään. Nilkan kohdalla sukan leveys on 7 cm. Sukan suussa on resori, jonka leveys on 1,3 cm ja se muodostuu oikein-nurin neuleesta (onon). Sukan lanka on Zss-kerratua ja tiheys sekä leveydessä että korkeudessa 30 silmukkaa/10 cm. Sukan päällä on harsokangasta (tekstiili 7), joka on fragmentaaraisesti säilynyt ja alla patjakangas (tekstiili 10).

Säilyneisyys

Tekstiili on murenevaa, mutta silti se on säilynyt suurelta osin.

Löytökohta

Jalat polvista alaspäin.

Löydöt

KM40436:35 (N322)

Kuva 22. Polvisukka on säilynyt lähes kokonaisena.

Tekstiili 6. Oikean jalan polvisukka

Kuvaus

Tekstiili on säilynyt fragmentaarisemmin kuin vasemman jalan polvisukka, muuten samanlainen.

Säilyneisyys

Molemmista sukista puuttuu jalkaterät.

Löytökohta

Jalat polvista alaspäin.

Löydöt

KM40436:35 (N322)

Katso kuva 22.

Kuva 23. "Hautamekko", tekstiili 7 (Kuvassa on osa N312:n tekstiileistä)

Tekstiili 7. Ohut kangas päälimäisenä, hautamekko?

Kuvaus

Pääasiallisesti ruskeaksi värjäätynyttä ilmeisesti alun perin vaaleaa kangasta, jonka langan tiheys on toiseen suuntaan 25–26 lankaa/cm ja toiseen 32–35 lankaa/cm. Sidosta ei pystytty varmuudella määrittämään, mutta usean kappaleen kohdalla epäiltiin toimikassidosta. Langan paksuus on 0,1 mm. Säilyneistä paloista ei voida nähdä kierrettä. Kyseessä on ilmeisesti hautamekko.

Koot:

N301 (KM40436:20): 0,8x0,4; 0,5x0,2

N305: 1x0,8 poistettu homeen vuoksi

N311: 6x4; 4x1,7; 1,5x1,5; 1,2x1,2

N312 (KM40436:28): 12x4,5; 6,5x3,5; 5,8x2,7; 2,8x2,5; 2,5x1,4; 3,2x3

N313 (KM40436:29): 4,5x2,5; 1,7x0,6; 1x0,8

N317 (KM40436:32): 3x1,5, pieniä kappaleita poistettu homeen vuoksi

N318 (KM40436:33): 3,7x2; 4,8x2; 2x1,2; 1,7x1,5; 1x0,9

N322 (KM40436:35): Siellä täällä polvisukkien päällä. Sukkia ei käännetty, joten ei ole tiedossa onko tekstiiliä sukien allakin.

Säilyneisyys

Tekstiili on massamaista ja erittäin tiivistä ja siksi sen sidosta ei pystytty selkeästi erottamaan yhdestäkään kappaleesta. Vaate on säilynyt pieninä fragmentteina. Osassa näytteistä oli aktivoitunutta hometta, ja joitakin kappaleita poistettiin sen vuoksi.

Löytökohta

Käsien, lantion, kylkien, kylkiluiden ja jalkojen alta ja päältä.

Löydöt

KM40436:20 (N301), N305, N311, KM40436:28 (N312), KM40436:29 (N313), KM40436:32 (N317), KM40436:33 (N318), KM40436:35 (N322)

Tekstiili 8. Vaalea kangas karkeampi, paita?

Kuvaus

Tekstiili on vaalea ja palttinasiidoksinen, jonka langantiheydet ovat 20–22 lankaa/cm ja 20–24 lankaa/cm. Langanpaksuus on noin 0,3 mm. Sijaitti tekstiilin 7 (hautamekko) alapuolella ja tekstiilin 10 (patja) tai paikoitellen tekstiilin 11 yläpuolella.

Koot:

N305 (KM40436:24): 1,9x0,4; 0,5x0,4

N306 (KM40436:25): 1,8x0,7

N310 (KM40436:27): 3,9x2,1; 1,3x0,8; 0,7x0,4; 3x1,5; 3,8x1; 2,4x1,4; 1,5x0,6; 2,8x2; 1,9x1,2; 1,1x0,8; 2x1,6; 1,3x0,6; 2,1x1

N311: 6x4; 4x1,7; 1,5x1,5; 1,2x1,2

N312 (KM40436:28): 12x4,5; 9x2; 6,5x3,5; 5,8x2,7; 4x3,5; 2,8x2,5; 2,5x1,4; 3,2x3

N315 (KM40436:31): 0,5x0,3

N318 (KM40436:33): 3,7x2; 4,8x2; 2x1,2; 1,7x1,5; 2,2x1,4; 1x0,9

N319 (KM40436:34): 2,8x2,6

Säilyneisyys

Tekstiili on säilynyt pieninä fragmentteina. Vaikka osassa näytteistä oli hometta, tässä kankaassa sitä ei ollut tai se saatiin helposti poistettua harjaamalla.

Löytökohta

Päästä jalkoihin

Löydöt

KM40436:24 (N305), KM40436:25 (N306), KM40436:27 (N310), N311, KM40436:28 (N312), KM40436:31 (N315), KM40436:33 (N318), KM40436:34 (N319)

Kuva 24. Vaaleaa "paitakangasta", tumma kangas on tekstiiliä 7 (KM40436:28 / N312).

Tekstiili 9. Ruskea kangas, hihat?

Kuvaus

Hienohkoa ruskeaa kangasta, jonka tiheydet ovat 15–16 lankaa/cm (0,4 mm, z-kierre) ja 20 lankaa/cm (0,2 mm). Sidosta ei pystytty selvittämään.

Koot:

N302 (KM40436:21): 2,5x1; 1,2x1; 1x1; 1x0,5; 1,7x1; kaksi alle 1 cm palasta

N304 (KM40436:23): 2,5x1,8; 2x1,4; 2,3x1,3; 1,3x0,6; 1,5x0,9

Säilyneisyys

Tekstiili on säilynyt hyvin pieninä massamaisina palasina, eikä siinä ole havaittavissa selkeää rakennetta.

Löytökohta

Rintakehä ja kädet

Löydöt

KM40436:21 (N302), KM40436:23 (N304)

Tekstiili 10. Patjakangas

Kuvaus

Pohjimmaisena oli ns. karkeahko palttinasiidoksinen patjakangas, jonka langan tiheydet ovat 15–16 lankaa/cm (langanpaksuus n. 0,2–0,7 mm, kierrettä ei pystytty selvittämään) ja 8–10 lankaa/cm (0,3–0,6 mm). Paikoitellen tekstiili on säilynyt useina kerroksina.

Koot:

N301 (KM40436:20): 1,6x0,2; 1,4x0,8; 1,2x0,9

N308 (KM40436:26): 2x1,4

N310 (KM40436:27): 1,1x0,8; 2x1,6; 4x1,4; 1,3x1

N312 (KM40436:28): 12x4,5; 9x2; 5,8x2,7; 4x3,5; 2,8x2,5; 2,5x1,4; 3,2x3, muutamia pieniä paloja on poistettu

N318 (KM40436:33): 4,8x2; 1,7x1,5; 2,2x1,4; 3,5x1,5; 2,5x1,2; 1,8x0,8

N319 (KM40436:34): 4x4; 2,5x2; 2,3x1; 1,6x1,5; 2x1,1; 1,1x1

N322 (KM40436:35): Paikoitellen sukkiensa alla. Sukkia ei käännetty, joten kokonaislaajuus ei ole tiedossa.

Säilyneisyys

Tekstiili on kuivaa ja kutistunutta ja paikoitellen se on säilynyt massamaisena. Osassa näytteistä oli hometta, joka harjattiin pois. Vain muutama pala on poistettu.

Löytökohta

Vasen käsi, jalkopää, jalat, reidet, oikea kylki

Löydöt

KM40436:20 (N301), KM40436:26 (N308), KM40436:27 (N310), KM40436:28 (N312), KM40436:33 (N318), KM40436:34 (N319), KM40436:35 (N322)

Tekstiili 11. Vaalea kangas, jossa loimi ja kude eriväriset

Kuvaus

Vaaleaa kangasta jossa on eriväriset langat loimessa ja kuteessa. Langan tiheydet ovat 22–24 lankaa/cm (0,2–0,3 mm vaalea) ja 30 lankaa/cm (0,15 mm, ruskea). Sidos on palttina. Tekstiiliä on säilynyt tekstiilin 7 alla ja tekstiilin 8 päällä. Kappaleista ei voinut tunnistaa, millaisesta tekstiilistä ne ovat.

Koot:

N303 (KM40436:22): 1,5x0,7; 1,2x1 paksu, useita kangaskerroksia

N306 (KM40436:25): 1,8x0,7

Kuva 25. Loimi- ja kudelangat ovat eriväriset

Säilyneisyys

Säilynyt vain pieninä palasina

Löytökohta

Päänalueelta ja lantion seudulta

Löydöt

KM40436:22 (N303), KM40436:25 (N306)

Tekstiili 12. Vaalea kangas, tiheämpi

Kuvaus

Tekstiilin sidos on tiheä: 24–26 lankaa/cm (0,2 mm) ja 32 lankaa/cm (0,3 mm). Voisi olla samaa kuin tekstiili 11, mutta loimen ja kuteen väri ovat sama, kun taas tekstiilissä 11 ne ovat erit. Tekstiili on säilynyt käsineen yhteydessä, mahdollisesti käsineen päällä. Löytynyt rintakehältä, mikä voi viitata miehustaan.

Koot:

N302 (KM40436:21): 1,5x1; 1,9x1,2

N304 (KM40436:23): 2,5x1,8; 2x1,4; 2,3x1,3; 1,3x1,3; 1,5x1,2; 1,3x0,6; 1x0,9; 0,5x0,5

Säilyneisyys

Tekstiili on kuivunutta ja kutistunutta ja helposti murenevaa.

Löytökohta

Yläruumiin alueelta, käsistä rintakehälle

Löydöt

KM40436:21 (N302), KM40436:23 (N304)

Tekstiili 13. Silkkikangas (myssystä?)

Kuvaus

Mahdollisesti samaa kuin tekstiili 16.

N304 (KM40436:23): Satiinisidoksista kangasta rullalla, leveys 1,5 cm. Tiheydet 100 lankaa/cm (0,05–0,1 mm) sekä 35 lankaa/cm (n. 0,2 mm, enimmäkseen kuteen alla piilossa), filamenttisilkkiä.

N315: pituudeltaan 2 cm ja leveys 1,3 cm. Toinen reuna on rikki. Tiheydet n. 80 lankaa/cm (0,1–0,15 mm) ja 32 lankaa/cm (0,2 mm), filamenttisilkkiä

Nämä ovat mahdollisesti samaa silkkiä. Satiinisidoksen langantiheyttä on joskus vaikea laskea yllälyöntien vuoksi, sillä osa langoista saattaa olla päällekkäin.

Säilyneisyys

Tekstiili on melko hyvin säilynyttä silkkiä. Se on menettänyt osan elastisuudestaan ja on melko helposti murenevaa.

Löytökohta

Rintakehän, niskan alueelta

Löydöt

KM40436:23 (N304), KM40436:31 (N315)

Tekstiili 14. Silkkikangas (myssystä?)

Kuvaus

Lankasuoraan taitettu silkin kappale jossa ei ole ompeleita, taitoksen leveys on 0,7 mm. Väri vaihtelee vaaleanruskeasta tummanruskeaan. Langan tiheydet ovat 112 lankaa/cm (0,05 mm) ja 34 lankaa/cm (0,1 mm). Satiinisidos, filamenttisilkkiä.

Koko: 3,5 x 3

Säilyneisyys

Melko elastinen

Löytökohta

Oikean käsivarren päältä

Löydöt

KM40436:30 (N314)

Kuva 26. Silkkikangas (tekstiili 14) on satiinisidosta.

Tekstiili 15. Myssyn nauha

Kuvaus

Nauha jossa on solmu, noin 14 cm pitkä ja 2 cm leveä nauha. Nauhan reunoilla ns. reikäraidat. Tiheydet: loimessa 40 lankaa/cm (0,2–0,25 mm), kuteessa 28 lankaa/cm (0,2–0,25 mm). Langan kierrettä ei näe. Sidos: palttina.

Säilyneisyys

Tekstiili on haurasta ja murenevaa. Saman näytteen tekstiileissä on ollut hometta, joka on harjattu pois.

Löytökohta

Rinnan päältä, suun sisältä

Löydöt

KM40436:31 (N315)

Katso kuva 27.

Tekstiili 16. Myssy

Kuvaus

Kaksi yhteen ommeltua silkin kappaletta, jotka on reunustettu silkkinauhalla. Rypytystä. Koko noin 20x5 cm. Langantiheydet ovat 36 lankaa/cm (0,15 mm) ja 104 lankaa/cm (0,1 mm). Löytöpaikasta huolimatta tämä silkkikangas on todennäköisesti myssystä. Väriltään se on oranssinsävyinen ruskea.

Säilyneisyys

Melko kuivaa ja murenevaa

Löytökohta

Rinnan päältä, suun sisältä

Löydöt

KM40436:31 (N315)

Kuva 27. Myssyn kappaleita.

Tekstiili 17. Myssyn vuori?

Silkkikankaan nurjalla puolella oleva huonosti säilyneessä kankaassa langan tiheys on 26 lankaa/cm ja langan paksuus 0,2 mm. Kierrettä ei pystytty selvittämään. Ilmeisesti kyseessä on silkin vuori.

Koot: 1,5x1,2; 1,2x1; 0,6x0,8; 1,5x1,5; 0,8x0,5

Säilyneisyys

Säilynyt vain pieninä palasina ja kangas on haurasta ja murenevaa.

Löytökohta

Rinnan päältä, suun sisältä

Löydöt

KM40436:31 (N315)

Katso kuva 27.

Hauta 4

Haudasta 4 dokumentoitiin yhteensä 11 eri kangasta. Nämä olivat myssy (tekstiili 1), käsien päältä löytyneet ilmeisesti hanskoihin kuuluneet silkistä tehdyt lehtikoristeet (tekstiilit 2 ja 3). Itse käsiineet ovat maatuneet tai hajonneet. Jaloissa vainajalla oli punertavat polvisukat (tekstiilit 4 ja 5). Pään alla vainajalla oli tyynty, jonka yhteydestä löytyi ilmeisesti rohtimia ja useita kerroksia kangasta (tekstiili 6). Vainajan kasvojen päällä on ollut kangasta, mahdollisesti myssyn pitsistä, jota on ollut myös myssyn päällä (tekstiili 7). Vainajalla oli päällään paita (tekstiili 8). Varsinainen hautamekko on ollut harsomaista kangasta (tekstiili 9), josta on säilynyt hihan vetopoimutuksia ja niskassa ollut napinläpi. Itse nappi on voinut olla lankanappi, sillä siitä ei ole jäänyt jälkiä. Sekä paidan että mekon jäännöksiä löytyi myös vainajan alta. Vainajan jalkojen yhteydestä löytyi massamaista tekstiiliä (10), jota ei ainakaan toistaiseksi ole pystytty määrittelemään. Se voi olla huopaa. Patjaa peitti karkea vaalea kangas (tekstiili 11).

Tekstiili 1. Myssy

Kuvaus

Myssy on punertavan ruskea, joka on tehty kahdesta kappaleesta. Nämä on yhdistetty otsalta niskaan kulkevalla saumalla. Saumassa kankaat on taitettu päällekkäin ja taitos käännetty ja sen läpi on ommeltu etupistot. Taitoksen leveys on 1 cm ja siinä on huolittelematon reuna. Piston pituus on 3 mm ja oikealla puolella pistoa on näkyvissä 0,4 mm. Ompelulanka on s-kierrettyä. Takana on molemmin puolin kaksi laskosta ja reunaa kiertää nauha. Laskokset aukeavat ulospäin ja niiden leveys on 1 cm ja niiden kohdalla kankaan hulpio on osittain näkyvissä. Laskosten väli on 7 cm ja ne on kiinnitetty reunanauhaan päärmepistoin. Laskokset ovat kiinnittäneet myös vuorikankaan, joka on hävinnyt välistä. Tämä on havaittavissa "löysien" pistojen myötä. Taaimmaiset laskokset on kiinnitetty nurjalta pitkin harsinpistoin Szz-kerratulla langalla, jonka päät on solmittu.

Reunanauha on tehty kahdesta kappaleesta ja sitä on jatkettu kun kangas on loppunut kesken. Takana reunanauhaa ei ole riittänyt kääntää nurjalle, joten sitä on jatkettu kahdella hulpioreunan osalla, jotka on kiinnitetty toisiinsa ja reunaan päärmepistoin. Kangas on käytetty tarkoin hyväksi, sillä myös kankaan hulpiot on hyödynnetty. Ne ovat oikealla puolella näkyvissä niskassa, jossa ne eivät ole olleet heti näkyvissä. Reunanauha on ommeltu myssyyn ilmeisesti etupistoin. Vaikka lankaa ei näekään, pistoskohdat näkyvät, sillä ne jännittävät kangasta. Pistonpituus on noin 3–5 mm. Nurjalla puolella nauha on kiinnitetty päärmepistoin, joiden pituus on noin 3 mm. Ompelulanka on s-kierteistä ja 0,3–0,4 mm paksua. Reunanauhan leveys päällä on 8 mm ja nurjalla puolella 6–9 mm.

Myssyn pitsi on ollut kiinnitettynä myssyyn pitkällä ompeleilla (nurjalla 0,8–1 cm, oikealla pisto näkyvissä 1 mm), jotka kiertävät myssyn etureunaa korvasta korvaan kolmessa rivissä yhtenäisenä ompeleena (Etäisyys reunasta ja toisistaan 1,7 cm). Pitsi on ollut nyplätty. Myssyä on jäänyt jäljelle vainajan iholle kalloon. Pään ylimmällä kohdalta kerättiin talteen vuorikangasta. Pään alta löytyi huopamaista kangasta.

Myssyn korkeus on noin 17 cm ja pituus otsalta takaraivolle noin 14 cm. Otsalla myssyn keskisau-man kohta nousee enemmän hieman ylöspäin, kun taas Haudoista 1 ja 3 löytyneissä myssyissä keskellä on nyppy.

Silkkikankaan sidos ja koristeet: Damastikankaan (satiinisidoksen vaihtelu) koristeena on kukkia ja ornamentteja. Tekstiili on mahdollisesti ranskalaista silkkiä.

Myssyn vuori

Vuori on mahdollisesti pellavalankainen ja palttinasiidoksinen. Tiheydet ovat 16 lankaa/cm ja 18 lankaa/cm. Nykyisin kankaan olemus on harsomainen, joten on oletettavaa, että langat ovat kutistuneet voimakkaasti. Langanpaksuus on vain 0,1 mm eikä kierrettä pystytty selvittämään.

Säilyneisyys

Silkkikangas on hyvin säilynyt ja pehmeä. Vuorikangas on kuivaa ja helposti murenevaa. Se on murentunut suurimmalta osalta poistettaessa myssyä vainajan päästä.

Löydöt

KM40436:36 (N400)

Kuva 28. Myssy on lähes täydellisesti säilynyt.

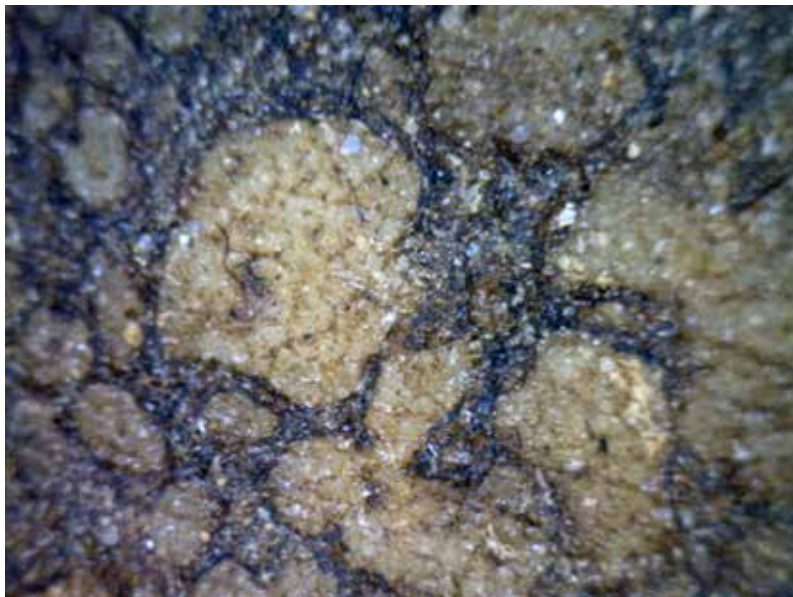
Kuva 29. Kankaan hulpioreunaa on hyödynnetty myssyn vähemmän näkyvissä paikoissa. Kangas on hyödynnetty tarkasti, sillä se on loppunut kesken ja sitä on jatkettu kahdella pienemmällä palalla.

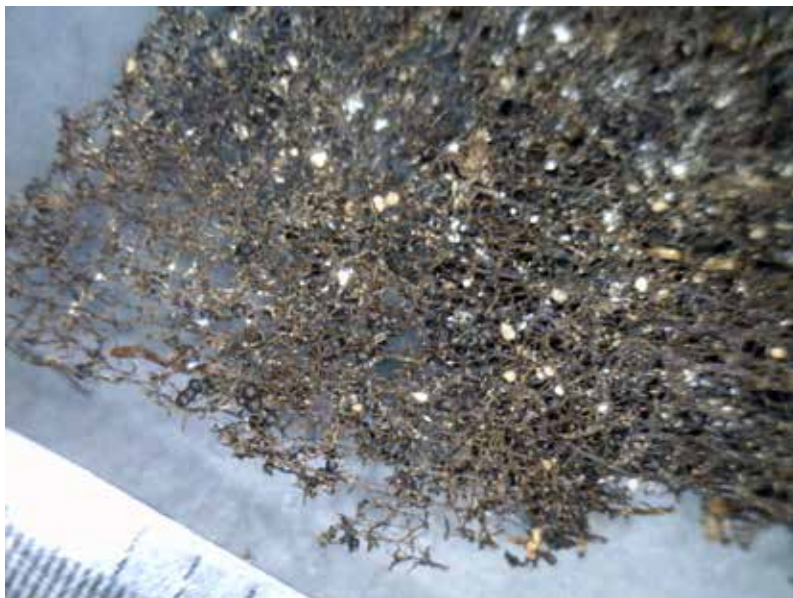
Kuva 30. Hulpiossa on sinertävän vihreä raidoitus ja lisäkap-pale on kiinnitetty päärmepistoin.

Kuva 31. Myssyn nyplätty pitsi oli säilynyt osittain kalloon kiinniliimautuneena.

Kuva 32. Pitsissä on vinoneliökuviointia ja kukka-aiheita, jotka on tehty puolilyönnein.

Kuva 33. Myssyn vuorikangasta. Kankaan pinnalla näkyy pallomaista sienikasvustoa.

Tekstiili 2. Vasemman käden käsineen koriste

Kuvaus

Kuusi silkilehteä tai lehden fragmenttia, jotka ovat alun perin olleet yhtenä jonona kiinni toisissaan. Lehdet on tehty löysästi s-kierteisestä silkkilangasta kieputtamalla lankaa jonkin muotin ympärille. Muotti on sittemmin poistettu tai se on maatonut. Yhden lehden pituus on noin 1,7 cm. Nämä koristeet ovat todennäköisesti olleet kiinni sittemmin kadonneiden mahdollisesti nahkahanskojen selkämüksessä. Saman tyyppisiä koristeita on löytynyt mm. Hailuodon kirkolta (1986–87 kaivaukset).

Säilyneisyys

Rikkoontunut koriste

Löydöt

KM40436:45 (N411)

Kuva 34. Silkilehtikoristeen yksityiskohta.

Tekstiili 3. Oikean käden käsineen koriste

Kuvaus

Yhdeksän silkilehteä tai lehden fragmenttia, jotka ovat alun perin olleet yhtenä jonona kiinni toisissaan, kuten muutamat vielä ovat. Lehdet on tehty löysästi s-kierteisestä silkkilangasta kieputtamalla lankaa jonkin muotin ympärille. Muotti on sittemmin poistettu tai se on maatonut. Yhden lehden

pituus on n. 1,7 cm. Nämä koristeet ovat todennäköisesti olleet kiinni sittemmin kadonneiden mahdollisesti nahkahanskojen selkämyksessä.

Säilyneisyys

Rikkoontunut koriste

Löydöt

KM40436:43 (N409)

Kuva 35. Nahkahansikkaan selkämyksessä olleita koristeita.

Tekstiili 4. Vasemman jalan polvisukka

Kuvaus

Polvisukat on neulottu nykyisin punertavan sävyisestä, lähes oranssista, langasta, joka on ollut Zss-kerrattua ja nykyisin paksuimmillaan 1 mm. Tiheys on leveydessä ja korkeudessa n. 40 silmukkaa/10 cm. Yhdessä palassa on säilynyt sukan kärki (N401). Sukka on säären takaosasta oikealta puolelta nuhjuinen, mikä viittaisi siihen, että se on ollut käytössä ja kulunut esimerkiksi saapasta vasten hangatessaan (N404).

Koot:

N401 (KM40436:37): 8x6,5; 5x2,6; 3x3; 3,3x3; 3,8x1,5; 1,5x1; 4x2,5; 3,5x1,5; 4x1,5; 1,5x1,7; 1x1; 1x1; 1x0,8; 2x1; 2x1,5; 1,5x1 sekä pienempiä paloja

N404 (KM40436:40): 3,5x2,3; 3x1,5; 3x1,5; 3x1,5; 2x2; 2,5x2; 1,2x1; 2x1; 2,5x1; 3x3; 2,5x1,5; 2x2 sekä 12 pienempää kappaletta

Säilyneisyys

Murenevaa, useana pienenä palana

Löytökohta

jalat

Löydöt

KM40436:37 (N401), KM40436:40 (N404)

Kuva 36. Oranssinpunertavan sukan kappaleita vasemmsta jalasta (KM40436:37, N401).

Tekstiili 5. Oikean jalan polvisukka

Kuvaus

Polvisukat on neulottu nykyisin punertavan sävyisestä lähes oranssista langasta, joka on ollut Zss-kerrattua ja nykyisin paksuimmillaan 1 mm. Tiheys on leveydessä ja korkeudessa n. 40 silmukkaa/10 cm. Sukan päältä löytyi tekstiiliä 9.

N403 yhteydessä yhdessä palassa on vaaleasta langasta mahdollisesti virkattu pala (2,5x2,5), joka on hiekan peitossa. Siinä lanka on mahdollisesti Szz-kerrattua. Virkkauskerroksen korkeus on 7 mm.

Koot:

N402 (KM40436:38): 9x6,5; 1,6x1; 1,4x1; 1x0,8; 1x0,8; 1,2x1,1; 2x1,7; 2,8x2; 3,4x1; 2,3x1,7; 3,5x2,8; 2,5x2,5; 3,5x2,6; 6,6x2,7; 2,8x1,2; 3,1x0,8; 3x2; 3,7x2,3; 2,7x1,5; 1,3x1; 21x0,9; 1,5x1; 2,2x1,8; 1,4x1,2

N403 (KM40436:39): 2,5x2; 2,7x2; 1,7x0,9; 1,7x1,2; 3,2x1,7; 2,5x1; 1,7x0,8; 1,5x1,4; 2,5x1,4; 1,5x0,8; 1x0,6; 1x0,7; 2,5x0,8; 1,5x0,7; 1x0,7; 1,3x0,8; 1,3x0,6 sekä mahdollisesti virkattu pala 2,5x2,5, myös pienempiä muruja

Säilyneisyys

Helposti murenevaa

Löytökohta

jalat

Löydöt

KM40436:38 (N402), KM40436:39 (N403)

Tekstiili 6. Tyynyliina?

Kuvaus

Tekstiili koostuu useista palttinaisen kankaan kerroksista, jotka ovat olleet tyynynliinana. Tyynyssä oli ainakin olkia, ja näytteessä oli myös todennäköisesti rohtimia. Kangas on väriltään tummanruskeaa ja sen tiheys on 20 lankaa/cm ja 24 lankaa/cm. Langan paksuus on 0,2 mm.

Koot: 6x4,5; 9x3; 4,5x3; 3x2; 5x2; 3,5x2; 3x1,5; 3x2; 2,5x1,5 sekä pienempiä paloja.

Säilyneisyys

Tekstiili on fragmentaarisesti säilynyt.

Löytökohta

Pään alta

Löydöt

KM40436:57 (N425)

Kuva 37. Tyynynliinan kangas on säilynyt useina kerroksina.

Tekstiili 7. Kasvojen päällä harsomainen kangas, pitsiä?

Kuvaus

Tekstiili on ohutta harsomaista tummaa kangasta kasvojen ja myssyn päältä. Tämä on mahdollisesti myssyn pitsistä, mihin viittaisi kankaan olemus. Se voi olla nyplättyä.

Koot N430, N431: 2,4x1,7; 2,1x0,9; 0,8x0,4; 0,4x0,4; 0,6x0,3

Säilyneisyys

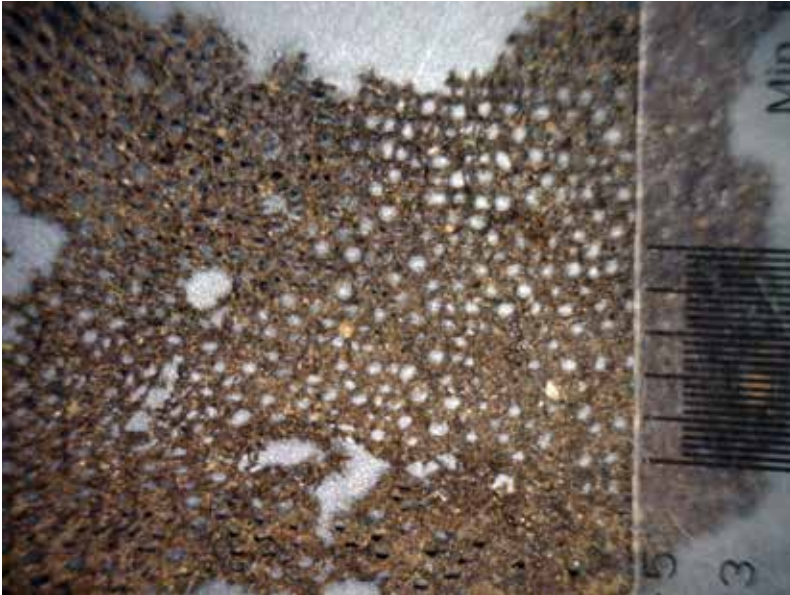
Rippeitä kasvojen eri osista ja myssyn päältä.

Löytökohta

Nenänvarrelta, nenän sisältä, silmän yläosasta, myssyn päältä

Löydöt

KM40436:58 (N430), KM40436:59 (N431)

Kuva 38. Mahdollisesti nyplättyä pitsiä kasvojen päältä.

Tekstiili 8. Paita

Kuvaus

Pitkä paita jonka langantiheydet ovat molempiin suuntiin n. 16 lankaa/cm ja säilynyt langanpaksuus n. 0,3 mm. Se on kuitenkin ollut alun perin selkeästi paksumpi, kuten joistakin paremmin säilyneistä kohdista voitiin huomioida. Kangasta on säilynyt myös keskiruumiin alta, mikä tukee tulkintaa aidosta vaatteesta. Kankaassa myös havaittiin sauma (N410) käden ja sormien yhteydessä, jossa ei kuitenkaan nähty ommellankoja. Kankaassa on voinut myös olla tarkoituksellista laskostusta mahan ja lantion seudulla, sillä KM40436:50 / N415 kahdessa kappaleessa on laskostusta noin 1,5 cm välein. Aliset kiinnitetään yläisiin yleensä laskostaen. Laskoksia on myös N418:sta (KM40436:52). Tosin osa laskoksista voi olla kankaan luonnollista asettumistakin. Tekstiili 9 sijaitsi tämän päällä.

Koot:

N406 (KM40436:41): 2x1; 3x0,7; 1,7x0,7; 2,2x1,5; 4,5x1,7

N407 (KM40436:42): 5x4,5; 4,2x3,6; 2,7x2,4; 3,8x1,8; 1,1x0,7; 0,8x0,8; 1x0,6; 1,3x1; 1,3x1,2; 2x1,7; 1,5x1 sekä noin 10 kappaletta alle 1 cm kokoisia

N410 (KM40436:44): 4,5x4,5 (sauma); 3x2 (paksu, useita kerroksia); 5,5x3 (paksu, useita kerroksia); 4x4 (paksu, useita kerroksia); 3x1; 2,7x1,5 (paksu, useita kerroksia) sekä 8 pientä palasta

N413 (KM40436:48): 14x5; 3,5x2,5; 4,5x4; 4,5x3; 2,5x1,2; 2x1,2

N415 (KM40436:50): 7,3x3; 3x2,2; Näissä kahdessa ensimmäisessä kappaleessa on laskoksia n. 1,5 cm välein; 2x0,5; 2,5x2; 1,5x1,2; 2x1,3; 3x1,5 sekä muruja Useimmissa palasissa on useita kangaskerroksia.

N416 (KM40436:51): 3,3x2; 2x1,8; 4x3; 2,5x2; 5x2,8

N418 (KM40436:52): 2,8x1; 1,5x 0,6; 1,8x1,3; 2,7x2,1; 1,8x1,5; 2,3x2; 2x1,3; 2,4x0,2; 0,8x0,8; 1,8x1; 0,8x0,5; 1,6x0,5; 0,8x0,5; sekä pieniä rippeitä

N422 (KM40436:54): 3x1,7; 4,5x2,5; 2x2; 1x0,8; 1,5x1

N423 (KM40436:55): 2x1

N424 (KM40436:56): 40x30 cm, tekstiiliä 8 on enimmältä alalta.

Säilyneisyys

Tekstiili on kuivaa ja helposti murenevaa. Osassa näytteistä oli tekstiiliä pahoin tuhonnutta aktiivista hometta ja ne palat poistettiin.

Löytökohta

Ylävartaloilta reisille

Löydöt

KM40436:41 (N406), KM40436:42 (N407), KM40436:44 (N410), KM40436:48 (N413), KM40436:50 (N415), KM40436:51 (N416), KM40436:52 (N418), KM40436:54 (N422), KM40436:55 (N423), KM40436:56 (N424)

Tekstiili 9. Hautamekko

Kuvaus

Varsinainen hautamekko on ollut ohutta kangasta. Myös mekon jäännöksiä löytyi vainajan alta. Langantiheydet ovat molempiin suuntiin noin 20–24 lankaa/cm ja säilynyt langanpaksuus n. 0,1 mm ja se on ilmeisesti z-kierteistä.

Kankaassa on säilynyt hihansuun vetopoimutuksia (N411 (KM40436:46), N416 (KM40436:51)) ja niskassa ollut napinläpi (N413), joka on tehty nauhalenkistä. Läven reiän leveys on 0,6 mm ja nauhan, josta se on käännetty leveys 0,5–0,7 mm. Nauha on päärmätty kankaaseen, johon on tehty pientä poimutusta 1 mm välein. Itse nappi on mahdollisesti ollut lankanappi, sillä siitä ei ole jäänyt jälkiä. Vetopoimutus on tehty 1–1,5 mm tiheydellä. Vetopoimutuksen kohdalla on näkyvissä myös hihan reunan viimeistellyt nauha (N411/ KM40436:46)), joka oli leikattu lankasuoraan. Nauha on kiinnitetty ensin ilmeisesti etupistoin paidan hihaan. Tästä on näkyvissä yksi ommellanka, mutta siitä ei pystytty mittaamaan kierrettä. Toinen reuna on kiinnitetty hihan nurjalle puolelle mahdollisesti päärmepistoin, joita ei kuitenkaan enää havaittu. Reuna on näkyvissä ulkopuolella n. 8,5 mm ja sisäpuolella n. 3 mm. Toisessa hihan suun vetopoimutetussa kappaleessa poimut on niin ikään 1 mm välein (N416).

Kuva 39. Hihansuun vetopoimutukset (KM40436:51, N416)

N401 (KM40436:37): 2,5x1,5; 2,6x1,2; 1x0,5; 3x1,2

N402 (KM40436:38): 1,7x1,4; 1x1; 2,5x2,5; 6,5x2,7; 2,8.1,2; 1,5x0,7

N403 (KM40436:39): 1,3x0,8;

N405: 1,7x1,7; 0,8x0,8; 0,9x0,3, poistettu homeisena

N406 (KM40436:41): 1,3x0,7; 1x0,5; 0,6x0,4; 0,6x0,3; 2,5x1,2

N407 (KM40436:42): 5x4,5; 4,2x3,6; 2,7x2,4; 3,8x1,8; 0,7x0,6; 1,1x1; 1,3x1; 1,4x1,2 sekä useita alle 1 cm kokoisia

N411 (KM40436:46): 1,6x1,3 (vetopoimutusta); 1,6x0,8; 2,8x0,6 sekä murusia

N412 (KM40436:47): 7,5x2,2; 6x2,5; 5x1,7; 8x6; 3,5x1,5; 5,5x1; 3,5x2,5; 3x2,5; 3x2; 4x2 ja paljon muruja, useissa kappaleissa useita kerroksia kangasta päällekkäin.

N413 (KM40436:48): 14x5; 3,5x2,5; 4,5x3; 3x2; 2,5x2; 2,5x1,2; 2x1,2; 3,5x1 (napinläpi)

N414 (KM40436:49): 6,5x2,5; 1,2x1; 1,2x1; 2,5x0,5; 3,5x1,7; 2x0,5; 2x1,5; 1,8x1,4; 2x1,5; 2,5x2; 2x0,8 ja muruja

N416 (KM40436:51): 4,5x3 (vetopoimutus) muut kappaleet poistettu pahasti homeisina

N419 (KM40436:53): 7x2,2; 5,3x2,1; 5,3x1,7; 3,2x1,7; 4,8x1,5; 3,5x1,8 ja muruja

N422 (KM40436:54): 3x1,7; 1x0,5; 4,5x2,5; 2x2; 3,5x2; 1,5x1

N423 (KM40436:55): 2,5x2,2; 4,5x3,3; 2x1

N424 (KM40436:56): 40x30 cm, tekstiiliä 9 on enimmältä alalta.

Kuva 40. Napinläpi (KM40436:48, N413).

Säilyneisyys

Tekstiili on kuivaa ja helposti murenevaa. Osassa näytteistä oli tekstiiliä pahoin tuhonnutta aktiivista hometta ja ne palat poistettiin. Yhden tekstiilin yhteydessä on rintalasta, jota ei poistettu siksi, että se olisi tuhonnut tekstiilin.

Löytökohta

Ylävartaloilta jalkateriin

Löydöt

KM40436:37 (N401), KM40436:38 (N402), KM40436:39 (N403), N405, KM40436:41 (N406), N410, KM40436:46 (N411), KM40436:47 (N412), KM40436:48 (N413), KM40436:49 (N414), KM40436:51 (N416), KM40436:53 (N419), KM40436:54 (N422), KM40436:55 (N423), KM40436:56 (N424).

Tekstiili 10. Massamainen tekstiili, huopa?

Kuvaus

Vainajan jalkojen yhteydestä löytyi massamaista tekstiiliä, jota ei ainakaan toistaiseksi ole pystytty määrittelemään. Se voi olla huopaa.

Koko: 4,5x1,5

Säilyneisyys

Kuivaa, kovaa ja kevyttä vaikka tekstiiliä onkin paksu kerros

Löytökohta

oikean reisiluun ja arkun välistä

Löydöt

KM40436:55 (N423)

Tekstiili 11. Patjakangas

Kuvaus

Patjaa peitti karkea vaalea kangas. Sen langantiheys oli 7–8 lankaa/cm ja z-kierteisten lankojen paksuus 0,5 mm. Sen päällä on sijainnut hautamekkokangas (tekstiili 9).

Koot:

N405: 3x1,4, poistettu homeisena

N416 (KM40436:51): 3,3x2; 2x1,8; 4x3

N418 (KM40436:52): 1,4x0,6

N424 (KM40436:56): 40x30 cm, tekstiiliä 11 havaittiin muiden tekstiilien alla, mutta tekstiiliä ei käännetty ympäri tuhoutumisvaaran vuoksi.

Säilyneisyys

Vaikka tätä kangasta ei ole säilynyt kovin montaa palasta, langat ovat melko hyvin säilyttäneen alkuperäisen paksuutensa ja värinsä.

Löytökohta

Vainajan alla eripuolilla arkkua

Löydöt

N405, KM40436:52 (N416), KM40436:52 (N418), KM40436:56 (N424)

Kuva 41. Karkean patjakankaan pala (KM40436:52 / N418)

Hauta 5

Haudasta 5 dokumentoitiin 13 eri tekstiiliä: Myssy (tekstiili 1) on vihreä ja tehty puolisolkkisesta kankaasta. Se on kiinnitetty leuan alta rusetilla. Myssyn yhteydestä löydettiin mahdollisia vuorin kappaleita (tekstiili 2). Vainajan pään alla on ollut tyyny, johon liittyy ainakin kahdenlaista tekstiiliä (3 ja 4). Vainajan hauta-asuun kuuluu ainakin seitsemää eri kangasta (tekstiilit 5–11), mutta yksikään näistä ei ollut polvisukista tai käsineistä. Kasvojen yhteydestä löytyi kahta toistaiseksi tunnistamatonta tekstiiliä (12 ja 13).

Tekstiili 1. Myssy

Kuvaus

Myssy on säilynyt useina vihreän tekstiilin kappaleena. Tekstiili on ilmeisesti puolisolkkiä, sillä sen loimilanka vaikuttaa kasvikuivutiselta ja useissa paloissa loimi on kokonaan hävinnyt eli vain silkkilangat ovat säilyneet. Sidos on satiini (damasti). Joissakin palasissa on nähtävissä kankaan koristekuviointia, mutta sen esittämistä aiheista ei saa selvää. Myssystä ei pystytty dokumentoimaan sen muodosta kertovia ominaisuuksia, eikä ompeleita ollut säilynyt. Myssy on kuitenkin kiinnitetty solmimalla nauhat rusetille leuan alle. Nauhan leveys on noin 0,7 cm ja sen yhteenlaskettu pituus on noin 56 cm. Nauhan sidos on palttina ja siinä on 16 lankaa/cm (langanpaksuus 0,3 mm, ei kierrettä) toiseen ja 20 lankaa/cm (langanpaksuus 0,6–0,7 mm, kevyt z-kierre) toiseen suuntaan. Nauha on tehty kaksin kerroin käännetystä kangassuikaleesta, joka on kiinnitetty päärmepistoin, joiden pituus on noin 0,4 mm. Lankana on käytetty ilmeisesti z-kierteistä lankaa.

Kankaan ominaisuudet:

Vihreä silkkilanka: 60 lankaa/cm, langanpaksuus 0,3 mm, filamenttisilkkiä

Ruskea lanka: 26–32 lankaa/cm, langanpaksuus 0,3 mm, mahdollisesti z-kierre

Koot:

N501A: 9x7,3

N505: 4,8x1,8

N506: 6x0,6–1

N510: 3x1,2; 1,1x1

N5008: 8x3

N5009: 20x1 (leuan ali solmittu nauha); 8x1; 9,5x5,5; 5,5x3; 3x2

Myssyn läheisyydestä löydettiin kahden eri kankaan jäännöksiä, joista ainakin toinen oli tyynyä peittäneestä tyynynliinasta (tekstiili 3) sekä edellistä tiheämpää kangasta, joka lienee myssyn vuoria tai tyynynliinassa käytettyä kangasta (tekstiili 2).

Säilyneisyys

Silkki on säilyttänyt melko hyvin elastisuutensa

Löytökohta

Päästä, N505 on löydetty käsien läheltä

Löydöt

KM40436:60 (N501A, N505, N506, N510, N5008; N5009)

Kuva 42. Yksi myssyn kappale (KM40436:60, N5009).

Kuva 43. Myssyn nauha, joka on solmittu rusetille leuan alle (KM40436:60, N5009).

Tekstiili 2. Myssyn vuori tai tyynyliinan kangas

Kuvaus

Myssyn yhteydestä löytynyttä hienohkoa palttinasiidoksista kangasta, jonka langantiheys on 22–25 lankaa/cm (0,2–0,4 mm, z-kierre) ja 20 lankaa/cm (0,2–0,4 mm, z-kierre). Tutkimuksessa ei käynyt selkeästi ilmi, onko kangas ollut myssyn sisällä (vuori) vai ulkopuolella (tyynyliina?). Kangas on nyt yleissävyltään ruskeaa, koska sen päällä on tahmaista likaa, mutta kuidun pinta on valkoinen tai vaalea.

Koot:

N501B: 5x2,5 kokoisella alalla vihreän kankaan toisella puolella

N5010: 4,3x3,2; 3,5x2,5; 6x2,8; 4x2,2; 4x2; 3,5x1,8; 2,8x1,7; 3x1,5; 1,5x0,8; 3,2x2,2; 4x1,8; 5,4x3; 5x3,5; 2,6x2,7; 1,8x1,8; 2,5x2; 2,2x1,2; 1,8x0,8; 1,2x1,2

Säilyneisyys

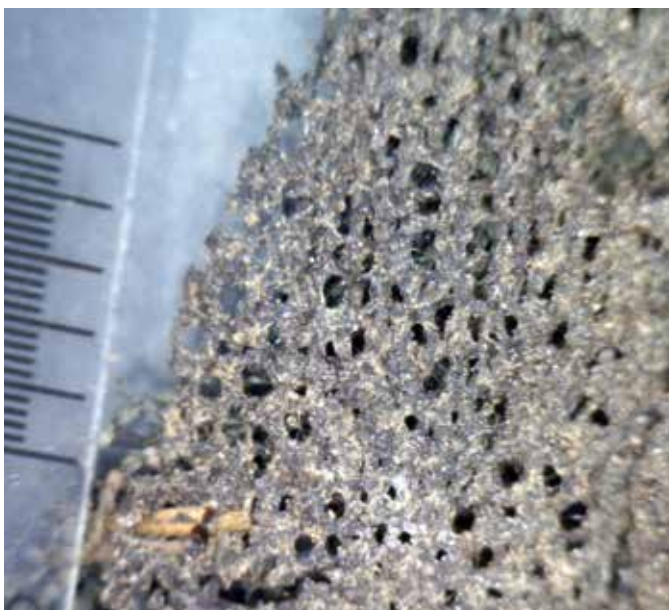
Langat ovat kutistuneet, kuivat ja murenevat.

Löytökohta

Myssyn yhteydestä

Löydöt

KM40436:60 (N501B, N5010)

Kuva 44. Yksityiskohta kankaasta (N501B, KM40436:60)

Tekstiili 3. Tyynyliina

Kuvaus

Pään alta löytynyt palttinakangas, joka peitti tyynyn, jonka sisällä oli muun muassa ohdakkeita. Kankaan tiheys on molempiin suuntiin n. 16–18 lankaa/cm. Langanpaksuus on molemmissa suunnissa 0,3–0,4 mm ja kierre z. Tyynyn yleissävy on nyt ruskea, mutta se on alunperin ollut valkoinen.

Koot:

N507: 3,2x2; 1x1; 0,5x0,3 Kaksi tai paikoitellen kolmekin kerrosta kangasta päällekkäin.

N510: 5,2x1,2

N5025B: 2x1,8; 1,4x1,2; 0,6x0,5

Säilyneisyys

Tekstiili on säilynyt vain pieninä palasina, haurasta ja murenevaa.

Löytökohta

Pään alta

Löydöt

KM40436:60 (N507, N510; 5025B)

Kuva 45. Mikroskooppikuva tyy-
nylinasta (KM40436:60, 5025B).

Tekstiili 4. Tyynyn alla ollut tyynylinakangas

Kuvaus

Tyynyn alta löytynyt karkea palttinasidoksinen kangas, joka on voinut olla tyynyn alempi kangas tai patjaa peittänyt kangas. Koska tätä kangasta ei ole löytynyt muualta arkusta, ensimmäinen oletamus on mahdollisempi. Tekstiilin tiheys on 7 lankaa/cm (langanpaksuus 1 mm, z-kierre) toiseen ja 12 lankaa/cm (langanpaksuus 0,3–0,6 mm, z-kierre) toiseen suuntaan. Alun perin tekstiili on ollut väriltään valkoinen. Kahdessa palassa on sauma, joka on ommeltu päärmepistoin. Ne on ommeltu n. 1 cm välein ja piston pituus on noin 0,4 cm.

Koot:

N5009 (KM40436:60): 5,5x3, tässä kappaleessa ei ole selkeää rakennetta ja koska siinä on kiinni tyy-
nyyn liittyviä tekstiileitä, se on KM40436:60:n sekaan.

N5025A (KM40436:61): 3,5x2; 13x8; 6x2,5; 4,4x4; 3,5x1; 4x3,7; 3,5x3; 9x5

Säilyneisyys

Kangasta on säilynyt melko suuria kappaleita ja ne ovat hyvässä kunnossa.

Löytökohta

Tyynyn alta

Löydöt

KM40436:60 (N5009), KM40436:61 (N5025A)

Kuva 46. Kankaan saumakohta (KM40436:61, N2025A).

Kuva 47. Yksityiskohta kankaasta (KM40436:61, N2025A).

Tekstiili 5. Paita

Kuvaus

Karkeahkoa palttinasidoksista kangasta, jonka tiheys toiseen suuntaan on 16–18 lankaa/cm (0,3–0,6 mm, z-kierre) ja toiseen suuntaan 10–12 lankaa/cm (0,3–0,8 mm, z-kierre). Nyt vaaleanruskea kangas on alun perin ollut valkoinen.

Koot:

N503 (KM40436:62): 2x1,1; 1x1; 0,7x0,5

N509b: 4,8x3,8, kolme palasta säikeillä kiinni toisissaan

N5001 (KM40436:62): 1. 3x1,5; 2. 2x1,4; 3. 1,2x0,7

N5004A (KM40436:62): 2,8x2,5; 2x1,8; 1x0,8; 0,5x0,5; 0,5x0,4

N5005B (KM40436:66): 3,5x2; 2x2; 1,6x0,8 (kaksin kerroin); 2x1; 3x1,4; 3x1,2; 5,2x1,5 (rihmoista kiinni useita pieniä kappaleita); 1,2x0,7 sekä pieniä murusia

Säilyneisyys

Kuivaa ja murenevaa

Löytökohta

Reidet, keskivartalo, käsien alue

Löydöt

KM40436:62 (N503, N509b, N5001, N5004A), KM40436:66 (N5005B)

Tekstiili 6. Miehusta/Paita?

Kuvaus

Karkeahko kangas on palttinaa, jonka tiheys on molempiin suuntiin 14 lankaa/cm (langanpaksuus 0,5–0,8 mm, z-kierre). Kangas on säilynyt päällekkäin tekstiilin 7 kanssa. Nyt vaaleanruskea kangas on alun perin ollut valkoinen.

3,4x2,2 kokoisessa palassa on varsinaisen tekstiilin päällä palmikko, jonka päät on solmittu. Palmikko on mahdollisesti ommeltu tekstiilin päälle koristeeksi, mutta ommellankoja ei ole säilynyt. Palmikko näyttäisi olevan samaa tai saman tyyppistä lankaa kuin muukin tekstiili. Palmikkonauhan leveys on 0,3 mm. Kangas on tällä kohtaa rypyssä, joten on mahdollista, että nyöri/nauha on ommeltu kiinni rypytykseen.

Koot:

N5003A: 5x4; 5,5x3,5; 1,7x1,1; 1,5x1,4; 2,1x0,6; 1,6x1,1; 3,8x1,5; 0,8x0,5

N5004B.1: 2,7x2,4; 5,5x3,3; 3,4x2,2; 2x1,5; 1,5x0,8; 1,9x1,2; 1x0,7; 2x1,5; 2,5x1,5; 2x0,7; 1x0,7 sekä pienempiä muruja

Säilyneisyys

Haurasta ja murenevaa

Löytökohta

Lantio, vatsa, keskiruumis

Löydöt

KM40436:63 (N5003A, N5004B.1)

Kuva 48. Kangas, jonka päällä on palmikkoa (KM40436:63, N5004B.1).

Tekstiili 7. Miehusta/Paita?

Kuvaus

Hienohko palttinasidoksinen kangas, jonka tiheys on toiseen suuntaan 20–22 lankaa/cm (langanpaksuus 0,2–0,3, z-kierre) ja toiseen suuntaan 22 lankaa/cm (langanpaksuus 0,2–0,3, z-kierre). Kangas on säilynyt päällekkäin tekstiilin 6 kanssa. Nyt vaaleanruskea kangas on alun perin ollut valkoinen.

Koot:

N5003B: 5x4; 5,5x3,5; 1,7x1,1; 1,5x1,4; 2,1x0,6; 1,6x1,1; 3,8x1,5; 0,8x0,5

N5004A: 2,8x2,5; 2x1,8; 1x0,8; 0,5x0,5; 0,5x0,4

N5004B.2: 2,7x2,4; 5,5x3,3; 3,4x2,2; 2x1,5; 1,5x0,8; 1,9x1,2; 1x0,7; 2x1,5; 2,5x1,5; 2x0,7; 1x0,7 sekä pienempiä muruja

Säilyneisyys

Haurasta ja murenevaa

Löytökohta

Lantio, keskiruumis

Löydöt

KM40436:63 (N5003B, N5004A, N5004B.2)

Tekstiili 8. Hautamekko?

Kuvaus

Hienohko kangas on palttinasidoksinen ja sen tiheys on toiseen suuntaan 20–22 lankaa/cm (langanpaksuus 0,3–0,6 mm, z-kierre) ja toiseen 16 lankaa/cm (0,4–0,6 mm, z-kierre). Nyt vaaleanruskea kangas on alun perin ollut valkoinen.

Koot:

N502: 1x0,8; 1x1 (kaksin kerroin), 2,8x1,4; 1,4x1,4; 1,2x0,6 sekä useita pienempiä muruja

N5002: 1. 3,5x2; 2. 1,8x1,8; 3. 2,1x1,4; 4. 1,5x1,5; 5. 2x0,8; 6. 1x0,8 ja pienempiä

N5006A (KM40436:67): 2,4x1,5; 2,8x1,4; 1,5x1,2; 0,8x0,6; 2x0,6; 2x0,8; 1x0,8 ja murusia

Säilyneisyys

Pieninä palasina säilynyt tekstiili, joka säilyttänyt hieman elastisuuttaan.

Löytökohta

Rintakehä, reidet

Löydöt

KM40436:64 (N502, N5002), KM40436:67 (N5006A)

Kuva 49. Kangaspala jossa näkyy "raiditusta" (N509). Tekstiili 9 on kiertynyt tekstiilin 5 (paita) päälle.

Tekstiili 9. Miehusta?

Kuvaus

Keskivartalolta löytynyt kangas, joka on palttinasidoksinen ja jonka tiheys on 18–19 lankaa/cm molempiin suuntiin. Langanpaksuus on 0,3–0,4 mm ja kierre z.

Kankaassa on kaksi vaaleamman väristä "raitaa" (n. 0,5 cm leveitä, 0,3–0,4 cm välillä toisistaan, n. 1,5–2 cm pitkiä). Raidoitus ei ole kankaassa itsessään vaan se on joko painettu tai sen päällä on ollut jotain (sormenluita?) joka on estänyt kankaan pölyntymisen ja likaantumisen. "Raidat" ovat muuta kangasta vaaleammat. Kangas on ollut alun perin valkoinen/vaalea. Yhdessä palassa toisella

puolella on karkeampi kangas (tekstiili 5), ja tämä kangas on kääntynyt sen päälle. Ompeleita ei kuitenkaan näy.

Koot: 4,8x3,8, kolme palasta säikeillä kiinni toisissaan

Säilyneisyys

Melko kuivaa ja haurasta

Löytökohta

keskivartalo

Löydöt

KM40436:65 (N509a)

Tekstiili 10. Hihat?

Kuvaus

Kangas on palttinasidoksinen ja sen tiheys on 18 lankaa/cm molempiin suuntiin. Langat ovat z-kierteisiiä ja paksuudeltaan 0,5-0,6 mm. Koska kangas on löydetty käsivarsien alueelta, se liittyyne hihoihin ja aluspaitaan. Kolme eri tekstiiliä 5, 10 ja 11 ovat toistensa päällä.

Koot: 3,5x2; 2x2; 1,6x0,8 (kaksin kerroin); 2x1; 3x1,4; 3x1,2; 5,2x1,5 (rihmoista kiinni useita pieniä kappaleita); 1,2x0,7 sekä pieniä murusia

Säilyneisyys

Haurasta ja murenevaa

Löytökohta

Käsivarret

Löydöt

KM40436:66 (N5005A)

Kuva 50. Tekstiilit 5, 10 ja 11 olivat toistensa päällä, kuvassa päälimmäisinä palat tekstiileistä 10 ja 11 (N5005).

Tekstiili 11. Hihat?

Kuvaus

Palttinasiidoksisen kankaan tiheys on 20 lankaa/cm (z-kierre, 0,3 mm) toiseen ja 30 lankaa/cm (z-kierre, 0,2-0,4mm) toiseen suuntaan. Tämän alun perin vaalean kankaan löytöpaikka viitannee hihan tekstiileihin.

Koko: 1,2x0,7

Säilyneisyys

Kuivaa ja haurasta

Löytökohta

Käsivarret

Löydöt

KM40436:66 (N5005C)

Tekstiili 12. Leuan alta löytynyt tekstiili

Kuvaus

Leuan alta löytynyt tumma hienohko kangas on palttinaa ja sen tiheys on toiseen suuntaan 18 lankaa/cm ja toiseen 20-24 lankaa/cm. Molempien lankojen paksuus on 0,3-0,4 cm ja niiden kierre on z. Tekstiilin tarkoituksesta ei ole tietoa.

Koot: 2,5x1,2; 1,5x1,3; 1,5x0,8; 1,8x1,1; 0,8x0,8; 1,5x0,5; 1,8x0,6

Säilyneisyys

Haurasta ja murenevaa

Löytökohta

Leuan alunen

Löydöt

KM40436:67 (N5006B)

Tekstiili 13. Kasvoihin liittyvä tekstiili

Kuvaus

Kasvojen alaosasta löytyi useita kappaleita yhtä ja samaa tekstiiliä, jota ei ole pystytty yhdistämään haudan muihin tekstiileihin. Tekstiilin tiheys on 20 lankaa/cm molempiin suuntiin. Langan paksuus on noin 0,3-0,4 mm ja se on z-kierteistä. Kyseessä voi olla kasvojen päälle asetettu nenäliina.

Koot: 4,5x1,5; 4,5x2; 5x2,5; 3x2; 2x2; 2,5x1,2; 1,5x0,5; 2x0,3; 1x0,5; 2x0,5; 1,7x1,1 ja pieniä muruja

Säilyneisyys

Kuivaa, sienipalleroita pinnassa, mutta ne eivät ole aktivoituneet.

Löytökohta

Kasvojen alaosa

Löydöt

KM40436:68 (N5007)

Kuva 51. Kasvojen alaosasta löyty-
nyt tekstiilin kappale (KM40436:68,
N5007).

Hauta 6

Haudasta 6 dokumentoitiin kuutta erilaista tekstiiliä. Silkkimyssyn kappaleiden (tekstiili 1) lisäksi, jalkapäädyistä löytyi neulotun punertavan sukan kappaleita (tekstiili 2) sekä käsivarsien korkeudelta vaaleaa kangasta (tekstiili 3) sekä tummaa kangasta (tekstiili 4), jota löytyi myös lantion alta. Jalkojen yhteydestä löytyi kahta erilaista kangasta (tekstiilit 5 ja 6) ja arkun patjan päältä karkeaa patjakangasta (tekstiili 7). Pään alta, irtomaasta, löytyi lisäksi solmulla ollut silkkinauhan kappale, joka voi liittyä myssyyn tai muuhun haudan tai puvun koristeeseen. Haudasta on löytynyt kaksi nuppineulaa, joita on ilmeisesti käytetty kankaiden kiinnittämiseen.

Tekstiili 1. Myssy

Kuvaus

Myssyn takaosasta on säilynyt kappaleita, joissa on laskoksia. Langantiheys on 35–40 lankaa/cm (0,2 mm) yhteen ja 65 lankaa/cm (0,1 mm) toiseen suuntaan. Silkkilanka on filamenttisilkkiä. Myssyn kangas on vaaleankellertävänruskeaa ja sen yhteydessä oli hiuksia, jotka olivat värjänneet kankaan paikoitellen tummemmaksi.

Koot:

N601 (KM40436:69): 1,5x1 sekä irtopaloja, silkkiä useita kerroksia

N612 (KM40436:77): 6x2,2; 6x3 (rutussa) sekä pieniä irtopaloja

Säilyneisyys

Tekstiili on kuivaa ja haurasta. Hiuksissa ja niiden kohdalla olevassa tekstiilissä oli pinnalla aktiivista hometta, joka on poistettu, myös suuri osa hiuksista on poistettu.

Löytökohta

Pään alta

Löydöt

KM40436:69 (N601), KM40436:77 (N612)

Kuva 52. Silkkikangasta ilmeisesti myssystä (KM40436:77, N612).

Tekstiili 2. Polvisukka/sukat

Kuvaus

Tekstiili on nilkka- ja jalkaluiden yhteydestä löydettyjä pieniä paloja neulottua sukkaa. Langan sävy on heikosti punertavan ruskea ja lanka ilmeisesti s-kierteistä.

Säilyneisyys

Neulos on todella murenevaa ja säilynyt 7 osassa, joista suurin on 2,5x2 cm.

Löytökohta

Jalat

Löydöt

KM40436:71 (N603)

Kuva 53. Pala neulottua sukkaa (N603).

Tekstiili 3. Vaalea tekstiili käsivarsien korkeudelta

Kuvaus

Tekstiili on vaaleaa ja karkeaa ja se on löydetty ihon päältä. Tekstiilistä ei ollut mahdollista havainnoida selkeää rakennetta, mutta langan/kuidun paksuus on 0,7 mm. Toisaalla paksuus on vain 0,3 mm. On mahdollista, että kyseessä on rohtimia, joita on käytetty patjassa. Se selvinnee kuituanalyysissä.

Koot: 3,5x2; 1,5x0,8; 1,5x0,5; 1x0,5

Säilyneisyys

Huonosti säilynyt, kuiva ja mureneva

Löytökohta

Oikean kyynärpään alta

Löydöt

KM40436:70 (N602)

Tekstiili 4. Tumma tekstiili käsivarsien ja lantion seudulta

Kuvaus

Nykyisin tummaa ihon ja lastun välistä dokumentoitua kangasta, jossa jommassa kummassa systeemissä on z-kierteinen lanka. Tiheydet ovat 20 lankaa/cm (0,15–0,4 mm) ja 25–26 lankaa/cm (0,3 mm). Sidos on palttina. Todennäköisesti kangas on ollut alun perin vaalea. Kangas on nyt kuivumisen vuoksi harsomainen, mutta lienee ollut aikanaan peittävämpi.

Koot:

N602 (KM40436:70): 3,5x2; 1,5x0,8; 1,5x0,5; 1x0,5

N606 (KM40436:74): 8,5x2,5; 4,8x1,8; 3x2; 2,5x0,6; 2,5x0,3; 1,5x0,6; 1,2x0,5; 1,5x0,2; 1,3x0,6

N608 (KM40436:75): 6,2x4,8; 7x2,5; 4x3

Säilyneisyys

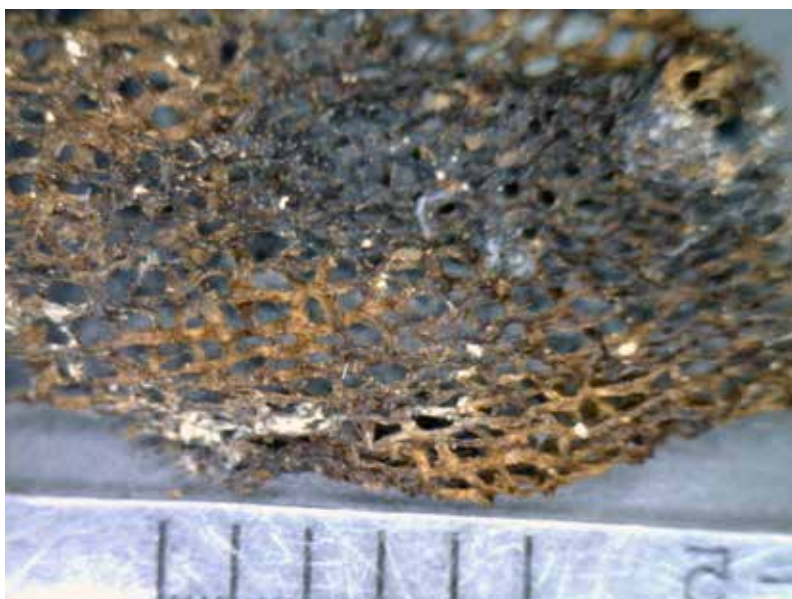
Kuivaa ja haurasta

Löytökohta

Oikean kyynärpään kohdalta, lantion alta

Löydöt

KM40436:70 (N602), KM40436:74 (N606), KM40436:75 (N608)

Kuva 54. Mikroskooppikuva nykyisin harsomaisesta tekstiilistä (KM40436:74, N606).

Tekstiili 5. Tumma tekstiili jalkojen yhteydestä

Kuvaus

Tummaa, mustanruskeaa kangasta, joka on säilynyt kolmessa osassa (1x0,8; 0,8x0,8 ja 0,8x0,5 cm). Tekstiilin päällä oli möhnää, joka vaikeutti havainnointia, mutta tiheydeksi mitattiin 30 lankaa/cm ja langanpaksuudeksi 0,1 mm.

Säilyneisyys

Tekstiili on möhnän vuoksi vaikeasti havainnoitava.

Löytökohta

Oikean jalan kohdalla

Löydöt

KM40436:72 (N604)

Tekstiili 6. Kellertävänruskea tekstiili jalkojen yhteydestä

Kuvaus

Kellertävän ruskeaa kangasta joka on säilynyt kahdeksana kappaleena. Langantiheydet ovat molempiin suuntiin 20 lankaa/cm ja langanpaksuus 0,2 mm. Langoissa ei ole kierrettä.

Koot: 3,5x2,7; 1,5x1,2; 2x0,8; 2x1; 1,4x1,3; 2,1x1,1; 1,4x0,9; 1,3x0,6

Säilyneisyys

Murenevaa ja kuivaa. Mureni hieman harjattaessa.

Löytökohta

Oikean reisiluun päältä

Löydöt

KM40436:73 (N605)

Kuva 55. Mikroskooppikuvassa näkyy, että kankaan pinnassa on ihoa (N605).

Tekstiili 7. Patjakangas?

Kuvaus

Tummaa karkeahkoa kangasta, jonka tiheys toiseen suuntaan on 12 lankaa/cm (0,3 mm) ja toiseen 20 lankaa/cm (z-kierre, 0,1 mm). Sidos on todennäköisesti palttina.

Koot:

N606 (KM40436:74): 8,5x2,5

N608 (KM40436:75): 6,2x4,8; 7x2,5; 4x3

Säilyneisyys

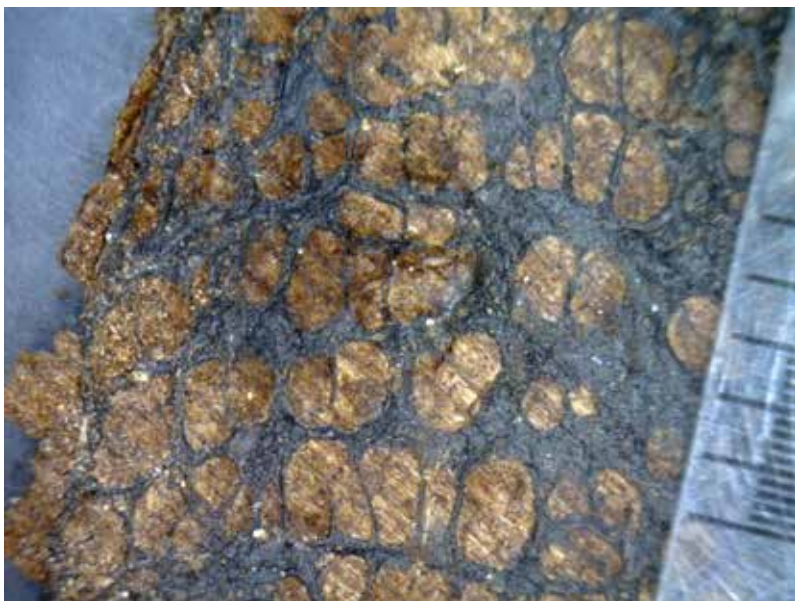
Säilynyt erittäin huonosti, tekstiili on melkein kadonnut olemattomiin ja lanka kulunut hyvin ohueksi.

Löytökohta

Oikean kyynärpäänkohdalta, lantion alta

Löydöt

KM40436:74 (N606), KM40436:75 (N608), N609 (poistettu)

Kuva 56. Tätä kangasta löytyi aivan haudan pohjalta patjana toimineiden lastujen päältä. Paikoitellen kangas on kulunut melkein olemattomaksi kuten kuvassa näkyvä tekstiili, joka on melkein vain kuva lastun päällä (N608).

Tekstiili 8. Solmussa oleva silkkinauha

Kuvaus

Silkkinauhaa solmulla, koko 4x1,3 cm. Nauhan leveys 1,3 cm. Sidos on palttina ja tiheys on 35 lankaa/cm (0,2 mm) toiseen suuntaan ja 44 lankaa/cm (0,15 mm) toiseen suuntaan. Langassa ei havaittu kierrettä. Tämän yhteydessä oli otettu talteen sekä patjakangasta että vaaleaa homeen vuoksi tunnistamatonta tekstiiliä, joka on poistettu.

Säilyneisyys

Kuivaa ja murenevaa

Löytökohta

Irtomaasta pään kohdalta

Löydöt

KM40436:76 (N609)

Kuva 57. Solmussa oleva silkinauha. Kuvassa on myös muita näytteessä olevia tekstiileitä (N609).

Nuppineulat

1. Kallon oikean korvan lähellä (KM40436:78)

Kuparisekoitteinen nuppineula on kiinnittänyt ilmeisesti myssyä. Sen pituus on 2,4 cm ja pään halkaisija on 1,8 mm ja paksuus noin 1 mm, nuppineula on hieman vääntynyt.

Kuva 58. Nuppineula on hieman vääntynyt käytössä.

2. Jalkopään ulkopuolelta, haudan ulkopuolelta täyttömaasta

Nuppineula on kahdessa osassa, joiden yhteenlaskettu pituus on 2,3 cm. Pään halkaisija on 2 mm ja paksuus noin 1 mm.

Kuva 59. Nuppineula on katkennut kahteen osaan.

Hauta 9

Arkun päältä otettiin talteen ruusuke (tekstiili 1). Arkkuun on myös ollut punaisella sinettivahalla kiinnitettynä kahdenlaista erilaista kangasta (tekstiilit 2 ja 3, joista 3 on säilynyt vain kuvana seulasta löydetyssä sinettivahan kappaleessa). Lisäksi keskivartalon päältä on otettu talteen toistaiseksi tunnistamatonta vaaleaa kahdessa kerroksessa olevaa tekstiiliä (tekstiili 4), jonka yhteydestä löytyi vihreä silkkikuitukimppu (tekstiili 5). Lisäksi seulasta on poimittu talteen tekstiiliä, jolla ei ole rakennetta (tekstiili 6). Se saattaa olla lumpppua. Lumpppua on saatettu käyttää hautaan laitettujen ns. paperikoristeiden materiaalina.

Kuva 60. Arkun kannen päällä ollut ruusuke.

Tekstiili 1. Ruusuke

Kuvaus

Aniliininpunainen silkkinauha on taiteltu muistuttamaan ruusua. Kankaan kuviointi tukee vaikutelmaa ruususta. Kankaan reuna on hapsuuntunut, mutta juuresta kangas on taitettu kaksin kerroin. Ruusu on osittain avautunut. Ruusun päällä ja irrallaan on raidallista silkkinauhaa, jossa on raitakoristelua. Nauha menee ruusun päältä ruusun sisälle, josta se tulee hetenä ulos. Nauhan leveys on 1–2 cm ja paikoitellen se on kaksin kerroin. Irrallaan olevien kappaleiden pituudet ovat 7 cm (leveys 0,4–0,5) ja 4,5 cm (leveys 1 cm) ja jälkimmäinen on puoleen väliin saakka halkaistu kahtia. Nauha on leikattu vinoon suhteessa lankasuoraan.

Ruusuke on kiinnitetty keltaiseksi maalattuun arkun kanteen ilmeisesti jonkinlaisella liimalla. Ruusun sisältä lähtee jonkin puun tai pensaan oksa, jonka pituus on 12 cm (kahdessa osassa). Oksan ympärille on kääritty lehti. Lehti on tehty vihertävästä silkistä ja lehden sisällä on pieni leikattu pala valkoista palttinakangasta sekä pieni nukkapallo.

Säilyneisyys

Ruusukkeen silkit ovat pehmeitä ja elastisia.

Löytökohta

Kiinni arkun kannessa

Löydöt

KM40436:79 (N901), KM40436:80 (N902)

Tekstiili 2. Arkun sisustuskangas

Kuvaus

Arkun päätylaudan päällä olevaa kangasta jonka yhteydestä on myös sinettivahaa. Kangasta on säilynyt aloilla 4,5x0,7 ja 2,5x0,3. Palttinasisidos, langantiheydet 20 lankaa/cm (0,3–0,5 mm, z-kierre), ja 16 lankaa/cm (0,3–0,5 mm, z-kierre).

Koko: arkun kappaleen koko on 10x2,5 cm ja sen päällä on tekstiiliä kahdessa kohdassa 4,5x0,7 cm ja 2,5x0,3 cm kokoisilla alueilla.

Säilyneisyys

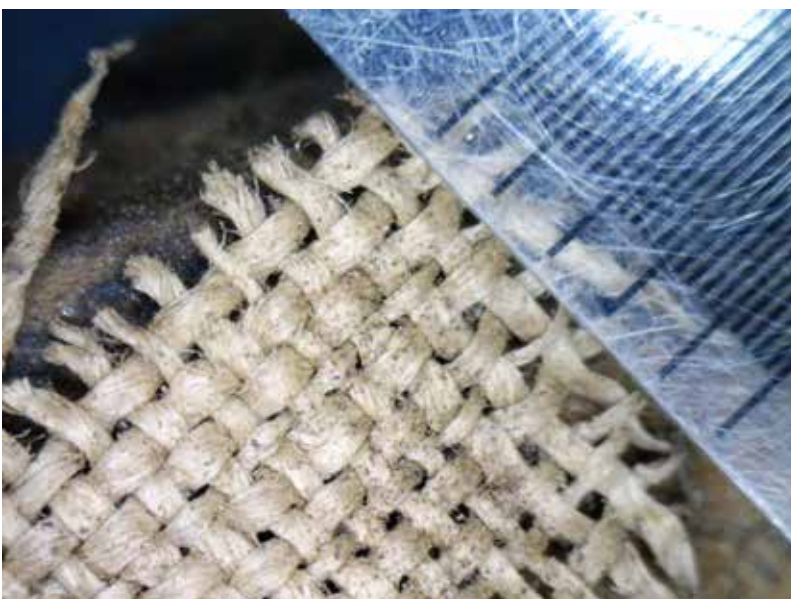
Fragmentaarisuudestaan huolimatta tekstiili on säilynyt melko elastisena. Tekstiilien yhteydestä on poimittu talteen ötökän jäännöksiä.

Löytökohta

arkun pääty

Löydöt

KM40436:81 (N903)

Kuva 61. Lähikuva arkun sisustuskankaasta (KM40436:81, N903).

Tekstiili 3. Arkun sisustuskangas

Kuvaus

Sinettivahan kappaleessa on säilynyt tekstiilin painauma. Langantiheys noin 40 lankaa/cm, ilmeisesti palttinasidos.

Säilyneisyys

printti

Löytökohta

seulasta

Löydöt

KM40436:83 (N906)

Tekstiili 4. Vaalea kangas keskivartalon päältä

Kuvaus

Vaaleaa kahdessa kerroksessa olevaa tekstiiliä, joka on säilynyt erittäin heikosti, jonka vuoksi sitä ei ole voitu toistaiseksi rakenteellisesti tunnistaa.

Koot: 1,2x0,8; 1,8x0,8; 0,8x0,5

Säilyneisyys

Säilynyt huonosti

Löytökohta

Keskivartalon päältä

Löydöt

KM40436:82 (N904)

Kuva 62. Yksityiskohta vaaleasta kankaasta (KM40436:82, N904).

Tekstiili 5. Silkkikuitukimppu

Kuvaus

Purkaantunut vihreä silkkikuitukimppu (silkkilanganjännökset) jonka pituus on 1,2 cm.

Löytökohta

Keskivartalon päältä

Löydöt

KM40436:82 (N904)

Tekstiili 6. Lumppua tai huopaa

Kuvaus

Mahdollisesti lumppua tai huopaa, ei selkeää rakennetta havaittavissa, mutta massassa on selkeästi lankoja.

Koot: 1,7x0,7; 0,8x0,7; 1,2x0,6

Löytökohta

Seulasta

Löydöt

KM40436:83 (N906)

Näytteet joissa ei ollut tekstiiliä

Kävin läpi myös seuraavat näytteet, mutta niissä ei ollut tekstiiliä:

N106, N112, N124, N127, N128

N408

N610, ei tekstiiliä

Homeen vuoksi poistetut näytteet

N307, N309, N405

Näytteet joissa homeisia osia poistettu

N104, N105, N109, N116

N303, N304, N305, N308, N310, N312, N313, N317, N320, N322, N323

N406, N415, N416, N422, N423

N609, N612

KÖYLIÖN KIRKKO

Arkeologinen tutkimus 2015 Hautojen makrofossiilitutkimukset Tutkimusraportti

Terttu Lempiäinen

Kasvimuseo/Turun yliopisto

terlem@utu.fi

SISÄLLYSLUETTELO

	S
1 Johdanto	3
2 Aineisto ja tutkimusmenetelmät	3
3 Tutkimustulokset	4
4 Yhteenveto	13
5 Kirjallisuus	14

Kannen kuvat: Köyliön kirkko. Köyliön seurakunnan kuvagalleria/Sisäkuva v.1899

Johdanto

Köyliön kirkko valmistui vuonna 1752 (Salminen 1905). Vainajia haudattiin kirkon lattian alle kirkon perustamisesta lähtien 1800-luvun alkuun saakka. Hautaamistapa oli yleinen, mutta pian huomattiin hygieeniset ongelmat, varsinkin lämpiminä kesäkuukausina. Piispa Jakob Hartman esitti vuonna 1784 kirkon lattian alle hautaamisen lopetettavaksi, koska kirkko oli jo täyteen ahdettu. Seurakuntalaiset eivät ehdotusta hyväksyneet. Pitäjänkokouksessa vuonna 1789 joulukuussa päätettiin kieltää kirkkoon sisälle hautaaminen, mutta vasta vuonna 1804 tarkastuksessa kiellettiin lopullisesti vainajien hautaaminen kirkon lattian alle.

Köyliön kirkossa suoritettiin arkeologisia tutkimuksia 25.6 – 6.7.2015 välisenä aikana. Lattian alle sijoitettuihin haudoista kaivettiin esiin kuusi hautaa. Muuritutkimus ky järjesti kaivauksen, jonka johtajana toimi arkeologi Maija Helamaan. Kaivaus liittyi Köyliön kirkon lattian uusimiseen. Oheisessa raportissa esitetään haudoista löytynyt kasvijäänneaineisto, jota analysoitiin kaikista kuudesta esiin kaivetusta haudasta (**Kuva 1**; haudat 1, 4 ja 6). Maa- ja kasvinäytteet on otettu kaivajien toimesta.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli määrittää haudoista löytynyt kasviaineisto ja selvittää sen alkuperä eli onko aines tarkoituksella laitettu hautaan vai onko sitä vain satunnaisesti joutunut vainajan yhteyteen ja mistä se mahdollisesti on peräisin. Tutkimuksia kirkkojen lattioiden alle haudattujen arkkujen sisältämästä kasviaineksestä on Suomesta hyvin vähän. Pääasiassa on tutkittu esikristillisten hautojen sisältämää kasviainesta, sitäkin toistaiseksi vain satunnaisesti (Lempiäinen 2002).

Aineisto ja tutkimusmenetelmät

Köyliön kirkon haudoista otettiin makrofossiilitutkimuksia varten kuudesta haudasta yhteensä 30 näytettä. Näytteet ja niiden kontekstit on valittu arkeologien toimesta. Näytteet tutkittiin kuivana eli myös maanäytteet käytiin läpi mikroskoopilla sellaisena, kuin ne oli haudoista otettu. Tutkimuksissa käytettiin OLYMPUS SZX 9-mikroskooppia ja 9-12x suurennoksia. Jäänteet säilöttiin lasipulloihin ja muovipusseihin kuivana. Jäänteet on määritetty kirjallisuuden (Cappers et al 2006) ja referenssikokoelman avulla. Kasvien nimistö on Hämet-Ahti et al. (1998). Jäänteet säilytetään Turun yliopiston kasvimuseon makrofossiilikokoelmassa.

Kuva 1. A. Haudat 1 ja 6 kannen poiston jälkeen. Kuva: Maija Helamaa, 29.6.2015, pohjoisesta. B. Hauta 4 esiin puhdistettuna. Kuva: Maija Helamaa, 30.6.2015, lännestä.

Tutkimustulokset

Taulukossa 1 (sivut 7-9) on esitetty tutkitut näytteet, niiden yhteydet, sisältö ja jäännelöydöt. Näytekokoo vaihteli muutamasta yksittäisestä jäännenäytteestä noin 1 litraan hiekkaista, kasvijäänteitä sisältävää täytemaata. Määritetyt jäännelöydöt ovat ryhmiteltynä seuraavat:

Viljelykasvit

Ruis (*Secale cereale*), tähkät, olki
 Hamppu (*Cannabis sativa*)

Kulttuuririkkaruohot

Ruistankio (*Camelina sativa*)
 Ahomansikka (*Fragaria vesca*)
 Retikka (*Raphanus* sp.)
 Kiertotatar (*Fallopia convolvulus*)
 Kirjopillike (*Galeopsis speciosa*)
 Pelto-ohdake (*Cirsium arvense*)
 Jokapaikansara (*Carex nigra*)
 Heinät (Poaceae)

Puut ja pensaat

Pähkinäpensas (*Corylus avellana*)
 Vaahtera (*Acer platanoides*)
 Lehmus (*Tilia cordata*)
 Kuusi (*Picea abies*)

- Rauduskoivu (*Betula pendula*)
- Muut kasvijäänteet**
- Bryophyta; lehtisammal (*Mnium* sp.)
- Puulastut
- puuhiili
- Muut jäänteet**
- nahan paloja /ihoa
 - villa- ja puuvillalankaa
 - villakangasta
 - karvaa, kuituja
 - luuainesta
 - hiiren papana
 - hyönteisten kappaleita

Kasvijäänteitä määritettiin kaikista haudoista yhteensä yli 2700 (laskettuja 2756). Täsmällistä lukua ei kannattanut laskea, koska muun muassa pelto-ohdakkeen (*Cirsium arvense*) siemenmassaa oli haudan 5 'tyynytytteissä' yli 2000. Samoin puulastuja ei laskettu. Eniten mainittuja puulastuja oli haudoissa 3 (**Kuva 2**), 4 ja 6. Pelto-ohdakkeen jäänteiden ohella eniten hautoihin oli laitettu vaahteran (*Acer platanoides*) syksyllä kerättyä (siemenet kypsiä) siemen-/hedelmämassaa, yhteensä 508 kappaletta haudoissa 3 (**Kuva 3**), 4, 5 ja 9.

Rukiin (*Secale cereale*) tähkän kappaleita ja enemmän tai vähemmän hienoksi murskaantunutta olkea löytyi haudoista 3, 4 ja 5. Tähkissä ei havaittu jyviä, joten ne olivat peräisin joko paikallisista puintijätteestä tai vielä kypsymättömästä viljasta. Paikalliseen rukiin viljelyyn liittyy myös **ruistankio eli kitupellava** (*Camelina sativa*), jonka siemenjäänteitä löytyi 7 kpl haudasta 3. Kasvi on yksivuotinen, keltakukkainen ristikukkaiskasvi. Se on toisaalta ikivanha viljelyskasvi, toisaalta viljan viljelyyn sopeutunut rikkaruoho (Hämet-Ahti et al. 1998). Ruistankion siemeniä ja ituja on löydetty Laitilan Vainionmäen merovinkiaikaisen (vuosilta 575–800 AD) kalmiston kaivauksissa (Purhonen 1996).

Pähkinän (*Corylus avellana*) kuoria (**Kuva 4**) oli selvästi laitettu hautaan 3. Jäänteitä löytyi yhteensä 14 kpl viidestä näytteestä, jotka oli otettu vatsan/rintakehän ja niskan sekä suun alueelta ja haudan jalkopäästä. Pähkinäpensasta kasvaa Köyliössä (Hämet-Ahti et al. 1998).

Haudan 9 **hampun** (*Cannabis sativa*)(**Kuva 5**) siemennäytteet oli otettu arkun kannen päältä irtomaasta. Hampun siemenen puolikkaita löytyi 24 eli kokonaisia siemeniä 12 kpl. 1700-luvun

lopulla hampun viljely oli varsin tavallista Suomessa. Hampun kuidusta valmistettiin narua, köysiä, verkkoja, säkkejä, jopa vaatteita (Soininen 1974). Hautaan laitettuna siemenet osoittavat kasvilla olleen merkittävä asema, rukiin ohella, hyöty- ja viljelyskasvina.

Rikkaruohojen jäänteitä löydettiin vähän. Kasvilajit ovat tavallisia kulttuuriympäristön kasveja, joita on kasvimassan mukana kulkeutunut hautoihin. **Kiertotatar** (*Fallopia convolvulus*)(Haudat 4 ja 5), **kirjopillike** (*Galeopsis speciosa*)(Hauta 4), **peltoretikka** (*Raphanus* sp.)(Hauta 3), **jokapaikansara** (*Carex nigra*)(Hauta 5) ja **pelto-ohdake** (*Cirsium arvense*)(hauta 5) kasvavat sekä pelloilla, pihoidella, teiden varsilla että joutomailla ja asumusten ympärillä. Lajit eivät ole vaateliaita, vaan kasvavat hyvin monenlaisessa ympäristössä (Hämet-Ahti et al. 1998).

Pelto-ohdakkeen (*Cirsium arvense*) siementen ja siemenhahtuvien määrät olivat huomattavia haudan 5 vainajan pään alla olleen tyynyn täytenäytteistä (N 5012 A, N 5012 B)(**Kuva 6**). Aineistossa on myös kokonaisia mykerön pohjuksia (**Kuvat 6 ja 7**), joista siemenet hahtuvineen ovat irronneet. Muistakin saman haudan näytteistä (N 508, N5011, N 5023, N 5026) löytyi sekä siemeniä, että siemenhahtuvamassaa, mutta vain vähäisiä jäänteitä, ilmeisesti tyynyn massasta kulkeutuneena.

Haudan 5 näytteiden N 5012 A ja N 5012 B vainajan tyynyn täyteaineena käytetty, lähes puhdas pelto-ohdakkeen mykeröiden siemenhahtuvamassa, on ainutlaatuinen löytö. Elias Lönnrot (1860) ei mainitse vastaavaa käyttöä pelto-ohdakkeelle. Sen sijaan hän suosittelee tyynyjen täytteeksi muun muassa *Eriophorum*-lajien (villat) siemenhahtuvia. Saattaa hyvin olla paikallinen tapa, mutta edellyttää myös melko runsasta pelto-ohdakkeen esiintymistä.

Taulukko 1. KÖYLIÖ kk. 2015. Haudat, kasvijäännetutkimus. Jäänteet ovat hiiltymättömiä siemeniä/hedelmiä, ellei toisin mainita.
[+-vähän, ++-runsaasti. +++-hyvin runsaasti]

Hauta/No	Näyte No	Näytteen sisältö/näytemäärä	Kasvijäänteet / muut jäänteet
HAUTA 1	N 429	Laatikko/myssyn sisäpinta/sammalia ?	- nahkapaloja/ihoa ? (EI sammalta)
HAUTA 3	N 301	Kasvijäänte ? (kasvinäyte)	- <i>Secale cereale</i> , tähkän palanen
HAUTA 3	N 302	Kasvijäänte ? (kasvinäyte)	- <i>Corylus avellana</i> , pähkinän kuori - pala nahkaa/ihoa - puulastu
HAUTA3	N 305	Neulasia ? (kasvinäyte)	- olkea, luonnon heinää
HAUTA 3	N 321	maata vatsan/rintakehän alueelta/1 litra	- <i>Corylus avellana</i> , pähkinän kuoria 11 - lastuja ++
HAUTA 3	N 325	Lastu jossa kangasta ? (kasvinäyte)	- <i>Picea abies</i> , lastu
HAUTA 3	N 326	Haudan jalkopäästä, kannen alta/0.6 l	- puulastua runsaasti - <i>Acer platanoides</i> hedelmiä 170, siemenä 11, lehdenpaloja 4 - <i>Secale cereale</i> , tähkän kappaleita 2 - hiiltä
HAUTA 3	N 327	haudan jalkopäästä/1 litra kasviainesta	- <i>Acer platanoides</i> siemeniä 60 - lenninsiipiä 173+45 - lehtiä 3 - <i>Betula pendula</i> , siemen 1 - <i>Corylus avellana</i> , pähkinän kuori 1 - <i>Fragaria vesca</i> , siemen 1 - <i>Secale cereale</i> , tähkän kappaleita 1 - <i>Raphanus</i> sp., 1 - <i>Tilia cordata</i> , siemen 1 - Poaceae, siemeniä 5 - <i>Camelina sativa</i> , siemeniä 7 - villalankaa (vaalea, tumma + sinistä) + puuvillalankaa - nahan/ihon paloja, karvoja, kuitua - <i>Mnium</i> , lehtisammalta - puulastuja +++++
HAUTA 3	N330	suualueelta/kuoria (kasvinäyte)	- <i>Corylus avellana</i> , pähkinän kuoria 3

HAUTA 3	N 331	Rintakehä/niska/kaivettaessa (kasvinäyte)	- <i>Corylus avellana</i> , pähkinä 1
HAUTA 4	N 418	rinnan/mahan alue/0.6 l hiekkaista maata	- lastuja + - nahan paloja + ihoa +++++ - luuta + - rukiin olkea ++
HAUTA 4	N 421	Pään alta/0.7 l kasvimassaa	- <i>Acer platanoides</i> , hedelmiä/ siemeniä/paloja 44 - <i>Secale cereale</i> , tähkän paloja 32 (ei kypsää viljaa), olkea +++ - <i>Fallopia convolvulus</i> 1 - <i>Galeopsis speciosa</i> 1 - <i>Picea abies</i> , lastuja +++++ - Bryophyta, <i>Mnium</i> , varsia, lehtiä - villakankaan paloja, villalankaa - nahan paloja, ihoa ? - luuta + ihmisen ihoa - hiiren papana - hyönteisen kappaleita 1 + hiiltä +
HAUTA 4	N 424	Ylijäämämaa makroihiin/0.7 l hiekkää	- lastuja +++ - villakangasta/lankoja - nahkaa + ihoa/palasia ++ - rukiin olkea +
HAUTA 4	N 425	Pään alta, tyynynä/ 0.2 l kasvimassaa	- <i>Secale cereale</i> , tähkän kappaleita 5 - puulastua +++++ - luuta + ihoa
HAUTA 4	N 425	Tyyny/kasvin osia/0.01 l kasvimassaa	- <i>Secale cereale</i> , tähkän paloja 1 - rukiin olkea - nahan palasia
HAUTA 4	N 429	Myssyn pinnalta takaa/0.2 l kasvimassaa	- <i>Secale cereale</i> , tähkän paloja 3 - rukiin olkea - puulastuja - luuta
HAUTA 5	N 508	Päänalusena olevan tyynyn näyte ? /0.01 dl hienoa kasvirooskaa	- <i>Cirsium arvense</i> , siemeniä 24, siemenhahtuvamassaa n. 0.2 dl
HAUTA 5	N 513 b	Kasvit ? (kasvinäyte)	- <i>Acer platanoides</i> , hedelmiä 4
HAUTA 5	N 5011	Arkun täytemaa/0.4 l punertava hiekkamaa	- <i>Cirsium arvense</i> , siemeniä 36, kukkapohjuksia 3 - kukintoja siemenhahtuvineen (kerätty siemenasteella !) +++++

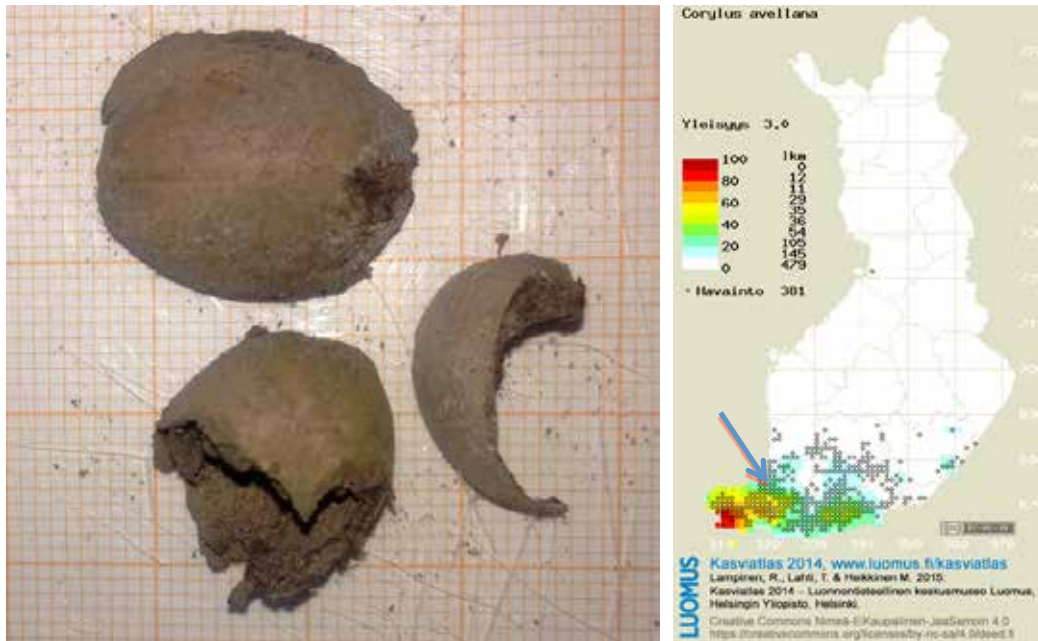
			- <i>Fallopia convolvus</i> , siemen 1 - villakangasta - luuta 2 - hyönteisiä 1
HAUTA 5	N 5012/A	Tyynyn täyte/0.5 l kasvimassaa	- <i>Cirsium arvense</i> , siemeniä >1000 + siemenhahtuvamassaa +++++ - villakangasta + villalanka - lastuja vähän - nahkaa/ihoa
HAUTA 5	N 5012/B	Tyynyn täyte/0.7 l kasvimassaa	- <i>Cirsium arvense</i> , siemeniä >1000, siemenhahtuvamassaa +++++ - <i>Carex nigra</i> , siemen 1 - Bryophyta/ <i>Mnium</i> , lehtiä, varsia
HAUTA 5	N 5021	Siemen ? (kasvinäyte)	- hyönteisen siipi
HAUTA 5	N 5022	Maanäyte/0.05 l hiekkaista maata	- orgaanista, hienoksi jauhaantunutta massaa, luuta +nahkaa
HAUTA 5	N 5023	Täyte/puulastunäyte (kasvinäytteitä)	- <i>Cirsium arvense</i> , siemen 10, siemenhahtuvamassaa + siemeniä - puulastuja 15
HAUTA 5	N 5024	Arkun puunäyte/puunpala n. 10x6x2 cm	- ei määritetty
HAUTA 5	N 5026	Arkun pohja'mössöä'/säkkikankaan alta/ 0.05 l kasvimassaa	- <i>Cirsium arvense</i> , siemeniä 34, siemenhahtuvamassaa + - <i>Secale cereale</i> , olkea ++ - villa- ja pellavalankaa, villakangasta - hiiltä
<hr/>			
HAUTA 6	N 610	Vatsan kohta/töhnät luiden alla/0.7 l hiekka + puu- ym. kasvimassaa	- isoja puun paloja +++/arkusta ? - luuta + ihoa
HAUTA 6	N 611	Lastuja + töhnää reisien välistä/0.5 litraa kasvimassaa	- lastuja +++++ - puun kappaleita +++/arkusta ? - luuta ++ nahkaa/ihoa ?
<hr/>			
HAUTA 9	N 906	Kangasta ?, kasvijäännös (kasvinäyte)	- puun kuorta, <i>Acer</i> ?
HAUTA 9	N 907	Kannen päältä, irtomaasta (kasvinäyte)	- <i>Cannabis sativa</i> , siemeniä 16
HAUTA 9	N 908	Siemeniä ? (kasvinäyte)	- <i>Acer platanoides</i> , siemen 1 - <i>Cannabis sativa</i> , siemeniä - Insecta 1

Kuva 2. Puulastutäytettä Haudasta 3/N 327. – Kuva: TL

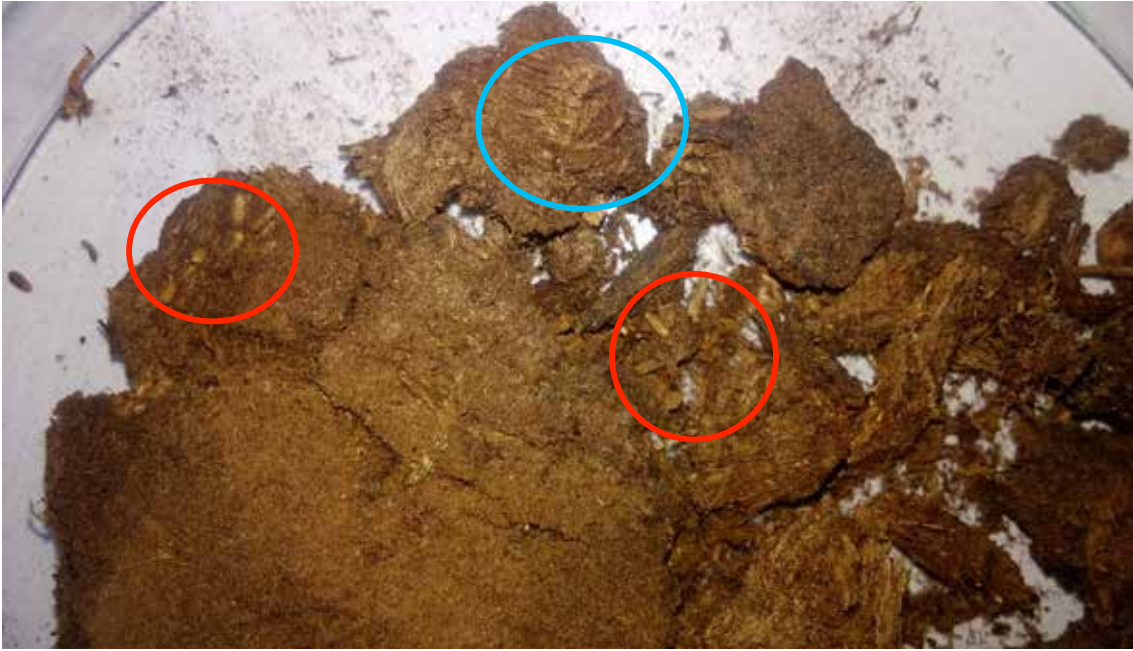
Kuva 3. Vaahteran (*Acer platanoides*) siemen/hedelmämassaa (lenninsiipineen) haudasta 3/N326. – Kuva: TL

Kuva 4. Pähkinän (*Corylus avellana*) kuoria haudasta 3/N 330 ja pähkinäpensaan levinneisyys Suomessa (Kasviatlas/Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsinki). – Kuva: TL

Kuva 5. Hampun (*Cannabis sativa*) siemenkuoria haudasta 9/N907. – Kuva: TL

Kuva 6. Haudan 5/N 5012 B vainajan tyynyn täytemassaa. Punainen ympyrä pelto-ohdakkeen siemeniä ja sininen ympyrä mykerön kukkapohjus. – Kuva: TL

Kuva 7. Hedelmäasteella oleva pelto-ohdake (*Cirsium arvense*). Herbaarionäyte (TUR) kerätty joutomaalta 19.7.1982 (TL/UL/YM) Seilin saarelta Nauvosta. – Kuva: TL

Yhteenveto

Köyliön kirkon lattian alle haudattujen hautojen sisältämää kasviaineistoa tutkittiin kuudesta haudasta. Kasvi- ja maa-aineistoa sisältäneitä näytteitä analysoitiin yhteensä 30 kpl. Näytteiden koko vaihteli yksittäisistä kasvinäytteistä noin 1 litraan kasvi- ja maa-ainesta sisältäviä sekanäytteitä. Tutkimuksen tärkeimmät tulokset (**Taulukko 1**):

1. Määritettyjä kasvijäänteitä määritettiin yhteensä lähes 3000. Lisäksi näytteistä erotettiin rukiin olkea, suuria määriä puulastua, villa- ja puuvillalankaa, villakangasta, nahan paloja (vainajan ihoa), luun siruja ja hyönteisten kappaleita.
2. Jäännelajisto ryhmiteltiin seuraavasti:
 - a. Viljelykasvijäänteet
 - b. Kulttuuririkkaruohot
 - c. Puut ja pensaas
 - d. Muut kasvijäänteet
 - e. Muut jäänteet
3. Paikallisia viljelykasveja ovat ruis (*Secale cereale*) ja hamppu (*Cannabis sativa*). Rukiin olkea on käytetty jo rautakauden lopulla haudoissa ilmeisen symbolisesti osoittamaan kyseisen viljan paikallisesti merkittävää asemaa hyötykasvina. Perinne lienee jatkunut Uudelle ajalle saakka, koska rukiin tähkiä ja olkea on löytynyt huomattavasti nuoremmista haudoista. Hampun merkitys on huomattava 1700-luvulla. Hampun kuidusta valmistettiin vettä hylkiviä köysiä ja naruja, kalastusverkkoja ja säkkikankaita, mutta se kelpasi myös vaatteisiin. Siemenillä on saattanut olla myös symbolista merkitystä, vaikka ne löytyivät haudan ulkopuolelta, mutta kuitenkin arkkuja ympäröineestä maasta.
4. Kulttuuririkkaruohojen siemenjäännelöydöt olivat satunnaisia ja kulkeutuneen täyttömaan tai arkkuun laitetun täyteaineksen, kuten lastujen, vaahteran siemen-/hedelmämassan tai maa-aineksen mukana. Harvinaisin löydöistä on ruistankio eli kitupellava (*Camelina sativa*), joka on nykyisin hyvin harvinainen rikkaruoho. Sitä kasvoi vielä 1900-luvun alkuvuosikymmeninä yleisenä viljapelloilla, kaatopaikoilla, satamissa, myllyjen läheisyydessä ja muilla ruderaattipaikoilla (Hämet-Ahti et al. 1998). Muita rikkaruohojen jäänteitä löydettiin vähän. Kasvilajit ovat tavallisia kulttuuriympäristön kasveja,

joita on kasvimassan mukana kulkeutunut hautoihin. Kiertotatar (*Fallopia convolvulus*), kirjopillike (*Galeopsis speciosa*), peltoretikka (*Raphanus* sp.), jokapaikansara (*Carex nigra*) ja pelto-ohdake (*Cirsium arvense*) kasvavat sekä pelloilla, pihdoilla, teiden varsilla että joutomailla ja asumusten ympärillä. Lajit eivät ole vaateliaita, vaan kasvavat hyvin monenlaisessa ympäristössä (Hämet-Ahti et al. 1998).

5. Pelto-ohdakkeen siementen ja siemenhahtuvien määrät olivat huomattavia haudan 5 vainajan pään alla olleen tyynyn täytenäytteissä. Aineistossa on myös kokonaisia mykerön pohjuksia, joista siemenet hahtuvineen ovat irronneet. Muistakin saman haudan näytteistä löytyi sekä siemeniä, että siemenhahtuvamassaa, mutta vain vähäisiä jäänteitä, ilmeisesti tyynyn massasta kulkeutuneena. *Pelto-ohdakkeen hedelmäasteella olevien mykeröiden käyttö haudassa vainajan pieluksena on ainutlaatuista*. Rahkasammalta, rukiin olkea ja erilaisia tekstiilejä on löydetty vainajan pään alusena, mutta luonnon putkilokasvien jäänteitä vain hajalöytöinä, muun muassa Katariinan kirkkomäeltä Turusta (Lempiäinen 2002).

Kiitokset

Lämmin kiitos dosentti Kari Uotilalle Köyliön kirkon mielenkiintoisen hauta-aineiston toimittamisesta ja FM Maija Helamaalle sekä kuvista että hautoja koskevasta informaatiosta ja Sanni Salomalle haudan 3/N 327 aineiston käsittelystä.

Kirjallisuus

Beijerinck. W., 1947: Zadenatlas der Nederlandsche Flora. - Wageningen, 316 s.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T., Uotila, P. & Vuokko, S., 1986: Retkeilykasvio. - Helsinki, ss. 598.

Lempiäinen, T., 2002: Plant macrofossils from graves and churches. In: Nordic Archaeobotany – NAG 2000 in Umeå (Ed. Karin Wiklund) – Archaeology and Environment 15: 144-161, Umeå.

Lönnrot, E., 1860: Flora Fennica Suomen Kasvisto. SKS, Helsinki.

Purhonen, Paula (toim.) 1996: Vainionmäki – A Merovingian Period Cemetery in Laitila, Finland.

National Board of Antiquities. Helsinki.

Salminen, V. 1905: Köyliön pitäjän historia. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 47. 199 s. Helsinki.

Soininen, A.M. 1974: Vanha maataloutemme. Maatalous ja maatalousväestö Suomessa perinnäisen maatalouden loppukaudella 1720-luvulta 1870-luvulle. Maataloustieteellinen aikakauskirja 46:1-459.

Köyliön kirkko, Köyliö

2015

Osteologinen analyysi

FM Anne-Mari Liira

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Tavoitteet	2
3. Aineisto ja metodit	2
3.1 Kuoliniän määrittäminen	3
3.2 Sukupuolen määrittäminen	4
3.3 Pituusarvio	6
3.4 Havaitut poikkeavuudet luustossa	6
4. Tulokset	7
Hauta 1.	7
Hauta 3.	9
Hauta 4.	10
Hauta 5.	12
Hauta 6.	13
Hauta 9.	15
5. Yhteenveto ja tulkinta	16
Lähteet	
Sanasto latina-suomi	
Liite 1. Perustaulukko haudoista analysoiduista luista.	

Kannen kuva: lapsen kallo Köyliön kirkon haudasta 9.

1. Johdanto

Tässä raportissa käsitellään Köyliön kirkon lattian alta arkeologisten tutkimuksen kautta esiin kaivettuja luuta. Muuritutkimus ky järjesti kaivauksen 25.6 – 6.7.2015 välisenä aikana arkeologi Maija Helamaan johdolla. Kaivaus liittyi Köyliön kirkon lattian uusimiseen.

Köyliön kirkko on rakennettu v. 1752. Kirkon lattian alle on haudattu kirkon perustamisesta aina 1800-luvun alkuun asti. Ennen oli kirkkojen lattian alle hautaaminen yleistä, mutta ajan mittaan herättiin huomaamaan hautaamisen liittyvät hygieeniset ongelmat, jotka korostuivat etenkin lämpiminä aikoina. Näin tapahtui myös Köyliössä. Piispa Hartman esitti piispantarkastuksen yhteydessä vuonna 1784, että koska kirkko oli jo niin täyteen haudattu, pitäisi sinne hautaaminen lopettaa. Seurakuntalaiset vastustivat ehdotusta, ja sanoivat mieluummin korjaavansa luut kirkon lattian alta kirkkotarhaan, kuin luopuvansa hautaamisesta sinne. Tilanne ei kuitenkaan parantunut ja niinpä vuoden 1789 joulukuussa päätettiin pitäjänkokouksessa, ettei kirkkoon sisälle saa enää haudata. Hautaamisen lopettaminen vei kuitenkin vielä muutamia vuosia, sillä vasta vuoden 1804 tarkastuksessa ilmoitettiin, ettei yhtään vainajaa saa enää haudata kirkkoon. (Salminen, 1905:104–106).

Kesän kaivauksissa kaivettiin esiin kuusi hautaa, mutta lattian alle jäi todennäköisesti vielä lisää hautoja. Tähän raporttiin on analysoitu esiin kaivettujen kuuden haudan säilynyt luuaineisto.

2. Tavoitteet

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tunnistaa luut anatomisesti, tehdä ikämääritys ja arvioida sukupuoli. Mahdollisuuksien mukaan yksilön pituus pyritään myös laskemaan. Näiden lisäksi mahdolliset luustossa näkyvät merkit sairauksista ja muista poikkeavuuksista, kuten geneettisistä piirteistä, pyritään tunnistamaan. Raportin lopussa on lyhyt yhteenveto ja tulkinta tutkitusta luuaineistosta.

3. Aineisto ja metodit

Kaikki luut olivat palamattomia. Luiden säilyvyys oli melko hyvä ja luuaineistoltaan kokonaista. Luut tunnistettiin anatomisesti ja määritettiin kummalta puolelta luustoa ne ovat. Apuna käytettiin osteologista kirjallisuutta (Buikstra & Ubelaker 1997, White & Folkens 2005, McMinn & Hutchings 1980). Tunnistetut luut luettelointiin haudoittain. Suurin osa luista pystyttiin tunnistamaan anatomisesti, ainoastaan muutamat pienet luunkappaleet jäivät tunnistamatta. Raportin lopussa on latina-suomi -sanasto ja taulukko kaikista analysoiduista luista on liitteessä 1.

3.1 Kuoliniän määrittäminen

Lasten ja nuorten yksilöiden ikämäärittäminen perustuu hampaiden puhkeamisjärjestykseen (Ubelaker 1989). Hampaiden lisäksi iänmäärittämisessä käytetään apuna luiden luutumisen järjestykseen (Schaefer *et al.* 2009). Aikuisten ikämäärittäminen perustuu lantion luuston näkyviin iän mukana tapahtuviin muutoksiin (Brooks & Suchey 1990, Buikstra & Ubelaker 1994) ja hampaiden kulumiseen (Lovejoy *et al.* 1985).

Lasten ja nuorten iänmäärittäminen on varmempaa, kun taas aikuisten on huomattavasti epävarmempaa. Paras tulos saadaan yhdistämällä eri keinoja iän määrittämisessä.

Iän määrittämisessä käytettiin Sjøvoldin (1978) kehittämää ikäluokitusta.

<i>Infant</i>	-1 vuotta
<i>Infans I</i>	0-7 vuotta
<i>Infans II</i>	5-14 vuotta
<i>Juvenilis</i>	10-24 vuotta
<i>Adultus</i>	18-44 vuotta
<i>Maturus</i>	35-64 vuotta
<i>Senilis</i>	50-79 vuotta

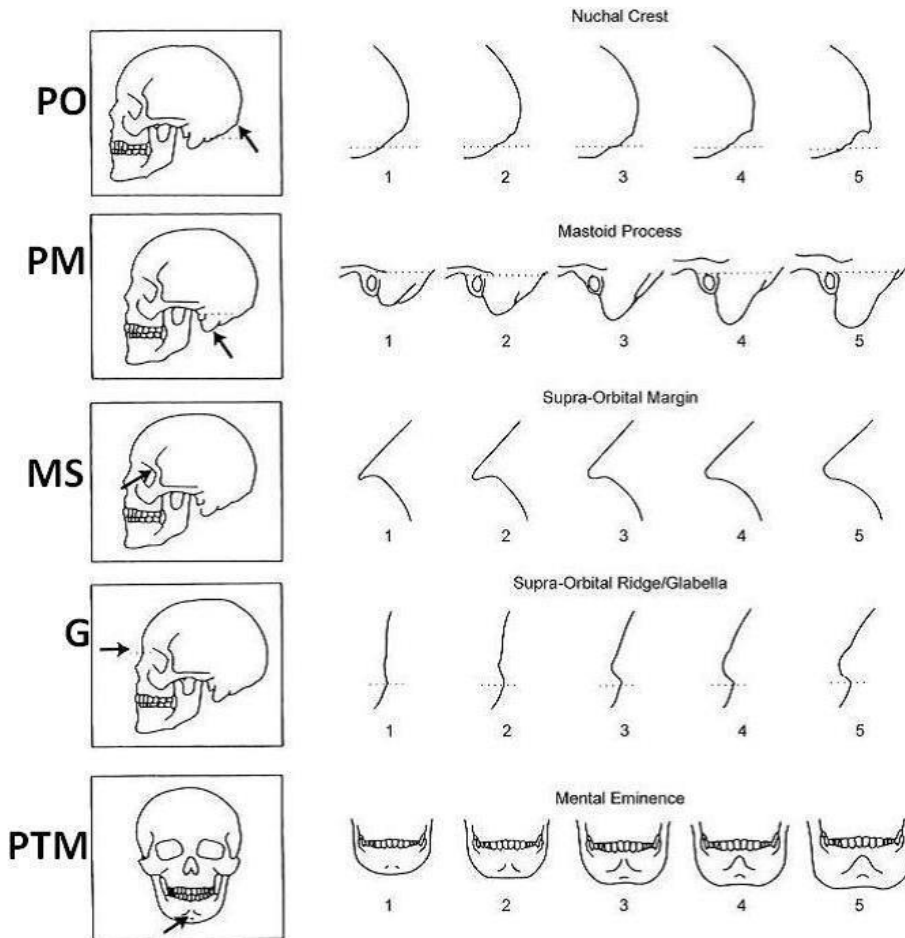
Adult-luokka (ikäryhmä 18-79v) sisältää ryhmät *Adultus*, *Maturus* ja *Senilis*

Taulukossa on luiden luutuminen arvioitu seuraavanlaisesti: O= pää/osa ei ole luutunut OO= kumpikaan pää/osa eivät ole luutuneita, C= luutumassa, F= luutunut, X= ei voida sanoa.

3.2 Sukupuolen määrittäminen

Sukupuolen määrittämisessä käytettiin kallossa (*cranium*), alaleuassa (*mandibula*) ja lantionluissa (*coxae*) olevia kohtia. (Buikstra & Ubelaker, 1994)

Kallo (*cranium*): Kuvassa 2 olevia kallon kohtia käytetään apuna sukupuolen määrittämisessä.

Kuva 2. Kallon luiden eri kohtien käyttäminen sukupuolen määrittämiseksi Acsadin & Nemeskerin (1970) mukaan. Jokainen kohta pisteytetään 1-5, jossa 1 on naisellinen- ja 5 on miehinen piirre. (Buikstra & Ubelaker 1997:20)

Protuberantia occipitalis externa:

Takaraivonluun lihasten kiinnityskohta on voimakkaampi miehillä.

Processus mastoideus:

Ohimoluun korvakäytävän takana oleva osa on voimakkaampi miehillä.

Margo supraorbitalis:

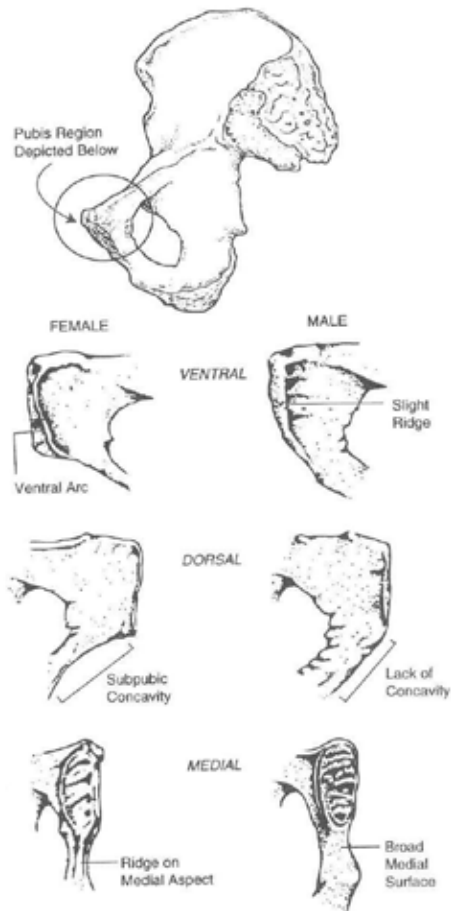
Silmäkuopan yläreuna, joka on terävämpi naisilla.

Glabella:

Otsaluun osa silmäkuoppien yläpuolella, joka on miehillä voimakkaammin ulostyöntävä.

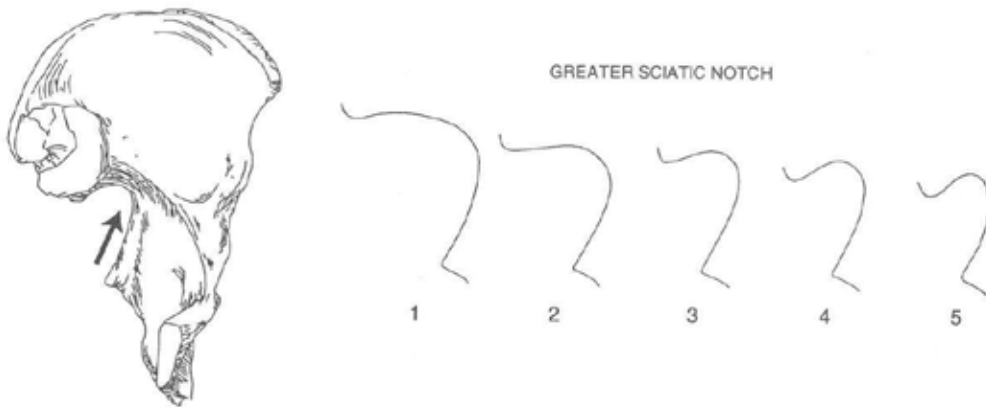
Trigonum mandibularis:

Alaleuan etuosa, joka on miehillä voimakkaampi.

Kuva 3. Lantion luun (häpyluun) eri kohtien käyttäminen sukupuolen määrittämisessä. Ylläolevat kohdat pisteytetään 1-3, jossa 1 on naisellinen ja 3 on miehinen. (Buikstra & Ubelaker 1997: 16)

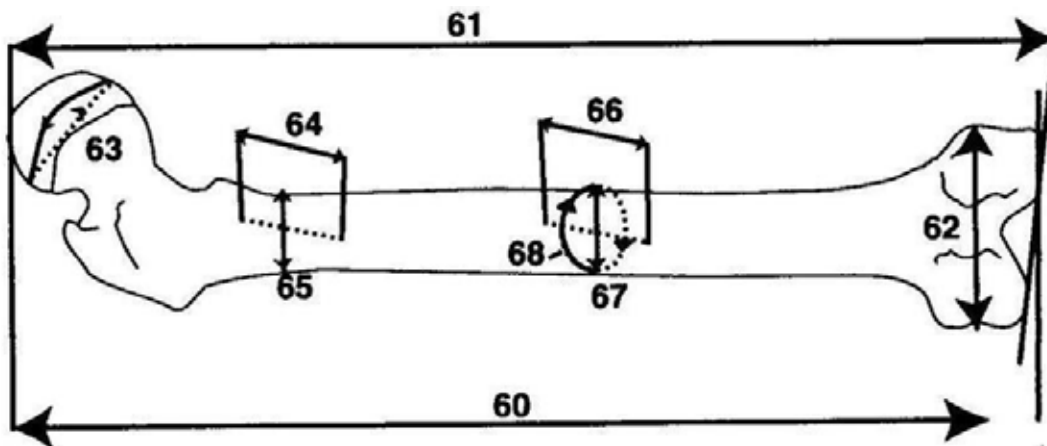
- Angulus subpubicus:* Häpyluiden välinen kulma, joka on avoimempi naisilla kuin miehillä (naisilla yleensä yli 90 astetta ja miehillä alle).
- Iliac crest:* Suoliluun harjanne miehillä enemmän s- muotoinen.
- Foramen obturatum:* Häpyluun (pubis) ja istuinluun (ischium) välissä oleva aukon muoto, joka on kapeampi miehillä ja pyöreämpi naisilla.
- Pubis:* Häpyluu on leveämpi naisilla.
- Symfysis pubica:* Häpyluiden liitoskohta.
- Angulus subpubicus:* Häpyluiden liitoskohdan alla oleva häpyluiden muodostama kulma, joka on isompi naisilla.

Kuva 4. Ison lonkkaloven (Incisura ischiadica) pisteyttäminen 1-5, jossa 1 on miehinen- ja 5 on naisellinen piirre (Buikstra & Ubelaker 1997:18.).

3.3 Pituusarvio

Vainajien pituusarviot pystyttiin tekemään jos pitkät luut (mm. olkaluu, reisiluu, sääriluu) olivat kokonaisia ja suhteellisen hyvin säilyneitä. Mittaukset tehtiin käyttämällä apuna mittasaksia. Laskelmissa käytettiin Maijasen & Niskasén keskiaikaisille pohjoismaalaisille kehittämiä pituuskaavoja (Maijanen & Niskanen 2009: 472–480).

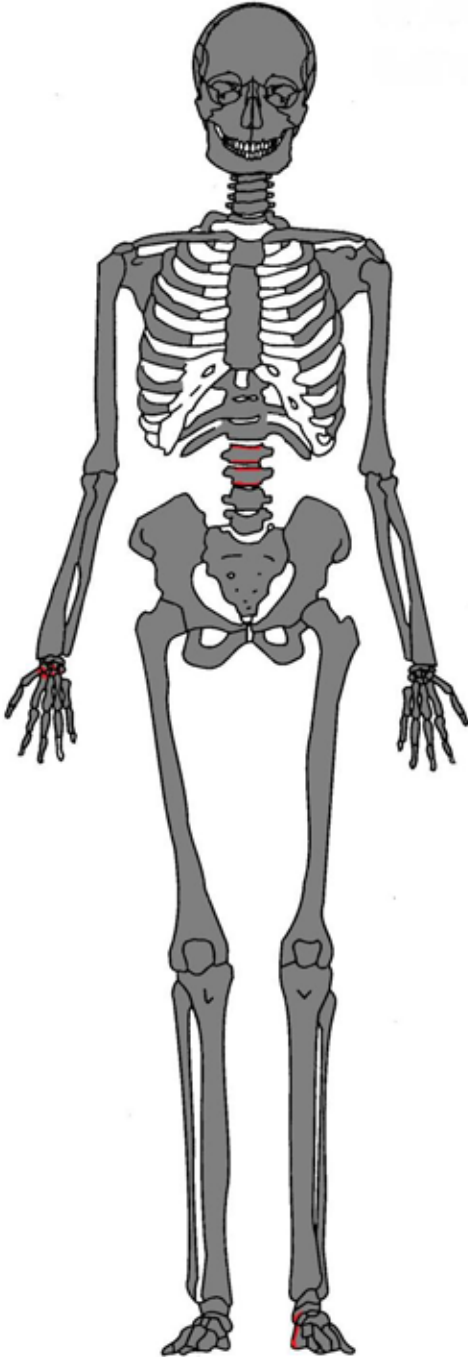
Kuva 5. Mittasarja Buikstran & Ubelakerin mukaan (Buikstra & Ubelaker 1997:18.).

3.4 Havaitut poikkeavuudet luustossa

Patologiat, morfologiset ja geneettiset poikkeavuudet pyrittiin rekisteröimään, kun niitä havaittiin. Suurimmasta osasta luista, joissa oli patologisia muutoksia tai muita poikkeavuuksia, otettiin valokuvia, jotka on esitetty raportissa. Jokaisen analysoidun haudan kohdalla on anatominen kuva, johon patologiat ja/tai poikkeavuudet on värjätty punaisella värillä (säilyneet luut ovat värjätty harmaalla värillä). Patologian määrittämisen apuna käytettiin alan kirjallisuutta (mm. Aufderheide 1998, Roberts 2010, Salo 2007, Liira 2015).

4. Tulokset

Hauta 1.

Iänmääritys: Maturus; yli 50-vuotias

Sukupuolen arviointi: nainen

Pituusarvio: n. 160 cm

Patologiat/poikkeavuudet: Vainajan molemmissa reisiluun päässä näkyy nivelmuutoksia ja lannenikamissa (varsinkin alimmissa) on reunoissa osteofyyttejä (luun liikakasvua). Erityisen selviä nivelmuutoksia on havaittavissa oikean käden nimettömässä ja pikkurillissä sekä ranneluissa (kuvat 8 & 9). Nivelmuutokset vainajan nivelissä viittaavat luultavasti nivelrikkoon (Osteoarthritis).

Vainajalla oli vain muutama hammas kuolleessaan, Muut hampaat ovat lähteneet vähintään puoli vuotta ennen kuolemaa (kuva 7.).

Vainajalla näkyvät patologiset muutokset luissa ovat luultavasti ikään liittyviä.

Muuta: Vainajan kallon kasvonluihin ja otsaluuhun oli painautunut kiinni puuta. Vainajalla oli jäänteitä päähineestä; myssystä/hilkasta. Monissa luissa on nähtävissä tekstiilijäänteitä. Luut ovat melko hyväkuntoisia, mutta paikoitellen homeisia.

Haudasta löytyi vainajan luiden lisäksi myös kalan, mahdollisesti ahvenen luita.

Kuva 6. Säilyneet anatomiset osat (harmaalla väritetyt) ja patologiset kohdat luustossa (väritetty punaisella).

Kuva 7. Vainajan alaleuassa on vain muutama hammas, sillä suurin osa hampaista menetetty vähintään puoli vuotta ennen kuolemaa. Säilyneet hampaat ovat melko kuluneita.

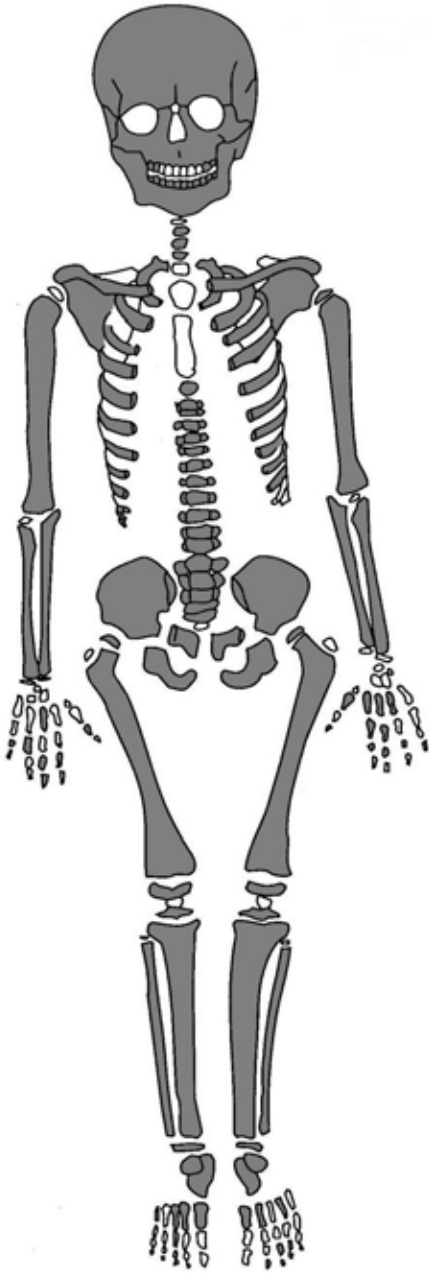

Kuva 8. Vainajan oikeanpuoleisen käden kämmenenen luissa; nimettömän ja pikkusormen distaalinivelpinnassa on nähtävissä paha kulumaa. Kulumaa näkyy vaihtelevassa määrin kaikissa ranteen luissa.

Kuva 9. Vainajan oikeanpuoleisen ranteen hakaluun nivelpinnassa näkyy selvää patologiaa (vrt, vasemmanpuolinen hakaluu). Myös muissa ranteenluissa on nähtävissä patologiaa vaihtelevassa määrin.

Hauta 3.

Kuva 10. Säilyneet anatomiset osat.

Iänmääritys: Infans I; noin 5 – 6 -vuotias

Sukupuolen arviointi: ei voida luotettavasti määrittellä

Pituusarvio: ei voida luotettavasti määrittää

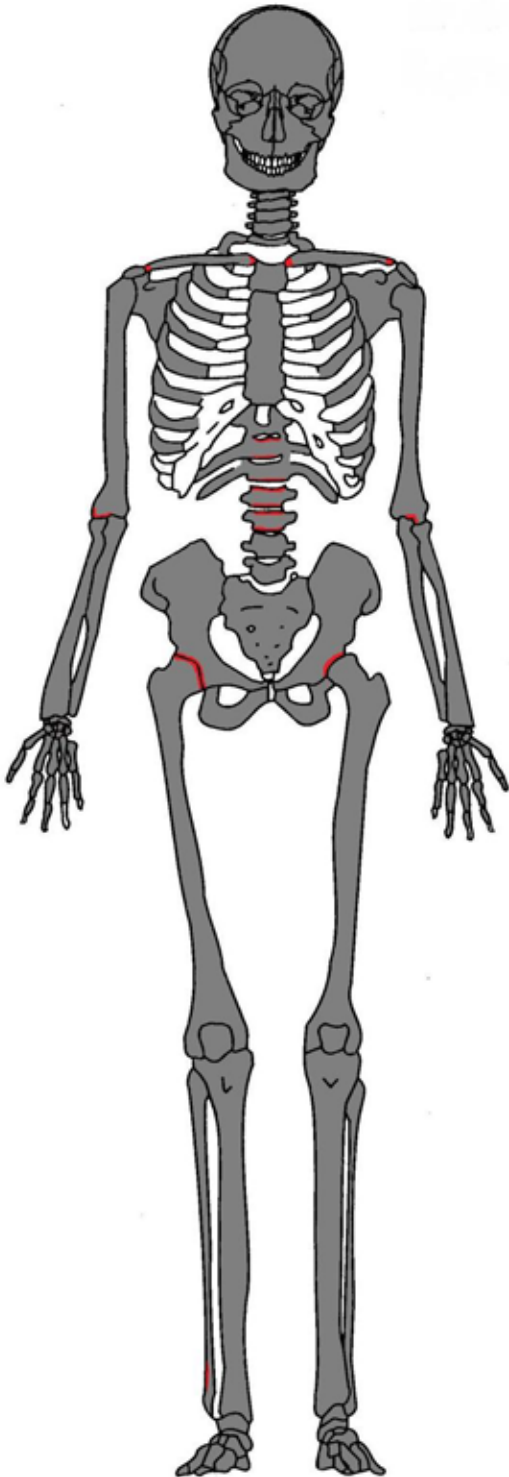
Patologiat/poikkeavuudet: Luissa ei ole havaittavissa patologiaa tai muuta poikkeavaa.

Muuta: Joissain luissa oli jäänteistä tekstiilistä. Luut olivat melko hyväkuntoisia, mutta paikoitellen homeisia.

Kuva 11. Vainajan kallo, jossa näkyy kasvojen luissa, nenän kohdalla tekstiilijäännettä.

Hauta 4.

Äänmääritys: *Maturus*; yli 50-vuotias

Sukupuolen arviointi: nainen

Pituusarvio: noin 161 cm

Patologiat/poikkeavuudet: Vainajan luissa oli monin paikoin nivelmuutoksia. Oikeanpuoleisessa reisiluun proksimaalipäässä on osteofyyttejä (ns. liikakasvua), Nivelmuutoksia on lisäksi molemmissa solisluun päissä, oikeanpuoleisessa olkaluun distaalinielipinnassa sekä molempien lantioluiden lonkkamaljoissa. Myös useassa selkärangan nikamassa on nähtävissä kulumia. (kuvat 13,14 & 15) Kyseessä on mahdollisesti nivelrikko, ja se liittyy luultavasti vainajan ikään.

Suurin osa hampaista on menetetty vähintään puoli vuotta ennen kuolemaa ja leukaluu on vetäytynyt jatkuvan ientulehdusten (parodontiitti) vuoksi.

Muuta: Luut ovat melko hyväkuntoisia, mutta osittain homeisia.

Kuva 12. Säilyneet anatomiset osat.

Kuva 13. Oikeanpuoleisen käsivarrenluun nivelpinnassa on kulumaa.

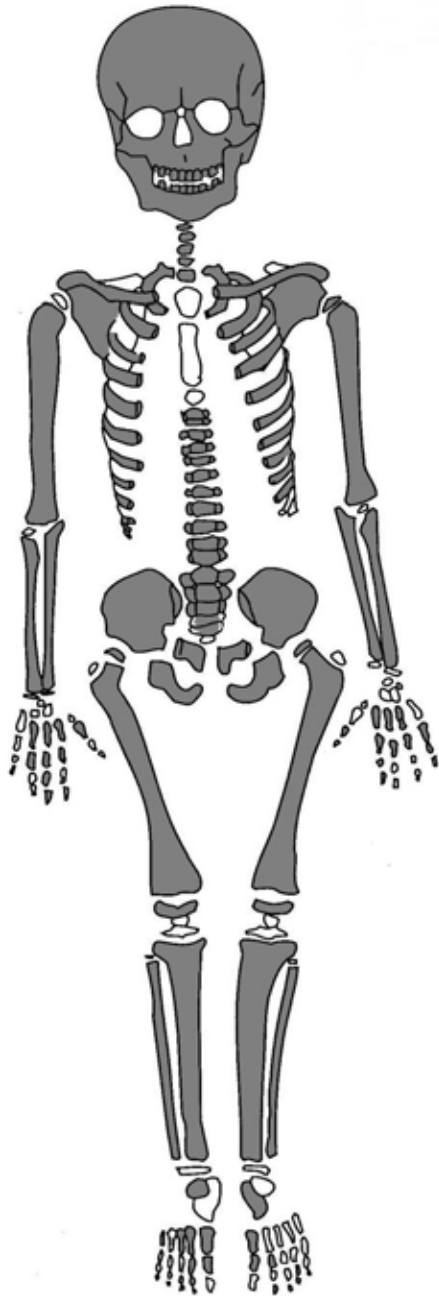

Kuva 14. Vainajan Selkänikaman solmussa on nähtävissä selkeää reikäisyyttä.

Kuva 15. Molempien lantioiden lonkkamaljassa on nähtävissä kulumaa.

Hauta 5.

Iänmääritys: *Infans I*; n. 1,5-2 vuotta

Sukupuolen arviointi: ei ole mahdollista määrittää.

Pituusarvio: ei ole mahdollista luotettavasti määrittää.

Patologiat/poikkeavuudet: Luissa ei ole havaittavissa mitään poikkeavaa.

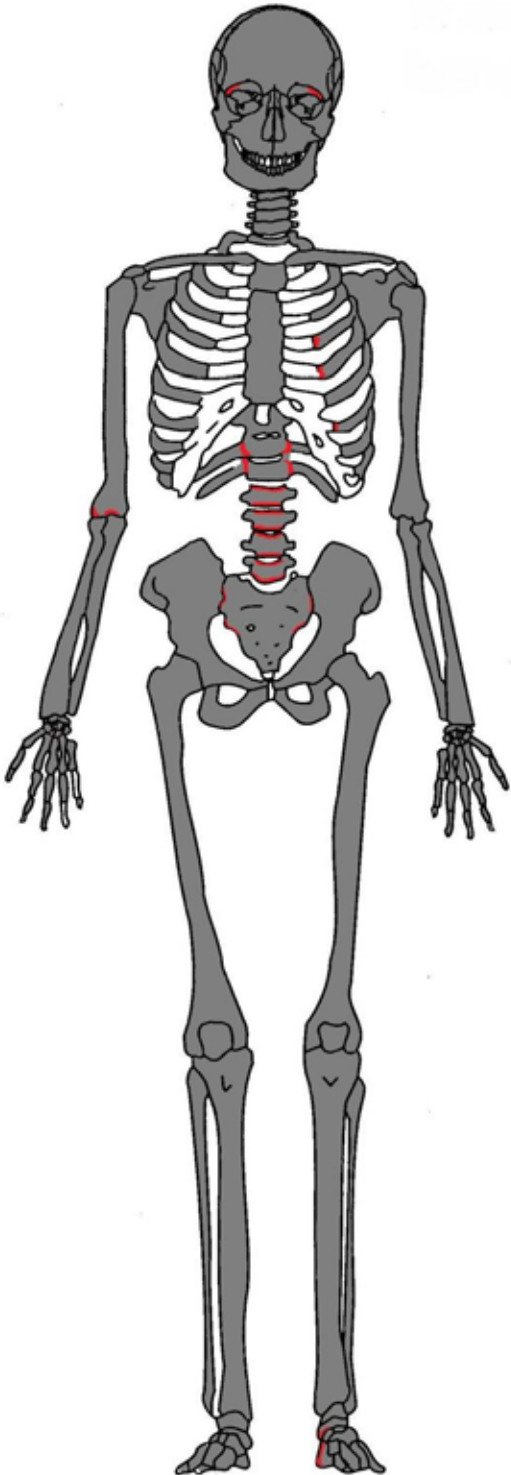
Muuta: Melko hyväkuntoisia luita, mutta paikoin homeisia.

Kuva 17. Hampaat kertovat vainajan nuoresta iästä. Alaleuan kulmahampaat ovat vasta puolittain esillä leukaluusta ja poskihampaat ovat vasta puhkeamassa.

Kuva 16. Säilyneet anatomiset osat.

Hauta 6.

Kuva 18. Säilyneet anatomiset osat.

Iänmääritys: *Adultus*; 40-44v

Sukupuolen arviointi: Mies

Pituusarvio: noin 174 cm

Patologiat/poikkeavuudet: Vainajan molemmissa silmäkuopissa on nähtävissä luun huokoisuutta; cribra orbitaliaa, joka viittaa vainajan kärsineen C-vitamiinin puutteesta (raudanpuuteanemia)(kuva 19.).

Olkaluun distaalipäässä on nähtävissä osteofyyttejä ja nikamissa on melko runsaasti erilaisia patologisia piirteitä; erityisesti nikamankaaren (*arcus*) nivelpinnat ovat levinneitä ja epämuodostuneita. Näiden lisäksi lannenikamien solmujen (*corpus*) reunoissa on osteofyyttejä.

Hampaat melko huonokuntoisia. Toisinaan pelkät hampaiden juuret ovat säilyneet. Sekä ylä- että alaleuka on vetäytynyt niin, että hampaat juuret ovat paljastuneet ja lisäksi yläleuan etuhampaiden kohdalla on näkyvissä tulehduspesäke (*abscess*), joka on rikkonut luun pinnan (kuva 20). Tämä voi viitata parondiittiin (tukikudostulehdus).

Hieman poikkeavana piirteenä voidaan pitää sitä, että vainajan varttinäluiden proksimaalipäät ovat erikokoisia, niin että vasemmanpuolinen on hieman suurempi kuin oikeammanpuolinen (kuva 21). Tämä kokoero voi mahdollisesti liittyä käden käyttöön.

Muuta: Luut ovat melko hyväkuntoisia, mutta paikoin homeisia.

Kuva 19. Vainajan molemmissa silmäkuopissa oli näkyvissä cribra orbitaliaa, joka kertoo vainajan kärsineen raudanpuuteanemiasta.

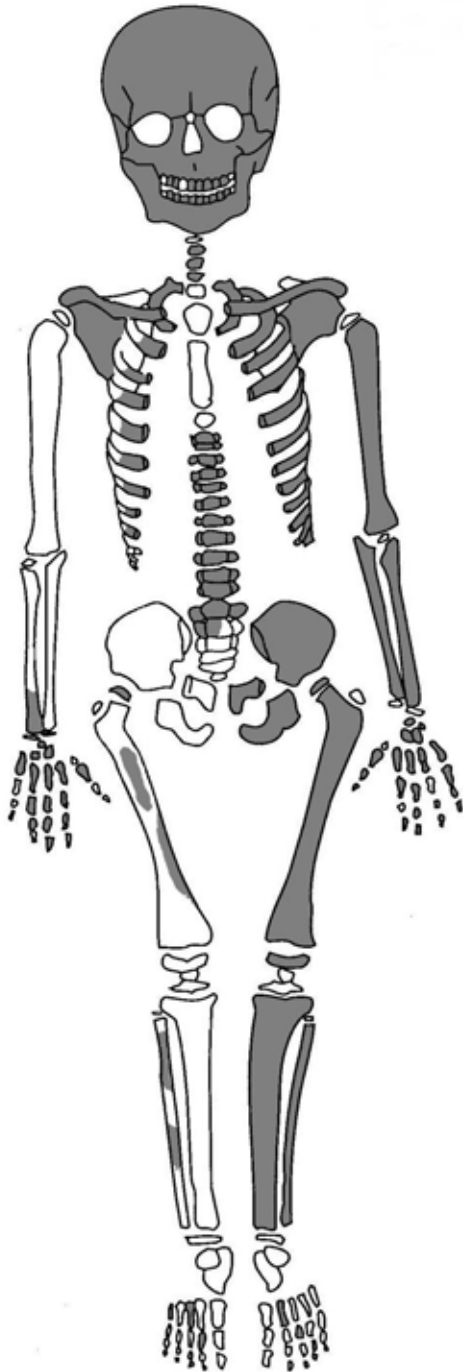

Kuva 20. Vainajalla on yläleuan etuhampaiden kohdalla leukaluuhun asti edennyt tulehduspesäke (abscess).

Kuva 21. Vasemmanpuoleisen värttinäluun proksimaalipään nivelpinta on suurempi kuin oikeanpuoleisen. Kyseessä ei ole varsinaisesti patologinen muutos, vaan mahdollisesti käden käyttöön liittyvä ilmiö.

Hauta 9.

Iänmääritys: *Infans I*; noin 3-vuotias

Sukupuolen arviointi: ei voida luotettavasti määrittää

Pituusarvio: ei voida luotettavasti määrittää

Patologiat/poikkeavuudet: Luissa ei ole nähtävissä patologioita tai muuta poikkeavuuksia.

Muuta: Vasemmanpuoleiset luut ovat paremmin säilyneitä kuin oikean, mikä johtuu luultavasti siitä, että hauta oli aivan kirkon eteläseinän vieressä.

Kuva 22. Säilyneet anatomiset osat.

5. Yhteenveto ja tulkintaa

Köyliön kirkon lattian alta kaivettiin esiin kuusi ruumishautaa. Kolme vainajista on lapsia. Haudassa numero kolme vainaja on noin 5-6 -vuotias, haudan viisi vainaja on noin 1,5-2-vuotias ja haudassa nro 9 on noin kolmevuotias lapsi. Lasten sukupuolta ei voida luotettavasti määrittää, sillä sukupuoliset erot näkyvät luissa vasta teini-iän jälkeen.

Kolme muuta vainajaa ovat aikuisia: kaksi naista ja mies. Naiset ovat molemmat yli 50-vuotiaita ja mies on noin 40–44-vuotias kuollessaan.

Lapset

Lasten luissa ei ole näkyvissä merkkejä sairauksista ja kaikki luut ovat yleensä kokonaisia ja hyväkuntoisia.

Lasten kuolleisuus oli ennen huomattavasti korkeampi kuin nykyään, ja erilaiset tartuntataudit tekivät tuhoa erityisesti nuoremman väestön parissa. Lasten vastustuskyky on huonompi kuin aikuisten ja siksi erilaiset tautiepidemiat niittivätkin satoa juuri nuorten lasten parissa. Köyliön historiankirjojen haudattujen luettelossa (HisKi-tietokanta) lasten suurin kuolleisuus oli alle yksivuotiaiden joukossa. Noin sadan vuoden aikana 649 lasta kuoli alle 1-vuotiaana. (taulukko 1.)

Taulukko 1. Haudattujen lasten määrä Köyliössä vuosina 1752-1850.

Ikävuosi	Lukumäärä
alle 1v	649
1	277
2	110
3	88
4	52
5	58
6	46
7	24
8	11
9	17
10	10

Kastettuja köyliöläisiä on samalla aikavälillä 4784 ja kuolleita puolestaan 3306 kappaletta.

Köyliön haudattujen luettelon mukaan lasten yleisimpiä kuolinsyitä vuodesta 1752 vuoteen 1850 asti olivat erilaiset tartuntataudit kuten iso- ja tuhkarokko, punatauti ja hinkuyskä. Nämä taudit ovat nopeasti eteneviä, eivätkä ne ehdi jättää jälkiä luustoon.

Aikuiset vainajat

Tämän raporttiin analysoitujen aikuisten luissa näkyy erityisesti iän tuomia patologisia muutoksia. Näistä kertovat erilaiset kulumat pitkissä luissa ja nikamissa. Nivelongelmien syinä voivat ovat

erilaiset tulehdukset, häiriöt aineenvaihdunnassa, luiden ylikuormitus ja ikä. Kaikkien kolmen aikuisen vainajan luissa oli nähtävissä samanlaisia nivelongelmia, jotka viittaavat mahdollisesti nivelrikkoon.

Muutamissa rintanikamissa ja lannenikamissa näkyy myös pieniä painaumuksia (engl. Schmorl's nodes), jotka ovat voineet syntyä nikamiin kohdistuneesta paineesta tai niiden voimakkaasta kuormittamisesta.

Nivelmuutosten lisäksi vainajalla numero kuusi on molemmissa silmäkuopissa nähtävissä cribra orbitaliaa, joka kertoo C-vitamiinin puutuksesta (raudanpuuteanemia). Cribra orbitalia näkyy yleensä pieninä tai jopa suurehkoina reikinä silmäkuopan yläosassa. Sitä ilmenee useimmiten nuorilla vainajilla, mutta voi olla mahdollinen myös aikuisilla, kuten nyt Köyliön miesvainajalla. Cribra orbitaliaa voi aiheuttaa mm. keripukki, raudanpuute, aliravitsemus ja kulkutaudit. (Mann & Murphy 1990: 23)

Köyliön täysikasvuissa vainajilla, on kaikilla ollut ongelmia hampaiden kanssa. Kahdella vainajista suurin osa hampaista puuttuu ja kolmannella hampaat ovat melko huonokuntoisia ja alaleuan hampaista osa on lähtenyt hieman ennen vainajan kuolemaa, sillä leukaluun hammaskuopat olivat luutumassa kiinni. Hampaiden kunto liittyy vainajien ikään.

Köyliön aikuisten yksilöiden pituus voitiin arvioida, sillä melkein kaikki pitkät luut olivat kokonaisia. Molempien naisten (haudat 1 ja 4) pituus oli noin 160 cm, ja miehen pituus oli noin 174 cm.

Kaikkien tässä raportissa analysoitujen vainajien kuolinsyitä ei ole luista mahdollista selvittää. On hyvin luultavaa, että ainakin suurin osa vainajista on kuollut erilaisiin nopeasti eteneviin sairauksiin, jotka eivät ehtineet jättää merkkejä luihin. Tämä koskee varsinkin lapsia, joiden vastuskyky on ollut heikompi kuin aikuisten.

Aineistosta puuttuvat nuoret aikuiset/aikuiset ihmiset, sillä nyt analysoidut vainajat ovat joko nuoria lapsia (*infants I & II*) tai jo hieman vanhempia köyliöläisiä (*maturus, senilis*). Jo edellä mainitun kuolleiden luettelon mukaan yli 50-vuotiaita köyliöläisiä kuoli noin sadan vuoden aikana (1752–1850) 988 henkeä ja vanhin haudattu oli saavuttanut jo 98 vuoden iän. Näyttääkin siltä, että jos lapsuusajasta selvittiin hengissä, niin oli mahdollista elää hyvinkin vanhaksi.

Tähän raporttiin analysoitu vainajien määrä on tilastollisesti kuitenkin niin pieni, että mitään yleistyksiä ei paikalla asuvan väestön terveydentilasta ja yhteisön rakenteesta voida tehdä.

Luiden säilyvyys

Luut ovat hyväkuntoisia ja useimmiten kokonaisia. Hautojen säilyvyys on ollut hyvä, sillä luiden ohella haudoista löytyi myös rustoa, ihoa ja kynsien jäänteitä. Hyvästä säilyvyydestä kertoo myös se, että luissa on monin paikoin jäljellä myös tekstiilin jäänteitä (kuva 11 & 23). Köyliön vainajien tekstiilijäänteet on tutkittu ja niistä on arkeologi Sanna Lipkin laatinut erillisen raportin.

Kuva 23. Vainajan ensimmäisen nikaman päällä on jäänteitä tekstiilistä.

Kuva 24. Lapsen luutumattomien nikaman paloissa näkyy vaaleanpunaista väriä, joka luultavasti on hometta.

Tutkituissa luissa oli melko runsaasti hometta, joka oli kerrostunut luun päälle lähinnä valkoiseksi, helposti pölyäväksi kerrokseksi. Toisinaan luu oli värjäytynyt osittain vihreäksi tai vaaleanpunaiseksi (kuva 24).

Lähteet

Sähköiset lähteet:

<http://hiski.genealogia.fi/historia/>

Julkaistut lähteet:

Aufderheide, A.C. & Rodriguez-Martin, C. (1998). The Cambridge encyclopedia of human paleopathology. UK.

Brothwell, D. R. (1981). Digging up Bones. New York.

Buikstra, J. E. & Ubelaker, D. H. (1997). Standards: For Data Collection from Human Skeletal Remains. *Arkansas Archaeological Survey Research Series*, Fayetteville, AK, No. 44.

Liira, A-M. (2015). Tuuloksen kirkkomaan luuanalyysi. Mikroliitti Oy.

Lovejoy, C.O., Meindl R.S., Mensforth, R.P. & Bartin, T.J. (1985a). Multifactorial determination of skeletal age at death: A method and blind tests for accuracy. *American Journal of Physical Anthropology* 68: 1-14.

Maijanen, H. & Niskanen, M. (2009). New Regression Equations for Stature Estimation for Medieval Scandinavians. I: *International Journal of Osteoarchaeology* vol 20, 472-480.

Mann, R.W & Murphy, S.P. (1990). Regional Atlas of Bone Disease. A Guide to Pathologic and Normal Variation in the Human Skeleton. U.S.A.

McMinn, R.M. H & Hutchings, R.T. (1980). Ihminen – anatomian kuvasto (suomalaisen laitoksen toimituskunta Walter Nienstedt, Kirsi Litmanen, Pekka Nienstedt). *Medi lääkärikeskus*. Porvoo.

Roberts, C & Manchester, K (2010). The Archaeology of Disease (3rd ed.). Great Britain.

Salminen, V (1905). Köyliön pitäjän historia. *Suomen kirjallisuuden seuran toimituksia*, 47 osa. Helsinki.

Salo, K. (2007). Porvoon kirkon luuanalyysi. Museovirasto.

Schaefer, M; Black, S; Scheuer, L. (2009). Juvenile Osteology: A Laboratory and Field Manual. USA.

White, T.D & Folkens, P. A. (2005). The Human Bone Manual. U.S.A.

Latina-suomi sanasto

Acetabulum	lonkkamalja
Alveolar	hampaiden juurien kolot leukaluussa
Arcus	nikaman kaari
Atlas	atlas-nikama, ensimmäinen kaulanikama
Axis	axis-nikama, toinen kaulanikama
Calcaneus	kantaluu
Canine	kulmahammas
Capitatum	iso ranneluu, yksi ranteen luista
Caput femoris (caput)	reisiluun pallonmuotoinen nivel
Caput humerus (caput)	olkaluun pallonmuotoinen nivel
Caries (karies)	hammasmäätä eli reikä hampaassa
Cavitas glenoidalis	nivelkuoppa
Clavicula	solisluu
Condylus occipitalis	niskanasta
Corpus sterni	rintalastan runko
Corpus vertebrae	nikaman solmu
Costa (mon. costae)	kylkiluu (mon. costae)
Coxae	lantioluu
Cranium	pääkallo
Cribr orbitalia	silmäkuopan yläreunan huokoisuus, seurausta useimmiten raudanpuuteanemiasta
Cuboideum	kuutioluu, yksi nilkan luista
Cuneiform laterale (3)	uloin vaajaluu, yksi nilkan luista
Cuneiforme intermedium (1)	keskimmäinen vaajaluu, yksi nilkan luista
Cuneiform mediale (2)	sisin vaajaluu, yksi nilkan luista
Dexter (dx)	oikea
Diafyysi (diaf)	luun varsi
Dens axis	kiertonikaman hammas
Dentes	hampaat
Distaali (dist)	kauimpana kehosta
Epifyysi	luuhun kiinni kasva osa esim. nivelpinta
Facies articularis	nivelpinta
Facies auricularis	nivelpinta ristiluun ja lantioluun välissä
Facies superior partis lateralis	sivuosan yläpinta (sacrum)
Femur	reisiluu
Fibula	pohjeluu
Foramen	reikä
Foramen magnum	iso niska-aukko
Fossa	kuoppa
Fossa olecrani	kyynärlisäkekuoppa
Fovea dentis axis	kiertonikaman hampaaseen vastaava nivelpinta
Fovea costalis	kylkiluukuoppa
Glabella	otsakolmio, otsaluun kohta silmien välissä, jota käytetään sukupuolimäärityksessä

Hamatum	hakaluu; yksi ranteen luista
Humerus	olkaluu
Hyoideum	nieluluu
Iliac crest	suoliluussa oleva sukupuolenmäärittämisessä käytettävä kohta
Ilium	suoliluu, osa lantioluuta
Incisiv	etuhammas
Incisura ischiadica major	suoliluussa oleva sukupuolenmäärittämisessä käytettävä kohta
Ischium	istuinluu, osa lantioluuta
Lunatum	puolikuuluu, yksi ranteen luista
Manubrium	rintalistan ylimmäinen osa
Mandibula (Md)	alaleuka
Manubrium sterni	rintalastan kädensija
Margo medialis	lapaluun sisäreuna
Margo supraorbitalis	silmäkuopan yläreunas, sukupuolimäärittämisessä käytettävä otsaluun osa
Maxilla (Mx)	yläleuka
Meatus acusticus externus/internus	ulompi/sisempi korvakäytävä
Metacarpus (Mc)	kämmenpöydän luu
Metatarsus (Mt)	jalkapöydän luu
Molare (M)	poskihammas
Naviculare	yksi nilkan luista
Occipitale	takaraivonluu
Olecranon	kyynärlisäke
Orbita	silmäkuoppa
Ossa longa (ol)	pitkät luut
Osteofyytti (osteophyte)	nivelpinnan ympärille kasvanut luumuodostuma liittyy nivelsairauksiin (ns. liikakasvu)
Palatinum	kitalaenluu
Parietale	päälaenluu
Parodontis	leukaluu on vetäytynyt ientulehduksen seurauksena
Pars lateralis (ossis sacri)	sivuosa (ristiluu)
Pars petrosa	ohimoluun osa, jossa kuulokäytävä
Patella	polvilumpio
Phalange (PH)	sormiluu
Pisiforme	herneluu, yksi ranteen luista
Posterior	takapuolella vrt. anterior
Premolar (PM)	premolaari eli välihammas
Processus coracoideus	korppilisäke
Processus mastoideus	kartiolisäke
Processus spinosus	okahaarake (nikaman)
Processus transversus	poikkihaarake
Proksimaali (prox)	lähimpänä kehoa vrt. distaali
Pubis	häpyluu, osa lantioluuta
Pubis symfysis	häpyluuliitos, jota käytetään ikämäärittämisessä
Radius	värttinäluu
Sacrum	ristiluu
Scaphoideum	yksi ranteen luista

Scapula	lapaluu
Schmorls nodes	Nikaman keskiosan painauma, joka voi johtua liian raskaiden painolastien kantamisessa välilevyn työntymisestä nikamaan
Sesamoid	tukiluu, eli ns. sesamluu
Sinister (sin)	vasen
Sphenoidale	yksi kallon luista
Spina scapulae	lapaluun harju
Sternum	rintalista
Sacphoideum	veneluu, yksi ranteen luista
Sulcus preauricularis	suoliluussa oleva kohta, jota käytetään sukupuolenmäärityksessä yläpuolella
Superior	
Tafonomia	oppi joka tutkii miten esimerkiksi luut hajoavat maaperässä
Talus	yksi nilkan luista
Temporale	ohimoluu
Tibia	sääriluu
Trapezium	iso monikulmaluu, yksi ranteen luista
Trapezoid	pieni monikulmaluu, yksi ranteen luista
Triquetrium	kolmioluu, yksi ranteen luista
Trochanter maior	iso sarvennoinen
Trochanter minor	pieni sarvennoinen
Tuber ischiadicum	istuinkyhmy
Tuberculum mentale(Mental eminence)	leukakyhmy
Ulna	kyynärluu
Vertebra cervicalis (CV)	kaulanikama
Vertebra lumbalis (LV)	lannenikama
Vertebra thoracalis (TV)	rintanikama
Zygomaticum	poskiluu

Liite 1. Perustaulukko haudoista analysoiduista luista

Hauta	Kpl	Luu	Puoli	Epifysi	Mitat (mm)	Paino (g)	S- puoli	Ikä	Patologia	Kuvaus
1	1	Mc 4	dx	FF		3			proxpäässä pahaa huokoisuutta: kulumaa, osittain myös sivulla alhaalla	kokonainen
1	1	Mc 5	dx	FF		5,1			prox päässä paljon huokoisuutta: kulumaa, osittain myös sivulla alhaalla	luussa kiinni tekstiiliä, distal pää hieman rikki
1	1	Mc 2	dx	FF		2,9				pinnassa mahdollisesti ihoa
1	2	Ph 1	dx	FF		5,9				kokonaisia, toisessa hieman ihoa
1	1	Scaphoideum	dx	FF		1,5			pinnassa muutama pieni reikä	pinnassa hieman tekstiiliä, kokonainen
1	1	Lunatum	dx	FF		1,1			pieniä reikiä	pinnassa hieman tekstiiliä, kokonainen
1	1	triquetral	dx	FF		0,7			pieniä reikiä	kokonainen, yhdellä pinnalla hieman ihoa
1	1	Trapezoideum	dx	FF		0,6			pieniä reikiä	kokonainen, yhdellä pinnalla hieman ihoa
1	1	Capitatum	dx	FF		1,7			pieniä reikiä	kokonainen
1	1	Costae	dx	FX		1,2				vain prox pää , luussa kiinni jotain; luumaista?
1	1	Talus	sin	FF		19,7				luussa hieman ihoa, sivulla tekstiiliä, kokonainen
1	1	Naviculare	sin	FF		5,2			hieman huokoisuutta supero lateral puolella	hieman tekstiiliä, kokonainen
1	1	Cuboideum	sin	FF		5,2				hieman ihoa, kokonainen
1	1	Mt 3	sin	FF		4,6			prox; kärki hieman terävä	hieman tekstiiliä, kokonainen
1	1	Mt 5	sin	FF		4,2				prox päässä hieman puuta & tekstiiliä, kokonainen
1	1	Tph 1		FF		2,6				isovarpaan, kokonainen
1	4	Tph 1		FF		2,4				2-5, melkein kaikissa (ei 5) tekstiiliä, kokonaisia
1	1	Tph 2		FF		0,8				isovarpaan, kokonainen, tekstiiliä
1	3	Tph 3		FF		0,3				tekstiiliä
1	3	Tph 2		FF		0,5				pieniä , iättänöitä
1	1	Calcaneus	dx	FF		26,5				kokonainen
1	1	Talus	dx	FF		18,9				kokonainen
1	1	Cupoideum	dx	FF		4,6				yhdessä pinnassa hieman puuta, kokonainen
1	1	Naviculare	dx	FF		4,6				kokonainen

1	1	Femur	dx	FF	431(GL), dist condyle: 72,9, prox caput (vert: 441, horis: 44,6	313,8		caputissa liikakasvua; röpeläisyyttä	Luun päällä etupuolella runsaasti puujäännettä + mahdollisesti ihoa
1	1	Scapula	dx	FF		43,2			kokonainen, melko hyväkuntoinen, lehden yläreuna napsahtanut rikki, ihoa anterior puolella cavitasta
1	1	Scapula	sin	FF		48,1			luussa kiinni ihoa, puuta ja hiusta/karvaa
1	1	Humerus	sin	FF	324 (GL), caput(horis.)42,1 (vert)45,2 (dist) 62,4	114,1			hyväkuntoinen, varressa puujäännettä, kokonainen
1	1	Humerus	dx	FF	326(GL)	105,2			suht hyvä kuntoinen
1	11	Costae	sin	FF		54,4			kokonaisia, osassa tekstiiliä
1	6	Costae prox	dx	FF		130,4			5 kokonaista, 1 pieni fragmentti
1	7	Costae dist	dx	FF		40,8			erikokoisia paloja
1	2	Costae dia	dx	FF		9,9			lyhyehköjä paloja
1	1	Sternum		FF		7,2			corpus sternium, manubrium puuttuu
1	1	Costae		FF		1,1			pieni prox pala
1	1	Clavicula	dx	FF		15,6			kokonainen, päällä tekstiiliä
1	1	Clavicula	sin	FF		15,7			kokonainen, päällä tekstiiliä; näkyy hyvin kankaan pinta
1	5	LV		FF		139		lipping 1 & 2 corpuksen ylä- ja alareunassa	liikakasvua myös muissa nikamissa, mutta erityisesti 1 & 2:ssa
1	12	TV		FF		49,1			yhdessä nikamassa arcus ja corpus erikseen; irronneet
1	3	CV		FF		33,9			
1	1	Axis		FF		11,2			
1	1	Atlas		FF		8,9			
1	1	Coxae	dx	FF		146,2	50- (auricular)		melkein kokonainen, os pubis puuttuu melkein kokonaan, takapuolella ihoa, Sciatic notch :2
1	1	Coxae	sin	FF		123,5	50-		kokonainen, mutta os pubis ja ischium menneet keskeltä kasaan

1	1	Tibia	dx	FF	342 (GL),prox: 70,3	158,4		nivelepinnassa toisella puolella pieniä pisteitä; luultavasti normaalia	kokonainen, hyväkuntoinen
1	1	Fibula	dx	FF	331 (GL)	28,2			melkein kokonainen; molemmat päät hieman vaurioituneita
1	1	Ulna	dx	FF		45,8			melkein kokonainen; prox pää hieman vaurioitunut päältä, alaosa taipunut(ei kokonaan katkennut); tafonomista
1	1	Radius	dx	FF		37,8			kokonainen, dist pää horisontaalisesti halki, luun päällä dist puolella näkyy puuta; arkkua
1	1	Ulna	sin	FF	245 (GL)	47,9			kokonainen ja suhteellisen hyväkuntoinen
1	1	Tibia	sin	FF	352 (GL)	164,8			kokonainen, varressa tekstiiliä, jossa näkyy kudetta
1	1	Fibula	sin	FF	330(GL)	28,5			kokonainen, suhteellisen hyväkuntoinen
1	1	Radius	sin	FF	22,9	38,7			kokonainen, suhteellisen hyväkuntoinen
1	1	Sacrum		FF		71,3			kokonainen, pahoin homehtunut
1	1	LV		FF		33			homeinen
1	1	Ph 2		FF		0,8			isovarvas ja kynsi
1	1	Cranium				688,1	N		kokonainen kallo, kasvat melkein kokonaan puunjänteeseen peitossa, maxilla: 1PM (sin) jäljellä, mahdollisesti can (tyhjä alveoli). DX: etuhammas + canini? Muut hampaat poissa; alveolit umpeutuneet, pinta hiukan röpeläinen, mutta hampaat linevät lähteneet jo jonkin aikaa sitten. Kallossa on päälle nähtävissä myssyn jäänteitä. Nuchal Crest: 1, Matsoid process: 1-2, Supraorbital margin: 3, Glabella: 1
1	1	Mandibula				57		leukaluun oikea condyle on hieman kuppliva; poimuttunut	kokonainen, hampaat: sin: 2 incisivi & canine paikalla, dx: alveolit 1 & 2 incisiville ja caninelle, mutta tyhjiä. Kaikki hampaat pahoin kuluneita; osa syvälle kuopalle, ei emalia jäljellä, muut hampaat poissa ja leukaluu sileä. Leuka tukevan tuntuinen. Mental eminence: ehkä 4, mutta voi olla, että siihen vaikuttaa purenta kun on vain muutama hammas jäljellä.
1	1	Calcaneus	sin	FF		30,6		tuberculus calcaneuksessa on piikkimäistä kasvaa	kokonainen

1	2	Branchial app.					0					mahdollisesti ahvenen, kallonluita
1	18	Int					0,2					kalan luita
3	1	Costa	dx				3,49					4:s, kokonainen, hyväkuntoinen
3	1	MC	dx	OF			0,48					
3	6	PH	dx	OF			1,73					luultavasti sekä Ph1 ja Ph2
3	1	PH 3	dx	XF			0,06					toinen luista on pieni murunen
3	2	Epif					0					luussa kiinni tekstiiliä
3	1	Carpi					0,17					
3	1	MC 1	sin	OO			1,08					
3	1	MC 2	sin	OO			0,69					
3	1	MC	sin	OO			0,58					
3	1	MC	sin	OO			0,33					
3	4	PH 1	sin	OO			1,45					
3	1	PH 1	sin	OC?			0,36					
3	1	PH 2	sin	OF			0,18					
3	3	Epif	sin				0,23					
3	1	MC	sin	OC			0,48					
3	2	Epif	sin				0,21					
3	1	Int	sin				0,11					epifyyseyä mahdollisesti kädenluista
3	1	Costa	sin	OO			2,7					kokonainen
3	1	Int	sin				0,33					mahdollisesti varpaan luu
3	2	Carpi					0,18					ranteen luita, toisessa hieman tekstiiliä
3	1	CPH		OF			0,15					mahdollisesti PH 1
3	1	TPH 3?	dx?	FF			0,14					
3	2	MT	sin	OF			0,78					
3	1	MT		OC			0,27					
3	1	MT		OO			0,48					
3	1	Tarsi					0,28					tekstiiliä luun toisella puolella, kokonainen, ei niin hyvin säilynyt

3	3	Femur	dx	OO			40,4		huokoisuutta caputin alla; luultavasti normaalia	3-osaa; dist ja prox epifyysi varren lisäksi, kokonainen
3	3	Femur	sin	OO			36,3			dist & prof epifyysi
3	3	Humerus	sin	OO			15,3			prox epif kaksiosainen: 3v
3	2	Ulna	sin	OO			5,9			kokonainen
3	1	Radius	sin	OO			5,1			kokonainen
3	1	Scapula	sin	OO			7,2			coronoid process puuttuu
3	3	Coxae	sin	OO			19,9			3-osainen; luut eivät ole luutuneet vielä yhteen
3	1	Costa 1	sin	OO			1,1			kokonainen
3	9	Costae	sin	OO			33			kokonainen
3	1	Int					0,3			
3	3	Coxae	dx	OO			22,8			
3	1	Scapula	dx	OO			7,6			coronoid process puuttuu
3	2	Humerus	dx	OO	143		16			prox epif puuttuu
3	1	Ulna	dx	OO	121,5		6,4			
3	1	Radius	dx	OO	109		5,5			prox nivelpinnassa viilto/syvänne; on luultavasti normaalia
3	8	Costae	dx	OO			30,7			
3	1	Costa 1	dx	OO			1,1			
3	1	Clavicula	dx	OO			2,5			
3	3	Atlas		OO			3			kaksi arcusta + corpus
3	1	Axis		CC			3,7			luutumassa sekä arcuksen, että corpus
3	4	CV		FO			8,3			arc+cor luutuneet yhteen, mutta corpuksen pinnat eivät ole
3	2	CV		FO			2			arc osat luutuneet yhteen, mutta ei corpukseen
3	11	TV		FF			21,2			arcuksen osat luutuneet yhteen
3	11	TV		C			7,3			corpus frg
3	5	LV		FF			23,6			arc+cor luutumassa yhteen; näkyy vielä "luutumisauskot"
3	5	Sacrum		C			15,2			eivät ole luutuneet yhteen; arc + cor kiinni, mutta luutumislinjat näkyvät
3	1	TV		OO			3,4			luutumislinja näkyy; cor + arc luutunut yhteen

3	2	Costae	dx	OO			3,4			toinen kylkiluista on viimeinen
3	2	CPH		OO			0,3			kokonainen
3	1	Clavicula	sin	OO			2,61			kokonainen
3	2	Sternum		OO			0,55			3-osaa: kaksi viimeistä luutumassa yhteen, yksi erillinen
3	1	Ver					0,5			
3	3	Tibia	dx	OO	158		25,65			prox & dist epifys
3	3	Tibia	sin	OO	157		25,24			prox & dist epifys
3	1	Fibula	dx	OO	152		5,32			kokonainen, ei epifyysejä
3	1	Fibula	sin	OO	152		4,76			kokonainen, ei epifyysejä
3	1	Calcaneus	sin	OO			3,4			
3	1	Calcaneus	dx	OO			3,54			
3	1	Talus	dx	OO			2,11			
3	1	Talus	sin	OO			2,09			
3	4	Tarsi					1,7			
3	6	Tarsi					0,57			ph epifyysejä
3	1	TPH		OO			1,15			
3	6	MT		OO			3,15			ei epifyysejä, muuten kokonaisia
3	1	TPH 1		OO			0,35			luultavasti varpaan
3	1	TPH 2		OO			0,16			epifyysi irrallaan
3	1	CPH 2		OF			0,1			pussissa lukee: lantion seudulta
3	1	Int		O			0,09			N 323
3	1	Cph 1		OF			0,2			pussissa: vas käsivarresta kylkiluiden päälle
3	1	Cph 2		OF			0,05			pussissa: vas käsivarresta kylkiluiden päälle
3	1	Cranium					318,8	n. 6v		kokonainen; kallo luutunut yhteen, kallossa kasvojen kohdalla ja kallossa tekstiilijäännettä ajoittain. MX: sin & dx: dM1, dM2 (kiinni leuassa), dM3 tulossa; miltei puhjennut, etuhampaiden alla tulossa uudet (kitalaessa näkyvät reiät/aukot puhkeamista varten), irrallisia hampaista: DX: C, I2, sin: C

3	1	Mandibula							32,4	n. 5-6v		kokonainen, hyvin säilynyt, kaikki hampaat tallella: dI1 & 2, dC, dM1 & 2 dM (ihan pinnan alla; kohta puhkeamassa), M3alveoli tyhjä; mahdol. Hammas alla. Leuan dx puolella, sivussa on nähtävissä tekstiilijännettä.
4	1	Talus	dx	FF					12,6			kokonainen
4	1	Cuneiforme 3	dx	FF					1,7			kokonainen
4	1	Cuneiforme 1	dx	FF					2,8			kokonainen
4	1	Cuneiforme 2	dx	FF					1,5			kokonainen
4	1	MT 2	dx	FF					4			kokonainen
4	1	TPH 3	dx	FF					0,8			isovarppaasta, kokonainen, posteriorpuolella tekstiiliä
4	1	MC 2	dx	FF					4,1			kokonainen
4	1	MC 3	dx	FF					4			kokonainen
4	1	MC 4	dx	FF					2,3			kokonainen
4	1	CPH 2	dx?	FF					0,9			mahdollisesti 4CPH, kokonainen
4	1	Capitatum	dx	FF					1,5			kokonainen
4	1	Hamatum	dx	FF					1,2			kokonainen
4	1	triquetral	dx	FF					0,7			kokonainen
4	1	Pisiform	dx	FF					0,3			kokonainen
4	1	MC 2	sin	FF					4,3			ihoa luun päällä, kokonainen
4	1	MC 3	sin	FF					3,9			kokonainen
4	1	MC 4	sin	FF					2,5			luun päällä ihoa ja tekstiiliä, kokonainen
4	1	MC 5	sin	FF					1,8			luun päällä ihoa, kokonainen
4	1	CPH	sin	FF					3,3			luun päällä ihoa ja kiinni mahdollisesti jännettä/verisuonta, kokonainen
4	4	CPH 1	sin	FF					5,6			yksi peukalosta, kokonaisia
4	2	CPH 2	sin	FF					1,7			kokonainen
4	1	CPH 1	sin	FF					0,5			peukalon
4	1	Trapezium	sin	FF					1			kokonainen

4	1	Sesam	sin	FF				0,1			luu kiinni verisuonessa/jänteessä/hossa?
4	1	Calcaneus	sin	FF			15				kokonainen
4	1	Talus	sin	FF			11,3				kokonainen
4	1	Cuboideum	sin	FF			3,4				kokonainen
4	1	Naviculare	sin	FF			3			huokoisuutta sivulla; mahdollisesti yksilöllistä	kokonainen
4	1	Cuneiforme 1	sin	FF			2,6				kokonainen
4	1	Cuneiforme 2	sin	FF			1,3				kokonainen
4	1	Cuneiforme 3	sin	FF			1,5				kokonainen
4	1	MT 1	sin	FF			5,1				kokonainen, hyväkuntoinen, homehtunut
4	1	MT 2	sin	FF			3,5				kokonainen, hyväkuntoinen
4	1	MT 4	sin	FF			2,6				kokonainen, hyväkuntoinen
4	1	MT 5	sin	FF			2,2				kokonainen, hyväkuntoinen
4	1	TPH 1	sin	FF			1,9				isovarpaan, kokonainen
4	1	TPH 2	sin	FF			0,9				isovarpaan pää
4	4	TPH 1	sin	FF			1,9				kokonaisia
4	3	TPH 2	sin	FF			0,4				kokonaisia
4	4	TPH 3	sin	FF			0,4				kokonaisia
4	2	Sesam	sin	FF			0,3				
4	1	Calcaneus	dx	FF			16,4				tubercle lateraalipuolella tekstiiliäännettä
4	1	Cuboideum	dx	FF			3,5				kokonainen
4	1	Naviculare	dx	FF			3,5				kokonainen
4	1	MT 1	dx	FF			5,1				kokonainen
4	1	MT 3	dx	FF			2,8				kokonainen
4	1	MT 4	dx	FF			3				kokonainen
4	1	MT 5	dx	FF			2,8				distaalivarressa hieman tekstiiliä
4	1	TPH 1	dx	FF			2,1				isovarpaan, pahoin homehtunut
4	4	TPH 1	dx	FF			2				osa homehtunut, kokonainen
4	3	TPH 2	dx	FF			0,5				kokonainen

4	3	Kynsi frg	sin			0							
4	1	Femur	sin	FF	435 (GL), caput: 44,1 (hors.), 45,2 (vert), dist: 76,0, diaf: 25,3 (hors), 24,9 (vert),	242,3				caputin fossa isohko ja selkeä	hyvin säilynyt; kapeahkon tuntuinen, luussa vähän kirikkaan vihreää; hometta?		
4	1	Femur	dx	FF	428 (GL), caput: 43,9 (vert), 43,3 (hors), dist: 77,1, diafys:22,3 (hors)m 26,0 (vert)	243,7				caputin fossassa osteofyyttejä; reikä ns. kasvamassa umpeen			
4	1	Humerus	dx	FF	315 (GL),caput: 44,9 (ver), 41,2 (hor), diaf: 17,5 (ver), 21,1 (hor)	96,7				olecranon fossa: liikkasvua, distal trochlea later. puolella reikäisyyttä	luussa tekstiilijäännettä joka puolella		
4	1	Scapula	sin	FF		42,5				"lehden päässä huokoisuutta"	luussa kiinni tekstiilijäännettä ja ihoa, tukeva, kokonainen		
4	1	Scapula	dx	FF		38,1				scapula notch on miltei kokonaan sulkeutunut niin että muodostaa miltei reiän	hieman tekstiilijäännettä, hyväkuntoinen, kokonainen		
4	1	Coxae	dx	FF		124,9	N			acetabulum lunate pinnalla huokoisuutta/reikäisyyttä	kokonainen		
4	1	Coxae	sin	FF		122,2	N	50-		acetabulum lunaten yläreunassa iliumiin päin on reikäisyyttä fossassa/notchissa, preauricular surfacen sisäreuna piparkakkumainen	kokonainen, paljon ihoa kiinni,ventral arch, subpubic cavity & ischiopubic ramus: Nainen, pubic symphysis:4-5		
4	1	Sacrum		FF		58,5				densnivelessä huokoisuutta; rosoisuutta	pienehkö, hyvin säilynyt, kokonainen		
4	1	Atlas		FF		8,7					kokonainen		
4	1	Axis		FF		9,1				huokoisuutta oikeassa alanivelessä; suurempi kuin vasemmanpuoleisessa			

4	5	CV				FF	31		<p>varsinkin corpuksessa huokoisuutta, CV 1:ssä processus spinosuksen oikea haarake on lyhyempi kuin vasemman, viimeisen kaulanikaman corpuksessa reikiä/huokoisuutta, viimeisissä nikamien corpuksen etureunassa myös osteofyyttejä.</p>	
4	12	TV				FF	110,3		<p>Nikamat: 1: fovea costalikset painuneet sisään, niin että corpus työntyy eteenpäin, sin nivelpinta interior articular facet suurempi kuin dx, 2: interior articular facet.; sin suurempi kuin dx, 4: dx interior articular facetin pinta kulunut huokoiseksi levinnyt, samoin tosin hieman vähemmän transvers process nivelpinta, 5: superior articular facet (dx) huokoinen, corpuksen alareunassa osteofyyttejä, 6: dx trans, proc: nivelpinta huokoinen, sin: pieni puolikas, corpus alapuoli: reikiä nivelpinnassa, 7: corpuksessa osteofyyttejä ja suurehkoja kuoppia alapuolella. 8: kuoppia corpuksen molemmilla puolilla; yläreunassa hieman osteofyyttejä, 9 & 10: corpus. kuoppa molemmin puolin, 11: corpus kuoppa yläpuolen reunassa, 12: corpus: pieniä kuoppia alapuolella.</p>	kokonaisia

4	5	LV	FF				94,2		1: corpuksen alareunassa hieman osteofyyttejä, 2:ylä- ja alareunassa jonkin verran osteofyyttejä, 3: corpuksessa reikiä molemmin puolin (yläreunassa enemmän), puuta spinosuksen päällä, 4: corpus: lievä painanne molemmin puolin, muuten huokoisuutta nivelpintojen ympärillä, 5: corpuksen alareunassa (sin puolella) huokoisuutta, varsinkin alareunassa lippingjä.	kokonaisia
4	12	Costae	sin	FF			86,5		joissakin nivelpinnoissa huokoisuutta	kokonaisia, joissakin tekstiilijäännettä
4	3	Hyoideum					1,4			3-osassa, kiinni ihoa
4	12	Costae	dx	FF			88,3		joissakin nivelpinnoissa huokoisuutta	kaksi kylkiluuta kiinni ihon yhdistäminä, ei luutuneita kiinni
4	1	Humerus	sin	FF	309 (GL),caput: 44,6, dist: 60,2, diaf: 17,4 (hor), 20,7 8(ver)		88,6		fossa olecrani; pieni reikä läpi	hyvin säilynyt, caputissa kiinni tekstiiliä, kokonainen
4	1	Tibia	dx	FF	357 (GL), prox: 71,4, dist: 50,2, diaf: 21,4(hor), 22,5 (ver)		131,5			prox.anterior puolella tekstiilijäännettä, hyväkuntoinen, kokonainen
4	1	Tibia	sin	FF	348 (GL), prox: 71,2, dist: 47,9		122,8			kokonainen, hyväkuntoinen
4	1	Ulna	sin	FF	24,8 (GL)		38,2			kokonainen, hyvin säilynyt
4	1	Radius	sin	FF	233 (GL), diaf: 17,2 (ver), 9,9 (hor)		31,1			kokonainen, hyvin säilynyt
4	1	Radius	dx	FF	234 (GL), diaf: 9,2 (hor), 17,2 (ver)		32,2			kokonainen, hyvin säilynyt
4	1	Ulna	dx	FF	252 (GL)		42,9			tekstiiliä distaalivarressa, kokonainen, hyväkuntoinen
4	1	Fibula	dx	FF	345 (GL)		31,9		distaalivarressa lähellä päätä huokoisuutta	kokonainen, hyväkuntoinen, tuntuu tukevalta
4	1	Fibula	sin	FF	341 (GL)		34,4			kokonainen, tekstiiliä luussa

4	1	Clavicula	dx	FF	148 (GL)	17,1		nivelet molemmissa päissä huokoisia, pahempi scapulaan päin (later.)	tekstiiliä, kokonainen
4	1	Clavicula	sin	FF	148,5 (GL)	16,5			kokonainen, tekstiiliä
4	1	Patella	dx	FF		7,5			kokonainen, hyväkuntoinen
4	1	Patella	sin	FF		7,4			kokonainen, hyväkuntoinen
4	1	Sternum		FF		5			ei manubriumia, corpuksen toinen puoli (posterior) hyvin huokoinen
4	3	Cogyx				1,7			3-osainen; ei luutuneita
4	1	Int				0,2			mahdollisesti rustoa
4	1	Cranium		FF		694,1		occipitale erityisen paksu ja hieman ulkoneva, kallonpohjan condyleissa huokoisuutta	tukeva, kallossa luultavasti kiinni hiuksia, Mastoid process: 2-3, nuchal crest: 1, Supraorbital margin: 1, Glabella: 1, Kallon saumat: par-occ: selkeästi erottuvia, parietalen epäselviä, tosin on hiuksia peittona. Maxilla: ihoa kääntynyt päällä: PM paikalla molemmin puolin, dx: C, alveoleja tyhjinä, molaarit poissa, dx poskipään päällä tekstiilijäännettä
4	1	Mandibula		FF		52,2			kokonainen, hampaat: dx: 2 incisivi, juuri, sin: juuria (2 kpl), PM juuri; pahoin kulunut; kuopalle, poskihampaat ovat poissa; sileät ikenet, dx puolella varsinkin on leukaluu kapea, Mental eminence: 1-2, tekstiiliä päällä.
5	12	Costae	sin	OO		21,8			kokonaisia, 1-nikamessa on distaalipäässä kirikkaan vaaleanpunaista väriä
5	12	Costae	dx	OO		20,7+1,0			kokonaisia, osassa nikamia on nähtävissä kirikkaan vaaleanpunaista väriä
5	5	CV		FO		5			arcus frag, eivät luutuneet kiinni corpukseen, muutamissa kiinni ihoa.
5	12	TV		FO		11,9			arcus frag
5	2	Atlas		OO		1,2			puolikkaat irrallisia
5	5	CV		OO		1			corpus frag, kokonaisia
5	2	Axis		OO		1,4			arcus + corpus; dens, joka on vielä kaksihaarainen
5	3	Ver		OO		0,2			corpus ja arcus fragmentteja, pieniä paloja
5	12	TV		OO		5,5			corpus frag, osassa pinkkiä väriä

5	2	LV			OO		2,4+2,6			cor+arc; eivät yhteenluutuneita, ihoa päällä
5	3	LV			OO		3,8			arcus frag
5	4	LV			OO		4,4			corpus, osa luultavasti myös sacrumista
5	3	Sacrum					2,1			kaksi corpusta, jotka kuuluvat sacrumiin
5	2	Sacrum					1,1			luultavasti 1 & 2 nikama; cor+arc luutuneet yhteen, mutta arcus takaanta avoin
5	7	Ver			OO		1,8			arc frag; osa pieniä erillisiä paloja, osa hieman luutuneempia, mutta eivät kokonaan
5	1	Sternum			OO		0,5			yksi pala
5	1	Mandibula					13,8	18 kk-/+6kk		kokonainen; etuosa oli kuivettuneen/mustuneen ihon peitossa. Hampaat molemmilla puolilla: dI1, dI2,dC, (vasta puolessa välissä), dM1, dM2 (vasta hieman osittain pinnan yläpuolella), dM3 alveoli auki; hammas luultavasti vasta tulossa
5	1	Frontale					34,6			saumat terävät, hyväkuntoinen
5	4	Occipitale					21			saumat terävät, kokonainen; kallon pohja kolmessa palassa (condylet ja corpus)
5	1	Temporale	sin				11,34			kokonainen
5	1	Temporale+sphenoidale	dx				19,6			ovat kiinni toisissaan, kokonaisia
5	2	Maxilla					10,8			kumpikin puoli, hampaat: hampaat miltei kaikki irrallisia; d1+2, dC (vasta puolessa välissä), dM1 (puhjennut kokonaan), dM2 (vasta hieman pinnan yläpuolella, vrt. mandibula), Caninin juuri on hyvin auki, incisivit jonkin verran auki
5	1	Zygomaticum	sin				1,11			kokonainen
5	1	Zygomaticum	dx				0,96			kokonainen
5	3	Cra frag					0,32			ohuita, hauraita, kasvonluita
5	3	Coxae	dx		OO		10,2			luutumattomia, kokonaisia
5	3	Coxae	sin		OO		10,3			luutumattomia, kokonaisia
5	2	Femur	dx		OO	N. 134,4mm	17,7			dist epif, luissa huokoisuutta, mutta kuulunee ikään, näkyy hieman pinkkiä väriä

5	2	Femur	sin	OO			18,5		dist epif, luissa huokoisuutta, mutta kuulinee ikään, näkyy hieman pinkkiä väriä
5	2	Epif					0,69		femurin prox; toinen huonommin säilynyt
5	5	Sacrum		OO			1,1		luutumattomia, pieniä paloja, arcus
5	1	Fibula	sin?	OO	n. 108,8mm		1,28		ei epifyysejä
5	1	Tibia	sin?	OO	n. 109,8mm		7,95		kokonainen
5	1	Tibia	dx	OO			4,77		melkein kokonainen, huonommin säilynyt kuin vasen
5	1	Fibula	dx				0,29		huonosti säilynyt
5	1	Epif					0,08		proximal epifys; tibian
5	1	Tarsi					0,64		mahdollisesti jalan luu
5	1	Ulna	sin	OO	n. 9,52mm		3,48		ei epifyysejä, kokonainen, hieman pinkkiä väriä distaalipäässä
5	1	Radius	sin	OO	n. 8,49mm		2,45		ei epifyysejä, kokonainen, hieman pinkkiä väriä distaalipäässä
5	1	Humerus	sin	OO	n. 11cm		8,63		ei epifyysejä, kokonainen
5	1	Ulna	dx	OO	n. 9,64mm		3,46		ei epifyysejä, kokonainen
5	1	Radius	dx	OO	n. 84,2		2,44		ei epifyysejä, kokonainen
5	1	Humerus	dx	OO	n. 11,1cm		8,34		ei epifyysejä, kokonainen
5	1	Scapula	dx	OO			4,52		ei processus coracoideusta, kokonainen, luutumaton
5	1	Scapula	sin	OO			4,82		ei processus coracoideusta, kokonainen, luutumaton
5	1	Clavicula	sin	OO			1,48		pinkkiä väriä sternal päässä, kokonainen
5	1	Clavicula	dx	OO			1,68		pinkkiä väriä kaikkialla, distal päässä mahdollisesti tekstiiliä, kokonainen
5	1	Epif					0,15		luultavasti putkiluun pästä (prox)
5	1	Talus	sin?	OO			1,07		telaluu, kokonainen
5	1	TPH 3					0,06		kokonainen
5	1	MT 1		OO			0,32		isovarpaan, kokonainen
5	1	TPH 2		OO			0,2		isovarpaan, kokonainen
5	1	TPH 2		OO			0,05		kokonainen
5	1	Mt frag		OO			0,06		huonosti säilynyt; vain osa säilynyt

5	1	MT 1	dx	OO				0,28			isovarpaan, kokonainen
5	1	MT 2	dx	OO				0,17			kokonainen
5	1	MT	dx	OO				0,2			kokonainen
5	1	TPH 2	dx	OO				0,04			kokonainen
5	1	MT	dx					0,33			osittain säilynyt, huonokuntoinen
5	1	Calcaneus	dx	OO				0,52			pieni, kokonainen
5	1	Int						0,04			vain osittain säilynyt
5	9	MC		OO				2			ei epifyysejä
5	4	CPH		OO				0,34			PH2+3 kiinni toisissaan , toisessa on pinkkiä värejä ja toinen on melko huonokuntoinen
5	8	CPH		OO				1,28			Ph 1 & Ph2, suurin osa melko huonokuntoisia, kokonaisia
5	2	CPH 3		OO				0,1			huonokuntoisia
5	1	Sternum		OO				0,24			yksi corpus, pinkin värinen
5	2	Sternum		OO				0,16			pieni osa kiinnittynyt suurempaan
5	2	Int						0,06			mahdollisesti sormien epifyysejä
5	2	Int		OO				0,42			huokoisia, mahdollisesti epifyysejä
6	1	Lunatum	sin	FF				2,4			kokonainen
6	1	Scaphoideum	dx	FF				3,5			kokonainen
6	1	Trapezoideum	dx	FF				1,4			kokonainen
6	1	Hamatum	dx	FF				3,1			kokonainen, suurikokoinen
6	1	Capitatum	dx	FF				2,9			kokonainen, suurikokoinen
6	1	Lunatum	dx	FF				2,4			kokonainen, suurikokoinen
6	1	Pisiform	dx	FF				0,6			kokonainen, suurikokoinen
6	1	Trapezium	dx	FF				2			kokonainen, suurikokoinen
6	1	triquetral	dx	FF				1,2			kokonainen, suurikokoinen
6	1	MC 5	dx	FF				3,7			kokonainen, suurikokoinen
6	1	MC 3	dx	FF				7,2			kokonainen, suurikokoinen
6	1	MC 4	dx	FF				4,2			kokonainen
6	1	MC 2	dx	FF				7,4			kokonainen

6	1	MC 1	dx	FF				5,3				kokonainen
6	5	CPH 1	dx	FF				17,2				kokonainen, osassa on puuta kiinni luussa
6	4	CPH 2	dx	FF				6,2				kokonaisia
6	3	CPH 3	dx	FF				1,9				kokonaisia
6	1	Calcaneus	sin	FF				38,4				kokonainen
6	1	Talus	sin	FF				25,8				kokonainen
6	1	Naviculare	sin	FF				7,7				kokonainen
6	1	Cuboideum	sin	FF				5,5				melkein kokonainen; superiorpuolen pintaa puuttuu
6	1	Cuneiform 3	sin	FF				3,4				kokonainen
6	1	Cuneiform 2	sin	FF				2,7				kokonainen
6	1	Cuneiform 1	sin	FF				5,7				kokonainen, suurikokoinen
6	1	MT 1	sin	FF				10,6				isovarvas, kokonainen, suurikokoinen
6	1	MT 2	sin	FF				4,7				kokonainen
6	1	MT 3	sin	FF				6,9				kokonainen
6	1	MT 5	sin	FF				4,2				melkein kokonainen; distaalipää on hieman rikki
6	2	MT 4	sin	FF				4,5				2-osassa; kuolemanjälkeen tapahtunut
6	1	TPH 1		FF				3,3				isovarpaan
6	1	TPH 2		FF				1,2				isovarpaan
6	3	TPH 1		FF				1,8				kokonaisia
6	3	TPH 2		FF				0,6				kokonaisia
6	3	TPH 3		FF				0,3				kokonainen
6	4	Sesam		FF				1				kokonainen
6	1	Costa	dx	FF				17,2				kokonainen, 4:s
6	1	Costa	sin	FF				18,3				kokonainen, 4:s
6	1	Talus	dx	FF				27,7				kokonainen
6	1	MT 2	dx	FF				7,4				kokonainen
6	1	MC 2	sin	FF				7,4				kokonainen
6	1	MC 4	sin	FF				7				kokonainen
6	1	MC 5	sin	FF				3,8				kokonainen
6	1	MC 1	sin	FF				4,9				kokonainen

6	5	CPH		sin?	FF				16,5				kokonainen
6	4	CPH 2		sin?	FF				6,2				peukalon, kokonainen
6	1	CPH 1		sin?	FF				1,2				peukalon, kokonainen
6	4	CPH 3		sin?	FF				2,6				kokonainen
6	1	Scaphoideum		sin	FF				2,7				kokonainen
6	1	Trapezoideum		sin	FF				1,4				kokonainen
6	1	Hamatum		sin	FF				2,8				kokonainen
6	1	Pisiform		sin	FF				0,5				kokonainen
6	1	triquetral		sin	FF				1,2				kokonainen
6	1	Capitatum		sin	FF				3				kokonainen
6	1	Trapezium		sin	FF				2				kokonainen
6	1	Calcaneus		dx	FF				37,6				kokonainen
6	1	Cuboideum		dx	FF				5,9				kokonainen
6	1	Naviculare		dx	FF				7,9				kokonainen
6	1	Cuneiforme 1		dx	FF				6,3				kokonainen
6	1	Cuneiforme 3		dx	FF				3,6				kokonainen
6	1	MT 1		dx	FF				10,9				kokonainen, suurikokoinen
6	1	Cuneiforme 2		dx	FF				3				kokonainen
6	1	TPH 1		dx	FF				3,7		nivelepinnassa mahdollista huokoisuutta		isovarpaan
6	1	TPH 2		dx	FF				1,3		nivelepinnassa mahdollista huokoisuutta		isovarpaan
6	1	MT 3		dx	FF				5				
6	1	MT 5		dx	FF				3,1				dist frg, n. 50%, nivelepinta on oisttain säilynyt
6	1	MT		dx	FF				3,2				prox, n. 90%; dist pää poissa
6	3	TPH 3		dx?	FF				0,4				
6	3	TPH 2		dx?	FF				0,8				
6	1	TPH			FF				0,1				prox frg

6	4	TPH 1		dx?	FF								
6	4	Sesam			FF				2,8				
									0,9				
6	1	Femur		sin	FF	477 (GL), caput: (vert: 45,9, horis: 46,4, dist: 79,3, diafys: 28,4 (hor.), 28,4 (vert)			430,8				kokonainen, hyväkuntoinen, tukeva
6	1	Femur		dx	FF	481 (GL), caput: vert: 46,5, horis: 46,9, sist: 80,6, diafys: 28,4 (hor.), 28,4 (vert)			440				kokonainen, hyväkuntoinen, tukeva
6	1	Scapula		dx	FF				93,4				kokonainen, hyväkuntoinen, medial border ylhäältä vahva, "lihaksikas", reuna ns. kaksinkertainen
6	1	Scapula		sin	FF				90,1				kokonainen, hyväkuntoinen, margo medialis ylhäältä vahva, "lihaksikas", reuna ns. kaksinkertainen
6	1	Clavicula		dx	FF				22,6				kokonainen, hyväkuntoinen, vahva
6	1	Clavicula		sin	FF				23,5				kokonainen, hyväkuntoinen, vahva, hieman ihoa luun päällä
6	1	Axis			FF				13,3				arcus; posterior arch on leveämpi kuin tavallisesti ja erityisesti oikean puolen superior articular facetin nivelpinta on hieman epämääräinen
6	4	CV			FF				42,4				spinous process on melkein kaikissa selkeän kaksiaaraisia
6	12	TV			FF				190,2				ylempi- ja alempi nivelhaarakkeet ovat piikkikkeitä ja epämuodostuneita, osa taittuu ylöspäin, joidenkin nikamien corpuksissa on kuoppia; "Schmorls nodes", viimeisen nikaman poikkihaarakkeen kylkiluuuoppa on epämuodostunut, osteofyyttejä

6	5	LV			FF							148,3			kaikissa nikamien ylä- ja alareunoissa osteofyyttejä, nikamat vaikuttavat jotenkin "turvonneilta"	kokonaisia
6	11	Costae	dx		FF							168				sisältää 1 kylkiluun
6	11	Costae	sin		FF							171,7			muutamassa nivelpinta/kyhmy on levinnyt	
6	2	Sternum			OF							23,6				manubrium irrallinen
6	1	Int										1,8				
6	1	Sacrum			FF							105,5			facet: reunat hieman repaleisia	hyvin säilynyt
6	1	Coxae	dx		FF						n. 40-44v (pubic symphysis)	246,2	M		kokonainen, tukeva, hyvin säilynyt. Sciatic notch: 3, Ischiopubic ramus: M, Ventral arch: M, Subpubic cavity: M,	
6	1	Coxae	sin		FF							235,2				
6	1	Tibia	dx		FF			378 (GL), prox: 76,1				245,4				
6	1	Tibia	sin		FF			381,5 (GL), Prox: 76,2, dist: 23,8 (hor.), 31,6 (ver)				249,9			dist nivelpinta poikkeaa hieman; vaikuttaa jotenkin paisuneelta	
6	1	Fibula	dx		FF			371,5 (GL)				51,1				kokonainen, vahva
6	1	Fibula	sin		FF			371 (GL)				47,9			kokonainen, vahva, prox diafyysissä painauma; mahdollises vahva lihas	
6	1	Humerus	dx		FF			341,5 (GL), caput: 48,7 (ver.), 45,6 (hors.), Dist: n. 66,7, diaf: 26,7 (ver), 18,9 (hor.)				191			distal: radial- & coronoid fossassa ja lateral condylessa liikakasvua	tukeva; tuntuu vahvalta, hyvin säilynyt, varren lateral-, anterior- ja posteriorpuolilla selvästi erottuvaa tekstiilijäännettä.
6	1	Humerus	sin		FF			346 (GL), caput: 45,3 (vert), 46,8 (hor.), dist: 64,5, diafys: 19,3 (hor.), 21,9 (ver)				179,4				kokonainen, vahva, tukeva
6	1	Ulna	dx		FF			285,5 (GL)				76,8			kokonainen, tukeva, hyvin säilynyt, vaikuttaa vahvalta	
6	1	Ulna	sin		FF			278 (GL)				73,6			kokonainen, tukeva, hyvin säilynyt, vaikuttaa vahvalta	
6	1	Radius	dx		FF			265,5 (GL)				61,5			kokonainen, tukeva, hyvin säilynyt, vaikuttaa vahvalta	

6	1	Radius	sin	FF	257 (GL)	57,1			Prox pää on hieman suurempi kuin oikeanpuoleisen radiuksen	kokonainen, tukeva, hyvin säilynyt, vaikuttaa vahvalta
6	1	Patella	dx	FF		14,5				kokonainen, tukeva, hyvin säilynyt
6	1	Patella	sin	FF		14,3				kokonainen, tukeva, hyvin säilynyt
6	1	Coggyis				1,8				ihan pää
6	1	TPH 3		FF		0,5				kokonainen
6	1	Cranium		FF		719,3	M		molemmissa silmäkuopissa cribra orbitaliaa, mahdollista cribraa myös supraciliary arch:ssa, otsaluussa, hampaat kuluneita ja huonokuntoisia	kokonainen, hyväkuntoinen, otsassa kiinni puuta; arkkua, maxilla: sin: I1, C, PM2 juuri, M1 juuri, M2 tyhjä alveoli, M3, alveolit huokoisia, dx: I1 juuri, I2 kruunua ihan vähän ja mustunut, C, PM1, PM2 kulunut vertikaalisesti puoliksi, M1 tyhjä alveoli, M2, M3: poskihampaassa hieman hammaskiveä. M; Nuchal crest: 3, Processus mastoideus: 3-4 (pitkähkö ja terävähäkö), Supraorbital margin: 3, Giabella: 4-5
6	1	Mandibula		FF		100,7				kookas, tukeva, korkea ramus. Hampaat paremmassa kunnossa kuin yläleuan hampaiden. DX: I1-PM2, molaarit poissa: leukaluu jo sileää, SIN: I1-PM1, PM2 juuri, M1 juuri., M2 & M3 leukaluu sulkeutumassa; näkyv sulkeutuva rako
6	2	Dentes				1,2				irralisia hampaita, jotka kuuluvat luultavasti yläleukaan
6	2	Dentes				1,4				irralisia hampaita, jotka kuuluvat luultavasti alaleukaan
6	1	Dentes				0,4				juuri fragmentti, luultavasti yläleuasta
6	1	Atlas		FF		10,4			oikea transv. nivelpinta & trans. foramen välinen luu levinnyt	kokonainen
6	1	Hyoideum		FF		1,7				kokonainen
6	1	Ruokatorvi; rustoa				3,4				mahdollisesti ruokatorvesta
9	1	Cranium				195,3		n. 3v		Kallon saumat ovat heikosti kiinni, vasta kiinnittymässä. Kallonpohja ja vasen temporale poissa. Maxilla: vain oikea kulmahammas puuttuu
9	1	Mandibula				19,9		n. 3v		Kaikki hampaat tallella; maitohampaita
9	1	Temporale	sin			13,8				kokonainen, mm. auditory meatus

9	1	Occipitale							condylus occipitalis
9	2	Dentes	dx				0,5		2 etuhammasta, maitohampaita
9	1	Humerus	sin	OO	120mm (ilman epifyysiä)		7,9		kumpikin pää luutumatta, yksi epifyysi, varressa puujäännettä
9	1	Ulna	sin	OO	96,5 mm (ilman epifyysiä)		3,2		Vääntynyt; luultavasti tafonomista, takapuoli hieman rutussa, ei epifyysiä
9	1	Radius	sin	OO	87,2 mm (ilman epifyysiä)		2,7		kumpikin pää luutumatta, varressa puujäännettä
9	3	Femur	sin	OO	152,5mm		17		2 epif frg, prox ja dist
9	1	Tibia	sin	OO			4,5		vääntynyt; luultavasti tafonomista, takapuoli hieman rutussa, ei epif
9	1	Fibula	sin	OO			0,7		ei epifyysiä, kokonainen
9	3	Femur	dx	OX			1,6		3 pientä palaa: epif (prox), 2 diafysin palaa, huonosti säilyneitä; littänoita
9	5	Vertebra		O			4,6		kokonainen arcus
9	9	Vertebra		O			2,8		arcus frag
9	8	Vertebra		O			5,9		kokonainen corpus, ei ole luutunut kummaltakaan puolelta
9	9	Vertebra		O			3		kokonainen corpus, ei ole luutunut kummaltakaan puolelta
9	2	Sternum		O			0,6		kaksi, ei luutuneita
9	1	Atlas		O			1,7		
9	3	Axis		O			2,4		dens frg, arcus, corpus frg, arcus yhteenluutunut
9	2	CV		OO			1,3		arc+cor frg, luutumattomia
9	4	CV		O			4,3		arcus luutunut yhteen, ei corpus (luutumaton)
9	5	TV		O			4,4		arcus luutunut yhteen, ei corpus (luutumaton)
9	5	Vertebra		OO			5,6		pelkkiä corpuksia
9	13	Vertebra		OO			4,2		arcus frg: luutumattomia, lumbale + sacrum
9	3	Sacrum		O			0,8		corpus luutumaton, mutta luutunut kiinni arcukseen
9	1	Sacrum		O			0,4		toinen osittain luutunut arcukseen (toinen puoli), corpus luutumaton molemmilta puolilta
9	1	Ph		F			0,1		sormiluu, ph2

9	2	Fibula	dx?					0,3		laatikossa, jossa lukee: oikean jalan luita; sääriluusta, jalkaterästä
9	1	OI	dx?					0,8		
9	1	Int						0,2		mahdollisesti nilkan luu
9	4	Int						0,3		
9	12	Costae	sin	OO				22,4		kylkluita
9	10	Costae prox	dx	OX				11,7		melko hyväkuntoisia
9	6	Costae dist	dx	XO				4,5		
9	2	Costae dia	dx					0,3		
9	1	Scapula	sin	OO				2,7		"lehti" hieman rikki
9	1	Clavicula	sin	OO				1,7		kokonainen
9	1	Scapula	dx	OO				3,3		kokonainen, hyväkuntoinen
9	1	Clavicula	dx	OO				1,7		kokonainen, hyväkuntoinen
9	1	epif		OO				0,03		pyöreähkö, pieni, luultavasti epifyysipala
9	3	Coxae	sin	OO				9,3		3-osassa, Ischium, pubis, ilium; kokonaisia ja hyväkuntoisia
9	1	Femur	dx	O				0,2		
9	1	Sacrum frg	dx	OO				0,3		1 nikaman facies superior partis lateralis
9	1	Sacrum frg	dx	OO				0,1		2 nikaman pars lateralis
9	5	Cph3		OF				0,2		pienenkokoisia
9	8	Cph2		FO				0,7		
9	6	Cph1		FO				1,4		
9	10	Mc		OO				2,1		
9	3	Cph		FO				0,4		
9	9	Carpi		OO				0,6		ranteen luita, pienenkokoisia
9	1	Radius	dx	XO				0,6		pienehkö pala, huonokuntoinen, dist pää ei luutunut
9	5	Tarsi						0,3		huonokuntoisia, osa mt, osa ph
9	4	Tarsi						0,3		nilkan luita, huonokuntoisia
9	1	OI?						0,01		huonosti säilynyt, voi olla myös costa
9	1	Int						0,01		mahdollisesti pala hyoideumia

1 Tekstiiliä	1 + 44 kpl	Hauta 1
Myssyn kappale. Säilyneenä etu- ja takareunaa sekä oikeaa sivua. Lisäksi runsaasti samaa myssyä pieninä palasina. Damastikangas (satiinisidos) on koristeltu kukilla ja ornamenteilla.		
Suuren kappaleen koko noin 20 x 20 cm, pienet 0,4 x 0,3 - 6,5 x 3,5 cm		
Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 1 (myssy)		
Kenttännumero N100		
2 Tekstiiliä	8 kpl	Hauta 1
Pieniä paloja ja muruja neulottua sukkaa		
0,5 x 0,5 - 8,5 x 2 cm		
Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 4 (vasemman jalan sukkaa)		
Kenttännumero N101		
3 Tekstiiliä	15 kpl	Hauta 1
Pieniä paloja ja muruja neulottua sukkaa		
0,5 x 0,5 - 7,5 x 3 cm		
Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 4 (vasemman jalan sukkaa)		
Kenttännumero N102		
4 Tekstiiliä	4 kpl	Hauta 1
Pieniä paloja ja muruja neulottua sukkaa.		
0,5 x 0,5 - 2 x 6 cm		
Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 5 (oikean jalan sukkaa)		
Kenttännumero N103		
5 Tekstiiliä	2 kpl	Hauta 1
Mahdollisesti palttinasidos.		
0,5 x 0,6 - 1,5x1,3 cm		
Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 6 (hauta-asu?)		
Kenttännumero N104		
6 Tekstiiliä	4 kpl	Hauta 1
Pieniä muruja hienolaatuista harsomaista kangasta.		
maks. 1,5x1,3 mm		
Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 7 (paitaa?)		
Kenttännumero N105		
7 Tekstiiliä ja nahkaa	18 kpl	Hauta 1
Nahkakäsinettä, jonka sisällä on neulottu vuori.		
0,7 x 0,9 - 8 x 4 cm		
Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 3 (oikean käden hansikas)		
Kenttännumero N107		
8 Tekstiiliä ja nahkaa	15 kpl	Hauta 1
Nahkakäsinettä, jonka sisällä on neulottu vuori.		
0,5 x 0,5 - 4,1x3,8 cm		
Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 2 (vasemman käden hansikas)		
Kenttännumero N108		
9 Tekstiiliä	4 kpl	Hauta 1
Pieniä palasia sekä neulosta (nahkakäsiin vuori) että palttinasidoksista tekstiiliä.		
0,4 x 0,5 - 1,8x 1,3 cm		
Tekstiilianalyysi: h1, tekstiilit 2 ja 6 (oikean käden hansikasta ja hauta-asua)		
Kenttännumero N109		
10 Tekstiiliä	1 kpl	Hauta 1
Mahdollisesti palttinasidoksinen tekstiili, jossa nähtävissä laskoksia.		
3 x 3 cm		
Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 8 (paita?)		
Kenttännumero N110		

11	<u>Ihoa, jossa tekstiilipainanteita</u>	4 kpl	Hauta 1
	Mahdollisesti palttinasisidos n. 1 x 1 cm Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 9 (kangas vasemman solisluun päältä)	Kenttänumero N111	
12	<u>Tekstiiliä ja nahkaa</u>	2 kpl	Hauta 1
	kappale nahkakäsinettä, jossa on neulottu vuori. Samassa yhteydessä säilynyt myös toista, tunnistamatonta, tekstiiliä. 6,1 x 2 cm, 1,5 x 1,5 cm Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 3 ja 10 (oikean käden hansikas ja kangas)	Kenttänumero N113	
13	<u>Tekstiiliä ja nahkaa</u>	11 kpl	Hauta 1
	Nahkakäsinettä, jonka sisällä on neulottu vuori: sormikkaan kolmea sormea. Lisäksi kahta muuta tekstiiliä kiinni samassa yhteydessä. Maks. 7 x 5,3 cm Tekstiilianalyysi: H1, tekstiili 3 (oikean käden hansikas)	Kenttänumero N114	
14	<u>Tekstiiliä</u>	2 kpl	Hauta 1
	Kahden eri tekstiilin jäänteitä kiinni puulastuissa, toinen mahdollisesti toimikassidoksinen. 4,2 x 3 ja 2,3 x 1,5 cm Tekstiilianalyysi: h1, tekstiilit 11 ja 12 (punasävyinen kangas, kellertävä kangas)	Kenttänumero N116	
15	<u>Tekstiiliä</u>	3 kpl	Hauta 1
	Kahta eri tekstiiliä, toinen harsomaista ja toinen ilmeisesti neulosta. Suurin 5 x 3,2 cm Tekstiilianalyysi: h1, tekstiilit 13 ja 14 (harsomainen kangas, neulos)	Kenttänumero N117	
16	<u>Lankaa</u>	2 kpl	Hauta 1
	Langanpätkiä, jotka todennäköisesti on alun perin kierretty toistensa ympärille. Pituus 4,5 cm Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 15 (lanka)	Kenttänumero N121	
17	<u>Tekstiiliä</u>	1 kpl	Hauta 1
	Tunnistamaton sidos 1,5 x 0,8 cm Tekstiilianalyysi: h1, mahd. tekstiili 10 (oikean käden hansikas)	Kenttänumero N125	
18	<u>Tekstiiliä</u>	3 kpl	Hauta 1
	Mahdollisesti palttinasisidoksinen tiheä kangas. maks. 0,9 x 0,8 cm Tekstiilianalyysi: h1, tekstiili 16 (tiheäsidoksinen kangas)	Kenttänumero N126	
19	<u>Tekstiiliä</u>	kpl	Hauta 3
	Silkkisen myssyn reunanauhaa. Muu osa myssystä maatunut. Säilynyt 45 cm pituudelta Tekstiilianalyysi: h3, tekstiili 1 (myssy)	Kenttänumero N300	
20	<u>Tekstiiliä</u>	4 kpl	Hauta 3
	Pieniä murusia ruskeaksi värjäytyntä, mahdollisesti toimikassidoksista kangasta sekä karkeahkoa palttinaa. 0,8 x 0,4 mm Tekstiilianalyysi: hauta 3, tekstiili 7 ja 10 (hautamekko ja patjakangas)	Kenttänumero N301	

21	<u>Tekstiiliä</u>	12 kpl	Hauta 3
Pieniä palasia useammasta tekstiilistä, mm. nahkakäsineen neulottua vuoria, sekä kahta muuta, sidokseltaan tunnistamatonta kangasta.			
0,5 x 0,5 - 1,9 x 1,2 cm			
Tekstiilianalyysi: h3, tekstiilit 3, 9 ja 12 (oikean käden hanska, ruskea kangas, vaalea kangas)		Kenttännumero	N302
22	<u>Tekstiiliä</u>	8 kpl	Hauta 3
Sidokseltaan tunnistamatonta vaaleaa kangasta, jonka kude ja loimi ovat eri väriset			
1,5x0,7 ja 1,2x1 cm			
Tekstiilianalyysi: h3, tekstiili 11 (paita?)		Kenttännumero	N303
23	<u>Tekstiiliä</u>	10 kpl	Hauta 3
Palasia ainakin kolmesta eri tekstiilistä; kahta joiden sidos ei ole selvillä sekä pala silkkiä.			
0,50 x 0,5 - 2,5 x 1,8 cm			
Tekstiilianalyysi: h3, tekstiilit 9, 12 ja 13 (ruskea kangas, tiheä vaalea kangas, silkkikangas mahd. myssystä)		Kenttännumero	N304
24	<u>Tekstiiliä ja nahkaa</u>	3 kpl	Hauta 3
Nahkakäsineitä, jossa neulottu vuori sekä vaaleaa palttinaa.			
0,4 x 0,5 - 2,8 x 1,5 cm			
Tekstiilianalyysi: h3, tekstiilit 2 ja 8 (vasemman käden hanska, vaalea kangas)		Kenttännumero	N305
25	<u>Tekstiiliä</u>	3 kpl	Hauta 3
Virkattua tekstiiliä, vaaleaa karkeahkoa kangasta sekä kangasta, jossa kude ja loimi eri väriset.			
1,8 x 0,7 - 2 x 2 cm			
Tekstiilianalyysi: h3, tekstiili 4, 8 ja 11 (virkattu pala, paita?, vaalea kangas)		Kenttännumero	N306
26	<u>Tekstiiliä</u>	6 kpl	Hauta 3
Pieniä palasia tekstiiliä.			
0,8 x 0,8 - 2 x 1,4 cm			
Tekstiilianalyysi: h3, tekstiili 10 (patjakangas)		Kenttännumero	N308
27	<u>Tekstiiliä</u>	17 kpl	Hauta 3
Vaaleaa palttinaa sekä karkeampaa palttinaa. Osassa paloista useammassa kerroksessa joko yhtä tai kahta eri kangasta.			
0,7 x 0,4 - 3,9 x 2,1 cm			
Tekstiilianalyysi: h3, tekstiilit 8 ja 10 (paitakangas?, patjakangas)		Kenttännumero	N310
28	<u>Tekstiiliä</u>	10 kpl	Hauta 3
Rikkoontuneita paloja, joissa useampi kerros eri tekstiilejä. Sidokseltaan tunnistamatonta kangasta, vaaleaa palttinaa sekä karkeahko palttina.			
2,5 x 1,3 -12 x 4,5 cm			
Tekstiilianalyysi: h3, tekstiili 7, 8 ja 10 (hautamekko, paita ja patjakangas)		Kenttännumero	N312
29	<u>Tekstiiliä</u>	2 kpl	Hauta 3
Nahkakäsineen neulottua vuoria			
Tekstiilianalyysi: h3, tekstiili 3 (oikean käden hanska)		Kenttännumero	N313
30	<u>Tesktiiliä</u>	1 kpl	Hauta 3
Silkkiä, satiinisidos.			
3,5 x 3 cm			
Tekstiilianalyysi: h3, tekstiili 14 (silkkikangas, myssystä?)		Kenttännumero	N314

31	<u>Tekstiiliä</u>	5 kpl	Hauta 3
Erinäisiä kappaleita silkkiä, todennäköisesti myssyn eri osia, yhdessä palassa kiinni myös palttinasidoksista kangasta. maks 15 x 6 cm Tekstiilianalyysi: h3, tekstiili 8, 13, 15 ja 16, 17 (paitakangas?, silkkikangas myssystä?, myssyä ja myssyn vuori			
		Kenttänumero	N315
32	<u>Tekstiiliä</u>	3 kpl	Hauta 3
Neulottua kangasta sekä mahdollisesti toimikassidoksista kangasta. Tekstiilianalyysi: h3, tekstiili 2 ja 7 (vasemman käden hanska ja hautamekko			
		Kenttänumero	N317
33	<u>Tekstiiliä</u>	11 kpl	Hauta 3
Useampaa kangasta kerroksittain ja paloiksi hajonneena. Mahdollinen toimikas, vaalea palttina ja karkea palttina. 0,8 x 1,5 - 4,8 x 2 cm Tekstiilianalyysi: h3, tekstiili 7, 8 (hautamekko, paita, patjakangas)			
		Kenttänumero	N318
34	<u>Tekstiiliä</u>	6 kpl	Hauta 3
Karkeahkoa palttinaa ja hienompaa vaaleaa palttinaa päällekkäin useassa palassa. Osassa kiinni myös heinää tms. 1 x 1 - 4 x 4 cm Tekstiilianalyysi: h3, tekstiilit 8 ja 10 (paitakangas, patjakangas)			
		Kenttänumero	N319
35	<u>Tekstiiliä</u>	12 kpl	Hauta 3
Yksi suuri alue haudan jalkopäästä, joka käsittää useita tekstiileitä, mm. neulotut sukat sekä kahta erilaista palttinaa. Osa kokonaisuudesta on hajonnut pienemmiksi palasiksi. Maksimissaan 38 x 20 cm Tekstiilianalyysi: h3, tekstiilit 5,6,7 ja 10 (sukat, hautamekko, patjakangas). Osa kokonaisuudesta poistettu tekstiilianalyysin jälkeen.			
		Kenttänumero	N322
36	<u>Myssy</u>	1 + kpl	Hauta 4
lähes ehjä silkkimyssy, joka on tehty kahdesta kappaleesta. Takana on molemmin puolin laskosta ja reunaa kiertää nauha. Myssyssä on lisäksi ollut pitsiä, jota ei ole säilyneenä tekstiilinä. Damastikankaan (satiinisidoksen vaihtelu) koristeena on kukkia ja ornamentteja. Tekstiili on mahdollisesti ranskalaista silkkiä. Jäänteitä vuorikankaasta. Korkeus noin 17 cm. Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 1 (myssy)			
		Kenttänumero	N400 (myssy)
37	<u>Tekstiiliä</u>	16 kpl	Hauta 4
Neulotun kankaan palasia, lanka oranssin punertavaa 1 x 0,8 - 8 x 6 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 4 (vasemman jalan sukka)			
		Kenttänumero	N401
38	<u>Tekstiiliä</u>	24 kpl	Hauta 4
Neulottua kangasta, lanka oranssinpunertavaa. Yksi suurempi ja useita pienempiä kappaleita. Muutamassa palassa päällä myös ohuen kankaan jäämiä Maks. 9 x 6,5 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 5 (oikean jalan polvisukka) ja hieman 9 (hautamekko)			
		Kenttänumero	N402

39	<u>Tekstiiliä</u>	17 kpl	Hauta 4
Murentuneita palasia neulottua kangasta. Joissain paloissa päällä ohutta kangasta 0,6 x 1,3 - 2,7 x 2 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 5 (vasemman jalan sukka) hieman hautamekkoa (tekstiili 9)			
40	<u>Tekstiiliä</u>	12 + 12 kpl	Hauta 4
Eri kokoisia palasia ja murusia neulottua sukkaa. 0,5 x 0,5 - 3,5 x 2,3 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 4 (vasemman jalan sukka)			
41	<u>Tekstiiliä</u>	5 kpl	Hauta 4
Palasia kahta eri ohutta kangasta, osin säilynyt päällekkäin. Keskimäärin noin 1 x 1 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 8 ja 9 (paita ja hautamekko)			
42	<u>Tekstiiliä</u>	6 + kpl	Hauta 4
Palasia kahta eri ohutta kangasta, osin säilynyt päällekkäin. 0,5 x 0,5 - 5 x 4,5 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 8 ja 9 (paita ja hautamekko)			
43	<u>Lankakoristetta</u>	10 kpl	Hauta 4
Silkkilehtikoristeiden fragmentteja, jotka tehty kieputtamalla silkkilankaa muotin ympärille. Lehden pituus n. 1,7 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 3 (oikean käden käsineen koriste)			
44	<u>Tekstiiliä</u>	kpl	Hauta 4
Palasia kahta eri ohutta kangasta, osin säilynyt päällekkäin. Kangasta useina kerroksina ja osassa paloista havaittavissa mm. vaatteiden saumaa Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 8 ja 9 (paita ja hautamekko)			
45	<u>Lankakoristetta</u>	6 kpl	Hauta 4
Silkkilehtikoristeiden fragmentteja, jotka tehty kieputtamalla silkkilankaa muotin ympärille. Keskimäärin noin 1,6 x 1,3 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 2 (vasemman käsineen koriste)			
46	<u>Tekstiiliä</u>	5 + kpl	Hauta 4
Ohutta kangasta Paloissasäilyneenä hihansuun vetopöimutusta ja reunan viimeistellyttä nauhaa. 1,6 x 1,3 - 2,8 x 0,6 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 9 (hautamekko)			
47	<u>Tekstiiliä</u>	10 + kpl	Hauta 4
Palasia ohutta kangasta, osassa paloista kangasta useammassa kerroksessa. Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 9 (hautamekko)			
48	<u>Tekstiiliä</u>	8 kpl	Hauta 4
Palasia, joissa ohutta kangasta säilynyt useassa kerroksessa. Yhdessä palassa nauhalenkistä tehty napinläpi (niskasta) 3,5 x 1 cm (napinläpi), muut 2 x 1,2 - 14 x 5 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 9 (hautamekko)			

49	<u>Tekstiiliä</u>	11 kpl	Hauta 4
Palasia, joissa ohutta kangasta säilynyt useassa kerroksessa. 0,5 x 2 - 6,5 x 2,5 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 9 (hautamekko) Kenttännumero N414			
50	<u>Tekstiiliä</u>	7 + kpl	Hauta 4
Palasia paitakangasta. Parissa palassa nähtävissä laskostusta. Paloissa kangasta useammassa kerroksessa. 0,5 x 0,5 - 7,3 x 3 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 8 (paita) Kenttännumero N415			
51	<u>Tekstiiliä</u>	5 kpl	Hauta 4
Pieniä paloja useampaa tekstiiliä. Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 8,9 ja 11 (paita, hautamekko ja patjakangas) Kenttännumero N416			
52	<u>Tekstiiliä</u>	15 + kpl	Hauta 4
Palasia kahdesta kankaasta, osa kankaista päällekkäin. 0,8 x 0,8 - 2,7 x 2,1 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 8 ja 11 (paita ja patjakangas) Kenttännumero N418			
53	<u>Tekstiiliä</u>	8 + kpl	Hauta 4
Palasia, jossa kangasta säilynyt useammassa kerroksessa. Ohutta kangasta. 1 x 1 - 7 x 2,2 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 9 (hautamekko) Kenttännumero N419			
54	<u>Tekstiiliä</u>	6 kpl	Hauta 4
Palasia, joissa useampi kerros kahta eri tekstiiliä. 1 x 0,5 - 4,5 x 2 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 8 ja 9 (paita ja hautamekko) Kenttännumero N422			
55	<u>Tekstiiliä</u>	5 kpl	Hauta 4
Palasia, joissa kerroksittain kangasta. Kolmea eri kangasta. 2 x 1 - 4,5 x 3 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 8, 9 ja 10 (paita, hautamekko ja huopamainen kangas) Kenttännumero N423			
56	<u>Tekstiiliä</u>	15 + kpl	Hauta 4
Yksi suurempi alue ja useita pieniä palasia tekstiiliä, jossa kerroksittain kahta eri ohutta kangasta sekä karkeampaa palttinaa. Vainajan selän alta. Laajuus kokonaisuudessaan noin 40 x 30 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiilit 8, 9 ja 11 (paita, hautamekko ja patjakangas) Kenttännumero N424			
57	<u>Tekstiiliä</u>	9 kpl	Hauta 4
Tummanruskeaa palttinaisen kankaan kerroksia useassa palassa. Seassa myös hieman olkea (tyynyn täyte). 2,5 x 1,5 - 9 x 3 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 6 (tyynyliina) Kenttännumero N425			
58	<u>Tekstiiliä</u>	5 kpl	Hauta 4
Pieniä paloja harsomaista kangasta. maks. 2 x 2 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 7 (harsomainen kangas kasvojen päällä, pitsiä?) Kenttännumero N430			

59	<u>Tekstiiliä</u>	3 kpl	Hauta 4
Pieniä paloja harsomaista kangasta. 0,4 x 0,4 -2,1 x 0,9 cm Tekstiilianalyysi: h4, tekstiili 7 (harsomainen kangas kasvojen päällä, pitsiä?) Kenttännumero N431			
60	<u>Tekstiiliä</u>	40 kpl	Hauta 5
Eri kokoisista koostuva kokonaisuus, joka sisältää damastisatiinisidoksista tekstiiliä myssystä, josta vain silkkinen kudelanka on säilynyt loimen maatuessa. Myös rusetilla olevat nauhat. Lisäksi hienohkoa palttinaa, joista osa päällekkäin myssykankaan kanssa, sekä kahta muuta palttinaa. 1 x 1 -9 x 7,3 cm, myssyn nauhan pituus 20 cm Tekstiilianalyysi: h5, tekstiilit 1, 2, 3 ja 4 (myssy, myssyn vuori tai tyynyliina, Kenttännumero N501A,B, N50 tyynyliina ja tyynyn alla oleva tyynyliina)			
61	<u>Tekstiiliä</u>	8 kpl	Hauta 5
Karkeaa palttinasidoksista kangasta. Kahdessa palassa sauma. 3,5 x 1 - 13 x 8 cm Tekstiilianalyysi: h5, tekstiili 4 (tyynyn alla oleva tyynyliina) Kenttännumero N5025A			
62	<u>Tekstiiliä</u>	11 kpl	Hauta 5
Palasia palttinasidoksista kangasta. 0,5 x 0,5 - 2,8 x 2,5 cm Tekstiilianalyysi: h5, tekstiili 5 (paita) Kenttännumero N503, N5001,			
63	<u>Tekstiiliä</u>	19 kpl	Hauta 5
Palasia, joissa kahta kangasta päällekkäin: karkeahkoa palttinaa sekä hienompaa palttinaa. Yhdessä karkean palttinan palassa on pinnassa kiinni pieni kankainen palmikko. 0,7 x 1 - 5 x 4 cm Tekstiilianalyysi: h5, tekstiilit 6 ja 7 (miehusta / paita ja miehusta / paita) Kenttännumero N5003, N500			
64	<u>Tekstiiliä</u>	11 kpl	Hauta 5
Hienohkoa palttinasidoksista kangasta pieninä palasina. 1 x 0,8 - 3,5 x 2 cm Tekstiilianalyysi: h5, tekstiili 8 (hautamekko?) Kenttännumero N502, N5002			
65	<u>Tekstiiliä</u>	3 kpl	Hauta 5
Palttinasidoksinen kangas, jossa mahdollisesti raitoja. Lisäksi palassa kiinni karkeampaa kangasta. 4,8 x 3,8 cm Tekstiilianalyysi: h5, tekstiili 9 ja 5 (miehusta? Ja paita) Kenttännumero N509			
66	<u>Tekstiiliä</u>	10 + kpl	Hauta 5
Pieniä palasia, joissa kolmea erilaista palttinaa päällekkäin. Tekstiilianalyysi: h5, tekstiilit 5, 10 ja 11 (paita ja hihat?) Kenttännumero N5005			
67	<u>Tekstiiliä</u>	14 kpl	Hauta 5
Pieniä palasia, joissa kahta eri palttinasidoksista kangasta. 0,5 x 0,5 - 2,5 x 1,2 cm Tekstiilianalyysi: h5, tekstiilit 8 ja 12 (hautamekko ja leuan alta löytynyt tekstiili) Kenttännumero N5006			
68	<u>Tekstiiliä</u>	11 + kpl	Hauta 5
Paloja tekstiiliä vainajan kasvojen päältä. 0,5 x 0,5 - 5 x 2,5 cm Tekstiilianalyysi: h5, tekstiili 13 (kasvojen päälle asetettu kangas, nenäliina?) Kenttännumero N5007			

69	<u>Tekstiiliä</u>	2 + kpl	Hauta 6
Pieniä murusia filamenttisilkkiä, kangasta säilynyt useammassa kerroksessa. maks. 1,5 x 1 cm Tekstiilianalyysi: h6, tekstiili 1 (myssy)			
		Kenttännumero	N601
70	<u>Tekstiiliä</u>	4 kpl	Hauta 6
Tekstiiliä pieninä paloina, kahta eri tekstiiliä, joista toinen palttinaa. 1 x 0,5 - 3,5 x 2 Tekstiilianalyysi: h6, tekstiili 3 ja 4 (tunnistamaton vaalea ja tumma palttina)			
		Kenttännumero	N602
71	<u>Tekstiiliä</u>	1 + kpl	Hauta 6
Yksi suurempi ja useita muruja seulottua kangasta. Maks. 2,5 x 2 cm Tekstiilianalyysi: h6, tekstiili 2 (sukat)			
		Kenttännumero	N603
72	<u>Tekstiiliä ja orgaanista ainesta</u>	3 kpl	Hauta 6
Huonokuntoista, orgaanisen aineksen peittämää tekstiiliä. 0,8 x 0,5 - 1 x 0,8 cm Tekstiilianalyysi: h6, tekstiili 5 (tumma tekstiili jalkojen yhteydestä)			
		Kenttännumero	N604
73	<u>Tekstiiliä</u>	8 kpl	Hauta 6
Kellertävän ruskeaa kangasta. 0,6 x 1,3 cm Tekstiilianalyysi: h6, tekstiili 6			
		Kenttännumero	N605
74	<u>Tekstiiliä</u>	5 kpl	Hauta 6
Palttinasidoksisen tekstiilin palasia. Lisäksi karkeampaa kangasta, mahdollisesti palttinaa. 1,5 x 0,2 - 8,5 x 2,5 cm Tekstiilianalyysi: h6, tekstiili 4 ja 7 (tumma tekstiili ja patjakangas)			
		Kenttännumero	N606
75	<u>Tekstiiliä</u>	3 kpl	Hauta 6
Palttinasidoksisen tekstiilin palasia ja karkeampaa kangasta, mahdollisesti palttinaa, osin päällekkäin. 6,2x4,8; 7x2,5 ja 4x3 cm Tekstiilianalyysi: h6, tekstiili 4 ja 7 (tumma tekstiili ja patjakangas)			
		Kenttännumero	N608
76	<u>Tekstiiliä</u>	5 kpl	Hauta 6
Silkkinauha, joka on solmulla. Lisäksi karkeaa palttinaa. Solmun koko 4 x 1,3 cm Tekstiilianalyysi: h6, tekstiili 7 ja 8 (patjakangas sekä silkkisolmu)			
		Kenttännumero	N609
77	<u>Tekstiiliä</u>	2 kpl	Hauta 6
Silkkikankaan kappaleita. 6 x 2 ja 6 x 3 Tekstiilianalyysi: h6, tekstiili 1 (myssy)			
		Kenttännumero	N612
78	<u>Nuppineula</u>	1 kpl	Hauta 6
Hieman vääntynyt, kuparisekotteinen. Pituus 2,4 cm, pään halkaisija 1,8 mm Vainajan oikean korvan vierestä.			
		Kenttännumero	
79	<u>Tekstiiliä</u>	1 kpl	Hauta 9
Suikale raidallista silkkinauhaa. 1 x 3 cm Tekstiilianalyysi: h9, tekstiili 1 (silkkiruusuke)			
		Kenttännumero	N902

80 <u>Tekstiiliä ja puuta</u>	5 kpl	Hauta 9
Tekokukkakokonaisuus arkun kannessa: Punaista silkkinauhaa, joka on taiteltu ruusuksi. Heteenä on raidallista silkkinauhaa. Kokonaisuuteen kuuluu myös pieni oksa, jossa ruusuke on ollut kiinni. Oksassa on edelleen kiinni vihertävästä silkistä tehty lehti. Ruusuke on liimattu keltaiseksi maalatun arkun kanteen. Arkun kannen pala n. 7,5 x 3,5, kukka n. 2,5 x 2,5, lehti 4 x 1,5 cm Tekstiilianalyysi: h9, tekstiili 1 (ruusuke)		
<hr/>		
81 <u>Tekstiiliä, puuta ja vahaa</u>	1 kpl	Hauta 9
Sinettivahalla arkkupuuhun (fragmentti) kiinnitettyä palttinasidoksista kangasta. Arkkupuun fragmentti 9,5 x 2,5 cm, jossa tekstiilijäänteet 4,5 x 0,7 ja 2,5 x 0,3 cm Tekstiilianalyysi: h9, tekstiili 3 (arkun sisustuskangas)		
<hr/>		
82 <u>Tekstiiliä</u>	2 kpl	Hauta 9
Vaaleaa tekstiiliä sekä silkkikuituhippu. 0,8 x 0,5 - 1,8 x 0,8 cm Tekstiilianalyysi: h9, tekstiili 4 ja 5 (vaalea kangas ja silkkikuituhippu)		
<hr/>		
83 <u>Tekstiiliä ja vahaa</u>	4 kpl	Hauta 9
Lumpumaista tekstiiliä sekä sinettivahan kappale, johon jäänyt painauma palttinasidoksisesta kankaasta. 0,8 x 0,7 - 1,6 x 0,6 cm Tekstiilianalyysi: h9, tekstiili 3 ja 6 (arkun sisustuskangas, lumppu tai huopa)		
<hr/>		
84 <u>Kolikko</u>	1 kpl	M001
I ÖR S-M, 1749 / Fredrik I Halkaisija 30 mm Koekuopasta 6, alttarin kulmalta hieman lounaaseen		
<hr/>		